

Περίοδος Β'
Τεύχος 784
Παρασκευή
21 Μαρτίου 2003
Τιμή: 4 Ευρώ

Η βαρβαρότητα του πολέμου...

...Κι εμείς;

- Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ
- Η νέα κομπίνα με τα Λέοπαρντ
- Οι συνέπειες από τη δολοφονία του Ζόραν Τζίντζιτς
- Η Κύπρος είχε φτάσει τόσο κοντά στη λύση...
- Επιπτώσεις του πολέμου στην ελληνική οικονομία;
- Οι φίλοι του Σωκράτη Κόκκαλη:

Πάγκαλος, Μητσοτάκης, Πολυζωγόπουλος και σία

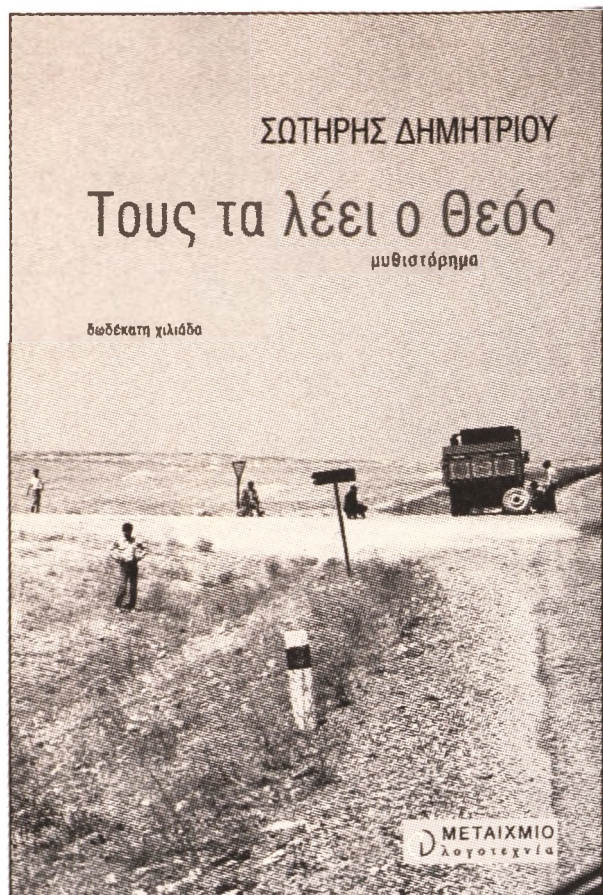
ISSN 1108-9822

9 771108 982000

12>

ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ ΣΤΟ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

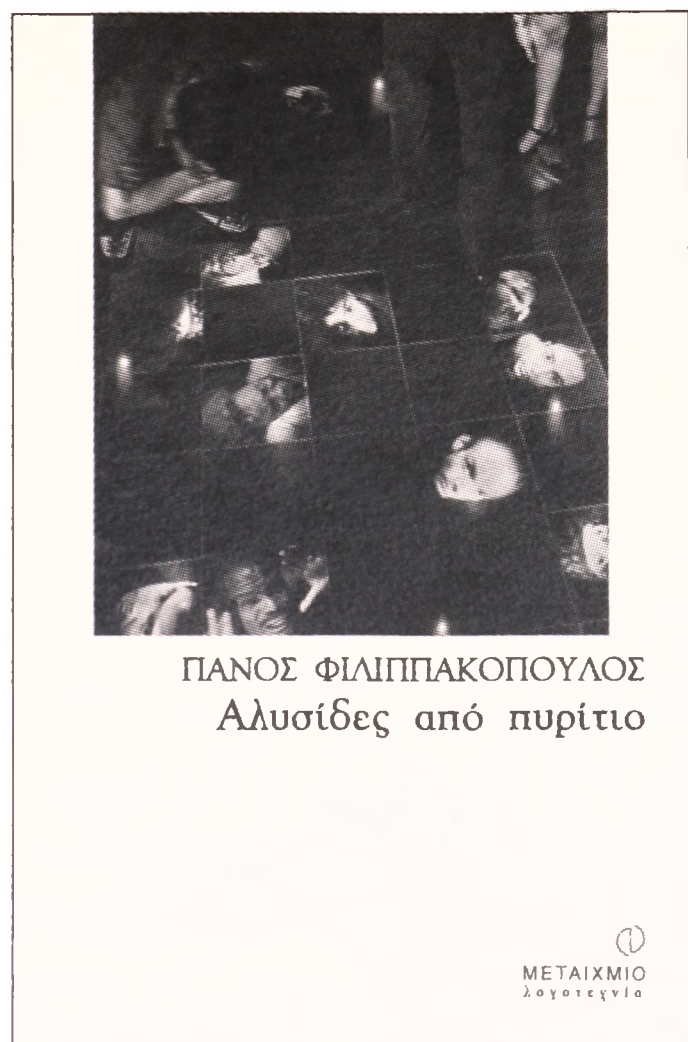
ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΚΟΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ
Βέβηλη πτήση

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Τους τα λέει ο Θεός

Το μυθιστόρημα
που μας ταξιδεύει
για ένα μερόνυχτο
στην Ελλάδα της μεθορίου.

Το νέο μυθιστόρημα
του σπουδαίου πεζογράφου
Βασίλη Γκουρογιάννη,
που αποκαλύπτει με σαρκασμό
το σύγχρονο πρόσωπο
της νεοελληνικής κοινωνίας.

ΠΑΝΟΣ ΦΙΛΙΠΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Αλυσίδες από πυρίτιο

Στη μελλοντική Παγκόσμια Πολιτεία,
όπου όλη η Γη αποτελεί ένα κράτος,
ο άνθρωπος αναμετρίεται με τη δικτατορία
της τεχνολογίας.
Ποιος θα βγει νικητής;

Περίοδος Β' • Έτος 30ο • Τεύχος 784

Παρασκευή 21 Μαρτίου 2003

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Εύη Ζήση

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρουονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 76 δολ. ΗΠΑ, ετήσια 152 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

25 ΦΕΒ. 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Η βαρβαρότητα προχωρεί	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Τρία τα θύματα του Μπους: Ο.Η.Ε., Ε.Ε. και Ιράκ...	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	15
• Αλέξανδρος Καζαμίας: Όταν θα ξαναβλέπουμε τον πόλεμο από την οθόνη...	16
• Μάνος Στεφανίδης: Το τέλος των ψευδαισθήσεων	19
• Κ. Τσαλόγλου: Θα έχει ο πόλεμος επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία;	20
• Carl Dundas: Το διεθνές δίκαιο και η χρήση βίας κατά του Ιράκ	22
• Εφημερολόγια από την Εφήμερη	24
• Φίλιππος Βαρδάκας: Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ	26
• Γιώργος Κασκάνης: Είχαμε φτάσει τόσο κοντά...	29
• Ζωή Ν. Κωνσταντοπούλου: Η τραγική ειρωνεία της Χάγης για τον Ντενκτάς	30
• Τάκης Διαμαντής: Ενός κακού μύρια έπονται	32
• Αλέξανδρος Πέτκοβιτς: Η εξουσία της μαφίας	33
• Αγαθή Κριστίν: Η ιστορία επαναλαμβάνεται τουλάχιστον άλλη μια φορά	36
• Βασίλης Ζήσης: Ο καλύτερος φίλος του Κόκκαλη δεν είναι ο Πάγκαλος, είναι ο Μητσοτάκης	39
• —: Ομιλούν οι Ηρακλείς της διαπλοκής: «Στηρίζουμε το Σωκράτη Κόκκαλη»	40
• Α. Τζιόλας: Από τη μια η απαίσχυντη τρομοκρατία. Από την άλλη τι; (μέρος β')	43
• Δ. Παπανικολάου: Έδαφος και υγεία	46
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	47
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	48
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Για μια χούφτα πλατείες	52
• Δ. Χαρίτος: 5ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης	54
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Μέσα στον κόσμο - έξω από αυτόν	56
• Ε. Μουντράκη: Ηθοποιών Βυσσινόκηπος	57
• Μάνος Στεφανίδης: Γ. Ξένος, για μια ζωγραφική των ορίων	58
• Χάρης Βρόντος: Με αφορμή...	60
• Θάνος Βερέμης: Αμερικανικές ψευδαισθήσεις	62
• Αγγέλα Καστρινάκη: Εμπρός στο δρόμο που χάραξε ο Πότερ!	64

Η ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑ ΠΡΟΧΩΡΕΙ

Η ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑ προχώρησε πια στο επόμενο βήμα. Μετά τις υποκριτικές αναφορές του στην ελευθερία, τη δικαιοσύνη και τη δημοκρατία, ο πρόεδρος Μπους –με ό,τι το όνομα αυτό εκπροσωπεί– προχώρησε με καλώς μεθοδευμένα βήματα στην εισβολή του στο Ιράκ. Το όνομα του Σαντάμ Χουσεΐν επικαλείται ο «άξονας του καλού» για τα σχέδιά του αναμόρφωσης καθεστώτων, γεωπολιτικών ανακατατάξεων και διαμόρφωσης ζωνών επιρροής. Και όμως, αυτός ο στυγνός δικτάτορας, για την ανατροπή του οποίου γίνεται η εισβολή, ήταν ο εκλεκτός σύμμαχος των ΗΠΑ πριν δεκαπέντε χρόνια· βοηθούμενος και χρηματοδοτούμενος, όπως εξάλλου και ο άλλος κακός δαίμων, ο Οσάμα Μπιν Λάντεν. Αλλά η υποκρισία και η βαρβαρότητα, βλέπετε, πάνε μαζί.

ΜΠΟΡΕΙ οι ψυχραιμοί αναλυτές να αραδιάζουν αναλύσεις για τις «αποτυχίες» της αμερικανικής διπλωματίας, τα αδιέξοδα στα οποία οδηγείται ο κόσμος, τα οικονομικά μεγέθη του πολέμου, τα χρηματιστηριακά τερτίπια και τις νέες πολεμικές τεχνολογίες, όμως αυτό για το οποίο κατ' εξοχήν θα έπρεπε να μιλούν όλοι σήμερα είναι τα θύματα ένθεν και ένθεν ενός πολέμου αδυσώπητου: Για τα παιδιά του Ιράκ. Για τους αμάχους. Για τους πολίτες που είναι εκτεθειμένοι στους νέους «ανθρωπιστικούς» βομβαρδισμούς. Για όσους πληγωθούν, ξεσπιτωθούν, καταστραφούν, σκοτωθούν για το... καλό τους.

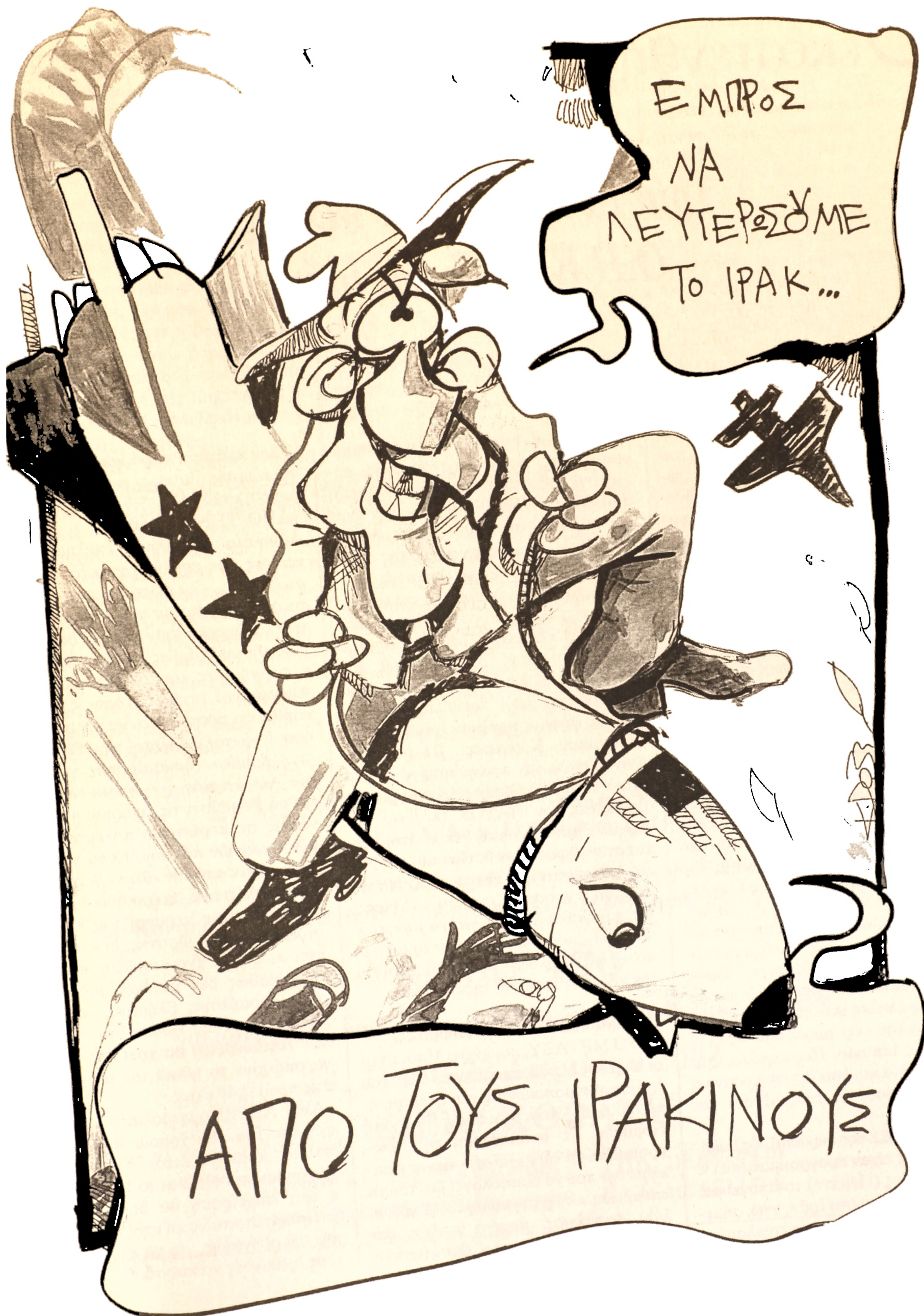
ΟΛΟΙ παρακολούθησαμε τα γελοία, υποκριτικά και εξοργιστικά καμώματα των ηγετών στις Αζόρες, τις αγορεύσεις του Μπλερ, τα διαγγέλματα του Μπους, καθώς οι τρεις πρώην αποικιοκρατικές δυνάμεις συμπλέουν με τη νέα αποικιοκρατική υπερδύναμη. Όμως ούτε οι «επικοινωνιακές τεχνικές», ούτε οι αποσιωπήσεις μπορούν τώρα πια να πείσουν τους σκεπτόμενους πολίτες. Και αυτό είναι προφανές – και τελικά αισιόδοξο· σε όλα τα πλάτη και τα μήκη της γης, παρά την αναλγησία ή και υποκρισία των κυβερνήσεών τους, οι λαοί αντιδρούν. Αυτή η τάξη πραγμάτων που επιδιώκουν να επιβάλουν στον κόσμο οι Αμερικανοί και οι σύμμαχοί τους είναι καταφανώς έκνομη και βαρβαρική.

Υ.Γ.: ΟΥΔΕΙΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΗΣΥΧΙΑΣ

ΠΡΕΠΕΙ να προσθέσουμε όμως και δυο λόγια για την ελληνική κυβέρνηση, η οποία προεδρεύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ψοφοδεής συμπεριφορά είναι ο πιο πρόχειρος χαρακτηρισμός. Ενώ θα έπρεπε να σταθεί σταθερά εναντίον του πολέμου και να συμπαραταχθεί με τις αντιτιθέμενες στις ΗΠΑ ευρωπαϊκές χώρες, παρέμεινε στη σκιά των 15 εκείνων χωρών που στηρίζουν μεν τις ΗΠΑ αλλά δεν «επιθυμούν» ως φαίνεται προσώρας να το γνωστοποιήσουν. Δεν τήρησαν στάση ανάλογη με εκείνη των Βέλγων που έκλεισαν τα λιμάνια τους στα αμερικανικά πολεμικά πλοία. Η Σούδα όχι απλώς είναι ανοικτή στις πολεμικές δραστηριότητες, αλλά σημειώθηκε επιπλέον και το απαράδεκτο περιστατικό με το αεροπλανοφόρο Ντε Γκώλ, με τους Αμερικανούς να απαγορεύουν αυτοί τον ελλιμενισμό του γαλλικού αεροπλανοφόρου! Κατά τα άλλα, ένα από τα έκτακτα μέτρα ασφαλείας που πάρθηκαν, όπως ανακοινώθηκε, είναι και το εξής αισχρό και ύποπτο: «Διακριτική παρακολούθηση» των αράβων πολιτών από τις αστυνομικές αρχές!

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ αναφέρθηκε αορίστως στο εθνικό συμφέρον χωρίς να το προσδιορίζει και διάφοροι υπουργοί της ξεστομίζουν εξυπνάδες ποικίλων ειδών: Εκείνος της Παιδείας ότι τα μαθήματα θα συνεχιστούν κανονικά και δεν υπάρχουν λόγοι ανησυχίας, εκείνος του Πολιτισμού ότι 18 μήνες μάς χωρίζουν από τους Ολυμπιακούς, άρα δεν συντρέχουν λόγοι ανησυχίας, εκείνος της Εμπορικής Ναυτιλίας ότι το καθεστώς της Βαγδάτης «είναι της πλάκας», άρα δεν συντρέχουν λόγοι ανησυχίας κ.λπ. κ.λπ. Δεν συντρέχει κανείς λόγος ανησυχίας. Το Ιράκ είναι μακριά. Αλλά οι ανεύθυνοι είναι δίπλα και μας κυβερνούν.

αντί

Τρία τα θύματα του Μπους: Ο.Η.Ε., Ε.Ε. και Ιράκ

ΤΟ ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟ του Μπους (και των άλλων μελών της «συμμορίας του πολέμου») λήγει στις τρεις τα ξημερώματα της Πέμπτης. Ενδέχεται, συνεπώς, όταν θα κυκλοφορεί το τεύχος αυτό του *Αντί*, η εισβολή στο Ιράκ –εγκληματική, παράνομη, κατά παράβαση του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ– να έχει ήδη ξεκινήσει.

ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ, όμως, και στη σκιά του πολέμου, συγκαλείται, στις Βρυξέλλες, η σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ, για την Παρασκευή, έχουν προγραμματισθεί νέες αντιπολεμικές διαδηλώσεις, σε επίπεδο συνδικάτων και κοινωνικών κινημάτων. Τι μπορεί να δώσει, όμως, μια εαρινή σύνοδος των «15», όταν η Ευρώπη «κινδυνεύει να γίνει» –αν δεν έγινε ήδη– το δεύτερο μεγάλο θύμα του πολέμου στο Ιράκ; Ο προεδρεύων Κ. Σημίτης μπορεί να δηλώνει ότι «η Ευρώπη δεν μπορεί να μένει μουνγιά σε μια μείζονα διεθνή κρίση». Και να υπογραμμίζει την ανάγκη «κοινής εξωτερικής πολιτικής και κοινής άμυνας». Όμως ποιος θα αποκαταστήσει την τραυματισμένη ευρωπαϊκή ενότητα; Και πώς θα γίνει αυτό, όταν έξι χώρες από τις «15» (Βρετανία, Ισπανία, Πορτογαλία, Δανία, Ολλανδία και Ιταλία) έσπυσαν να συμπαραταχθούν με τους Μπους και Σία;

ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ της ευρωπαϊκής συνόδου κορυφής είχαν προγραμματισθεί ν' αρχίσουν χθες (Πέμπτη) το απόγευμα, με θέμα την κρίση στο Ιράκ, ενώ, σήμερα Παρασκευή, η ατζέντα περιελάμβανε,

περιλαμβάνει, θέματα εργασιακά, οικονομίας, κοινωνικής συνοχής, κοινοτογίς θέματα που είχε καθορίσει η σύνοδος της Λισαβόνας... Ως την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές, δεν είναι βέβαιο ότι στις εργασίες της συνόδου θα μετάσχει και ο βρετανός πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ, ο οποίος, τη νύχτα της Τρίτης προς Τετάρτη, κατήγαγε *νίκη περιφανή* (διάβαζε *πύρρειο νίκη*), εφ' όσον 139 βουλευτές του Εργατικού Κόμματος τον καταψήφισαν και παρέμεινε πρωθυπουργός χάρις στις ψήφους των βουλευτών του Συντηρητικού Κόμματος. [Παρένθεση: Φανταστείτε τον πρωθυπουργό Κ. Σημίτη να καταψηφίζεται από τους μισούς βουλευτές του ΠΑΣΟΚ (λέγεται και Σοσιαλιστικό Κίνημα) και να στηρίζεται στις ψήφους των βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας!] Πάντως, ορισμένοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι ο Μπους, εν τη μεγαθυμία του («για να μην προβοκάρει ακόμα περισσότερο την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση...»), δεν θα κηρύξει τον πόλεμο μεσούσης της συνόδου.

ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ ΑΥΤΟΣ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ...

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, και ενώ ο Μπους και οι περί τον Μπους επιτίθενται κατά του Ιράκ, χρησιμοποιώντας νέα ηλεκτρονικά όπλα θανάτου, η Διεθνής Επιτροπή Νομικών, με ανακοίνωσή της, υπογραμμίζει ότι «δεν υπάρχει καμιά νομική βάση» που να δικαιολογεί μια τέτοια επέμβαση. «Χωρίς έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας, κανένα κράτος δεν μπορεί να χρησιμοποιεί βία εναντίον

άλλου κράτους, παρά μόνο σε περίπτωση νόμιμης άμυνας, ως απάντηση σε ένοπλη επίθεση.»

ΑΠΟ ΤΗΝ πλευρά της, η Διεθνής Αμνηστία απευθύνει έκκληση –«σε κείνους που μηχανεύονται τον πόλεμο στο Ιράκ»...– να δώσουν προτεραιότητα στην προστασία των αμάχων πολιτών και δεσμευθούν πως δεν θα χρησιμοποιήσουν βόμβες διασποράς ή νάρκες ή χημικές και τοξικές ουσίες. Οι Αμερικανοί αφήνουν σαφώς να εννοηθεί ότι προτίθενται να χρησιμοποιήσουν –μεταξύ άλλων– την «θερμοβαρική βόμβα» (δοκιμάσθηκε για λίγο στο Αφγανιστάν...) η οποία αναμένεται να βοηθήσει τις αμερικανικές δυνάμεις σε περίπτωση πολέμου εντός των ιρακινών πόλεων. Κατά τα άλλα –και πέραν από την «θερμοβαρική»– ο επικεφαλής των αμερικανικών στρατευμάτων στην περιοχή του Κόλπου, στρατηγός Τόμι Φρανκς, δεν αποκρύπτει πως έχει ένα «πρόβλημα επιλογής», καθώς δεν κατέχει ακόμα πόσους πυραύλους, βλήματα, «έξυπνες βόμβες» (μεταξύ αυτών και «βόμβες που τυφλώνουν») θα χρειασθούν, για να σπάσουν το ηθικό του αντιπάλου, στις πρώτες 48 ώρες.

ΔΕΝ ΧΩΡΕΙ αμφιβολία ότι το έδαφος του Ιράκ θα χρησιμοποιηθεί και πάλι ως μακάβριο «πεδίο δοκιμών» (είχε χρησιμοποιηθεί και το 1991) και ότι η όλη επιχείρηση θα βασιστεί στην υπέρτερη στρατιωτική ισχύ της μοναδικής υπερδύναμης, για να εξαναγκάσει τους Ιρακινούς να παραδοθούν αμαχη-

τί. Ερώτηση σειράς ευρωπαίων αναλυτών: *Πού θα σταματήσουν οι «συννοριακές ζώνες» της νέας αμερικανικής αυτοκρατορίας;*

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, αίσθηση προκάλεσε, στις Βρυξέλλες, η προσφυγή επτά ιρακινών οικογενειών εναντίον του Τζορτζ Μπους (του πρεσβύτερου), του Κόλιν Πάουελ, του νυν αντιπροέδρου Ντικ Τσένι και του στρατηγού Νόρμαν Σβάρτσκοφ, που ήταν επικεφαλής της «Καταιγίδας της Ερήμου» το 1991. Οι μηνυτές είναι θύματα ή συγγενείς θυμάτων αμερικανικού βομβαρδισμού που έπληξε καταφύγιο αμάχων, στη Βαγδάτη, τη νύχτα της 12ης προς 13η Φεβρουαρίου 1991, με τελικό απολογισμό 403 πολίτες νεκρούς...

ΤΟ «ΘΛΙΒΕΡΟ αυτό συμβάν» (όπως είχε τότε χαρακτηριστεί από τον... Μπους και τον Σβάρτσκοφ) θεωρήθηκε κάτι το έκτακτο – ένα «μικρό λάθος στην τροχιά των βομβών», κ.λπ. Με την άποψη αυτή, όμως, είχαν διαφωνήσει οι *Τάιμς* του Λονδίνου, οι οποίοι, με κύριο άρθρο τους, τόνιζαν ότι «η καλύτερη τεχνολογία, η ακριβέστερη συλλογή πληροφοριών δεν μπορούν να αλλοιώσουν την ουσία του πολέμου: Ότι, στο τέλος κάθε μέρας, έχουμε ένα στοίβαγμα πτωμάτων, ακριβώς όπως έγινε το 1914, το 1812, ή το 490 π.Χ.»...

Ε.Ε.: ΘΑ ΜΕΤΑΤΕΘΕΙ Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ;

Η ΑΠΟ ΣΤΙΓΜΗΣ σε στιγμή αναμενόμενη αμερικανοβρετανική επιδρομή κατά του Ιράκ ήλθε, από την άλλη, να ενισχύσει μια διάχυτη ανησυχία ότι ο πόλεμος αυτός ενδέχεται να δημιουργήσει νέες ισορροπίες, με επιδείνωση των όρων ασφαλείας για την Ελλάδα. Και ενώ η Αριστερά (ΚΚΕ και ΣΥΝ) υποστηρίζουν ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να αναστείλει κάθε διευκόλυνση στους Αμερικανούς («εφόσον ο πόλεμος είναι παράνομος», κ.λπ.), ο υπουργός Αμυνας Γ. Παπαντωνίου εκτιμά ότι ενδέχεται να μετατεθεί η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και διότι η ενότητα της Ε.Ε. έχει –εκ των πραγμάτων– διαρραγεί, αλλά και διότι ορισμένες υπό ένταξη χώρες (Πολωνία, Εσθονία, Τσεχία, κ.λπ.) έσπευσαν να διαδηλώσουν το φρόνημά τους υπέρ του πολέμου και του Μπους!

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, ο ίδιος ο υπουργός εκτιμά ότι σε περίπτωση που η Άγκυρα εγκαταλείψει, τελικά, το ευρωπαϊκό της «όραμα» (με την έννοια ότι η ένταξή της μετατίθεται *sine die* και ότι η ανάπτυξη αμερικανικών δυνάμεων, στην περιοχή των συνόρων της με το Ιράκ, δημιουργεί νέα δεδομένα), τότε και το επίπεδο των σχέσεων της με την Ελλάδα ενδέχεται να μεταβληθεί.

Προς τι η «ύφεση», όταν το Ελσίνκι δεν έχει πια τόση αξία ή όταν ο νέος τούρκος πρωθυπουργός Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν διαπιστώνει ότι δεν μπορεί (ή δεν θέλει) να συγκρουσθεί με τους πασάδες του γενικού επιτελείου;

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ βέβαιο ότι τις απόψεις αυτές του Γ. Παπαντωνίου συμμεριζείται πλήρως ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης, ο οποίος, παρά ταύτα, έσπευσε να διαμηνύσει στον τούρκο ομόλογό του Ερντογάν, αμέσως μετά τη Χάγη, ότι η ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση περνά, ούτως ή άλλως, από την Αθήνα και τη Λευκωσία.

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, ο Μπους επαίρεται, φυσικά, για το στρατόπεδο των «υπέρ», μεταξύ των οποίων περιλαμβάνει, φυσικά, την Τουρκία και 12 χώρες του άλλοτε «υπαρκτού». Για την ιστορία, πάντως, τις καταγράφουμε κατ' αλφαβητική σειρά: Αζερμπαϊτζάν, Αλβανία, Βουλγαρία, Γεωργία, Λετονία, Λιθουανία, Ουζμπεκιστάν, Πολωνία, Ρουμανία και Σλοβακία. Αυτά, όταν χώρες που γειτνιάζουν με τις ΗΠΑ, όπως το Μεξικό ή ο Καναδάς, είχαν το θάρρος και το ανάστημα να πουν στον Μπους: Όχι στον πόλεμο: NO WAR!

ANTHΝΩΡ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ και ΣΤΙΛΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

24 ώρες διδασκαλίας από τη διάσημη Ουγγαρέζα Μαέστρο και Καθηγήτρια
του Κονσερβατόριου Béla Bartók και του Πανεπιστημίου ELTE Βουδαπέστης

LENKE IGÓ

για μαέστρους, καθηγητές, φοιτητές και σπουδαστές μουσικής

20, 21 και 22 Απριλίου 2003

ΩΔΕΙΟ KODÁLY

Κύπρου 61, 15233 Χαλάνδρι
e-mail: patseasmich@aias.gr

ΤΗΛ: 210 6824940
FAX: 210 6811708

ΠΑΤΑΤΕ «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»

Αυτές τις μέρες που εκδηλώνονται απροκάλυπτα οι μοναρχικές, ελέω θεού του πετρελαίου, φιλοδοξίες της υπερδύναμης και σαρκώνεται με τον πιο ιταμό τρόπο η αυθαιρεσία της οπλικής της υπεροχής, γίνεται ταυτόχρονα πρόδηλη η έως γελοιοότητας ναϊβιτέ των «υπερ-αμερικάνων». Έτσι, εκτός των καθημερινών ωριαίων προσευχών και των γονυκλισιών του προέδρου θάμνου, του Ντικ Τσένυ και των λοιπών πετρελαιοϊεράκων, πλάκα έχει και η επίσημη μετονομασία των τηγανητών γεώμηλων από french fries (γαλλικές πατάτες) σε freedom fries (!) Και τούτο γιατί οι Γάλλοι απείλησαν με βέτο στον ΟΗΕ και δεν συναινούν στο ληστρικό και παράνομο πόλεμο. Παράλληλα οι Γάλλοι αποκαλύπτουν λαιδορώντας ότι δεν υπάρχει μεταπολεμικά δικτάτορας στην υφήλιο, από τον Παπαντόκ ως τον Παπαδόπουλο και τον Πινοσέτ, που να μην υποστηρίχθηκε από τις ΗΠΑ. Του Σαντάμ βεβαίως συμπεριλαμβανομένου. Άρα πατάτες ή αμερικανική αντίληψη περί ελευθερίας; Ή, αλλιώς, πατάτε και πατάτε όπου βρείτε την ελευθερία των διαφωνούντων.

Τζιμ Μπούκης

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Σε φανερή αντίθεση με την επιθυμία της συντριπτικής πλειοψηφίας των κρατών του ΟΗΕ, τρεις πολιτικοί υπεύθυνοι, αποκομμένοι από την θέληση των πολιτών των χωρών τους, απομονωμένοι σε μια στρατιωτική βάση, στη μέση του ωκεανού, συνωμότησαν μεταξύ τους, να σκοτώσουν ένα μέρος των πολιτών του ήδη ρημαγμένου Ιράκ, με το εκ του πονηρού πρόσχημα της διάσωσης των όσων επιζήσουν, από την τυραννία. Δύο ανάμεσα στους συνωμότες, θα περάσουν από το δικαστήριο της ιστορίας, για βιασμό της διεθνούς νομιμότητας, όπου δεν θα απαλλαγούν, το ελπίζω, ούτε λόγω βλακείας. Ο τρίτος, από καιρό διαποτισμένος πια μόνο από την αυτοδιακηρυγμένη παντοδυναμία της ηθικής ανωτερότητάς του, έχοντας ήδη οδηγήσει τη χώρα του, με τον τρόπο ενός Παπαδόπουλου, ενός Πινοσέτ, στη διεθνή κατακραυγή, απειλεί να κλείσει τους πολίτες της χώρας του στην ομηρεία των αθώων συνενόχων του. Οι αμερικανοί, οι βρετανοί, οι ισπανοί πολίτες είναι τα πρώτα αναίμακτα θύματα, δίπλα στους αιμόφυρτους ιρακινούς εν ΟΗΕ συμπολίτες τους. Το θρασύδειλο τελεσίγραφο που δόθηκε στους πολίτες του Ιράκ, δόθηκε και σε όλους

εμάς, τους εν ΟΗΕ συμπολίτες τους, να σταματήσουμε αυτές τις τραμπουκικές κυβερνήσεις, που νομίζουν πως ατιμωρητί μπορούν να εξαπατούν τους πολίτες τους και να βιάζουν τη διεθνή νομιμότητα.

Νίκος Γουλανδρός

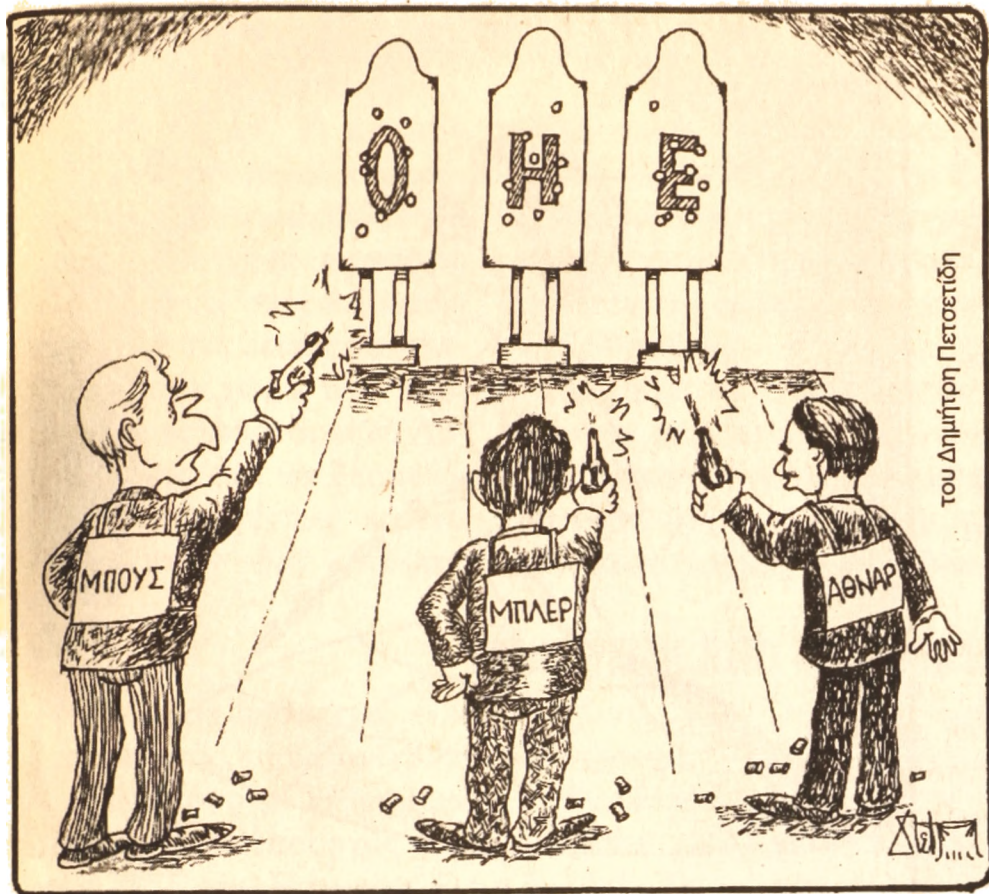
ΝΕΟΣ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΣ

Μέσα στον παροξυσμό της επιθετικής του πολιτικής ο Τζορτζ Μπους ο νεότερος οραματίζεται ότι κάποια «θεϊκή» δύναμη του έχει αναθέσει ένα κρίσιμο αποστολικό έργο. Δικαιολογημένα, θα μπορούσαν να ισχυρισθούν πολλοί, εφόσον ο αμερικανός πρόεδρος οφείλει την εσωτερική του «αναγέννηση» στην παρέμβαση της ευαγγελικής εκκλησίας. Σ' αυτήν οφείλει ότι σώθηκε απ' τον αλκοολισμό. Και κατά συνέπεια η διάχυση του θεϊκού λόγου μέσα του μεταμορφώνει τον άνθρωπο. Τον υποχρεώνει να πιστεύει ότι έχει «χρέος» να σώσει τον κόσμο. Ευτυχής Αμερική: Ποιος νέος Τζον Ντον Πάσος και Άλεν Γκίνγκσπεργκ θα υμνήσει το περιούσιο όραμα της ηγεσίας σου λίγο πριν το φάσμα της καταστροφής καλύψει τα πάντα. Αλίμονο! Ο Τζορτζ Μπους δεν έχει αποστηθίσει καμιά ωδή.

Τίποτα το έμμετρο δεν απειλεί το «μέτρο» του λόγου του. Ούτε η ενόρασή του τρέφεται από τις μεταφυσικές εκλάμψεις του Γουίλιαμ Μπλέικ ή του Έντγκαρ Άλαν Πόε. Καταμεσής του πλήθους φαντάζεται ότι οφείλει να τιμήσει τους προγόνους του, τους Κουακέρους, που διωκόμενοι για θρησκευτικούς λόγους κατέφυγαν στη Νέα Ήπειρο. Η αλληγορία των εκκλησιαστι-

κών κειμένων απετέλεσε πάντα το ιδανικότερο υπόστρωμα για να αναπτυχθεί η θεολογική και ιεραποστολική αντίληψη για την οργάνωση και λειτουργία της κοινωνίας. Τον χορό αυτό έσερναν οι ηγήτορες της χώρας από την εποχή της ρατσιστικής Κου-Κλουξ-Κλαν στον φλεγόμενο Νότο έως τους σκληροτράχηλους στρατιωτικούς, που φύλαγαν στην ψυχή τους τη δική τους άσπιλη Ζαν Ντ' Αρκ. Οι ιδεοληψίες θρησκευτικού-σωτηριολογικού περιεχομένου εξέθρεψαν έναν λόγο έξω απ' την πραγματικότητα, έδωσαν ταυτότητα στη θρησκευτική δεξιά, επιτρέποντάς την να κατασκευάσει έναν κόσμο με φίλους και εχθρούς βασισμένο στις προδιαγραφές της θρησκείας. Μήπως το χριστεπώνυμον πλήθος αυτής της συνομοταξίας δείχνει τον αναμενόμενο σεβασμό στις αρχές της νομιμότητας; Τη λογική του απείθαρχου κάου-μπού ασπάζονται· γι' αυτό θεωρούν ότι κανείς δεν μπορεί να τους στερήσει το δικαίωμα της οπλοφορίας και την προσφυγή στην αυτοδικία. Τους το επιτρέπει ο δικός τους «θεός». Αυτός που αναστατώνει τον Τζορτζ Μπους και τον πείθει να περιφρονήσει τις βουλές και τους νόμους των ανθρώπων.

Σ. Λέτσιος

«ΕΝΔΟΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ» ΚΑΙ «ΕΞΩΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ»

Τον όρο «Ποδοσφαιρικό σουπερμάρκετ» χρησιμοποιούν οι κάτοικοι της περιοχής των Αμπελοκήπων για να περιγράψουν τις προτάσεις της ΠΑΕ «Παναθηναϊκός» για την κατασκευή του ποδοσφαιρικού γηπέδου στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας.

Σε γενική συνέλευση που πραγματοποίησαν την Κυριακή 16 Μαρτίου εξέδωσαν ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο οι προτάσεις του «Παναθηναϊκού» χαρακτηρίζονται, ανάμεσα στ' άλλα, και ως εξωπραγματικές.

Διατρέχοντας το κείμενο του ψηφίσματος, επισημαίνουμε μια σειρά από ερωτήματα προς πάσα κατεύθυνση και... «πάντα» αρμόδιο. Προς τους «αρμόδιους» του ΥΠΕΧΩΔΕ, του Δήμου της Αθήνας, του Υπουργείου Πολιτισμού, του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας...

Οι κάτοικοι των Αμπελοκήπων μιλάνε για «πολεοδομικά, κοινωνικά και ηθικά αδιανόητα» κατασκευή ποδοσφαιρικού σουπερμάρκετ στην περιοχή τους

και τους ρωτάνε για όλα εκείνα που θα χρειαστεί επιπλέον να καταστραφούν ή να υποβαθμισθούν, προκειμένου να γίνει πραγματικότητα αυτό το «αθλητικό» σουπερμάρκετ.

Εξ όσων γνωρίζουμε, όλοι αυτοί οι «αρμόδιοι», τόσα χρόνια δεν έχουν δώσει την παραμικρή απάντηση –για όλα συνολικά τα ηθικά αδιανόητα που κατά καιρούς γίνονται– προς τους κατοίκους, όχι μόνο των Αμπελοκήπων, αλλά και οποιασδήποτε άλλης περιοχής.

Προφανώς επειδή οι «εξωπραγματικές προτάσεις», χρειάζονται και... εξω(ενδο)πραγματικούς αρμόδιους για να γίνουν πραγματικότητα....

Παρεμπιπτόντως, τι να σου κάνουν και οι αρμόδιοι –συνήθεις υπηρεσιακοί παράγοντες– όταν πολιτικά πρόσωπα όπως η Δήμαρχος Αθηναίων Ντόρα Μπακογιάννη δήλωνε αυτή την εβδομάδα ότι «θα κάνει τα πάντα για να διευκολύνει τον Παναθηναϊκό»...

ΟΦΙς

ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΑΓΩΝΙΟΥΜΕ

Το είπε ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Παπανδρέου στους δημοσιογράφους στις Βρυξέλλες: «Η Ιστορία θα κρίνει αν μπορούσαμε να κάνουμε κάτι για να λυθεί περισσότερο ειρηνικά η υπόθεση του Ιράκ...»

Δηλαδή τώρα λύνουμε την υπόθεση αυτή με λιγότερη ειρήνη; Γιατί είχαμε μια αγωνία μήπως θεωρηθούμε εντελώς βάρβαροι...

Τώρα για τα της Ιστορίας, είναι βέβαιο ότι κρίνει τα πάντα, εκ των υστέρων, όταν πια όλα είναι παρελθόν. Το θέμα όμως είναι πώς θα ξεπεράσουμε ανώδυνα το παρόν. Αμ δε...

Τ.Κ.Δ.

BOYCOTT!

Λάβαμε στο κινητό το εξής μήνυμα το οποίο και αναπαράγουμε προς ενημέρωση και συστράτευσής σας. Πάντως, ο παρών μεταπόλεμος έχει και μιαν αισιόδοξη πλευρά μέσα στους τόσους του εφιάλτες: Το ότι ξεσήκωσε ένα άπειρο πλήθος κόσμου σ' ολόκληρη την υφήλιο και το ότι δημιούργησε ένα ισχυρότατο αντιπολεμικό μέτωπο μέσα στις ίδιες τις ΗΠΑ. Και αυτό ίσως στο μέλλον μετρήσει πάρα πολύ σε όσους έχουν την τάση να προκαταλαμβάνουν την ιστορία χωρίς να λογαριάζουν τα πληθυντικά της υποκείμενα και την ελεύθερη συνείδησή τους. Να το κείμενο:

«Boycott all US products the day they attack Iraq without UN approval. Join us and send this message to 10 friends globally. Thank You.»

Όπως βλέπετε οι τρόποι αντίστασης είναι αληθινά πάρα πολλοί και πολύ ευφάνταστοι.

Για την αντιγραφή

Μ.Σ.

ΚΑΚΙΕΣ

- Πριν το διάγγελμά του της Δευτέρας ο Μπους προβλήθηκε στα κανάλια παίζων με τα σκυλάκια του. Καταγγέλλουμε αυτή τη βάρβαρη και ανοίκεια τηλεοπτική διαστρέβλωση της αλήθειας: Με τον Μπλερ και τον Αθνάρ έπαιζε.

- Την ίδια ώρα τα Χρηματιστήρια ανέβαιναν. Πάντα ανεβαίνουν, όταν εικάζεται αύξηση της κατανάλωσης, άρα αύξηση των εισπράξεων, άρα αύξηση των κερδών. Διανοείστε τι ποσότητα όπλων θα καταναλωθεί σε λίγο; Και μάλιστα σε τόσο σύντομο διάστημα;

- Παρέβη, λέει, ο Σαντάμ τα ψηφίσματα του ΟΗΕ. Εξ ου και τιμωρητέος. Το ίδιο περίπου... κι ο Μιλόσεβιτς. Εξ ου και τιμωρητέος. Η Τουρκία, που έχει καταλάβει και κατέχει τη μισή Κύπρο, κράτος-μέλος του ΟΗΕ, πόσα ψηφίσματά του έχει παραβεί, κε Μπους μας, πατέρα και υιέ;

- Φαταούληδες αυτοί οι παλιοαμερικάνοι (των ΗΠΑ, εννοώ, όχι τους υπόλοιπους). Πάνε να οικειοποιηθούν ακόμα και τον Καραγκιόζη μας! Ο Μπους ο μικρός είπε λοιπόν στα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας να του δώσουν πλειοψηφία για να κάνει τον πόλεμο, που έχει αποφασίσει αλλιώς θα

τον κάνει και χωρίς νέο ψήφισμα.

Σας θυμίζει ή όχι το καραγκιόζικο «κορώνα κερδίζω, γράμματα χάνεις»;

- Εκείνος ο ευήθης ο Αρχιεπιθεωρητής, ο Μπλιξ, δεν κατάλαβε τόσο καιρό, ότι στόχος των επιθεωρήσεων των Επιθεωρητών του δεν ήταν ο αφ-οπλισμός του Σαντάμ αλλά ο απο-σανταμισμός των όπλων;

Δεν κατάλαβε ότι δεν έπρεπε να ψάχνουν για κρυμμένα όπλα του Σαντάμ αλλά για κρυψώνες του; Όστε να τον βρουν οι εισβολείς που θα φέρουν στο Ιράκ την

...ελέω θεού δημοκρατία...

Να μην ξαναπάθουν ό,τι έπαθαν με τον Μπιν Λάντεν στο Αφγανιστάν... που ακόμα τον ψάχνουν...

- Κι ο πανιερώτατος της Ρώμης, μπιτ αδιάβαστος αποδεικνύεται! Έστειλε κοτζάμ Νούντσιο στην Ουάσιγκτον για να πει στον Μπους ότι δεν υπάρχει επαρκώς στοιχειοθετημένη αιτία πολέμου.

Δεν έχει διαβάσει τον Αίσωπο, εκεί που λέει για τον λύκο που ήθελε να φάει το αρνί, που έπινε νεράκι στο ρυάκι πιο κάτω απ' αυτόν.

– Μου λερώνεις το νερό, λέει ο λύκος. Θα σε φάω...

- Α! Όλα κι όλα! Ο Μπους είναι ο καλύτερος φίλος των

ΟΜΟΒΡΟΝΤΙΕΣ

Εκεί στις Βρυξέλλες οι Νεοδημοκράτες ευρωβουλευτές σκαρφίζονται διάφορα σενάρια. Πρόσφατα ευρωβουλευτής της Ν.Δ. ανακοίνωσε ότι η Ολυμπιακή θα κλείσει μετά τους Ολυμπιακούς του 2004. Διότι δεν θα είναι σε θέση η τότε κυβέρνηση να καταβάλει τα χρέη της εταιρείας προς την Ε.Ε. Προφανώς ο εν λόγω κύριος θεωρεί σίγουρο ότι η Ν.Δ. θα είναι τότε στην κυβέρνηση, οπότε εκπτώσεις στην πολιτική της δεν επιτρέπονται. Δηλαδή, η Ν.Δ. μάς προετοιμάζει να γίνουμε μάρτυρες πολλών εκπλήξεων σε «προβληματικούς» και άλλους τομείς;

ΣΩ.ΛΕ

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝ ΝΑ ΔΙΑΤΑΣΣΕΤΕ

Καταπληκτική πράγματι η στάση της ελληνικής προεδρίας κατά τη διαχείριση της πρόσφατης πολεμικής κρίσης. Κατάφερε να ελέγξει τους διαφωνούντες Γερμανούς, Γάλλους και Βέλγους, να περάσει τη γραμμή της στους «προσκυνημένους» Ισπανούς, Πορτογάλους και Βρετανούς και να παραδώσει στις ΗΠΑ προς χρήση τη Σούδα, τους στρατιωτικούς αεροδιαδρόμους και πάσαν άλλη αναγκαία διευκόλυνση. Πέρα όμως απ' τα αστεία οι αμερικανικοί γκανγκστερισμοί δεν καταρρακώνουν μόνον τον ΟΗΕ ή τη διεθνή νομιμότητα, αλλά κυρίως διαλύουν εκ των έσω την Ε.Ε. και παράλληλα αναδιαμορφώνουν τόσο το φαίνεσθαι όσο και το είναι του παγκόσμιου imperium.

Μετά την άρση των ψυχροπολεμικών συνθηκών είναι η πρώτη φορά που οι ΗΠΑ επιβάλλουν τόσο ιταμά και χωρίς κανένα πρόσχημα το jus americanum και το –αναμφισβήτητο άλλωστε– δικαίωμα «υπεροχής» τους. Σ' ένα τέτοιο κλίμα η μικρά Ελλάς με τους ακόμη μικρότερους κυβερνήτες της, παρά τις προεδρικές πόζες και τους λεονταρισμούς, έχει κατ' ουσίαν ελάχιστα περιθώρια αντί-δρασης ή απλώς παρέμβασης. Όταν στο βάλτο μαλώνουν οι ιπποπόταμοι, τα βατράχια δεν επιτρέπεται ούτε καν να κοάζουν. Και βέβαια η ελληνική ηγεσία δεν έχει ούτε το κύρος ούτε και τη βούληση να διαγράψει μιαν άλλη πολιτική πλην της «αξιοπρεπούς» υποταγής στα κελεύσματα του State

Department και κάποιων κινήσεων για το θεαθήναι (όπως π.χ. τ' αλλεπάλληλα ταξίδια παντού, από Βρυξέλλες ως Δαμασκό των Γιωργάκη και Λοβέρδου. Βλέπετε είναι αμφότεροι ευειδείς και γλωσσομαθείς). Άρα στην παρούσα κρίση είναι ψηλαφητές όχι μόνο η ανεπάρκεια της ελληνικής πλευράς –η οποία μετά την κατάρρευση της λύσης για το Κυπριακό εισπράττει από παντού διπλωματικούς κόλαφους– αλλά και τα εγγενή θεσμικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως για παράδειγμα ο θεσμός της εναλλάξ προεδρίας ασχέτως μεγέθους και κύρους της χώρας που την ασκεί. Πιστεύω πως μπροστά στα καταιγιστικά γεγονότα θα υπάρξουν σύντομα συνταγματικές αλλαγές. Αλλά και γενικότερα η περιλάλητη κοινή πολιτική ή η σύμπνοια των ευρωπαίων ετέρων πήγαν, κατ' ευφημισμόν, περίπατο (για να μην πούμε στον αγύριστο). Πάντως ενδοευρωπαϊκά η ελληνική προεδρία θα μπορούσε να επιτύχει πράγματα, αν το επεδίωκε. Τώρα απλώς της απομένει να χαζεύει τις αμερικανικές βόμβες από την τηλεόραση και ν' αποστέλλει τον Γιωργάκη από καιρού εις καιρόν για να μαθαίνει την υγεία της Κοντολιζα. Ως εκ τούτου δεν ωφελούν πλέον οι δηλώσεις και οι «υπερήφανες» στάσεις. Δεν υπάρχει πιο αστεία εικόνα από τον μικρό που καμώνεται τον μεγάλο. Είπαμε: η υπεύθυνος ελληνική στάση στην κρίση συμποσούται στη φράση: Αποφασίζομεν να διατάσσετε.

Στέφανος Προτεστάκις

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΠΑΡΚΙΝΓΚ

Επιτέλους λύθηκε μια μεγάλη «απορία». Τι εννοούσαν οι -πολιτικοί κυρίως- παράγοντες όταν μιλούσαν για «κοινόχρηστο χώρο πρασίνου και αναψυχής» που θα κατασκευάσουν στη λεωφόρο Αλεξάνδρας στο χώρο των προσφυγικών πολυκατοικιών. Λόγος επαρκής για να ξεσπιτώσουν 108 οικογένειες και να καταστρέψουν ένα ιστορικό

και αρχιτεκτονικό μνημείο.

Την απάντηση την έδωσε η ΠΑΕ Παναθηναϊκός (εμπειρείχεται στην πρότασή της για αλλαγή χωροθέτησης του νέου γηπέδου της ομάδας): Πάρκινγκ 2.500 θέσεων.

Την αλήθεια έλεγαν οι άνθρωποι, διότι το πάρκινγκ των 2.500 θέσεων και κοινόχρηστο θα είναι (όπως κάθε πάρκινγκ) και αναψυχή θα προσφέ-

ρει (στο παρακείμενο γήπεδο όταν θα έχει αγώνες), και κυρίως θα είναι πράσινο (στα χρώματα της ομάδας)!

Είναι μια ξεκάθαρη περίπτωση αντιστοιχίας πολιτικών υποσχέσεων και υλοποίησής τους.

Εύγε! Διορθώνεται χρόνο με το χρόνο το πολιτικό ήθος λοιπόν...

ΟΦΙΣ

Παλαιστίνων. Υποσχέθηκε χρονοδιάγραμμα ανακήρυξης ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Έχει όμως πολλές φροντίδες και ευθύνες ο καημένος... Και ξέχασε πως ακριβώς το ίδιο είχε υποσχεθεί και πριν από την εισβολή στο Αφγανιστάν... Αυτά κάνει η κούραση...

Ν.Α. Λάμπης

GRIECHENLAND ÜBER ALLES

Το δήλωσε ευθαρσώς ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, το υπαινίχθηκε ο υπουργός και οι υφυπουργοί Εξωτερικών, το διетύπωσε πλαγίως ο πρωθυπουργός και προεδρεύων των χωρών της Ε.Ε.: «Πάνω απ' όλα η Ελλάς!». Που θα πει ότι ναι μεν είμαστε εναντίον του πολέμου, αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό ώστε να θέσουμε σε κίνδυνο τις φίλιες σχέσεις μας με τις ΗΠΑ και να συγκρουστούμε με τους υπερατλαντικούς μας συμμάχους-προστάτες. Που θα πει επίσης ότι ναι μεν αναγνωρίζουμε το άδικο ή παράνομο της αμερικανικής βίας και σπουδής όπως επίσης αντιλαμβανόμαστε την ανησυχία των ευρωπαίων ετέρων για την αλαζόνα όσο και διαλυτική πολιτική των ΗΠΑ που δυναμιτίζει απροκάλυπτα τη συνοχή της Ε.Ε. αλλά... Αλλά προέχει το εθνικό συμφέρον και ο εύκολος όσο και απροβλημάτιστος δρόμος της υποταγής προς τον ισχυρότερο. Διερωτώμαι όμως αν αυτή η στάση και αυτή η δίβουλη, η υπεράγαν υποκριτική πολιτική εξυπηρετούν αληθινά

τα μακροπρόθεσμά μας συμφέροντα. Αν δηλαδή η συμμόρφωση χωρίς αντίλογο στην αμερικανική πρόκληση, η εγκατάλειψη των ευρωπαϊκών συμφερόντων και η πλαγιοκόπηση του γαλλογερμανικού άξονα τη στιγμή μάλιστα που προεδρεύουμε -όπως προεδρεύουμε τέλος πάντων- δεν αποτελούν λανθασμένες επιλογές και επαίσχυντες ήττες της εθνικής μας ανεξαρτησίας που θα πληρωθούν κάποτε και μάλιστα με βαρύ επιτόκιο. Αν πραγματικά έθετε η πολιτική μας ηγεσία την Ελλάδα υπεράνω όλων, τότε η στάση της θα ήταν πιο σθεναρή και λιγότερο κοντόφθαλμη. Και τούτο γιατί η τρομοκρατία των ΗΠΑ θα ζητά όλο και περισσότερα συνεχώς. Αντίθετα η παρούσα στάση βολεύει προσωρινά και δεν ενοχλεί την εύθραυστη κυβερνητική ισορροπία. Δεν καταδεικνύει το προφανές κενό αληθινής διακυβέρνησης για τον τόπο.

Μάνος Στεφανίδης

THANK YOU, RACHEL

Πώς να χαρακτηρίσεις την πράξη της νεαρής ακτιβίστριας; Ναι, αυτής με το εβραϊκό όνομα Ραχήλ. Ήταν μόλις 23 χρόνων όταν πριν λίγες ημέρες την καταπλάκωσε μια ισραηλινή μπουλντόζα, που ετοιμαζόταν να γκρεμίσει παλαιστινιακές κατοικίες στα κατεχόμενα. Τι μικρός πρόλογος για μια μεγάλη πράξη. Ναι, όσο και αν φαίνεται απίστευτο υπάρχουν αμερικανοί πολίτες πρόθυμοι να υπερασπιστούν τα αγαθά άλλων λαών. Αντλώντας έμπνευση απ' την παράδοση του νεολαιίστικου κινήματος του '60, αναμεταδίδουν το σύνθημα για την οικουμενική διαθεσιμότητα της ύπαρξης. Η αξία της ζωής ενός αμερικανού πολίτη είναι η ίδια με αυτή οποιουδήποτε πολίτη στη γη. Αρκεί να αναγνωρίζεις και στους υπόλοιπους αυτό το δικαίωμα. Μαντεύουμε την αντίδραση της επίσημης Αμερικής: Εκεί που πήγε κι έμπλεξε η κοπέλα, θα βρουν ευκαιρία οι εχθροί μας να μας δυσφημήσουν...

Σ. Λέτσιος

ΚΩΣΤΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Έφυγε πριν λίγες ημέρες ο δημοσιογράφος Κώστας Σακελλαρίου. Ο Κώστας Σακελλαρίου ήταν τακτικός εκκλησιαστικός συνεργάτης του *Βήματος*. Στη συνέχεια συνεργάστηκε με το περιοδικό μας. Με υπεύθυνα και τεκμηριωμένα ρεπορτάζ εμπλούτισε τις στήλες του *Αντί* με κείμενα που αποτυπώνουν την εσωτερική ζωή της Εκκλησίας. Το *Αντί* συλλυπάται βαθιά την οικογένεια του φίλου και συνεργάτη Κώστα Σακελλαρίου.

ΒΑΖΕΛΕΣ

Και να σκεφτεί κανείς ότι οι διοικούντες του ΠΑΟ είχανε λυσσάξει να πουλήσουν τον Ολιζαντέμπε, ενώ τώρα πουλάνε τον Καραγκούνη. Οι Καρατσιγκούνηδες! Άσχετο: εκείνος ο Καραγκούνης ο πρόεδρος των μικρομετόχων με το τρισευτυχημένο χαμόγελο που συμβούλευε την Παναγιωταρέα τι να 'γινε;

Σία Τσαχπίνου

ΔΙΚΑΙΩΣΗ

Δικαιώθηκε από τον Άρειο Πάγο ο αντιπρύτανης της Γεωπονικής Αλέξανδρος Σιδερίδης που είχε συκοφαντηθεί από τον ελλογιμότατο Μάκη Τριανταφυλλόπουλο. Το γράφουμε γιατί η διαπόμπευση υπερπροβάλλεται, ενώ η διάψευσή της καταχωνιάζεται. Αυτή είναι, βλέπετε, η ηθική των ΜΜΕ του ξεφωνητού.

Τζιμ Μπούκης

ΜΙΑ «ΕΠΙΤΥΧΗΣ ΚΑΙ ΕΠΩΦΕΛΗΣ» Ή «ΑΛΥΣΙΔΑ ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ»

Ας φανταστούμε ένα τρίγωνο. Στην μία κορυφή του υπάρχει ένας μονοπωλιακός κρατικός οργανισμός, ο ΟΤΕ. Στην δεύτερη κορυφή του υπάρχει ένας προνομιακός προμηθευτής, η εταιρεία Intracom. Και στην τρίτη κορυφή του υπάρχει ένας προβληματικός οργανισμός άλλης χώρας, η Rom-Telecom.

Προκειμένου ο ΟΤΕ να αναδείξει σε μονοπωλιακό προμηθευτή την εταιρεία Intracom, αγοράζει την Rom-Telecom. Δηλαδή προβαίνει σε μια ζημιογόνα επένδυση προκειμένου να ωφεληθεί η Intracom.

Αυτό, με δυο λογια, υποστήριξαν στη Βουλή με επίκαιρη ερώτησή τους οι βουλευτές της Ν.Δ., Α. Παπαληγούρας, Στ. Καλογιάννης, Γ. Ορφανός και Ν. Αγγελόπουλος, την προηγούμενη Τρίτη και ζήτησαν «εξηγήσεις» από τον

υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών Νίκο Χριστοδουλάκη.

Μετά από την προσεκτική ανάγνωση του ισολογισμού του ΟΤΕ, το *Αντί* στο προηγούμενο τεύχος του έθεσε απ' ευθείας στον εισαγγελέα κ. Κρουσταλλάκη δύο ερωτήματα που αφορούν στις παραγγελίες του ΟΤΕ στην Intracom και το πρόβλημα στον κλάδο των ακινήτων στην Rom-Telecom.

Ο υπουργός Οικονομικών, απαντώντας, αναγνώρισε μεν ότι υπάρχουν προβλήματα με την απόκτηση του 54% της Rom-Telecom, τα «οποία όμως αντιμετωπίζονται». Με ποιο τρόπο; Με την κατοχή... ηγετικής θέσης του ΟΤΕ στην αγορά των Βαλκανίων, αφού «έχει αποκτήσει εγκαίρως σημαντική θέση σε χώρες που έχουν προοπτική ένταξης στην Ε.Ε.»!!!

Στο μέλλον.... (στο πολύ... αργότερο

μέλλον) δηλαδή...

Αυτή τη δραστηριότητα του ΟΤΕ τη χαρακτήρισε μάλιστα «επιτυχή και επωφελή». Το ίδιο ακριβώς πράγμα ο κ. Παπαληγούρας το χαρακτήρισε «το χρονικό μιας αλυσίδας σκανδάλων διαπλοκής και κατασπατάλησης του δημοσίου χρήματος συνολικού κόστους ενός τρις. δρχ.».

Τον τελευταίο λόγο θα πρέπει να έχει ο κύριος Κρουσταλλάκης, ο οποίος ίσως αναζητήσει και τις απαντήσεις.

Εντωμεταξύ ας έχουμε υπόψιν μας και την Cosmocom, τη θυγατρική για την κινητή τηλεφωνία, η οποία τελεί υπό πτώχευση και για τη σωτηρία της οποίας «απαιτούνται περίπου 600 εκ. δολάρια», όπως ανέφερε και ο βουλευτής Ν. Αγγελόπουλος.

ΟΦΙς

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ

Τις μέρες που πέρασαν (13-16 Μάρτη) πραγματοποιήθηκε το 3ο Συνέδριο της Νεολαίας Συνασπισμού στην ΑΣΟΕΕ. Στόχος του συνεδρίου η αποσαφήνιση των φυσιογνωμικών χαρακτηριστικών της Νεολαίας, η περαιτέρω επεξεργασία θέσεων γύρω από ζητήματα που απασχολούν την οργάνωση (αντι-παγκοσμιοποιητικό κίνημα, οικολογία, εκπαιδευτικά, φεμινισμός κ.λπ.) καθώς και η εκλογή νέου Κεντρικού Συμβουλίου.

Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε σε μια δύσκολη περίοδο, πράγμα που αποτυπώθηκε και στις ομιλίες των συνέδρων, όπου κυριάρχησαν τα ζητήματα του πολέμου, της τρομοκρατίας, αλλά και το τι αποτελεί σήμερα συνεπή ριζοσπαστική αριστερή στάση. Παράλληλα δεν έλειψε και ένας προβληματισμός γύρω από το τι είναι μια οργάνωση νεολαίας της Αριστεράς, ποια είναι η κουλτούρα που πρέπει να αναπαράγει στα μέλη της, ποιες οι σχέσεις του κινήματος με τις οργανωμένες δυνάμεις της Αριστεράς.

Αυτά για το «δημοσιογραφικό»

σκέλος.

Μιλώντας επί της ουσίας, είναι γεγονός ότι η Νεολαία του Συνασπισμού έχει αναπτύξει από το προηγούμενο συνέδριό της (το 1999) αξιόλογη δράση που αποτυπώνεται και στην αριθμητική της μεγέθυνση (τα μέλη της υπέρ-τριπλασιάστηκαν από το προηγούμενο συνέδριο). Μέσα σ' αυτή την πορεία τα μέλη της Νεολαίας βρέθηκαν (μαζί με άλλους) στην Πράγα, στη Νίκαια, στη Γένοβα, στη Φλωρεντία, στο Πόρτο Αλέγκρε. Δημιουργήθηκαν πυρήνες και πολιτικές οργανώσεις στην επαρχία, προκλήθηκαν δράσεις για τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, για την οικολογία, για την εκπαίδευση. Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι η Νεολαία Συνασπισμού, εκεί που αποτελούσε μια «οργάνωση σφραγίδα» με μικρή παρέμβαση το 1998, μετεξελίχθηκε σε μια υπαρκτή και δραστήρια αριστερή οργάνωση νεολαίας. Ίσως όμως η σημαντικότερη συνεισφορά της νεολαίας έχει να κάνει με τον ίδιο τον Συνασπισμό. Έκτος του ότι κατάφερε να τον εμπλέξει στο κίνημα κατά

της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, ότι αναζωογόνησε τα κινηματικά του χαρακτηριστικά, –το σημαντικότερο– κατάφερε να πιστοποιήσει ότι ο πολιτικός χώρος που εκπροσωπεί (αυτός της Ανανεωτικής Αριστεράς) παρά τα όποια προβλήματα του μπορεί να ελπίζει στη συνέχεια του. Στοιχείο ανοιχτό, αλλά που τουλάχιστον παίζεται.

Από την άλλη μένουν πολλά να γίνουν. Όπως διαπιστώθηκε και στο συνέδριο η παρέμβαση της Νεολαίας ΣΥΝ σε ζητήματα πολιτισμού, εργασιακών ζητημάτων, στα κινήματα πόλης παραμένει υποτονική. Κεντρικό στοίχημα για το μέλλον; Να μπορέσει η νεολαία να αξιοποιήσει τη σημερινή εμπειρία, να έχει ανοιχτά αυτιά, μάτια και μυαλά, ώστε ν' αποφύγει να γίνει μια συμβατική οργάνωση· να κατακτήσει, να κάνει βίωμα και να προστατεύσει την κουλτούρα της Ανανεωτικής Αριστεράς. Άλλωστε αυτή δεν είναι καταγεγραμμένη και σε κανένα μανιφέστο...

Γιώργος Ιωαννίδης

ΔΕΛΦΙΝΟ-ΧΑΛΙΦΗΔΕΣ

Τον χαλίφη αλ-Ρασίντ προέτρεψε με άρθρο του ο κ. Πάγκαλος τον κ. Σημίτη να μιμηθεί. Όταν η πολιτική παύει να είναι αυτοτελής, αναζητά το λυτρωτικό φίλτρο στη ζώνη των συμβολισμών. Όλοι οι δελφίνοι ονειρεύονται να γίνουν «χαλίφηδες στη θέση του χαλίφη». Ποιος θ' αναλάβει όμως να «θυσιασθεί» υ π ο δ υ ό μ ε ν ο ς την... Ιφιγένεια εν Αθήναις, μήπως και φυσήξει ούριος άνεμος για την κυβέρνηση;

ΣΩ.ΛΕ

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΠΡΑΞΙΑ

Πρωτόγνωρες στιγμές ζει τις τελευταίες ημέρες η Ευρώπη. Ένα καζάνι που ολοένα κοχλάζει οι αίθουσες των περισσότερων ευρωπαϊκών κοινοβουλίων. Εκεί χτυπά η καρδιά της κοινωνικής αμφισβήτησης απέναντι στις αποφάσεις των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων για συστράτευση ή όχι με τις ΗΠΑ στον επικείμενο πόλεμο. Ο Μπλερ δέχεται την πιο σκληρή επίθεση και βλέπει τους υπουργούς του να τον εγκαταλείπουν. Η κυβέρνηση Αθναρ στην Ισπανία σφυροκοπείται απ' την σοσιαλιστική αντιπολίτευση, από κοντά και το γαλλικό κοινοβούλιο, ενώ η ρωσική Δούμα αρνήθηκε να επικυρώσει την αμερικανο-ρωσική συμφωνία για περιορισμό των πυρηνικών. Σίγουρα οι κυβερνώντες δεν περνάνε και τις καλύτερες μέρες τους... Όσο για μας στην Ελλάδα, η ζωή συνεχίζεται ανέμελα

εν μέσω συζητήσεων καφεενείου και τηλεοπτικών παιχνιδιών. Και το κλίμα αυτής της νηνεμίας διαπερνά και την αίθουσα του ελληνικού κοινοβουλίου. Ουδεμία συζήτηση για το τι θα πρέπει να πράξει η Ελλάδα και τι αποφάσεις θα πρέπει να πάρει η ελληνική αντιπροσωπεία για το θέμα του πολέμου. Κι ως ζητά η γ.γ γραμματέας του ΚΚΕ Αλέκα Παπαρήγα από τον πρόεδρο της Βουλής προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή, για να τοποθετηθούν τα κόμματα πάνω στο ζήτημα της ελληνικής συμμετοχής στις επιχειρήσεις, επισημαίνοντας ότι η κυβέρνηση διευκολύνει τις ΗΠΑ «χωρίς να έχει έστω την τυπική έγκριση της Βουλής». Και τι άμεσα αποτελέσματα θα είχε μια αναλυτική και έντονη συζήτηση; Θα απέτρεπε τον πόλεμο; Σίγουρα όχι, αλλά θα επέτρεπε να διατυπωθούν υπεύθυνα και χωρίς υπεκφυγές

οι θέσεις των κομμάτων, αλλά και προφανώς θα έδινε ξεκάθαρα και το στίγμα της κυβερνητικής πολιτικής, η οποία καλυπτόμενη από την «ουδέτερη» στάση που απαιτεί η προεδρία της Ε.Ε. της δίνει το δικαίωμα να τηρεί επαμφοτερίζουσα στάση. Για την κυβέρνηση αρκεί το ότι η έννοια της πολιτικής ευθύνης εξαντλείται με την υιοθέτηση μέτρων όπως η αποτροπή μιας χημικής επίθεσης ή της επιβολής ελέγχων για την αποφυγή μεταναστευτικού κύματος. Λες και είμαστε η Ελβετία της Μεσογείου, περιβαλλόμενη από ένα τείχος που διασφαλίζει την απαθή ευδαιμονία μας ενώ γύρω μαίνεται η φωτιά. Εκτός εάν επαναπαύονται στη διαπίστωση της διπλωματίας μας, ότι στο μέλλον οι κρίσεις μπορούν να «επιλύονται με περισσότερο ειρηνικό τρόπο» (sic).

Σ. Λέτσιος

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΚΑΙ «ΝΟΜΙΜΟΕΠΙΣΗΜΑ» ΣΤΟ ΣΦΥΡΙ

Με τον πόλεμο να μονοπωλεί δικαιολογημένα την επικαιρότητα την Τετάρτη το απόγευμα, ήταν προγραμματισμένη να ξεκινήσει στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής η συζήτηση του νομοσχεδίου «Ρυθμίσεις για τα Καζίνα της Πάρνηθας και Κέρκυρας και άλλες διατάξεις».

Σε αυτές τις άλλες διατάξεις περιλαμβάνεται η διάταξη για τα Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα Α.Ε. και τις θυγατρικές της.

Η ΕΤΑ Α.Ε. είναι η εταιρεία που ιδιωτικοποιημένη πια πρόκειται να ξεπουλήσει σε ιδιώτες τη δημόσια περιουσία του ΕΟΤ.

Αυτές οι άλλες διατάξεις, αφορούν στο «δικαίωμα της μειοψηφίας να διορίζει με διάταξη του καταστατικού μέλη του διοικητικού συμβουλίου και πέραν του ενός τρίτου».

Δηλαδή οι διατάξεις αυτές δίνουν το δικαίωμα στους ιδιώτες που θα αγοράσουν έστω και ελάχιστες μετοχές της ΕΤΑ Α.Ε. ή των θυγατρικών να αποκτήσουν πλειοψηφία στο Διοικητικό Συμβούλιο των εταιρειών και να αναλάβουν τη διοίκηση και διαχείρισή τους, ώστε να θεωρηθεί ότι αυτές δεν υπάγονται στον Δημόσιο Τομέα!!!

Και ένα δείγμα του πού θα καταλήξει η δημόσια περιουσία του ΕΟΤ: Ήδη η ΕΤΑ Α.Ε. πουλάει 110 στρέμματα δάσους στο Μικρό Καβούρι, στην ΑΞΕ ΑΣΤΗΡ, η οποία κατέχει ήδη άλλα 195 στρέμματα. Έκταση η οποία κατά το μεγαλύτερο μέρος της είναι δάσος...

ΟΦΙς

ΝΙΚΗ

Η αμερικανική επίθεση στο Ιράκ είναι ένα ακόμη βήμα προς την παγκόσμια πολιτική ισοπέδωση. Η πραγματική κινητήρια δύναμη της σύγκρουσης είναι ο εσωτερικός ανταγωνισμός των αγορών, καθώς η περιοχή αυτή αποτελεί χώρο κρίσιμο για την αναδιάταξη των οικονομικών και πολιτικών συσχετισμών. ΗΠΑ και Βρετανία επιζητούν την έξωση της Γαλλίας και της Ρωσίας, με έπαθλο τη γενική επικράτηση.

ΑΤΑΙΡΙΑΣΤΟΙ

Και μέσα σ' αυτό το κλίμα οι εθνικές, οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, είναι μια πραγματικότητα που πρέπει να υπερνικηθεί. Προχθές ο Μιλόσεβιτς, χθές ο μουλάς Ομάρ, σήμερα ο Σαντάμ, αύριο κάποιος Αφρικανός και η ιστορία γράφεται, ως συνήθως, με αίμα. Το αίμα των εθνών και των λαών που δεν ταιριάζουν.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Εμείς να κοιτάξουμε και λίγο το σπίτι μας, υπερασπιζόμενοι όπως πάντα τη λογική της δημοκρα-

τίας και της ελεύθερης επιλογής. Αυτός είναι ο πολιτισμός μας, μ' αυτόν επιβιώσαμε 3 χιλιάδες χρόνια, έτσι θα πάμε και στο μέλλον. Για το λόγο αυτό δεν είμαστε με τον Μπους, παρότι ο αμερικανικός φιλελευθερισμός βρίσκεται μέσα στην πολιτική μας παράδοση.

ΕΜΜΟΝΗ

Ανώτερη όμως αρχή, για τη δική μας στάση ζωής, είναι η αρχή του «αντεξουσίου». Ο καθένας μόνος του και ο κάθε λαός επίσης μόνος του, έχει το δικαίωμα να ζει καταπώς θέλει αυτός. Η αμερικανική επίθεση εναντίον του Ιράκ συγκρούεται λοιπόν με μια πανάρχαια ηθική

αρχή, που οι Έλληνες ποτέ δεν ξέχασαν.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ούτε ακόμα στις αλεξανδρινές κατακτήσεις αμφισβητήθηκε, καθώς η μακεδονική ισχύς προσαρμόστηκε στον τοπικό πολιτισμό. Ούτε στην εποχή του Βυζαντίου, όπου ο κοινοτικός βίος προσαρμόζονταν επίσης στην τοπική κλίμακα. Έτσι ζήσαμε και στην τουρκοκρατία. Έτσι πήγαινε και η Ορθόδοξη Εκκλησία. Έτσι μάθαμε.

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

Σταυροφορίες, θρησκευτικές και πολιτικές, ήταν πάντα μια επιδίωξη υποδούλωσης. Γενική ισοπέ-

δωση και υποταγή σημαίνει ο λόγος περί «επιβολής της δημοκρατίας». Παλιά καλβινική ιδέα. Ιεραποστολισμός του θανάτου. Για τους λόγους αυτούς πρώτη υποχρέωση είναι και σήμερα η αρχή της εθνικής αυτοδιάθεσης.

ΔΙΔΑΓΜΑ

Το συμπέρασμα: η ισχύς και ο ανταγωνισμός αποφασίζουν και όχι ο ΟΗΕ και οι αυταπάτες περί «τέλους της ιστορίας» και περί «παγκόσμιας ελεύθερης κοινωνίας». Κι εμείς να αφήσουμε τις ιδεοληψίες περί καλών ή κακών γειτόνων και να φροντίσουμε το σπίτι μας, να το ενισχύσουμε. Ο Σαντάμ σε μερικές μέρες θα τελειώσει, το κεφάλαιο θα ξανακάνει πάρτι, αλλά ο παγκόσμιος κλοιός θα γίνει ασφυκτικότερος.

ΑΝΙΚΑΝΟΙ

Εμείς δεν είμαστε σε θέση ούτε τη δουλικότητά μας να χρησιμοποιήσουμε διπλωματικά. Διότι καθώς οι αμερικανοί είναι δυσαρεστημένοι με τους Τούρκους, δημιουργούνται ευνοϊκές προϋποθέσεις για τις εθνικές εκκρεμότητές μας. Αλλά πως; Με τον γιωργάκη;

ΓΡΑΦΙΚΟΣ

Ο «Διόδωρος» του Βήματος έχει λυσσάξει με την επερχόμενη πτώση Σημίτη και διότι «εκκρεμεί ο πόλεμος κατά του παρανοϊκού μυστακοφόρου του Ιράκ». Τελικώς έχει πλάκα να είσαι παπαγαλάκι.

Σ ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ ΤΟΥ '21

Διάβαζα προχθές την καλά τεκμηριωμένη δουλειά του Άλκη Αγγέλου για το Κρυφό Σχολειό στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Και, μέρες πούναι, κάθισα και σκέφτηκα: Ας υποθέσουμε πως η ιστορία αυτή είναι ένα εθνικό παραμύθι, όπως το λέει ο Βλαχογιάννης και οι περισσότεροι πια ιστορικοί. Ας υποθέσουμε πως κανένα τεκμήριο δεν υπάρχει που να επιβεβαιώνει την ύπαρξη του Κρυφού Σχολείου, αφού μετά τον 16ο αιώνα η εκπαίδευση των υποδούλων ελλήνων είναι οργανωμένη επισήμως απ' το Πατριαρχείο. Όμως για 150 χρόνια μετά την Άλωση δεν έχουμε ειδήσεις για το θέμα αυτό. Ξέρουμε μόνον πως τα ελληνικά τα διδάσκει, αζημέρως, ο καλόγερος και ο παπάς. Κολλυβογράμματα και ψαλτήρι.

Κανείς δεν το απαγορεύει; Πιθανόν. Αλλά δεν παύει να είναι μια διδαχή για υπόδουλους, για κατακτημένους – «κρυφή» γι' αυτούς που αποδεδειγμένα δεν έχουν σχολείο δικό τους.

Κάποια στιγμή έρχεται και το σχολείο. Αλλά και πάλι είναι μια πραγματικότητα που υποβάλλει η κατάκτηση. Οπότε, σε κάθε περίπτωση, το κρυφό σχολειό δεν είναι ζήτημα τεκμηρίωσης, είναι ζήτημα εμμονής στην παράδοση. Εξ ου και ο σωτήριος προφορικός μύθος.

Όταν θα ξαναβλέπουμε τον πόλεμο απο την οθόνη...

του Αλέξανδρου Καζαμία

Θα είναι κοντά μεσάνυχτα όταν εικόνες ζωντανές από το CNN θ' αρχίσουν να μεταδίδουν πάλι τις ουρές των F-16 φλογισμένες καθώς θα απογειώνονται από ένα αμερικανικό αεροπλανοφόρο στην καρδιά του Περσικού. Κι έπειτα θα φανούν ξανά σα λαμπερές φωτοβολίδες οι φλόγες των πυραύλων της ιρακινής αεράμυνας πάνω απ' τον ουρανό της σκοτεινής Βαγδάτης. [Επαναλήψεις εικόνων μ' εναλλασσόμενες λεζάντες σε γρήγορο και φορτισμένο ντεκουπάζ.] Και τότε θα προβληθεί απ' το Οβάλ Γραφείο το μαγνητοσκοπημένο μήνυμα του προέδρου Μπους με τη σημαία στο φόντο: κάτι θα λέει πάλι για το πώς «ένα ελεύθερο Ιράκ θα μετασχηματίσει τη Μέση Ανατολή επιφέροντας δημοκρατία και πρόοδο». Και λίγο αργότερα ο Μπλερ, απ' το προαύλιο της 10 Ντάουνινγκ Στρητ, θα επαναλαμβάνει «πως η δημοσιοποίηση του "Οδικού Χάρτη"... αποδεικνύει ότι το Παλαιστινιακό αντιμετωπίζεται εξίσου σοβαρά με το Ιράκ». Αυτήν την τηλεοπτική σειρά την έχουμε όλοι ξαναδεί: οι πόλεμοι της Δύσης δεν εξάγουν τον εκσυγχρονισμό: ο εκσυγχρονισμός της είναι εκείνος που εξάγει τους πολέμους.

Ηδη από τις 26 Φεβρουαρίου ο πρόεδρος Μπους έχει εγκαταλείψει πλέον το μονόλογο για τις αιτίες του πολέμου γυρεύοντας να τον νομιμοποιήσει τώρα με βάση τις επιθυμητές του επιπτώσεις. Στην ομιλία που έδωσε τη μέρα αυτή στο Αμερικανικό Επιχειρηματικό Ινστιτούτο, για πρώτη φορά συνέδεσε τον πόλεμο κατά του Ιράκ με ένα γενικό σχέδιο μετασχηματισμού για όλη τη Μέση Ανατολή: «Ένα νέο καθεστώς στο Ιράκ –είπε– θα δράσει ως δραματικό παράδειγμα έμπνευσης για την ελευθερία σε άλλα έθνη της περιοχής... θα πρωταγωνιστήσει στην εσωτερική μεταρρύθμιση, τη μεγαλύτερη πολιτική συμμετοχή, στο οικονομικό άνοιγμα και

στο ελεύθερο εμπόριο... απ' το Μαρόκο ως το Μπαχρέιν και πιο πέρα.» Αυτό το «όραμα Μπους» για τη Μέση Ανατολή έχει ήδη χαρακτηριστεί ως «αντίστροφη θεωρία του ντόμινο», σε αντιδιαστολή με την πάλαι ποτέ θεωρία της εξάπλωσης του κομμουνισμού που επικράτησε το 1950 μετά το ξέσπασμα του πολέμου της Κορέας.

Στο πλαίσιο της νέας αυτής προσέγγισης, ο πρόεδρος Μπους επίσης ανακοίνωσε στις 14 Μαρτίου ότι ο «Οδικός Χάρτης» για την ίδρυση «ανεξαρτήτου παλαιστινιακού κράτους» είναι έτοιμος για διαπραγμάτευση. Στη σύντομη ανακοίνωσή του παρουσίασε τον «Οδικό Χάρτη» ως «μια ελπιδοφόρα στιγμή προόδου προς το όραμά μου

για ειρήνευση στη Μέση Ανατολή», ενώ η ειρήνευση για την οποία δεσμεύτηκε συνδέθηκε απ' τον ίδιο με την «ελευθερία και την απόρριψη της τρομοκρατίας».

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ»

Αυτές οι διακηρύξεις ωστόσο δεν είναι τόσο τυχαίες κι ανυπολόγιστες όσο μπορεί να φαίνονται εκ πρώτης. Παρότι η αντοκομμουνιστική «θεωρία του ντόμινο» ήταν πολύ ανόητη για να μην είναι και το «αντίστροφο ντόμινο» παρά μια αντεστραμμένη ανοησία, και παρότι καμία λογική δεν εξηγεί γιατί η επίλυση του Παλαιστινιακού προαπαιτεί έναν βομβαρδισμό του Ιράκ, η υπό-

σχεση των εκσυγχρονιστικών επακο-
λούθων του πολέμου είναι πράγματι ελ-
κυστική. Αν όντως δεν επιχειρούνταν η
αυθαίρετη σύνδεσή τους με τον βάρβα-
ρο πόλεμο που κηρύχθηκε την περα-
σμένη Κυριακή στις Αζόρες, ένα μεγά-
λο μέρος των αντιπάλων του πολέμου
θα ήταν σίγουρα υπέρ τους. Τόσο, ώστε
ένας από τους κορυφαίους ιστορικούς
της Μέσης Ανατολής, ο εκ πεποιθήσε-
ως εκσυγχρονιστής Φουάντ Άτζαμι,
εξέφρασε ανοιχτά την προθυμία του να
στηρίξει έναν πόλεμο κατά του Ιράκ,
αν πράγματι επρόκειτο να συνοδεύεται
από ένα σχέδιο εκσυγχρονισμού: «*Πέ-
ρα από την ανατροπή του καθεστώτος
του Σαντάμ Χουσεϊν*—έγραψε στο κύριο
άρθρο των τελευταίων *Foreign Affairs*—
το καθοδηγητικό κίνητρο μιας νέας
αμερικανικής προσπάθειας στο Ιράκ
και στις γειτονικές αραβικές χώρες πρέ-
πει να είναι ο εκσυγχρονισμός του αρα-
βικού κόσμου» [*Foreign Affairs*, 82/1, σ.
2].

Βεβαίως το γεγονός ότι ο Άτζαμι
απαιτεί από έναν τέτοιο πόλεμο να
«πρέπει» να είναι εκσυγχρονιστικός,
σαφώς υποδηλώνει ότι από μόνος του ο
πόλεμος αυτός μπορεί και να μην είναι.
Αλλά κι ο ίδιος ο πρόεδρος Μπους,
όταν επικαλέστηκε τα παραδείγματα
της Γερμανίας και της Ιαπωνίας στις 26
Φεβρουαρίου λέγοντας πως «*μετά τη
νίκη επί των εχθρών μας δεν αφήναμε
κατοχικούς στρατούς, αφήναμε συ-
ντάγματα και κοινοβούλια*», κι αυτός
ουσιαστικά αναγνώριζε ότι ο εκδημο-
κρατισμός δεν προέρχεται απ' τον πό-
λεμο τον ίδιο, αλλά από αποφάσεις που
πρέπει να ληφθούν «μετά» απ' αυτόν.
Εκείνο που όμως δεν εξηγεί κανείς από
τους ένθερμους τούτους οπαδούς του
εκσυγχρονισμού είναι γιατί το όραμά
τους προϋποθέτει σώνει και καλά την
εξαπόλυση πολέμου.

ΠΕΡΑΣΤΕ ΣΤΙΣ «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ» ΤΟΥ ΚΟΥΒΕΪΤ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Εκείνο βεβαίως που δε μπορεί ν' αντι-
ληφθεί η ρητορία του προέδρου Μπους
ή και των εκσυγχρονιστών του Τρίτου
Δρόμου που τον συνόδευσαν στις Αζό-
ρες, είναι ότι ο πόλεμος όχι μόνο δεν
οδηγεί στον εκσυγχρονισμό, αλλά συ-
χνά τον αποτρέπει. Διότι, εκτός απ' τις
καταστροφές, ο πόλεμος συνήθως πά-
ντα επιβάλλει ή κατοχή ή εξαρτήσεις.
Αν και τα παραδείγματα της Γερμανίας
και Ιαπωνίας είναι απ' τα πλέον ατυχή,
αφού και οι δύο χώρες είχαν υψηλό
επίπεδο κοινωνικού και οικονομικού
εκσυγχρονισμού πολύ πριν το 1945, η
αλήθεια είναι ότι κι εκεί ακόμη οι
ΗΠΑ, μετά τις βόμβες τους—συμβατι-
κές και ατομικές—άφησαν στρατεύμα-
τα για διάστημα μισού και πλέον αιώ-
να. Όμως σε χώρες που δε διαθέτουν
από πριν κάποια δυναμική εκσυγχρο-
νισμού, ο πόλεμος, ακόμη κι όταν συνο-
δεύεται από βούληση μεταρρύθμισης,
είναι αδύνατο να τη γεννήσει.

Ιδιαίτερα δε στη Μέση Ανατολή η
ιστορία των αμερικανικών πολέμων
δεν έχει ούτε ένα παράδειγμα εκδημο-
κρατισμού να επιδείξει έστω και για
προπαγάνδα. Το 1991, όταν ο πατέρας
Μπους έπρεπε να εξηγήσει γιατί οι
ΗΠΑ πολέμουσαν έναν δικτάτορα, τον
Σαντάμ, για χάρη μιας βασιλικής απο-
λυταρχίας στο Κουβέιτ, είχε κι αυτός
υποσχεθεί ότι μετά τον πόλεμο «*το
ελεύθερο Κουβέιτ θα είναι δημοκρατι-
κό*». Ωστόσο για 200 μέρες μετά τον πό-
λεμο αμερικανοί πυροσβέστες έσβηναν
τις φωτιές που είχαν βάλει οι Ιρακινοί
στις πετρελαιοπηγές του Κουβέιτ, ενώ
για εκδημοκρατισμό λέξη δεν έμελλε
ξανά ν' ακουστεί: ως σήμερα η απολυ-
ταρχία της δυναστείας των Σαμπάχ δι-
οικεί ανενόχλητη τη χώρα.

Απ' το Γραφείο Εγκλημάτων και Ναρ-

κωτικών του ΟΗΕ μαθαίνουμε επίσης
σήμερα ότι ένα χρόνο μετά την «απε-
λευθέρωσή» του το Αφγανιστάν έχει ει-
κοσαπλασιάσει την παραγωγή της πα-
παρούνας κι αναδειχτεί στον υπ' αριθ-
μόν ένα παραγωγό οπίου και ηρωίνης
στον κόσμο, μ' εξαγωγές της τάξης των
3.400 τόνων. Κάτι τέτοιο βεβαίως δεν
εκπλήσσει, δεδομένου ότι το Αφγανι-
στάν δεν έλαβε ούτε ένα δολάριο από
τα 4,5 δισ. που υποσχέθηκε η Διεθνής
Τράπεζα και ο ΟΗΕ στη διάσκεψη του
Τόκιο τον περασμένο Νοέμβριο.
Άλλωστε χαρακτηριστική είναι και η
γκάφα του προέδρου Μπους που ξέχα-
σε να περιλάβει την υπεσχημένη βοή-
θεια στο Αφγανιστάν στο σχέδιο προϋ-
πολογισμού των ΗΠΑ για το 2003-
2004!

Χωρίς περιστροφές, μια έρευνα του
Τσβι Μπαρεέλ της ισραηλινής εφημερί-
δας *Ha'aretz* διαπίστωσε στις 14 Μαρτί-
ου ότι «*η κατάσταση στο Αφγανιστάν...
επιστρέφει ραγδαία σ' εκείνο που ήταν
κατά την περίοδο διακυβέρνησης των
Ταλιμπάν*». Κατά τον ίδιο, ένας δικα-
στής που διορίστηκε απ' την κυβέρνηση
Καρζάι εξέδωσε πρόσφατα απόφαση
σύμφωνα με την οποία «*η καλωδιακή
τηλεόραση πρέπει ν' απαγορευθεί διότι
αντιτίθεται στην ισλαμική πίστη*». Αξιο-
πιστες εκθέσεις ανθρωπιστικών οργα-
νώσεων μιλούν συνέχεια για την επι-
στροφή του «*παραδοσιακού αφγανικού
εθίμου*» της παιδεραστίας, το οποίο εί-
χε καταργηθεί από τους Ταλιμπάν. Ου-
σιαστικά, εδώ κι ένα χρόνο, η τάξη και η
ασφάλεια στη χώρα παρέχεται από ένα
δίκτυο πολεμαρχών, των οποίων οι μι-
σθοφόροι πληρώνονται από τη CIA με
μηνιαίους μισθούς που κυμαίνονται
από 50 μέχρι 120 δολάρια. Ταυτόχρο-
να, από τις 16 Ιανουαρίου μέχρι και τις
5 Φεβρουαρίου έχουν σημειωθεί 30
επεισόδια βομβαρδισμών, πυροβολι-

Έντουαρντ Σαϊντ ΟΡΙΕΝΤΑΛΙΣΜΟΣ

Πως η Δύση αντιμετωπίζει
τον πολιτισμό της Ανατολής

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μανόλης Αναγνωστάκης

• Υ.Γ.
• ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

Μεγάλο κρατικό βραβείο
λογοτεχνίας 2002

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

σμών κι απαγωγών από Αφγανούς κατά των 10.000 αμερικανών στρατιωτών που έχουν εγκατασταθεί στη χώρα τους, ανοίγοντας έτσι ένα νέο κύκλο συγκρούσεων κατά της ξένης κατοχής.

Ο ΜΥΘΟΣ

ΤΟΥ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΙΡΑΚ

Κατά βάθος η αμερικανική κυβέρνηση όχι μόνο δεν μπορεί, αλλά ουσιαστικά ποτέ δε θέλησε να δει ένα μέλλον πραγματικής δημοκρατίας στο Ιράκ της μετά-Σαντάμ εποχής. Διότι, αν αφεθεί ποτέ να κυβερνήσει το 63% των Σιιτών του πληθυσμού, όπως επιβάλλουν οι αρχές της δημοκρατίας, τότε ενδέχεται να εμφανιστεί ένα καθεστώς πολύ πιο εχθρικό για τις ΗΠΑ απ' ό,τι υπήρξε εκείνο του Σαντάμ. Ο κύριος λαϊκός ηγέτης τους, ο ιερέας Αγιατολλάχ Μπακρ αλ-Χακίμ, είναι στενός σύμμαχος του Ιράν, δηλαδή του δεύτερου εκ των τριών κρατών του «άξονα του κακού», που ο πρόεδρος Μπους είναι ταυτόχρονα ορκισμένος να πατάξει. Κάθε άλλο παρά φίλος των Αμερικανών, ο αλ-Χακίμ πρόσφατα προειδοποίησε τις ΗΠΑ ότι «αν έρθουν με την πρόθεση να ελέγξουν το Ιράκ, θα αντιμετωπίσουν ισχυρή αντίσταση». Άλλωστε, ακόμη κι ο οπαδός του εκσυγχρονιστικού πολέμου Φουάντ Άτζαμι, αναγνωρίζει πως ο λόγος για τον οποίο ο πατέρας Μπους απέφυγε ν' ανατρέψει τη δικτατορία του Σαντάμ το 1991 ήταν «ο μπαμπούλας εμφάνισης ενός σιιτικού κράτους στο Ιράκ ως σατραπεία του ιρανικού θεοκρατικού καθεστώτος» [Foreign Affairs, 82/1, σ. 11].

Αλλά και τώρα ακόμη οι ΗΠΑ είναι σε σύγκρουση με τον αλ-Χακίμ και ενδέχεται μάλιστα να τον πολεμήσουν. Όταν 1.000 από τους αντάρτες του πέρασαν στην κουρδική ζώνη του βορείου Ιράκ το Φεβρουάριο για να εγκαταστή-

σουν βάση επίθεσης κατά του Σαντάμ, το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, αντί να τους στηρίξει, δήλωσε πως «οποιαδήποτε ιρανική ή στηριζόμενη από το Ιράν παρουσία στην περιοχή θα είναι ανατρεπτική και όχι θετική». Την ίδια επιφυλακτική στάση διατηρούν οι ΗΠΑ κι απέναντι στους Κούρδους, που απαρτίζουν το 19% του πληθυσμού. Αν και τους έχουν προστατέψει απ' το 1991 στο βόρειο προτεκτοράτο της «ζώνης απαγόρευσης πτήσεων», είναι πολύ αμφίβολο αν θα τους δώσουν ποτέ την ανεξαρτησία που δικαιούνται. Ως γνωστόν, η ίδρυση κουρδικού κράτους στο βόρειο Ιράκ θα βρει οξύτατα αντίθετη την Τουρκία, καθώς και τα 2,5 εκατομμύρια της τουρκομανικής μειονότητας που ζει εκεί, με αποτέλεσμα να επιδιωχθούν δύο άλλες λύσεις: ή της προσάρτησης του βόρειου Ιράκ απ' την Τουρκία – που ως τώρα αποκλείεται απ' τις ΗΠΑ – ή πιθανότερα της διαιώνισης του προτεκτοράτου στο βόρειο Ιράκ, με μόνιμη πλέον εγκατάσταση στρατευμάτων κατοχής.

Σε κάθε περίπτωση ο περιβόητος «εκδημοκρατισμός» του Ιράκ θα στηριχθεί σε μια κυβέρνηση τύπου Καρζάι με βάση το υπέροχο αφγανικό «μοντέλο». Αυτό προκύπτει άλλωστε απ' τη συνέντευξη τύπου που έδωσε την περασμένη Τρίτη ο σύμβουλος του προέδρου Μπους για το Ιράκ, Ζαλμάι Χαλιλζάντ. Κατόπιν συνάντησής του με αντιπροσωπείες της ιρακινής αντιπολίτευσης, ο Χαλιλζάντ μίλησε περί σύστασης ενός «προεδρικού συμβουλίου» το οποίο θ' αποτελεί συνασπισμό των διαφόρων ομάδων της ιρακινής αντιπολίτευσης, περιλαμβανομένων των Κούρδων και των Τουρκομάνων. Αν και η προεδρία του συμβουλίου αυτού ενδέχεται ν' ανατεθεί είτε στο σιίτη τραπεζίτη Αχμαντ Σάλαμπι, είτε σε κάποιο στέλε-

χος της ομάδας των 1.000 λιποτακτών αξιωματικών του Ιρακινού Εθνικού Συμφώνου, ένα πράγμα είναι βέβαιο: πουθενά δεν πρόκειται να συμμετέχει η παράταξη των ισλαμιστών του Αγιατολλάχ αλ-Χακίμ.

ΟΥΤΕ ΚΙ ΑΥΤΟΣ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ

Δεν είναι διόλου συμπτωματικό ότι μια απόρρητη έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, που διέρρευσε στους *Τάιμς του Λος Άντζελες* στις 14 Μαρτίου, κατέληγε στο συμπέρασμα ότι «περάστια οικονομικά και κοινωνικά εμπόδια καθιστούν την πολιτική αλλαγή πολύ δύσκολη για τη Μέση Ανατολή». Εξίσου αναμενόμενη άλλωστε ήταν και η άρνηση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ να δεχτεί να τη σχολιάσει.

Η εξαγωγή του πολέμου από τις εκσυγχρονισμένες δημοκρατίες του «κέντρου» προς τις «ημιπεριφερειακές» και «περιφερειακές» κοινωνίες των Βαλκανίων και του Τρίτου Κόσμου δεν έχει καμία σχέση με τη διεύρυνση της βάσης του εκσυγχρονισμού: είναι μία ακόμη από τις αναπόφευκτες παρενέργειες της παγκοσμιοποίησης ή, αλλιώς, μία από τις παράπλευρες απώλειες του αμερικανοκεντρικού εκσυγχρονισμού που από το 1989 ασπάζεται όλη η Δύση στο όνομα του υπολοίπου κόσμου, ενώ τον αποκλείει. Πράγματι μετά το 1945 οι σύγχρονες κοινωνίες έπαψαν πλέον να πολεμούν μεταξύ τους. Όμως μετά το 1989 οι σχέσεις ασφαλείας στον κόσμο ορίζονται όλο και περισσότερο «από μια διεθνή τάξη γύρω από το διαχωρισμό κέντρου-περιφέρειας». Τα λόγια αυτά δεν τα έγραψε πρόσφατα ένας νεομαρξιστής: ανήκουν σε έναν συντηρητικό αμερικανό διεθνολόγο, στον καθηγητή Μπάρι Μουζάν, που τα έχει γράψει ήδη από το 1991.

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
(1500-1800)

Όλουεν Χάφτον ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (1500-1800)

ΕΝΑ ΕΡΓΟ ΜΟΝΑΔΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ

ΝΕΦΕΛΗ — ΙΣΤΟΡΙΑ

Γιάννης Κιουρτσάκης
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Γιάννης Κιουρτσάκης ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

[Δοκίμιο]

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Το τέλος των ψευδαισθήσεων ή από την Realpolitik στην cynical policy

του Μάνου Στεφανίδη

Ο προαναγγελθείς μετα-πόλεμος είναι ήδη εδώ και παίζεται σ' όλες τις τηλεοράσεις του δυτικού κόσμου αλλά και στις πλάτες των «παράπλευρων» αμάχων, δηλαδή των πολιτών του Ιράκ. Χωρίς την έγκριση του ΟΗΕ –άρα με την de facto κατάργησή του– οι ΗΠΑ και ένιοι Ευρωπαίοι επιτίθενται αμέσως εναντίον της Βαγδάτης και εμμέσως –αλλά εξίσου αποτελεσματικά– κατά της ευρωπαϊκής συνοχής. Στις παράπλευρες απώλειες ως πιστωθεί και το αδιέξοδο στο Κυπριακό, εφόσον η αναβαθμισμένη και υπερπολύτιμη για τις τρέχουσες επιχειρήσεις Τουρκία δεν έχει κανένα λόγο να προχωρήσει σε τετελεσμένα και υποχωρήσεις, αλλά θα εκβιάσει στο μέλλον

αναλόγως μέσω των προστατών της τόσο την Ε.Ε. όσο και την Ελλάδα, ως προς τα πάγια γεωπολιτικά της συμφέροντα.

Στις παράπλευρες απώλειες πιστώνονται ήδη και οι ψευδαισθήσεις περί διεθνούς νομιμότητας και περί ρυθμιστικού, άνωθεν, ρόλου του ΟΗΕ εφόσον τώρα ισχύει, ιδιότυπα de jure, ο «προληπτικός» πόλεμος, ένα είδος εμβολιασμού της ανθρωπότητας με τις ΗΠΑ σε ταυτόχρονο ρόλο γιατρού και

νοσοκόμου. Οι Εβραίοι της Αμερικής συνασπισμένοι με τους φονταμενταλιστές προτεστάντες προχωρούν χωρίς ν' ακούνε κανέναν, επιδιώκοντας την παγίωση της «νέας τάξης πραγμάτων» αλλά και τη λύση του Παλαιστινιακού υπέρ των συμφερόντων του σιωνιστικού λόμπυ. Αλλά βέβαια κυρίως ο μετα-πόλεμος

γίνεται ανάμεσα στο δολάριο και το ευρώ, καθώς το τελευταίο δια της Bundesbank έχει σηκώσει επικίνδυνα κεφάλι (πήγα να γράψω κεφάλαιο – das Kapital!). Έτσι η Realpolitik εξισούται με μια cynical policy, και σ' αυτό ίσως παραλλάσσει η προεδρία Μπους από την προεδρία Κλίντον.

Όσο για την παντέρμη ελληνική προεδρία, είναι μια ακόμη παράπλευρη απώλεια αλλά εξαιρετικά τιμητική, αφού της έλαχε ο

ρόλος του νεκροπομπού της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής και της συνοχής των μελών της Ένωσης. Είναι σίγουρο ότι μετά την ελληνική προεδρία οι λοιπές προεδρίες θα είναι πολύ διαφορετικές. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν τη δεινή θέση του έλληνα πρωθυπουργού ο οποίος βλέπει να καταρρέει όχι μόνο το ευρωπαϊκό

ιδεώδες αλλά και οι λεπτειλίεπτες οικονομικοπολιτικές ισορροπίες στο εσωτερικό της χώρας. Ένας ποκοπύκνο στον τόπο των πυγμαίων που αρέσκονται να λέγονται Ευρωπαίοι και που τους τεμάχισε στα οχτώ και μετά στα τέσσερα η υπερδύναμη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χαρτοπόλεμος και, λόγω του πολέμου, η ελληνική προεδρία σκιά επί χάρτου.

Κατά τ' άλλα το πρόγραμμα σταθεροποίησης και τα οικονομικά σχέδια των κυβερνητικών

στελεχών δεν αναβάλλονται απλώς αλλά ματαιώνονται. Όπως και να το κάνουμε και όσο κι αν είναι δυσάρεστο, οφείλουμε να το παραδεχτούμε: Το κράτος είναι κλειστόν λόγω πολέμου... Και τα όποια μέτρα... δεν ελήφθησαν, όχι για να μην διασπαρεί πανικός αλλά από απλό αίσθημα ρεαλισμού. Μια άλλη εκδοχή της Realpolitik που προαναφέραμε.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Θα έχει επιπτώσεις ο πόλεμος στην ελληνική οικονομία;

του Κ. Τσαλόγλου

Θα πληγεί άραγε σε μεγάλο βαθμό η ελληνική οικονομία από τις γενικότερες οικονομικές συνέπειες ενός πολέμου κατά του Ιράκ; Η απάντηση, από μια πρώτη προσέγγιση στο θέμα, είναι αρνητική. Η κυβέρνηση έχει βέβαια κάθε λόγο να υπερτονίζει τις πιθανές επιπτώσεις, γιατί πιστεύει πως θα έχει έτσι άλλοθι για την επιδείνωση της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης των ασθενέστερων εισοδηματικά στρωμάτων του λαού, και των κοινωνικών της υπηρεσιών. Κατάσταση που είναι καρπός της εικοσαετούς διαχείρισης της οικονομίας από το ΠΑΣΟΚ, και όχι ασφαλώς της ενδεχόμενης ανατίμησης του πετρελαίου ή της μειωμένης τουριστικής κίνησης. Αν η διαταραχή οφειλόταν στις δύο αυτές αιτίες, όχι μόνο η «ισχυρή» οικονομία –όπως τη θέλουν οι ομφαλοσκοπήσεις της κυβερνητικής ηγεσίας– αλλά μια απλώς ισορροπημένη οικονομία θα μπορούσε άνετα να τις εξουδετερώσει. Η μείωση της φορολογίας του πετρελαίου θέρμανσης θα ανακούφιζε σημαντικά τα νοικοκυριά, και η επιδότηση ενός αυξημένου εσωτερικού τουρισμού θα ελαχιστοποιούσε τις απώλειες εργασίας σε όλες τις εξαρτημένες δραστηριότητες του κλάδου. Ο πληθωρισμός και η ανεργία δεν θα ευδοκίμουςαν.

Η σχεδόν βεβαιότητα για την καλή λειτουργία του «ανοσοποιητικού» συστήματος της ελληνικής οικονομίας, το οποίο θα εμποδίσει σοβαρότερες βλάβες από τα σημειούμενα διεθνή γεγονότα, προέρχεται, όσο κι αν αυτό ακούγεται περίεργα, από τη συνεχή απώθηση της οικονομίας μας στο περιθώριο των διεθνών, των ευρωπαϊκών, ακόμα και των βαλκανικών, οικονομικών εξελίξεων. Η καθαρά παραγωγική συμμετοχή της στην πλουτοπαραγωγική Ευρώπη των «15» υποχωρεί συνεχώς. Το πιστοποιεί η πλήρης αδυναμία ανακοπής της μείωσης, από χρόνο σε χρόνο, των εξαγωγών μας προς την «ευρωπαϊκή» αγορά. Την αγορά που υποτίθεται πως θα λειτουργούσε ως προνομιακός χώρος προώθησης των προϊόντων μας, αφού εισάγονται εκεί χωρίς δασμούς. Η βιομηχανική μας παραγωγή, κατά την εκτίμηση των ίδιων των βιομηχάνων, διανύει το «εμβρυακό» της στάδιο. Η μεταποιητική επιχείρηση στηρίζεται αποκλειστικά στην εσωτερική ζήτηση. Στην εσωτερική ζήτηση στηρίζεται και η παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Αλλά και η εσωτερική κατανάλωση των δύο κατηγοριών προϊόντων υποχωρεί αρκετούς μήνες τώρα. Η ανεργία, η συρρίκνωση εργατο-υπαλληλικών εισοδημάτων λόγω ουσιαστικής κατάργησης της εργασιακής προστασίας, ο πληθωρισμός από τη νομισματική αλλαγή, η αναπροσαρμογή των συντάξεων με ποσοστά κατώτερα του πραγματικού πληθωρισμού, η λεηλασία, με τα αρνητικά επιτόκια και τη φορολόγηση, των αποταμιεύσεων τους υποχρεώνουν ένα διαρκώς αυξανόμενο πλήθος πολιτών σε σημαντικό περιορισμό των καταναλωτικών τους δαπανών.

Η επενδυτική ζήτηση έχει ουσιαστικά μηδενιστεί – όχι μόνο από το γηγενές κεφάλαιο που... ατομικοποίησε, ακόμα

του Δημήτρη Πετσετίδη

και εις βάρος των επιχειρήσεών του, όσα κέρδη αποκόμισε από την καλοστημένη παγίδα περί «αιφόρου» χρηματιστηριακής ευωχίας, αλλά και από το αλλοδαπό, το οποίο δεν πιστεύει πλέον ότι η ελληνική οικονομία πρόκειται να ανακάμψει, ώστε να επαναλάβει τις έμμεσες, μέσω Χρηματιστηρίου, επενδύσεις του (για άμεσες επενδύσεις δεν γίνεται λόγος). Με επιτάχυνση αυτής της κοινωνικο-οικονομικής οπισθοδρόμησης εξαιτίας των καταστροφικών καιρικών συνθηκών υποχρεώνονται οι κάθε κατηγορίας πωλητές υλικών αγαθών και υπηρεσιών να αυξάνουν τις τιμές για ν' αντισταθμίσουν τις απώλειες εσόδων από τον περιορισμό του «τζίρου» της επιχείρησής τους. Εξέλιξη, που οδηγεί σε μεγαλύτερη πτώση της κατανάλωσης, υπερθερμαίνοντας τον φαύλο κύκλο ζήτησης-πληθωρισμού. Οι εμπορικές Τράπεζες τέλος, αφού πανηγύρισαν -πρώωρα!- τη χρηματιστηριακή υστερία του 1999 και εξάντλησαν τα περιθώρια κερδοφορίας τους από τη λεγόμενη «λιανική τραπεζική», επιχείρησαν να σταματήσουν ακόμα και τον δανεισμό των επιχειρήσεων με κεφάλαια κίνησης για να προλάβουν τη δημιουργία νέων επισφαλών απαιτήσεων. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο από τη συντελούμενη «νανοποίηση» της εθνικής πλουτοπαραγωγικής δραστηριότητας είναι πάντως η αδυναμία του κράτους να αντλήσει από την εσωτερική χρηματαγορά δάνεια μέσω των άλλοτε περιζήτητων εντόκων γραμματίων και ομολόγων.

Οι ορατές οικονομικές συνέπειες από τον πόλεμο εναντίον του Ιράκ είναι φανερό πως δεν πρόκειται να διαταράξουν επικίνδυνα την ελληνική οικονομία, η οποία ελαχιστοποίησε, χάρη στην «σοσιαλιστική» αρχικά, και την «εκσυγχρονιστική» εν συνεχεία, αναπτυξιακή «ευρηματικότητα» των πρασίνων κυβερνήσεών της, τους δεσμούς οικονομικής και εμπορικής αλληλεξάρτησης με τον υπόλοιπο κόσμο. Οι απειλές είναι εσωτερικής προέλευσης, πολιτικο-κομματικής σημασίας και όχι οικονομικής. Το ανησυχητικό είναι πως ο πόλεμος στο Ιράκ, όποιο κι αν είναι το τέλος του, ικανοποιητικό ή όχι για τις αμερικανικές προθέσεις, δεν

τερματίζει και την παγκόσμια ανησυχία από τις φιλοδοξίες του παραληρηματικού «εθνικο-αμερικανισμού» που εγκαινίασε και προωθεί η προεδρία του κ. Μπους.

Προϊόν πολύμορφων ιστορικών εξελίξεων, οι σημερινές Ηνωμένες Πολιτείες αντιπροσωπεύουν την ακραία μορφή ενός βιομηχανικού και χρηματο-πιστωτικού καπιταλισμού που δεν

**Το ανησυχητικό είναι πως
ο πόλεμος στο Ιράκ, όποιο
κι αν είναι το τέλος του,
ικανοποιητικό ή όχι για
τις αμερικανικές
προθέσεις, δεν τερματίζει
και την παγκόσμια
ανησυχία από τις
φιλοδοξίες του
παραληρηματικού
«εθνικο-αμερικανισμού»
που εγκαινίασε και
προωθεί η προεδρία του
κ. Μπους...**

επαληθεύει την ανθεκτικότητά του, άρα και το διεθνές κύρος του φορέα του. Πραγματικότητα απαράδεκτη για την οικονομική ηγεσία της χώρας, η οποία πιστεύει πως μπορεί να ματαιώσει τις συρρικνούμενες επιρροές της στον υπόλοιπο κόσμο με την απειλή της αναμφισβήτητης στρατιωτικής υπεροχής. Ο έλεγχος των πετρελαίων του Ιράκ, παρά την όποια οικονομική σημασία για τους αμερικανούς πετρελαι-

άδες-δωροθέτες του κ. Μπους, δεν αποτελεί για τη... θεόπνευστη αποστολή του Λευκού Οίκου και του Πενταγώνου τίποτε περισσότερο από το απλό δείγμα του τι πρόκειται να ισχύσει για ολόκληρο τον Πλανήτη από δω και πέρα, αν δεν αποδεχθούν όλοι ότι το μόνο που αντιπροσωπεύουν επί της γης είναι περιοχές μη αμφισβητούμενων αμερικανικών συμφερόντων! Η παραληρηματική επιχειρηματολογία του αμερικανού προέδρου που διακηρύσσει ότι «όποιος δεν είναι μαζί του είναι εχθρός του»· ότι «θα εγκαταστήσει από το Μαρόκο ως το Μπαχρέιν δημοκρατικές κυβερνήσεις και κοινοβουλευτικούς θεσμούς», την ώρα που απορρίπτει ως «άχρηστο» το δημοκρατικότερο κερτημένο του μεταπολεμικού κόσμου, τον Ο.Η.Ε.· που επιχειρεί με εμφανείς και αφανείς μεθοδεύσεις να αποσυνθέσει την Ευρωπαϊκή Ένωση, περιφρονώντας το γεγονός ότι την δημιούργησαν με τη θέλησή τους οι πολίτες των κρατών-μελών· που δολοφονεί με τα «έξυπνα» όπλα του χιλιάδες αθώους πολίτες, με την ηλίθια προσδοκία ότι θα... εξαγριώσει όσους επιζήσουν εναντίον των δικτατόρων τους· που επικαλείται τα ψηφίσματα του Ο.Η.Ε. για να προσπορίσει ένα περιτύλιγμα «διεθνούς δικαίου» στις αλαζονικές του πρωτοβουλίες· που αξιώνει και επιβάλλει την εξαίρεση των Η.Π.Α. από τους θεσμούς τιμωρίας των εγκληματιών πολέμου! Που, που, που...

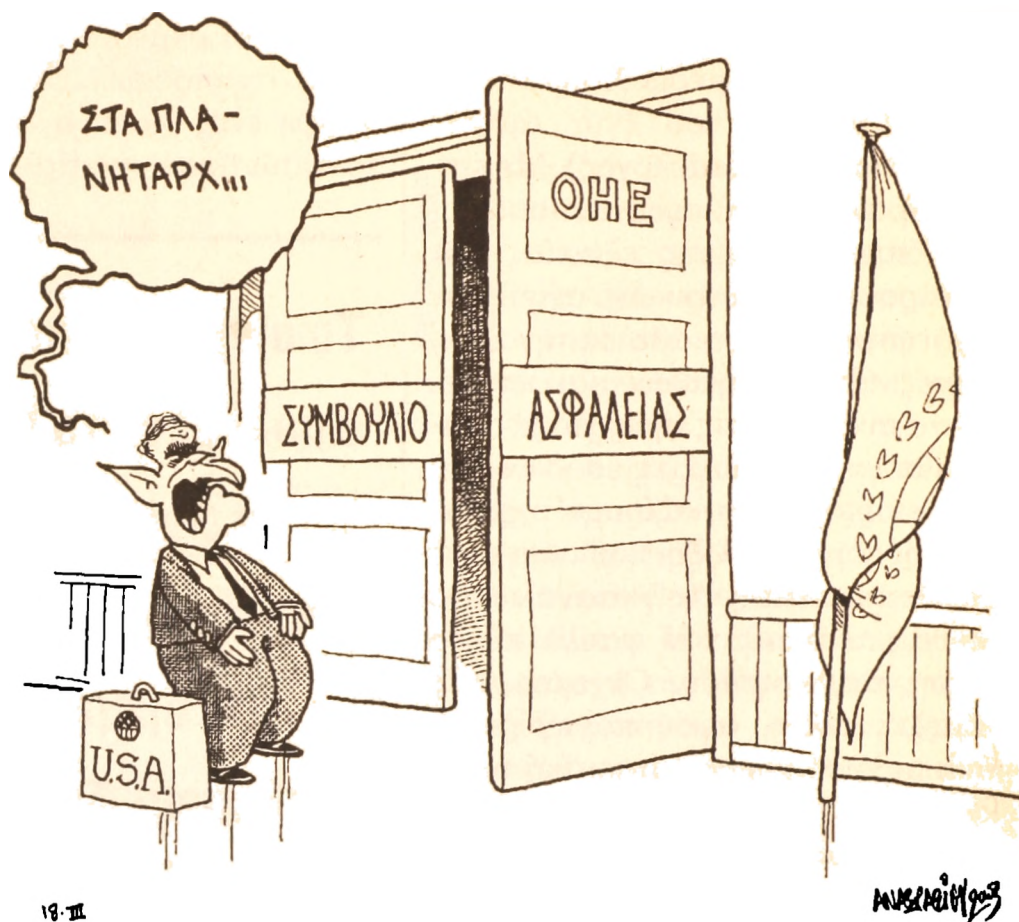
Μ' αυτή την επιχειρηματολογία, που φέρνει στην επιφάνεια την εσκεμμένη αντίθεση φιλειρηνικών λόγων και επιθετικού ολοκληρωτισμού, ο αμερικανός πρόεδρος προκαλεί τη δικαιολογημένη εξέγερση της παγκόσμιας κοινής γνώμης εναντίον μεθοδεύσεων ικανών να προκαλέσουν ανυπολόγιστες καταστροφές σ' ολόκληρο τον κόσμο. Δημιουργεί την επιτακτική υποχρέωση και στον ελληνικό λαό, την πολιτική του ηγεσία, αλλά και όσους μπορούν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη, να προετοιμάσουν, σε όλα τα επίπεδα, πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς, την αντιμετώπιση αυτής ακριβώς της απειλής. Της απειλής που αντιπαρατάσσει την Αμερική του πολέμου με την... «Πέμπτη Διεθνή», της ειρήνης!

Το διεθνές δίκαιο και η χρήση βίας κατά του Ιράκ

του Carl Dundas

Το «δόγμα Μπους» για την προληπτική επίθεση θέτει ορισμένα σοβαρά ζητήματα για τη φύση και το εύρος της ισχύος του σύγχρονου διεθνούς δικαίου και πρώτα απ' όλα είναι άνευ προηγουμένου το γεγονός ότι δικαιολογεί τη **στρατιωτική** βία κατά δυνητικών και μελλοντικών κινδύνων με το πρόσχημα των «νέων κινδύνων που αντιμετωπίζουν σήμερα οι Ηνωμένες Πολιτείες». Το Ιράκ είναι σήμερα το πρώτο κράτος που αντιμετωπίζει την αιχμή του δόρατος του νέου δόγματος. Αν και δεν έχει παρουσιαστεί αξιόπιστη απόδειξη περί κατοχής πυρηνικού προγράμματος από αυτό, ή διασύνδεσής του με τη διεθνή τρομοκρατία, οι περισσότεροι παρατηρητές δείχνουν να συμφωνούν πως το Ιράκ ενδέχεται να κατέχει κάποια ποσότητα χημικών και βιολογικών όπλων. Εντούτοις το Ιράκ δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί κίνδυνο για τις ΗΠΑ και τη διεθνή τάξη, ενώ είναι επίσης σημαντικό ότι κανένα από τα γειτονικά σε αυτό κράτη δεν έχει δηλώσει ότι διατρέχει κίνδυνο για την ασφάλειά του από το Ιράκ.

Ο πόλεμος κατά του Ιράκ θέτει ένα βασικό ερώτημα, πότε δηλαδή η χρήση βίας μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη στις διεθνείς σχέσεις. Το σημερινό διεθνές σύστημα, με τον ΟΗΕ στο επίκεντρό του, οικοδομήθηκε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο· παρ' όλο όμως που ο Μεσοπόλεμος είχε γνωρίσει προσπάθειες κατάργησης της νομιμότητας του πολέμου, όπως για παράδειγμα με το Σύμφωνο Κέλλογκ-Μπριάν του 1928, μόνο μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο άρχισε να οικοδομείται μια έννομη τάξη για τον περιορισμό της χρήσης βίας στις διεθνείς σχέσεις. Το άρθρο 2 (3) του Χάρτη των ΟΗΕ επιβάλλει σε όλα τα μέλη του Οργανισμού να επιλύουν τις διαφορές με ειρηνικά μέσα, ενώ το άρθρο 2 (4) υποχρεώνει τα κράτη σε αποφυγή χρήσης βίας στις διεθνείς τους σχέσεις. Παρ' όλα αυτά η χρήση βίας για την αυτοάμυνα προβλέπεται από το άρθρο 51 του Χάρτη του ΟΗΕ, στο οποίο η διάκριση στην περίπτωση της αυτοάμυνας έγκειται στην αμυντική χρήση της, σε αντιδιαστολή με την επι-

θετική χρήση της ένοπλης σύρραξης ή τη χρήση της για αντίποινα. Έτσι η αυτοάμυνα προβλέπεται ως βραχυχρόνιο μέτρο μέχρις ότου το Συμβούλιο Ασφαλείας επιληφθεί ενός ζητήματος.

Σε αντίθεση με το άρθρο 51 του Χάρτη του ΟΗΕ υπάρχει η παλιά αρχή του εθιμοτυπικού δικαίου που προβλέπει την προληπτική αυτοάμυνα με βάση τα «κριτήρια Καρολάινα» του 1837, ένα δόγμα που επιτρέπει μια επίθεση εναντίον ενός επικείμενου κινδύνου, όμως το κριτήριο εφαρμογής του είναι η αναγκαιότητα, δηλαδή η βεβαιότητα ότι πρόκειται για έναν κίνδυνο «άμεσο, κατακλυσμιαίο, ο οποίος δεν αφήνει επιλογή μέσων ή χρόνο διαβούλευσης». Με άλλα λόγια, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι υφίσταται στο διεθνές δίκαιο ένα περιορισμένο δικαίωμα προληπτικής βίας, στην περίπτωση για παράδειγμα μιας προληπτικής επίθεσης από το κράτος Α κατά του κράτους Β, το οποίο συσσωρεύει το στρατό του στα σύνορα, σε συνδιασμό με μια πολεμική ρητορική προθέσεων, που θα εκπλήρωνε τα «κριτήρια Καρολάινα».

Στη βάση αυτή, το δόγμα Μπους είναι παράνομο. Το διεθνές δίκαιο δεν παρέχει εντολή χρήσης βίας έναντι δυνητικών ή μελλοντικών κινδύνων. Επιπλέον, για να δικαιολογηθεί και να νομιμοποιηθεί η προσφυγή σε προληπτική επίθεση, χρειάζεται να υπάρχουν στοιχεία που να πιστοποιούν ότι οι ηγέτες του Ιράκ όχι μόνο διαθέτουν τη δυνατότητα και τα μέσα για να επιτεθούν στις ΗΠΑ, αλλά και μια σαφή πρόθεση να το κάνουν, και μάλιστα σε χρόνο επικείμενο. Σαφέστατα δεν πρόκειται για τέτοια περίπτωση.

Η ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΗΕ

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ διαθέτει ευρείες εξουσίες για τον προσδιορισμό της ύπαρξης οποιουδήποτε κινδύνου κατά της διεθνούς ασφάλειας, καθώς και για τη λήψη μέτρων, περιλαμβανομένης και της χρήσης βίας, προκειμένου να προασπίσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Αφ' ης στιγμής το Συμβούλιο Ασφαλείας εντοπίσει έναν κίνδυνο και καθορίσει μέ-

τρα δράσης, όλα τα μέλη του ΟΗΕ δεσμεύονται από την απόφασή του, η οποία ενδέχεται επίσης να τα καλεί να συμμετάσχουν στην εφαρμογή της. Έτσι, αν ο Μπους είχε εξασφαλίσει ένα δεύτερο ψήφισμα απ' το Συμβούλιο Ασφαλείας που να προέβλεπε τη χρήση βίας, τότε οποιαδήποτε επίθεση κατά του Ιράκ θα μπορούσε να θεωρηθεί νόμιμη, ανεξάρτητα από τις διπλωματικές πιέσεις που θα μπορούσαν να είχαν προηγηθεί της υιοθέτησής του.

Παρ' όλ' αυτά ακόμα και ένα δεύτερο ψήφισμα, που θα ενέκρινε τη χρήση βίας, θα ήταν νόμιμο όσον αφορά στο «νόμο του ΟΗΕ», ταυτόχρονα όμως θα έθετε σοβαρά ζητήματα νομιμότητας του ιδίου του Συμβουλίου Ασφαλείας και θα μπορούσε να προσελκύσει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τον τρόπο με τον οποίο τα ψηφίσματά του υιοθετούνται. Αυτό χρειάζεται να επισημανθεί, διότι οι αμερικανικές προθέσεις κατά του Ιράκ δεν αφορούν στην προάσπιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Αντίθετα υπάρχει πλέον ένας τεράστιος όγκος από κείμενα θέσεων, άρθρα και βιβλία σχετικά με τα κέντρα αποφάσεων στις ΗΠΑ, από τα οποία μπορεί να πιστοποιηθεί ότι η επίθεση κατά του Ιράκ είναι προάγγελος μιας ευρύτερης προσπάθειας ανασυγκρότησης της παγκόσμιας τάξης, με τρόπο που να παρέχει μεγαλύτερα πλεονεκτήματα για τις ΗΠΑ. Αναπόσπαστο μέρος της προσπάθειας αυτής είναι και η πρόθεση των ΗΠΑ να καταργήσουν όλα τα νομικά μέσα διατήρησης της μεταπολεμικής διεθνούς έννομης τάξης –τουλάχιστο, όσον αφορά στις ίδιες–, αντικαθιστώντας την υπάρχουσα με μια νέα τάξη.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον εδώ είναι το γεγονός ότι κανένας μέχρι τώρα δεν σχολίασε, έστω υποθετικά, τη νομιμότητα της χρήσης βίας από ένα κράτος που βρίσκεται σήμερα περικυκλωμένο από εχθρικές δυνάμεις, οι οποίες έχουν δηλώσει σαφή πρόθεση επίθεσης εναντίον του, ανατροπής της διεθνώς αναγνωρισμένης κυβέρνησής του κι αντικατάστασής της από μια αποικιοκρατική διοίκηση. Άραγε αυτό το κράτος θα είχε το νομικό δικαίωμα για μια προληπτική επίθεση;

Ο ΟΗΕ ΕΠΟΜΕΝΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΠΟΥΣ;

Τελικά τα διπλωματικά παιχνίδια τελειωσαν και ο αμερικανός πρόεδρος Τζορτζ Μπους, συνεπικουρούμενος από μερικές χώρες που για διάφορους λόγους η καθεμιά επέλεξε να τον υποστηρίξουν, προχώρησε σ' αυτό που είχε θέσει ως στόχο του εδώ και πολύ καιρό, την επίθεση δηλαδή στο Ιράκ. Μια επίθεση αντίθετη προς την κοινή λογική, που γίνεται χωρίς καμία νομική κάλυψη, χωρίς την έγκριση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και ενάντια στη θέληση των λαών του κόσμου.

Η εξέλιξη αυτή αναμενόταν από την πρώτη ημέρα που ο Τζορτζ Μπους αναφέρθηκε στον περίφημο «άξονα του κακού» και μόνο οι αφελείς πίστεψαν έστω και για μία στιγμή ότι ο «πόλεμος» αυτός μπορούσε να αποφευχθεί – όπως είναι αφέλεια να πιστεύει κανείς ότι μετά τον τερματισμό του, όποτε και όπως τερματισθεί, ο κόσμος θα είναι ο ίδιος με αυτόν που βλέπουμε σήμερα.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι οι Αμερικανοί θα κερδίσουν και αυτόν τον πόλεμο, για τον οποίο βεβαίως θα χρειασθεί να ισοπεδώσουν σχεδόν όχι μόνο τη Βαγδάτη αλλά και μεγάλο μέρος του υπόλοιπου Ιράκ, προκαλώντας εκατόμβες θυμάτων, κυρίως μεταξύ των αμάχων αλλά και μεταξύ των ένοπλων Ιρακινών και Αμερικανών και Βρετανών, τις τραγικές διαστάσεις των οποίων, όπως γίνεται συνήθως σε τέτοιες περιπτώσεις, η διεθνής κοινή γνώμη θα πληροφορηθεί μετά την ολοκλήρωση της επίθεσης.

Το κύριο ερώτημα όμως είναι τι θα επακολουθήσει μετά τον «πόλεμο», τα αίτια του οποίου –ανεξάρτητα από τις απόψεις περί του θιγμένου γοήτρου των ΗΠΑ και της οργής που προκάλεσαν οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001– είναι γεγονός ότι αφορούν στην αναδιάρθρωση του κόσμου σύμφωνα με συμφέροντα που σχετίζονται με την πολιτική και οικονομική κυριαρχία της αμερικανικής εξουσίας στον πλανήτη.

Στο πλαίσιο αυτό, ανάμεσα στα θύματα της επίθεσης στο Ιράκ μπορούν να περιληφθούν εκ των προτέρων σε πρώτη φάση ο ΟΗΕ και σε δεύτερη η Ευρωπαϊκή Ένωση, δύο σημαντικοί διεθνείς οργανισμοί, οι οποίοι από τη

φύση της ύπαρξής τους σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπουν την εφαρμογή των αμερικανικών σχεδίων.

Ιδιαίτερα για τον ΟΗΕ, δεν είναι τυχαίο ότι η Ουάσιγκτον όχι μόνο προσπάθησε να εκβιάσει κατάφωρα το Συμβούλιο Ασφαλείας, μια πρακτική που έχει χρησιμοποιηθεί πολλές φορές στο παρελθόν, αλλά έφτασε να απευθύνει στην ουσία τελεσίγραφο, προειδοποιώντας για την νομιμότητα και την αποτελεσματικότητά του. Μια αποτελεσματικότητα, την οποία πλήττει πρώτη η ίδια η Ουάσιγκτον και μάλιστα κατ' εξακολούθηση.

Η στάση αυτή όμως δεν είναι καινούργια στην πρακτική που ακολουθούν οι ΗΠΑ έναντι των διεθνών οργανισμών, στη σύσταση των οποίων μάλιστα πρωτοστάτησαν και οι ίδιες.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η στάση της Ουάσιγκτον έναντι της Κοινωνίας των Εθνών, προκατόχου του ΟΗΕ, που συστάθηκε την περίοδο 1919-1920 με πρωτοβουλία του τότε προέδρου των ΗΠΑ Γούντροου Ουίλσον: Ένας οργανισμός διασφάλισης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, ο οποίος ωστόσο κατέστη από την αρχή αναποτελεσματικός, με ευθύνη των ίδιων των ΗΠΑ, που αρνήθηκαν να επικυρώσουν τη σχετική Συνθήκη που είχε επιτευχθεί στις Βερσαλιές (στις 20 Νοεμβρίου 1919), με κατάληξη να καταστεί πλήρως ανενεργός τις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και αφού προηγουμένως είχε υποστεί πολλά πλήγματα από μεμονωμένες επιθετικές ενέργειες μεταξύ χωρών-μελών του, οι οποίες και τότε είχαν διχάσει τη διεθνή κοινότητα.

Χαρακτηριστικό για το μέλλον του ΟΗΕ είναι ότι αμέσως μετά τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ κατά της Γιουγκοσλαβίας το 1999, ο ίδιος ο γ.γ. Κόφι Ανάν, σε τηλεοπτική εμφάνισή του, είχε σχεδόν παραδεχτεί ότι ο οργανισμός ολοκλήρωσε στην ουσία τον κύκλο του, που σημαίνει ότι θα πρέπει να πάρει μια νέα μορφή που ν' ανταποκρίνεται στις νέες συνθήκες, ή ν' αντικατασταθεί από ένα εντελώς νέο όργανο, για τη μορφή του οποίου είναι βέβαιο ότι ήδη υπάρχουν κάποιες ιδέες σε ορισμένα γραφεία της Ουάσιγκτον, του Λονδίνου, ή και άλλων πρωτευουσών.

Τ.Κ.Δ.

Εφημερολόγιο

ΠΕΜΠΤΗ 6 ΜΑΡΤΙΟΥ

- Μία σπάνια ευκαιρία να κάνει πρακτική στο διδακτορικό του, «χάρισε» σε έλληνα φοιτητή η αγγλική αντιτρομοκρατική. Με αφορμή υλικό που ο ίδιος ισχυρίζεται ότι συγκέντρωσε για την επιστημονική εργασία του και αφορά στη 17N, συνελήφθη από τις αγγλικές αρχές. Μόνο που «ξέχασαν» να ενημερώσουν την ελληνική πρεσβεία. Μόλις σήμερα, μια βδομάδα μετά, ο πρεσβευτής μας στο Λονδίνο προέβη σε διάβημα διαμαρτυρίας.
- Όσο κι αν έχει συνηθίσει κανείς να βλέπει virtual αίμα, οι εικόνες από την επτάωρη –και πολύ αληθινή– αντεπίθεση και επίδειξη δύναμης (στην επίθεση αυτοκτονίας Παλαιστίνιου) των ισραηλινών δυνάμεων σε προσφυγικό καταυλισμό στην Παλαιστίνη σοκάρουν. Ελικόπτερα υπεροπλισμένα κατά αμάχων. Ξεπερνά και αυτό ακόμα το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού»... Θλίψη.

Παρασκευή 7 Μαρτίου

- Μεταμεσονύχτιο (ώρα Ελλάδος) παραλήρημα Μπους. Διάγγελμα, για την «αναγκαιότητα» του πολέμου στο Ιράκ. Fucking for virginity...

Σάββατο 8 Μαρτίου

- Στη νέα χιλιετία που οι γυναίκες παλεύουν σκληρά για τη διατήρηση της θηλυκότητάς τους πια, προσπάθησα να φανταστώ πώς να ήταν η εποχή που οι «μητέρες» μας έκαιγαν τα σουτιέν τους ως ένδειξη της απελευθέρωσής τους. Παγκόσμια ημέρα της γυναίκας σήμερα και αποφάσισα να γιορτάσω στην αγαπημένη μου Πάτρα, στέλλοντας καρναβαλικά –και θηλυκά– φιλιά!

Κυριακή 9 Μαρτίου

- «Εσείς στο καρναβάλι κι εμείς στο μαύρο χάλι», διαδελώναν με μαύρες σημαίες στα χέρια οι απολυμένοι της ΑΔΕΠ στην Πάτρα. Ο προηγούμενος δήμαρχος τους προσέλαβε, ο νυν τους απολύει. Παλιά συνηθισμένη ιστορία για τα... δικά τους παιδιά. Του καθενός ξεχωριστά εννοείται...
- Έδρα τις Παρθένους Νή-

σους έχει η ελληνικών συμφερόντων off-shore εταιρεία Evanston Group LTD, η οποία... παρθενικά διαπραγματεύονταν για τρία χρόνια, ως εκπρόσωπος της κυβέρνησης την αγορά των αρμάτων Leopard από το ελληνικό κράτος. Εμπιστευόμενες την ανεξάρτητη δικαιοσύνη –στη Γενεύη– η Evanston και η συνεργάτιδά της για την ίδια αποστοστολή υπεράκτια εταιρεία IBOS, με έδρα το Μονακό, κατέθεσαν προσφυγή προκειμένου να διευθετήσουν το θέμα του ποσού των 60 εκ. δολαρίων που ήταν η μίζα. Δουλεύει καλά το δικαστικό ρεπορτάζ στην *Καθημερινή* της Κυριακής...

- «Παλάτι της ειρήνης» – αντιπροσωπεία, αντιπροσωπεία – «παλάτι της ειρήνης»: Από το πολύ πήγαιν'έλα ζαλίστηκε το... ξανά-μανά και ξανααλλαγμένο σχέδιο Ανάν για την Κύπρο απόψε στη Χάγη. Έτσι το «ραντεβού με την ιστορία», όπως το χαρακτήρισε ο Κόφι Ανάν, αναβλήθηκε.

- Πάνω που άρχισα να πιστεύω ότι έχω παραισθήσεις από τα ξενύχτια –γιατί ενώ βρίσκονται σε πάρτι στην Πλατεία Γεωργίου, άρχισα να μυρίζω δακρυγόνα (είθισται ο καπνός τους να συνοδεύει εκδηλώσεις άσχετες με το καρναβάλι της Πάτρας)–, συνειδητοποίησα και στην πράξη ότι όλα είναι πολιτική. Με φωτιές και πετροπόλεμο με στόχο τις βιτρίνες της πλατείας Γεωργίου συνέχισαν το... πάρτι τους ομάδα οργισμένων (δεν άκουσα αν έκαναν αλκοτέστ σε αυτούς που τελικά συνελήφθησαν) νεαρών. Τα MAT όμως, που... παραδοσιακά συνοδεύουν πάσης φύσεως πολιτικές και «πολιτικές» (ποδόσφαιρο) πράξεις –και που δεν πίνουν «ποτέ σε ώρα υπηρεσίας»–, ετοιμοπόλεμα, απάντησαν με δακρυγόνα.

Δευτέρα 10 Μαρτίου

- Εκτενές άρθρο αφιερώνει στον Σωκράτη Κόκκαλη η σημερινή έκδοση της *Boston Globe*, με αναφορά στις κατηγορίες περί κατασκοπίας, οι οποίες αν κάποτε επιβεβαιωθούν πλήρως θα μιλάμε για

«τον πιο ακριβοπληρωμένο πράκτορα» –διεθνώς–, όπως με θαυμασμό τον χαρακτήρισε πρόσφατα φίλος μου, οπαδός της αγοράς και του επιχειρηματικού πνεύματος. Ακριβοπληρωμένος αλλά και πρωτοποριακός, σκέφτομαι, αφού εξόσων θυμάμαι ο Τζέιμς Μποντ δεν έκανε ποτέ δωρεές σε αμερικανικά πανεπιστημιακά ιδρύματα. Ίσως επειδή είναι άγγλος και έχει επαγγελματική κόντρα με τη CIA...

- Βρόμισε η Καθαρή Δευτέρα. Μια μπόχα απειλεί την –κατά τα λοιπά πεντακάθαρη– ατμόσφαιρα της Αθήνας μετά την κατάρρευση του λόφου 200 μέτρων από σκουπίδια στη χωματερή στα Άνω Λιόσια.

Τρίτη 11 Μαρτίου

- Τελικά είναι πολύ επαγγελματίες αυτοί οι Άγγλοι. Τα μέλη της αντιτρομοκρατικής που ανέκριναν τον έλληνα φοιτητή στην Αγγλία, βρήκαν μια φωτογραφία του Άρη Βελουχιώτη στα χαρτιά του και τον ρωτούσαν αν αυτός είναι ο αρχηγός της 17N!!! Επίσης ελέγχθη ότι ήταν χριστουγεννιάτικο το πρωτότυπο αστέρι που χρησιμοποιήσε στη σφραγίδα που του κατάσχεσαν και το είχε «κατεβάσει» από το Internet! Αλλά κι αυτό το παιδί... πολύ «βιωματικά» την είδε τη διατριβή του....

- Κάτι έχουν πάθει σήμερα οι διώκτες της τρομοκρατίας. Στην Ελλάδα, στη δίκη της 17N, «ξεφώνησαν» και τον προστατευόμενο μάρτυρα Α1, με αποτέλεσμα να αποκαλυφθεί η ταυτότητά του. Βρήκε κι αυτός θέση να καθίσει... δίπλα στον Τσακαλιά!

- Η κυβέρνηση απαντά δημόσια, με στοιχεία και αριθμούς, στη λάσπη της αντιπολίτευσης. Για όσους δεν το γνωρίζετε, «η επίσημη ανεργία μειώθηκε το 2002». Άνεργοι είναι μόνο το 9,9%. Τα... υπόλοιπα ποσοστά που τυχαίνει να μην έχουν εργασία, είναι απλώς τεμπέληδες ή –επισήμως– ανεπίσημα άνεργοι... Ωραία. Μπορούμε να συνεχίσουμε ανενόχλητοι τον ύπνο μας μπροστά στην τηλεόραση λοιπόν.

Τετάρτη 12 Μαρτίου

- Δολοφονήθηκε στο Βελιγράδι ο πρωθυπουργός της Σερβίας Ζόραν Τζίντζιτς. Στην ιστορία ποτέ δεν εξαιρέθηκαν από τις κρίσεις τα Βαλκάνια σε καιρούς πολέμων και αστάθειας...

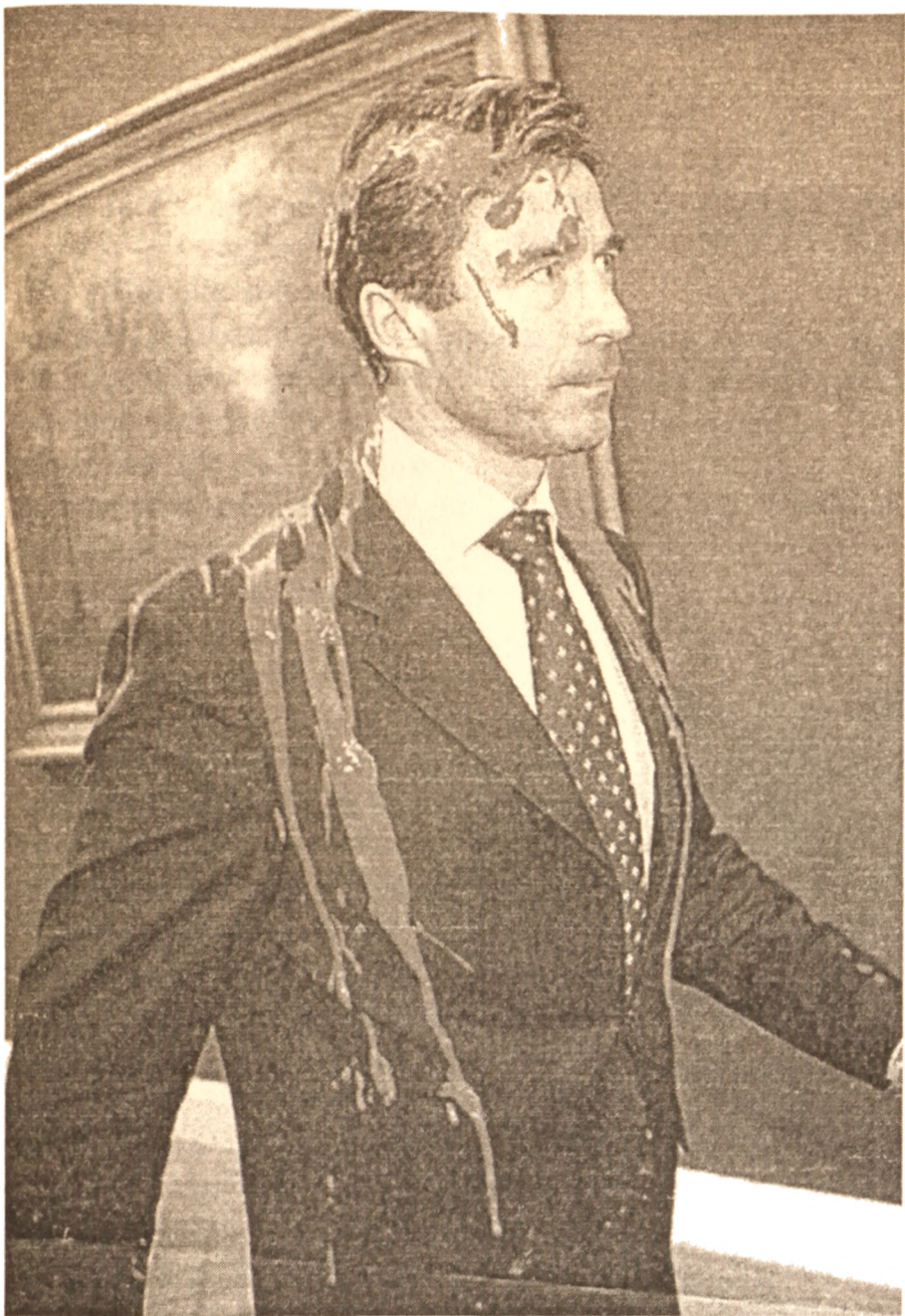
- Αν δεν κάνω λάθος, τελευταία φορά που μοιράστηκε αγαθό στη χώρα μας με δελτίο ήταν στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στα ρεπορτάζ –κρατικών μάλιστα καναλιών– ανάμεσα στ' άλλα «ενδεικνυόμενα μέτρα» αναφέρθηκε και το δελτίο καυσίμων σε περίπτωση πολέμου στο Ιράκ... «Αποδέσμευση αποθεμάτων ασφαλείας, μείωση του φόρου στο ντίζελ της βιομηχανίας, περιορισμός δρομολογίων μέσων μαζικής μεταφοράς και περιορισμός ωραρίου», αναφέρονται στα σχέδια για την αντιμετώπιση της πετρελαϊκής κρίσης από την Επιτροπή Διαχείρισης Κρίσεων Εφοδιασμού Υγρών Καυσίμων.

- Ανάσα μόνο για ένα μήνα από τη μπόχα των σκουπιδιών μπορούν να πάρουν οι κάτοικοι του Λεκανοπεδίου. Τόση μπορεί να είναι η ζωή του... «ασφαλούς χώρου ταφής απορριμάτων», που πρότεινε το αντίστοιχο επιστημονικό συμβούλιο μετά την κατάρρευση του βουνού από σκουπίδια στα Άνω Λιόσια.

- Ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Ντόναλντ Ράμσφελντ κλονίζει σήμερα τη Βρετανία και τον Τόνι Μπλερ με τις δηλώσεις του ότι «μπορούν και χωρίς» τους Βρετανούς – να κάνουν τον πόλεμο στο Ιράκ.

Πέμπτη 13 Μαρτίου

- Από τα χιλιάδες ψηφίσματα κατά του πολέμου, ιδιαίτερη σημασία νομίζω έχει αυτό του δημοτικού συμβουλίου της Νέας Υόρκης. «Αν αρχίσουμε έναν πόλεμο, ας πολεμήσουμε εναντίον της φτώχειας, του ρατσισμού και του σεξισμού», είπε η Υβέτ Κλαρκ, δημοτική σύμβουλος των Δημοκρατικών στη Νέα Υόρκη. Το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης που χτυπήθηκε στις 11 Σεπτεμβρίου υιοθέτησε ψήφισμα κατά του πολέμου με ψήφους 31 υπέρ και 17 κατά.

Ο αιματοβαμμένος Δανός.

Παρασκευή 14 Μαρτίου

- Με τη συμβολική στάση εργασίας από τις 12 ως τις 12.30' που έχουν κηρύξει η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ, ξεκινούν από σήμερα οι τριήμερες αντιπολεμικές διαδηλώσεις και στη χώρα μας.

Σάββατο 15 Μαρτίου

- Παγκόσμια ημέρα δράσης κατά του πολέμου, και άλλη μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας στο Σύνταγμα και διαδήλωση προς την αμερικανική πρεσβεία. Αλλά και διαδηλώσεις σε Θεσσαλονίκη, Σούδα, Άκτιο και Τύρναβο.

- Και για να μην υπάρχει καμιά «αμφιβολία» –ώστε να μην τρέφουμε και στον παρόντα χρόνο αυταπάτες– για την ουσία της συμμετοχής της χώρας μας στον πόλεμο: «Από τις 2 Αυγούστου του 1990 [σ.σ. περίοδος της «Κатаιγίδας της ερήμου»] η Σούδα συντήρησε 97 πλοία, φόρτωσε και ξεφόρτωσε 13.000 τόνους υλικού, εξυπηρέτησε 31.000 πτήσεις και

τροφοδότησε αεροσκάφη με καύσιμα, λειτούργησε 24 ώρες το 24ωρο με εξουθενωτικούς ρυθμούς, 300%-400% πιο γρήγορα από τους κανονικούς. Κάθε μέρα η βάση καλούνταν να διατηρεί τον ανεφοδιασμό των γραμμών και κάθε μέρα έπραττε το καθήκον της κατά τρόπο άψογο.» Τζωρτζ Μπους father, Ιούλιος 1991, δήλωση κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στην Ελλάδα.

Κυριακή 16 Μαρτίου

- Single global power. Στις Αζόρες έπεσαν και οι τελευταίες μάσκες. Δεν είναι καν το πετρέλαιο, ούτε και η αλαζονεία του ισχυρού, η αιτία του πολέμου στο Ιράκ. Αυτός ο πόλεμος γίνεται για «την ελευθερία, τη δημοκρατία και τη δικαιοσύνη»... Η αυτοκρατορία του κακού όντως θα επιτεθεί...

Δευτέρα 17 Μαρτίου

- Στην εποχή των δορυφόρων, ούτε οι βόμβες MOAB (9,5 τό-

νων, ισχυρότερες και από τις «μαργαρίτες» που χρησιμοποιήθηκαν στο Αφγανιστάν), ούτε τα άρματα μάχης M1, ούτε οι βόμβες JDAMS, ούτε τα Στελθ μπορούν να εξασφαλίσουν την επικράτηση σ' έναν πόλεμο. Στις αναλύσεις διαβάζουμε ότι ο μάχη σώμα με σώμα μέχρι θανάτου εξακολουθεί να είναι ο καθοριστικός παράγοντας για την έκβαση του πολέμου. Οι 4.000 πράκτορες της CIA και των ειδικών δυνάμεων που ήδη βρίσκονται στο Ιράκ εδώ και καιρό, προσπαθούν να δημιουργήσουν ευνοϊκές προϋποθέσεις για τις αμερικανικές δυνάμεις στις μάχες man to man που αναμένεται να δωθούν στις μεγαλύτερες πόλεις του Ιράκ.

- «Οι ανθρώπινες ασπίδες θεωρούνται μάχιμη μονάδα και επομένως στόχος», ανακοινώθηκε ήδη από τις αμερικανικές δυνάμεις.

- «Συναγερμός», ανησυχία και έντονη φημολογία στην Ευρώπη και τη χώρα μας για την περίεργη νέα ασιατική πνευμονία, η οποία έχει προκαλέσει ήδη 9 θανάτους.

- Μετά τις πλημμύρες ήρθε ο αέρας. Ούτε λιθαράκι δεν έμεινε όρθιο σε πολλές περιοχές της Ελλάδας από το νέο κύμα κακοκαιρίας που «χτύπησε» σήμερα.

Τρίτη 18 Μαρτίου

- Το κεφάλι του Σαντάμ και των δύο γιων του «στο πιάτο» ζήτησε ο «νούμερο ένα δημόσιος κίνδυνος» –όπως τον χαρακτήρισε στην απάντησή του ο Σαντάμ– πρόεδρος Μπους, προκειμένου να αναβάλει τον πόλεμο, σε διάγγελμα προς τους πολίτες των ΗΠΑ. Λίγες ώρες αργότερα όμως το μετένιωσε. Έτσι ο εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου Άρι Φλάισερ ανακοίνωσε ότι τα αμερικανικά στρατεύματα θα εισβάλουν στο Ιράκ, προκειμένου να βρουν τα όπλα μαζικής καταστροφής, ακόμη κι αν ο Σαντάμ εγκαταλείψει τη χώρα.

- «Γεύση» από το αίμα που θα χυθεί στο Ιράκ προσπάθησε να δώσει ακτιβιστής της ειρήνης, στον πρωθυπουργό της Δανίας. Ο Άντες Φογκ Ρασμούσεν έγινε έτσι, βουτηγμένος στο

«αίμα», «διάσημος» ανά την υφήλιο...

- Όλη η ευαισθησία της βρετανικής Βουλής εξαντλήθηκε σήμερα σε αυτή των «ανταρτών» βουλευτών του κόμματος των Εργατικών που καταψήφισαν τη συμμετοχή στον πόλεμο. Από τους Τόρις ελάχιστοι συγκινήθηκαν...

- Και ποινικοί και χωρίς κάμερα: Ο πόλεμος – πόλεμος, αλλά στο Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων άρχισε σήμερα η εξέταση των μαρτύρων για τη δίκη της 17N. Αφού πρώτα το Δικαστήριο απέρριψε όλες τις ενστάσεις.

Τετάρτη 19 Μαρτίου

- Στα πλαίσια του –επίσης βρόμικου– πολέμου πληροφόρησης, που προηγείται του κανονικού, με αξιοπρεπή και ήρεμο τρόπο, ο Ταρίκ Αζίζ διέψευσε, ζωντανά από τηλεοράσεως, και τη «δολοφονία» του και πολύ περισσότερο την «προδοσία» του. Με την ευκαιρία φρεσκάρισε και την ιστορική μνήμη με τις αναφορές του στην αποικιοκρατία.

- Αξιοποιώντας τη δημοσιότητα που της παρέχει η ιδιότητα της συζύγου του αμερικανού πρεσβευτή, η ψυχολόγος και συγγραφέας κυρία Μίλερ στην εκπληκτική φραστική επίθεση που της απήυθηνε για τα νεκρά παιδιά του Ιράκ η Σοφία Καλεντίδου, μέλος του ΕΚ Θεσσαλονίκης, απάντησε: «είμαι απλώς ψυχολόγος και όχι πολιτικός».

- Η αλαζονεία του ισχυρού είναι η αιτία του πολέμου που με κομμένη την ανάσα περιμένει απόψε όλη η υφήλιος. Ήδη άρχισαν και οι... ψίθυροι ότι «σειρά» θα έχουν όσοι από την Ευρώπη έχουν αντιταχθεί. Αφού πρώτα «καθαρίσουν» με το Ιράκ, εννοείται...

- Εντωμεταξύ ο Φρεντ Κέμπε της Wall Street Journal δήλωσε: «Ένα μεγάλο μέρος των στελεχών της κυβέρνησης Μπους έχουν διαγράψει τους Ευρωπαίους θεωρώντας τους ένα μάτσο κότες χωρίς αρχές, που δεν μπορούν να πάρουν μια απόφαση, και χωρίς πια κανένα σημαντικό ρόλο στη διεθνή πολιτική».

Εφημερη

Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ: 'Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός

του Φίλιππου Βαρδάκα

Εδώ και περισσότερα από τριάντα χρόνια συνεδριάζει ετησίως στα βουνά της Ελβετίας το «Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ» (ΠΟΦ), μια περιορισμένη ομάδα από ανώτερα εκτελεστικά στελέχη και παγκόσμιους ηγέτες, για να συζητήσει ό,τι μόνον αυτοί πιστεύουν πως είναι αρμόδιοι να ορίσουν, δηλαδή το πώς πρέπει να κυβερνάται η παγκόσμια οικονομία.

Εδώ και τρία μόλις χρόνια, το «Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ» (ΠΚΦ) κατάφερε ν' αναγερθεί αρχικά ως φοίνικας μες απ' τις στάχτες του χειμαζόμενου λαού της Λατινικής Αμερικής, και ν' αποκτήσει στη συνέχεια παγκόσμιες διαστάσεις: Ένα άλλο κίνημα, με μια διαφορετική φωνή, που χωρίς να έχει ακόμα το ίδιο κύρος, πραγματεύεται ωστόσο τα ίδια θέματα, έχει καταφέρει να συγκεντρώσει μερικά από τα πιο φωτισμένα μυαλά και τις πιο δραστήριες μη-κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) για την αναζήτηση μιας εναλλακτικής λύσης στην παγκόσμια οικονομία μέσω της ίδιας της κοινωνίας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΗ

Δυο μέρες πριν από τη μεγάλη συγκέντρωση του Φόρουμ την 23η Ιανουαρίου, το Πόρτο Αλέγκρε, πρωτεύουσα της βραζιλιάνικης πολιτείας του Ρίο Γράντε Ντο Σουλ, δεν έδειχνε καθόλου προετοιμασμένο να φιλοξενήσει πάνω από 100.000 άτομα, έτοιμα να μετατρέψουν τη μικρή πόλη σε «κοινωνική πρωτεύουσα» του κόσμου.

Η πόλη ξεχειλίζει με χρώμα: Πανό, σημαίες και, κυρίως, ανθρώπινο χρώμα – πολλές και διαφορετικές εθνικότητες και φυλές, με διαφορετικές πολιτικές και σεξουαλικές προσεγγίσεις, με τό-

σες γλώσσες όσες και απόψεις, που όμως, παρ' όλη τη διαφορετικότητά τους, ήξεραν όλοι καλά τι ήταν αυτό που τους ένωνε εκείνη τη στιγμή και στο συγκεκριμένο σημείο: η πίστη τους ότι ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός, μια πίστη που έδειχνε να ενώνει τους λαούς του κόσμου.

Την εντυπωσιακή έναρξη ακολούθησαν γύρω στις 7.000 εκδηλώσεις με τη μορφή συνεδρίων, πάνελς, σεμιναρίων, και ημερίδων (workshops) – όλα σε μια εβδομάδα και σε διαφορετικούς χώρους της πόλης. Το Φόρουμ είχε τη μορφή αγοράς ιδεών, απόψεων και κρίσεων, με αριθμό όμως συμμετεχόντων διπλάσιο εκείνου της δεύτερης συνάντησης του Φόρουμ τον προηγούμενο χρόνο. Συγκεκριμένα τη φορά αυτή συμμετείχαν πάνω από 100.000 άτομα προερχόμενα από 156 χώρες – σε αντίθεση με τα μόλις 3000 άτομα που συμμετείχαν στο οικονομικό φόρουμ του Νταβός.

Σε κλειστά γήπεδα ποδοσφαίρου, σε πανεπιστημιακά αμφιθέατρα και αίθουσες, ακόμα και σε συγκεντρώσεις σε πάρκα ή σε ειδικά διαμορφωμένες εγκαταστάσεις σε εγκαταλελειμμένες αποβάθρες, οι 5.717 συλλογικοί φορείς υποστήριζαν τις έρευνες, τις απόψεις και τα διάφορα κηρύγματά τους, ενώ ταυτόχρονα στους εξωτερικούς χώρους εξελίσσονταν διάφορες εκδηλώσεις με

τη συμμετοχή προσωπικοτήτων όπως ο φωτογράφος Σεμπαστιάο Σαλγκάδο ή η κόρη του Τσε, Αλέιδα Γκεβέρα, και τα βράδια υπήρχε ένα παράλληλο φόρουμ με συναυλίες και χορούς: Ένας ανεπανάλητος συνδυασμός σοβαρού προβληματισμού και γιορτινής ατμόσφαιρας.

Ενδεικτική του κλίματος που επικρατούσε είναι η εικόνα ενός κατάμεστου κλειστού γηπέδου, όπου 20.000 άτομα όλων των φυλών, ηλικιών και κοινωνικών τάξεων άκουγαν προσεκτικά ένα μανιφέστο, που αποδείκνυε πως το Φόρουμ ανοίγει μια πόρτα προς ένα νέο κόσμο: Γραμμένο από ειρηνιστές Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους που ζητούσαν την απομάκρυνση των Ισραηλινών από τα Κατεχόμενα και την ίδρυση παλαιστινιακού κράτους, διαβάστηκε μέσα σε μια ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα, που κατέληξε σε μια αισιόδοξη έκρηξη με τις χιλιάδες συμμετέχοντες να τραγουδούν με δάκρυα και χαμόγελα στο ρυθμό του Imagine του Λέον που ακουγόταν από τα μεγάφωνα.

Μόλις λίγες ώρες πριν, στο ίδιο αυτό γήπεδο, ο γλωσσολόγος και διανοούμενος Νόαμ Τσόμσκι είχε εκφράσει τους φόβους του για τα υποπροϊόντα του πόλεμου, παρουσιάζοντας την επικίνδυνη κατάσταση που θα δημιουργηθεί παγκόσμια ως αποτέλεσμα της επίθεσης κατά του Ιράκ. «Θα έχουμε επιθέσεις πολύ χειρότερες από το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρη», δήλωσε και, αναφερόμενος στην παράλληλη διεξαγωγή του ΠΚΦ και του ΠΟΦ, τόνισε: «Αν κοιτάξουμε τα δυο αυτά συμβάντα, βλέπουμε πως προχωρούν παράλληλα. Αλλά όσο το Κοινωνικό Φόρουμ εξελίσσεται συνεχώς προς κάτι το πιο μεγάλο, πιο ενεργητικό και αισιό-

δοξο, το Οικονομικό Φόρουμ βουλιάζει στην απογοήτευση».

Το ΠΚΦ αποτελεί ένα «καζάνι» συνείδησης, πολιτικής συνειδητοποίησης και μάχης για την κατανόηση των αιτίων που καθορίζουν τη σημερινή κατάσταση του κόσμου, των λόγων για τους οποίους πάνω από δυο δισεκατομμύρια άνθρωποι στη γη δεν έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια, και πάνω από τα δυο τρίτα αυτών δεν έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό. Οι συμμετέχοντες δημιούργησαν έτσι μιαν άλλη μορφή παγκοσμιοποίησης – με ανθρώπινο πρόσωπο και με κριτικό όσο και παραγωγικό πνεύμα.

Η Χάρτα των Αρχών του ΠΚΦ προτείνει τη δημιουργία ενός ανοιχτού και παγκόσμιου χώρου συνάντησης και δημοκρατικής συζήτησης ιδεών για τη διαμόρφωση προτάσεων καθώς και τη διασύνδεση για κοινή δράση ομάδων και κινήσεων της κοινωνίας των πολιτών που αντιτίθενται στον νεοφιλελευθερισμό και την παγκόσμια κυριαρχία του κεφαλαίου. Το ΠΚΦ έχει ως κύριο στόχο να χτίσει μια πλανητική κοινωνία, που θ' αποβλέπει στις καρποφόρες σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους, αλλά και μεταξύ ανθρώπων και της ίδιας της γης που τους φιλοξενεί. Είναι ένας χώρος συνύπαρξης και σύνθεσης σε «κινηματική» και όχι κομματική βάση, με απώτερο στόχο τον αγώνα για ένα «διαφορετικό κόσμο».

Τα κυριότερα θέματα του ΠΚΦ αφορούσαν στα κερδοσκοπικά κεφάλαια, στον έλεγχο των χρηματογορών, την χρηματοδότηση της ανάπτυξης, τη σημασία και το ρόλο των διεθνών οργανισμών, το εξωτερικό χρέος, την ιδιωτικοποίηση των δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών, τα προβλήματα της διατροφής και του νερού, του περιβάλλοντος, των γυναικών, των αγροτών, των μεταναστών και βέβαια το θέμα του πολέμου κατά του Ιράκ, για το οποίο αποφασίστηκε η παγκόσμια διαδήλωση που πραγματοποιήθηκε τη 15η Φεβρουαρίου κατά του πολέμου.

ΚΙΝΔΥΝΟΣ «ΚΑΠΕΛΩΜΑΤΟΣ»

Η εντυπωσιακή συμμετοχή, η διατύπωση κοινών θέσεων και προτάσεων από τα επιμέρους κινήματα, η επικοι-

νωνία κινήματων και κοινοβουλευτικών εκπροσώπων και ο αυξανόμενος οργανωτικός συντονισμός οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης εισέρχεται σε μία περίοδο βαθμιαίας ποιοτικής βελτίωσης, αποκτά αποτελεσματικότερη δυναμική και μεγαλύτερη διεθνή εμβέλεια, διαμορφώνοντας καλύτερους όρους για τους αγώνες και τις διεκδικήσεις του.

Δεν πρέπει ωστόσο να αγνοηθεί ότι λόγω του μεγέθους του υποβάλλεται σε αυξανόμενα γραφειοκρατικά μέτρα, πράγμα που ανησυχεί πολλά μέλη του σχετικά με την εξέλιξή του, ενώ ελπίζεται ότι δεν θα του δοθεί καμία κομματική χροιά, όπως φαίνεται ότι επιχειρείται να γίνει με το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ. Η παρουσία μάλιστα στο Φόρουμ των Λούλα και Τσάβες, προέδρων της Βραζιλίας και της Βενεζουέλας αντίστοιχα, έδωσε αφορμή για κριτικές, με δεδομένους τους φόβους μιας τέτοιας κομματικοποίησης.

Η Σούζαν Ζορζ (αρθρογράφος της *Le Monde Diplomatique* και οργανωτικό μέλος του ΑΤΤΑΚ-Γαλλίας) προειδοποίησε ότι το μόνο που θα φέρει ο Λούλα με την παρουσία του θα είναι η μεγαλύτερη διαφήμιση του Νταβός. Αυτό όμως που επιτεύχθηκε τελικά με την παρουσία του βραζιλιάνου προέδρου και στα δυο Φόρουμ είναι μια γέφυρα διαλόγου και νομιμοποίησης, που φέρ-

νει επιτέλους και τα δυο κινήματα επάνω στην ίδια ζυγαριά, έστω κι αν δεν ισορροπεί.

Βεβαίως η παρουσία πολιτικών στελεχών όπως και η άνοδος μιας «ελίτ» μέσα από την ίδια την οργάνωση είναι όντως ένας κίνδυνος για την «κοινωνικότητα» του Φόρουμ, καθώς απειλεί με επανάληψη της ιστορίας των κινήματων που κατέληξαν να κυβερνώνται από τους ίδιους τους θεσμούς που τα γέννησαν ή από πολιτικά κόμματα που ουσιαστικά τα εξανδραπόδισαν.

Έτσι το συναίσθημα που δημιούργησε αυτό το Φόρουμ ήταν πολύπλοκο. Ήταν συναίσθημα ένωσης, μες από τη διαφορετικότητα, σ' ένα πρόβλημα για το οποίο πιστεύαμε πως ήμασταν λίγοι όσοι το φωνάσαμε ή τουλάχιστον το βλέπαμε. Η ανάπτυξη όμως του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ μάς απέδειξε τελικά ότι δεν είμαστε λίγοι, και, ακόμη περισσότερο, δεν είμαστε μόνοι μας.

Η συνειδητοποίηση από το κίνημα αυτό πως ο μόνος δυνατός τρόπος δράσης για μια παγκόσμια αντίσταση στο νεοφιλελευθερισμό μπορεί να προκύψει μόνο μέσα από ένα μη-ιδεολογικό και μη-ριζοσπαστικό δρόμο, δείχνει πόσο το ΠΚΦ έχει ωριμάσει. Αν υπάρχει μια λέξη που να περιγράφει την κατάσταση του ΠΚΦ και το μέλλον των κοινωνικών κινήματων, αυτή είναι σίγουρα η λέξη «ελπίδα».

Τα μέσα ενημέρωσης και η... πέμπτη εξουσία

Οι εισηγήσεις, οι προσεγγίσεις και οι συζητήσεις του Παγκόσμιου Φόρουμ αφορούσαν σε όλα τα ζητήματα που θέτει η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και τα οποία αντιμετωπίστηκαν με εναλλακτικές προτάσεις, όχι μόνο «δια κηρυγμάτων». Οι εκδηλώσεις ήταν τόσες πολλές που ποτέ δεν θα μαθευτεί τι ακριβώς συζητήθηκε σε κάθε μια. Να όμως που η πολλαπλότητα είναι η ίδια η δύναμη του κινήματος: Μπορεί οι 4.000 δημοσιογράφοι από 51 χώρες που παρευρέθηκαν στο ΠΚΦ να μην αρκούσαν για την πλήρη κάλυψή του, παρ' όλα αυτά όμως οι μεγάλες συναντήσεις, με τη συμμετοχή διαφόρων «σταρ», όπως και οι μεγάλες αποφάσεις που πάρθηκαν είχαν εκτεταμένη κάλυψη.

Από ένα εναλλακτικό Φόρουμ δεν μπορούσε ν' απουσιάζει η εναλλακτική δημοσιογραφική κάλυψη. Διάφοροι ακτιβιστές μετέδιδαν σε 24ωρη βάση ειδήσεις, ανταποκρίσεις και συνεντεύξεις σε διεθνή κλίμακα, μέσω του Indymedia. Υπήρχε μάλιστα η καθημερινή, δωρεάν διανεμόμενη εφημερίδα TerraViva (Ζωντανή Γη), που κάλυπτε τις πιο σημαντικές συναντήσεις και διαβουλεύσεις της προηγούμενης ημέρας. Αποτέλεσμα της δραστηριότητας αυτής ήταν η γέννηση μιας... Πέμπτης Εξουσίας με τη μορφή του «Παγκόσμιου Παρατη-

ρητήριου των Media».

Το Media Watch Global (MWG) είναι μια μη-κυβερνητική οργάνωση με έδρα το Παρίσι, που επιδιώκει την προστασία της ενημέρωσης μέσω της δύναμης του ίδιου του κοινού. Προέκυψε ως αντίδραση στις δραστηριότητες των μεγάλων συγκροτημάτων των media, η τεράστια εμπορευματοποίηση των οποίων τα έχει οδηγήσει να παράγουν ειδήσεις στο πλαίσιο πάντα των νεοφιλελεύθερων (άρα και πολιτικών) σκοπών που «πρέπει» να εξυπηρετούν, χάνοντας έτσι τον αρχικά ηθικό και ενημερωτικό τους ρόλο.

Όταν το 89% των ειδήσεων προέρχεται από δυο-τρία παντοδύναμα πρακτορεία τύπου τα οποία προσφέρουν ουσιαστικά την ίδια οπτική γωνία στα θέματα που μεταδίδουν, φαίνεται πλέον αναγκαίο ότι χρειάζεται κάποιο είδος, συμβολικού έστω, αντιστασιακού κινήματος. Έτσι γεννήθηκε αυτή η «Πέμπτη Εξουσία», μιας και «η Τέταρτη δεν μπορεί πια να εκπληρώσει τα καθήκοντά της», όπως δήλωσε ο πρόεδρος της οργάνωσης Ignacio Ramonet.

Η ιδέα του Παρατηρητηρίου ως οργάνωσης δεν είναι καινούργια. Το πρωτοποριακό κομμάτι της είναι η προσπάθειά του να αποκτήσει παγκόσμιο κύρος, έτσι ώστε να οργανωθεί ένα παγκόσμιο δίκτυο τοπικών και εθνικών οργανώσεων που θα ερευνούν τις επιπτώσεις της ενημέρωσης όπως και τις διαστρεβλώσεις ή μη-δημοσιεύσεις των ειδήσεων για οποιοδήποτε ιδιωτικό, οικονομικό ή πολιτικό σκοπό.

Για να γίνουν δεκτές οι οργανώσεις στο δίκτυο αυτό, είναι αναγκαίο να συμμετέχουν σ' αυτές επαγγελματίες δημοσιογράφοι οποιουδήποτε τύπου μέσων ενημέρωσης, πανεπιστημιακοί και ερευνητές όλων των ειδικοτήτων, όπως και καταναλωτές και χρήστες των μέσων αυτών (οργανώσεις καταναλωτών των media και φυσικά πρόσωπα κάποιου ηθικού και κοινωνικού κύρους). Οι προϋποθέσεις αυτές είναι αναγκαίες και απαραίτητες για την αναγνώριση των εθνικών οργανώσεων, έτσι ώστε να ξαναδοθεί στο λαό η δυνατότητα σωστής ενημέρωσης.

Κατά τον Ramonet, «από τη γέννηση της δημοσιογραφίας γίνεται προσπάθεια για την ηθική εξιδανίκευσή της, το κίνημα αυτό όμως θα προσφέρει ένα είδος συμβολικής βίας», ένα νέο όπλο δηλαδή, που θα μπορούσε να δώσει και στον τόπο μας ένα τέλος στους εκβιασμούς που πολλοί έχουν υποστεί από τον τύπο και την δημοσιογραφία.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΒΑΡΔΑΚΑΣ

Είχαμε φθάσει τόσο κοντά...

Ποτέ στο παρελθόν το Κυπριακό δεν πλησίασε τόσο τη λύση

του Γιώργου Κασκάνη

Ποτέ το Κυπριακό δεν είχε φθάσει τόσο κοντά στη λύση του. Τριάντα σχεδόν χρόνια μετά την εισβολή του 1974, μια σειρά από παράγοντες καθιστούσαν αυτή τη φορά δυνατή και πιθανή την επίλυση του προβλήματος. Τελικά οι ελπίδες διαψεύστηκαν και το Κυπριακό, μετά από μια μακρά διαδικασία έντονων διεργασιών, δείχνει να επιστρέφει στην εποχή της στασιμότητας.

ΤΙ ΑΛΛΑΞΕ;

Τρία στοιχεία καθιστούσαν ελπιδοφόρα την πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Κόφι Ανάν.

1. Η ενταξιακή πορεία της Κύπρου: Το γεγονός ότι η Κύπρος προσέγγιζε την Ευρωπαϊκή Ένωση, δημιουργούσε από τη μια το πλαίσιο ασφάλειας που αναζητούσαν οι δύο πλευρές (κυρίως η ελληνοκυπριακή) κι από την άλλη τις συνθήκες άσκησης πιέσεων. Η μεν Λευκωσία θα έπρεπε να συνεργαστεί σ' αυτή τη διαδικασία για να μην αποτελέσει η στάση της εμπόδιο στην πορεία ένταξης, η δε τουρκοκυπριακή πλευρά θα έπρεπε να συμπορευτεί εάν επιθυμούσε το μεγάλο γεγονός της ένταξης να αφορά και την ίδια.

2. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες ο διεθνής παράγοντας (Ηνωμένα Έθνη) επένδυσε όσο ποτέ προηγουμένως χρήματα και ανθρώπινο δυναμικό για να βοηθήσει τις δύο πλευρές να καταλήξουν σε λύση. Είναι η πρώτη φορά που μια τόσο πολυπληθής ομάδα των Ηνωμένων Εθνών ασχολήθηκε με το Κυπριακό ετοιμάζοντας σχέδια και προτάσεις και πραγματοποιώντας συστηματικές συνομιλίες χρόνων. Ο ίδιος ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ενεπλάκη προσωπικά σ' αυτή την προσπάθεια.

3. Η Τουρκία έδειξε να επιλέγει επίσης την ευρωπαϊκή πορεία, γεγονός που την έθετε σε διαφορετικά πλαίσια πολιτικής απ' ό,τι στο παρελθόν. Η ελληνοτουρκική προσέγγιση υπήρξε το πρώτο βήμα, το Κυπριακό θα μπορούσε ν' απο-

τελέσει το δεύτερο και καθοριστικό. Η δε νέα τάξη πραγμάτων στην Άγκυρα φάνηκε να υιοθετεί μιαν εντελώς διαφορετική προσέγγιση στο Κυπριακό και για πρώτη φορά ο Ταγίπ Ερντογάν ακούστηκε να δηλώνει ότι «η μη λύση του Κυπριακού δεν είναι λύση».

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ

Όλα αυτά δημιούργησαν μια δυναμική η οποία τάραξε τα λιμνάζοντα νερά στην Κύπρο, και κυρίως στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Η προοπτική της λύσης και της ένταξης στην Ε.Ε. καθώς και η εντύπωση ότι η Τουρκία άλλαξε πολιτική, επέτρεψαν στις για χρόνια καταπιεσμένες μάζες των Τουρκοκυπρίων να εκδηλωθούν. Τα μεγαλειώδη συλλαλητήρια στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού άλλαξαν τις συνθήκες του ιδίου του προβλήματος και το μετέτρεψαν από «δικοινοτική διαμάχη» που το παρουσίαζε ο Ντενκτάς, σε πολιτικό ζήτημα που έ χρηζε άμεσης αντιμετώπισης με νέους όρους. Οι κινητοποιήσεις των Τουρκοκυπρίων θα μπορούσαν ν' αποτελέσουν το προζύμι μιας ελπιδοφόρας συμβίωσης με τους Ελληνοκύπριους. Η δε αμφισβήτηση του καθεστώτος Ντενκτάς και της πολιτικής του φιλοσοφίας αναιρούσαν όλα εκείνα τα εμπόδια που για τριάντα σχεδόν χρόνια δεν επιτρέπουν την επίλυση του προβλήματος.

ΤΑ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Όλα λοιπόν ήταν έτοιμα. Τα Ηνωμένα Έθνη ετοίμασαν το πιο λεπτομερειακό μέχρι σήμερα σχέδιο λύσης. Ένα

σε γενικές γραμμές ισορροπημένο έγγραφο το οποίο δύσκολα μπορούσε ν' απορριφθεί. Ένα σχέδιο με μακροχρόνιες μεν μεταβατικές διατάξεις, που δημιουργούσε όμως την προοπτική της συμβίωσης αντί της διαίρεσης. Είναι γι' αυτό άλλωστε που μέχρι και την τελευταία στιγμή οι δύο πλευρές (κυρίως η ελληνοκυπριακή), αν και διατηρούσαν σοβαρές επιφυλάξεις και διαφωνίες, δεν απέρριπταν το σχέδιο Ανάν αλλά προσπαθούσαν σε ορισμένα σημεία του να το διαφοροποιήσουν. Η δε διαδικασία που η ομάδα του Άλβαρο Ντε Σότο αποφάσισε, συνιστούσε ένα παιχνίδι παζλ που κομμάτι-κομμάτι θα οδηγούσε στο τέλος.

Η όλη προσπάθεια είχε αυστηρά χρονοδιαγράμματα που έληγαν στο τέλος Φεβρουαρίου. Κι αυτά δεν ήταν τυχαία. Η ελληνοκυπριακή πλευρά θα έπρεπε να συνεργαστεί αφού η αίτηση ένταξης στην Ε.Ε. ήταν μονίμως στο μικροσκόπιο των Ευρωπαίων, η δε τουρκοκυπριακή θα έπρεπε ν' αποφασίσει εάν θ' ανέβει ή όχι στο τρένο της ένταξης. Μαζί και η ανάγκη της Τουρκίας να δείξει καλό πρόσωπο στην Ευρώπη. Όλα όμως τελείωναν και τελειώνουν στις 16 Απριλίου. Η Κύπρος υπογράφει τη Συνθήκη Προσχώρησης, είτε ως Κυπριακή Δημοκρατία με ένα μέρος του εδάφους της υπό κατοχή, είτε ως μια ενωμένη χώρα στη βάση μιας νέας πολιτικής διευθέτησης.

ΤΙ ΠΗΓΕ ΣΤΡΑΒΑ;

Η νέα τάξη πραγμάτων στην Τουρκία αποδείχθηκε επιφανειακή και επιπόλαιη. Ο «ισχυρός» Ταγίπ Ερντογάν δεν κατάφερε στο τέλος να ελέγξει το πολιτικοστρατιωτικό κατεστημένο, με αποτέλεσμα ν' ανατρέψει μέσα σε λίγα μόλις εικοσιτετράωρα την πολιτική που έδειχνε να οικοδομεί τόσο σ' ό,τι αφορά στην ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας όσο και σ' ό,τι αφορά στα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό. Ο Ντενκτάς

—διατηρώντας ισχυρά ερείσματα στο τουρκικό κατεστημένο— κατάφερε να περάσει τη γραμμή του και να πάει στη Χάγη έχοντας και την έγκριση της Άγκυρας στο «όχι» που είπε. Ο τουρκοκύπριος ηγέτης πιστεύει ότι μέσα από την κατάρρευση της προσπάθειας και την ένταξη της Κύπρου ως έχει στην Ε.Ε., δημιουργούνται συνθήκες μόνιμης διχοτόμησης και αναγνώρισης του ψευδοκράτους των κατεχομένων. Και αυτή θα είναι η επόμενη του κίνηση κυρίως στο χώρο των ισλαμικών κρατών. Η δε Άγκυρα δείχνει ν' αποφάσισε τη χρησιμοποίηση του Κυπριακού ως μόνιμου μοχλού πίεσης προς την Ε.Ε.

ΚΑΙ ΤΩΡΑ;

Τώρα τα πράγματα είναι δύσκολα στο Κυπριακό. Η Τουρκία μπορεί να επανεξετάσει τη στάση της στο τέλος του 2004, οπότε θα ξανασυζητηθεί το αίτημά της για ημερομηνία έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Θα μπορούσε και ν' ανταλλάξει την Κύπρο για την ημερομηνία αυτή, την οποία όμως δεν αναμένεται να πάρει, αν κρίνει κανείς από την κατηγορηματικά αρνητική θέση της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Στα κατεχόμενα το «κλίμα ειρήνης» θα πνιγεί από το καθεστώς το οποίο

άρχισε ήδη να επιβάλλει περιορισμούς στην ελεύθερη έκφραση αλλά και στις επαφές με την ελληνοκυπριακή πλευρά. Πρώτο θύμα της πολιτικής αυτής ήταν ο ίδιος ο πρέσβης της Ε.Ε. στον οποίο απαγορεύθηκε η είσοδος στα κατεχόμενα.

Όσο για την ελληνοκυπριακή πλευρά, είναι γεγονός ότι η ένταξη στην Ε.Ε. χωρίς λύση ενισχύει τη μελλοντική διαπραγματευτική θέση της Λευκωσίας, καθώς αποκλίσσει από το κεκτημένο και περιορισμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν μπορούν πλέον να περιλαμβάνονται σε σχέδια λύσης του Κυπριακού. Είναι ωστόσο αμφίβολο εάν στο προβλεπτό μέλλον θα έχουμε πραγματικές πρωτοβουλίες επίλυσης του προβλήματος. Και όσο δεν υπάρχουν αυτές, η ζύμωση στην τουρκοκυπριακή κοινότητα θα μειώνεται εκ των πραγμάτων και το καθεστώς Ντενκτάς θα μπορέσει ίσως και πάλι να υψώσει τείχη ανάμεσα στις δύο πλευρές. Τελικά, 40 χιλιάδες στρατιώτες στα κατεχόμενα θ' αποτελούν μόνιμη απειλή, κανένας πρόσφυγας δεν θα επιστρέφει στο σπίτι του και η παρούσα κατάσταση πραγμάτων όχι μόνο θα παγιώνεται αλλά και θ' αποτελεί μια μόνιμη εστία αναταραχής.

ΚΥΠΡΟΣ, ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ

Η τραγική ειρωνεία

και οι περαιτέρω σηματοδοτήσεις

Της Ζωής Ν. Κωνσταντοπούλου

Η ολλανδική διοικητική πρωτεύουσα απασχόλησε τον ελληνικό και διεθνή Τύπο κατά την προηγούμενη εβδομάδα με αφορμή δύο φαινομενικά ασύνδετα μεταξύ τους γεγονότα: το πρώτο ήταν το ναυάγιο των ύστατων προσπαθειών επίλυσης του κυπριακού προβλήματος, εξαιτίας της πεισματικής άρνησης του Ντενκτάς να συμβάλει στη λύση. Το δεύτερο ήταν η ορκωμοσία των 18 δικαστών που θα στελεχώσουν το νεοσύστατο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Γεώργιος Πικής.

Η συγκυρία προσομοιάζει τραγική ειρωνεία σε βάρος του κ. Ντενκτάς αλλά και όλων όσοι συνεργούν στα εγκλήματα που η κυβέρνηση του διαπράττει εδώ και δεκαετίες εις βάρος του ελληνοκυπριακού και του τουρκοκυπριακού λαού:

Η αποφυγή της διπλωματικής οδού από τον Ντενκτάς τον κατευθύνει προς μια ακόμη πιο επίπονη οδό, τη δικαστική. Και τούτο διότι υπάρχει πλέον όργανο αρμόδιο για τη δίωξη και τιμωρία γενοκτονιών, εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας όπως αυτά που κατ' εξακολούθηση διαπράττει το καθεστώς του σε βάρος των κατοίκων της Μεγαλονήσου εδώ και τρεις δεκαετίες.

Η Ζωή Κωνσταντοπούλου είναι δικηγόρος στην Αθήνα και τη Νέα Υόρκη κι έχει ειδικευθεί στο Διεθνές Ποινικό Δίκαιο στα Πανεπιστήμια Columbia της Νέας Υόρκης και Σορβόνης του Παρισιού.

της Χάγης για τον Ντενκτάς

της για τον επικείμενο πόλεμο κατά του Ιράκ

Τα εγκλήματα αυτά είναι διαρκή και εξακολουθούν μέχρι και σήμερα, καθιστώντας έτσι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο αρμόδιο για την εκδίκασή τους και τις κυπριακές αλλά και τις ελληνικές αρχές αρμόδιες για τη δίωξή τους.

Η άρνηση του Ντενκτάς να συμμετάσχει σε διπλωματική επίλυση του Κυπριακού ισοδυναμεί με απόλυτη εκ μέρους του υποστήριξη της εξακολούθησης εγκλημάτων, δεδομένου ότι:

- Ακόμη και σήμερα δεν μπορούν να επιστρέψουν στις πατρίδες τους οι διωχθέντες από τα κατεχόμενα Ελληνοκύπριοι, γεγονός που συνιστά «βίαιη μετακίνηση πληθυσμών» και έγκλημα κατά της ανθρωπότητας κατά το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

- Ακόμη και σήμερα υπάρχουν αγνοούμενοι από την τραγωδία της Κύπρου, γεγονός που συνιστά «δια της βίας εξαφάνιση προσώπων» και έγκλημα κατά της ανθρωπότητας κατά το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

- Ακόμη και σήμερα στα κατεχόμενα της Κύπρου διενεργείται συστηματική προσπάθεια αλλοίωσης του πληθυσμού μέσω εγκατάστασης εποίκων, πρακτική η οποία συνιστά έγκλημα πολέμου κατά το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Και βέβαια όλα τα παραπάνω εγκλήματα ισοδυναμούν τουλάχιστον με απόπειρα γενοκτονίας κατά τμήματος του ελληνικού έθνους κατά το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ισχύει στην Ελλάδα και στην Κύπρο –αλλά και σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση– ήδη από 1ης Ιουλίου 2002. Οι Δικαστές του Δικαστηρίου ορκίστηκαν την προηγούμενη εβδομάδα στη Χάγη, δίνοντας «σάρκα και οστά» στο διεθνή αυτό θεσμό. Ο Ντενκτάς, στρέφοντας τα νώτα του στη Χάγη, έχει δύο επιλογές, εφόσον ασκηθεί εναντίον του δίωξη για εγκλήματα αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού

Δικαστηρίου: είτε να επιστρέψει στη Χάγη ως κατηγορούμενος, είτε να μην ξαναμετακινηθεί ούτε προς τη Χάγη ούτε προς το έδαφος οποιασδήποτε χώρας-μέλους του Δικαστηρίου (συμπεριλαμβανομένης σύσσωμης της Ε.Ε.), αφού κατά το Καταστατικό του Δικαστηρίου οι χώρες αυτές έχουν την υποχρέωση να τον εκδώσουν είτε προς την εκζητούσα χώρα είτε προς το Δικαστήριο. Όμως ακόμη και ευρισκόμενος στα κατεχόμενα, βρίσκεται σε έδαφος χώρας μέλους του Δικαστηρίου, η οποία νομιμοποιείται κατά το Καταστατικό του να προχωρήσει στη σύλληψή του...

Και βέβαια, με τα τύμπανα του πολέμου κατά του Ιράκ να ηχούν, ο Ντενκτάς δεν είναι ο μόνος ο οποίος θα έπρεπε να αναλογίζεται τις συνέπειες της πρόσφατης συγκρότησης σε σώμα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου: το ίδιο θα έπρεπε να πράττουν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ, της Μεγάλης Βρετανίας και της Ισπανίας, ιδίως αφού στα κράτη των δύο τελευταίων έχει ήδη κυρωθεί και τεθεί σε ισχύ το Καταστατικό του Δικαστηρίου, που επιβάλλει τη δίωξη εγκλημάτων πολέμου που τυχόν θα διαπραχθούν στο έδαφος ή από υπηκόους των χωρών αυτών.

Και βέβαια είναι φανερό ότι το δεδομένο αυτό έχει προβληματίσει ορισμένους τουλάχιστον ιθύνοντες νόες: δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι την προηγούμενη εβδομάδα ο πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας Τόνι Μπλερ ζήτησε γνωμοδότηση από τον Γενικό Εισαγγελέα της χώρας του για τις συνέπειες ενός ενδεχόμενου πολέμου, μετά και από την προειδοποίηση ομάδας βουλευτών ότι σε περίπτωση συμμετοχής της χώρας τους στον πόλεμο θα επιδιώξουν παραπομπή της κυβέρνησης στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Όπως δεν είναι τυχαίες οι παραιτήσεις αυτή την εβδομάδα μελών της κυβέρνησης Μπλερ, μεταξύ των οποίων και ο πολεμοχαρής Ρόμπιν Κουκ, που άλλοτε πα-

ρέμενε ασυγκίνητος από τις αιματοβαμμένες «παράπλευρες συνέπειες», σήμερα όμως αρνείται να «επωμισθεί τη συλλογική ευθύνη του πολέμου»...

Ακόμη κι αν δεν καταφέρει να αποτρέψει έναν ακόμη μονομερώς προαποφασισμένο και φονικό πόλεμο, η ίδρυση και συγκρότηση σε σώμα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου έχει ήδη θέσει τις βάσεις για την αλλαγή των δεδομένων στη διεθνή κονίστρα, παρέχοντας εγγυήσεις ελέγχου και δίωξης όσων, κατά περιφρόνηση της διπλωματικής οδού και του διεθνούς δικαίου, διαπράττουν εγκλήματα σε βάρος της ανθρωπότητας. Όσο κι αν περιφρονούν τον ΟΗΕ και τα θεσμικά του όργανα, οι κ.κ. Ντενκτάς, Μπους, Μπλερ, Αθνάρ και οι συνεργοί τους δεν μπορούν να περιφρονήσουν ένα ανεξάρτητο διεθνές δικαστικό όργανο, που ενεργεί αυτεπαγγέλτως και ανεξαρτήτως των βουλών τους και το οποίο έχει την εξουσία να τους καταστήσει προσωπικά και ποινικά υπεύθυνους και υπόλογους για τα εγκλήματα τη διάπραξη των οποίων αποφασίζουν.

FAGOTTO
Music

Τεχνολογίες για τη Μουσική
Μουσικά Όργανα
Εκδόσεις

Υπολογιστές APPLE
Εξουσιοδοτημένος Αντιπρόσωπος

Διδότου 19
106 80 - Αθήνα
Τηλ: 3640688
Fax: 3647829
E-mail: fagotto@otenet.gr

Ενός κακού μύρια έπονται...

Πολυσήμαντη καθίσταται η πρόσφατη δολοφονία του σέρβου πρωθυπουργού Ζόραν Τζίντζιτς, καθώς σημειώθηκε σε μια περίοδο που οι εντάσεις σε συγκεκριμένες περιοχές του γεωγραφικού περιγύρου της Σερβίας επανέρχονται, ενώ ταυτόχρονα η διεθνής κοινότητα παρακολουθούσε με αγωνία και δέος την τελευταία κρίσιμη φάση πριν από την αμερικανοβρετανική επίθεση κατά του Ιράκ.

Εδώ και αρκετό καιρό έχει διατυπωθεί η άποψη ότι, εκτός όλων των άλλων, ο «πόλεμος» κατά του Ιράκ είναι πολύ πιθανό να δρομολογήσει αλυσιδωτές εκρήξεις σε διάφορες περιοχές όπου εκδηλώνονται εθνικές αντιθέσεις, ή γεωγραφικές διεκδικήσεις – όχι μόνο στη Μέση Ανατολή όπου κυριαρχεί για παράδειγμα η διαμάχη μεταξύ της Τουρκίας και των Κούρδων, αλλά και σε άλλες περιοχές, όπως το Κασμίρ που το Πακιστάν διεκδικεί από την Ινδία και για το οποίο δεν αποκλείεται να εκδηλωθούν ταραχές στο εσωτερικό της ίδιας της Ινδίας, μεταξύ της μουσουλμανικής κοινότητας και των ινδουϊστών που αποτελούν την πλειοψηφία στη χώρα. Ο κίνδυνος αυτός υπάρχει και στα Βαλκάνια και ιδιαίτερα στην περιοχή της πρώην Γιουγκοσλαβίας, όπου παραμένουν ανοιχτά πολλά ζητήματα που αφορούν σε εθνικές διαφορές, σε αποσχιστικές τάσεις και σε εδαφικές διεκδικήσεις.

Ενδεικτικό είναι μάλιστα ότι στις περιοχές αυτές, κυρίως στο Κοσσυφοπέδιο, αλλά και στη νότια Σερβία καθώς και τα Σκόπια, παρουσιάστηκαν ήδη τον τελευταίο καιρό σημάδια μιας τάσης για πρόκληση αναταραχής.

Στο πλαίσιο αυτό λοιπόν, η δολοφονία του Ζόραν Τζίντζιτς αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς προβάλλει μια εικόνα επιδιωκόμενης κατάστασης χάους στη Σερβία, με αναπόφευκτες επιδράσεις στην ευρύτερη περιοχή.

Μια βασική εκκρεμότητα που παραμένει ανοιχτή για το Βελιγράδι είναι οι σχέσεις του με την Ποτγκόριτσα στο

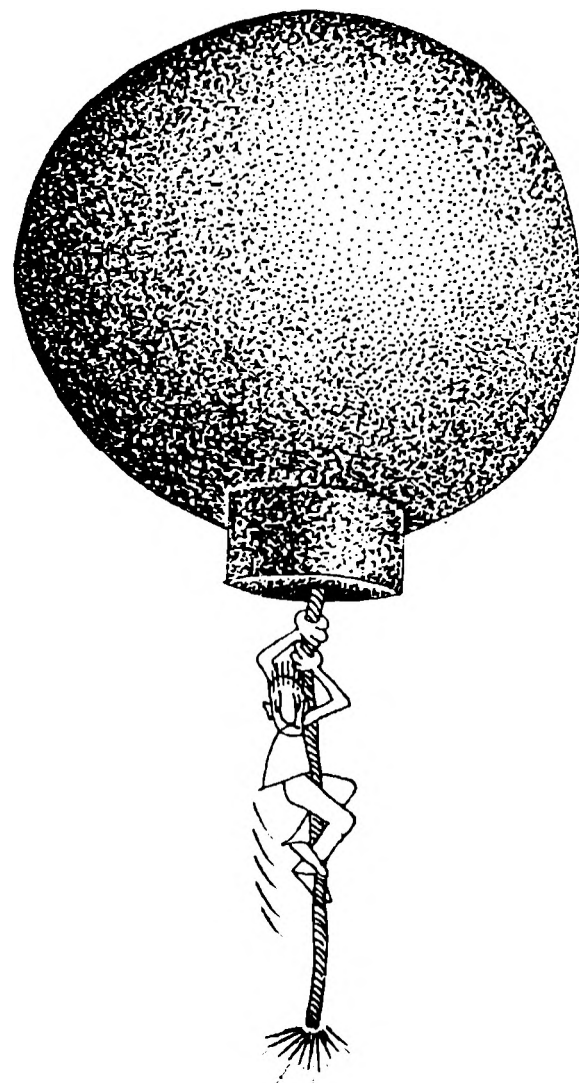
πλαίσιο του νέου κράτους Σερβίας-Μαυροβουνίου που συστήθηκε πρόσφατα, χωρίς όμως να έχει ολοκληρωθεί η δημιουργία των σχετικών θεσμικών οργάνων· ενός νέου κράτους που σχηματίστηκε κάτω από μεγάλη πίεση, κυρίως προς την πλευρά του ηγέτη του Μαυροβουνίου Μίλο Τζουγκάνοβιτς, ο οποίος επέμενε στην πλήρη ανεξαρτησία της χώρας του.

Μεγαλύτερο πρόβλημα ωστόσο για τη Σερβία, αλλά και για την ευρύτερη περιοχή, αποτελεί η καθυστέρηση της τελικής απόφασης για το στάτους του Κοσσυφοπεδίου, οι Αλβανοί του οποίου άρχισαν νέες κινήσεις για την επίτευξη πλήρους ανεξαρτησίας, που αποτελεί και τον μοναδικό στόχο τους.

Πριν από μερικές εβδομάδες ο ίδιος ο Ζόραν Τζίντζιτς, σε μια προσπάθεια να εξασφαλίσει την επιστροφή των σέρβων προσφύγων του Κοσσυφοπεδίου στις εστίες τους, είχε ζητήσει σαν τελική λύση τον διαμελισμό της επαρχίας, γεγονός που –όπως ήταν φυσικό– προκάλεσε την έντονη αντίδραση μιας μεγάλης μερίδας Σέρβων, αλλά και των Αλβανών, οι οποίοι σε καμία περίπτωση δεν έχουν διάθεση να παραχωρήσουν στους Σέρβους τμήμα του Κοσσυφοπεδίου.

Παρ' όλα αυτά, την πρόταση του Τζίντζιτς προσπάθησαν να εκμεταλλευθούν οι Αλβανοί της νότιας Σερβίας, οι οποίοι επίσης επιδιώκουν να πετύχουν την αυτονομία τους και για το λόγο αυτό έσπευσαν να αντιπροτείνουν τον διαμελισμό του Κοσσυφοπεδίου σε αντάλλαγμα της αυτονομίας που ζητούν.

Γεγονός είναι πάντως ότι τόσο η πρόταση Τζίντζιτς όσο και οι θέσεις των Αλβανών απορρίφθηκαν κατηγορηματικά από τον επίτροπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Χαβιέ Σολάνα, ο οποίος κατέστησε σαφές σε όλα τα μέρη ότι η διεθνής κοινότητα δεν έχει καμία διάθεση αυτή τη στιγμή να ασχοληθεί με τα Βαλκάνια, αν και μετά τη δολοφονία του Τζίντζιτς υποσχέθηκε ότι θα παρασχεθεί κάθε δυνατή βοήθεια στη Σερβία, με

σκοπό να συνεχισθεί απρόσκοπτα η πορεία ανάκαμψης της χώρας.

Παράλληλα όμως με τις επικίνδυνες εξελίξεις στη Σερβία και το Κοσσυφοπέδιο, κινήσεις αναταραχής σημειώθηκαν και στα Σκόπια, όπου μια οργάνωση-φάντασμα με την επωνυμία Εθνικός Αλβανικός Στρατός, που πρωτοεμφανίστηκε το 2001, άρχισε να δραστηριοποιείται σε περιοχές όπου είχαν διεξαχθεί μάχες κατά τον εξάμηνο πόλεμο της χρονιάς εκείνης και συγκεκριμένα κυρίως στις περιοχές του Κουμάνοβο και του Τέτοβο.

Για το λόγο αυτό ο πρωθυπουργός Μπράνκο Τσερβένκοφσκι, αμέσως μετά τη δολοφονία του Τζίντζιτς στο Βελιγράδι, θεώρησε χρήσιμο να συγκαλέσει επείγουσα σύσκεψη των αρχηγών των τριών κομμάτων που αποτελούν τον κυβερνητικό συνασπισμό, περιλαμβανομένου και του DUI του πρώην ηγέτη του UCK Αλί Αχμέτι, με τους οποίους συμφώνησαν να σεβαστούν την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της χώρας, με ιδιαίτερη έμφαση στο σεβασμό των συνόρων με τη Σερβία και κυρίως με το Κοσσυφοπέδιο, τα οποία τίθενται υπό αμφισβήτηση εκ μέρους των Αλβανών της περιοχής.

Τ.Δ.

Η εξουσία της μαφίας

του Αλέξανδρου Πέτκοβιτς

Χρειάστηκαν δύο χρόνια για να σκοτώσουν οι Σέρβοι τον πρωθυπουργό τους, ενώ ο πρώην πρόεδρός τους Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς παρέμεινε στην εξουσία δώδεκα ολόκληρα χρόνια χωρίς ν' αποπειραθεί κανείς να τον δολοφονήσει. Το ερώτημα είναι πώς ο πρωθυπουργός Τζίντζιτς δολοφονήθηκε σχεδόν την ίδια στιγμή που προκήρυξε εκστρατεία εναντίον της μαφίας, διόρισε ειδικό εισαγγελικό σώμα και επισήμανε δημοσίως πως κανένα προνόμιο από την εποχή της επανάστασης εναντίον του Μιλόσεβιτς δεν θα μετράει για τους επικεφαλής των ομάδων της μαφίας. Ίσως αυτό να ήταν η σταγόνα που έκανε το ποτήρι να ξεχειλίσει και ανάγκασε τη μαφία μέσα σε τρεις βδομάδες ν' αποπειραθεί δύο φορές να δολοφονήσει τον πρωθυπουργό, την πρώτη φορά σκηνοθετώντας ένα τροχαίο ατύχημα που δεν πέτυχε και τη δεύτερη φορά πετυχαίνοντας το στόχο στην καρδιά.

Οι ρίζες αυτής της κατάστασης, της ολοκληρωτικής διάβρωσης της σερβικής κοινωνίας από το έγκλημα, βρίσκονται στις αρχές της κοινωνικής και οικονομικής μεταρρύθμισης της δεκαετίας του '90 που συνέπεσε με τον εμφύλιο πόλεμο όπου στις πρώτες γραμμές του πυρός βρέθηκαν εγκληματίες διαφόρων εθνικοτήτων που κατεύθυναν τις εξελίξεις και πλούτιζαν μέσα σε μια νύχτα αρπάζοντας και σκοτώνοντας.

ΟΙ ΣΥΜΜΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΜΑΦΙΑΣ

Το εμπόριο όπλων, ναρκωτικών, ανθρώπων και πετρελαίου ήταν αποκλειστικότητα ενός στενού κύκλου ανθρώπων της εξουσίας που συσπειρώθηκαν γύρω από τον Μιλόσεβιτς και τον γιο του και άνθιζε την ίδια στιγμή που οι παραστρατιωτικές ομάδες άρχισαν να οργανώνονται σε ειδικές μονάδες από τους στενούς συνεργάτες του Μιλόσεβιτς και την κρατική ασφάλεια.

Οι μονάδες αυτές, γνωστές ως *Κόκκινοι Μπερέδες*, εξελίχθηκαν με τον καιρό σε προσωπική φρουρά του Μιλόσεβιτς που εγγυούνταν τη διαφύλαξη της

συνταγματικής τάξης και της ίδιας του της ζωής. Ταυτόχρονα με την επισήμοποίηση αυτής της μονάδας εμφανίζεται και μια σειρά από σοβαρά πολιτικά εγκλήματα κατά πολιτικών της αντιπολίτευσης, ανεξάρτητων δημοσιογράφων, όπως και μελών της μαφίας, με την ίδια χαρακτηριστική μεθοδικότητα και συγκεκριμένη συχνότητα.

Από το 1990 ως το 2003 δολοφονήθηκαν συνολικά 35 άτομα χωρίς να έχουν δοθεί εξηγήσεις έστω και για ένα από αυτά. Τους τελευταίους μήνες του 2002 δολοφονήθηκαν δεκάδες μέλη της μαφίας πράγμα που υποδεικνύει τελικό ξεκαθάρισμα λογαριασμών. Ήταν κοινό μυστικό ότι ο πρώην αρχηγός των *Κόκκινων Μπερέδων* σ' ένα από τα γνωστά εστιατόρια του Βελιγραδίου απείλησε τον Τζίντζιτς με εξόντωση ολόκληρης της οικογένειάς του, αν τολμούσε να πειράξει την ηγεσία της ισχυρότερης παρακρατικής οργάνωσης που αποτελείται από 200 μέλη κι έχει στα χέρια της –ως προστάτης του καθεστώτος– τον πιο σύγχρονο οπλισμό και τους πιο εκπαιδευμένους ανθρώπους, μνημένους στα «μυστικά του επαγγέλμα-

τος» κατά τη διάρκεια του δεκάχρονου εμφυλίου πολέμου. Μια σειρά από συμβάντα έφεραν στο φως στοιχεία που αποδεικνύουν ότι στην ηγεσία της μαφίας βρίσκεται αυτή η ειδική μονάδα του κράτους. Κατ' αρχάς, αποδεικτικό στοιχείο αποτελούν οι πολυάριθμες αυτές απανωτές δολοφονίες που πραγματοποιήθηκαν με επαγγελματική ακρίβεια και στρατιωτική πειθαρχία. Επιπλέον, η απεργία της ίδιας της ομάδας των *Κόκκινων Μπερέδων* που σημειώθηκε το 2001 στο Βελιγράδι λίγο έλειψε να μετατραπεί σε πραξικόπημα.

Έπειτα, αποκαλυπτικές είναι και οι πληροφορίες από το ίδιο το επιτελείο της μαφίας, και πιο συγκεκριμένα οι μαρτυρίες ενός μέλους της ομάδας του Σούρτσιν (που είχε στενή συνεργασία με την ομάδα του Ζέμονιν), που αποκάλυψε τα ονόματα ορισμένων αξιωματούχων της αστυνομίας και των ειδικών αντιτρομοκρατικών υπηρεσιών και τους ταύτισε με την ομάδα που σπέρνει το θάνατο στη Σερβία τα τελευταία δέκα χρόνια. Αυτό συνέβη αφού πυρπολήθηκε το σπίτι του επικεφαλής της ομάδας του Σούρτσιν και απέτυχε η

προσπάθεια δολοφονίας του. Τότε ο ίδιος αυτός ο αρχηγός της ομάδας του Σούρτσιν προσφέρθηκε στην κυβέρνηση ως ειδικός μάρτυρας στην υπόθεση πάταξης του εγκλήματος.

Η ΔΙΑΠΛΟΚΗ ΜΕ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Μόνο τότε, με τη διάλυση της συμμαχίας των μαφιόζων, συνειδητοποιεί ο κόσμος τις διαστάσεις του φαινομένου. Η δημόσια έρευνα της υπόθεσης διακόπτεται με την ανοιχτή επιστολή την οποία απευθύνει ο ηγέτης της ομάδας του Ζέμου, ο Λέγκια, στον πρωθυπουργό Τζίντζιτς και την κυβέρνηση αποκαλώντας τους προδότες και πουλημένους. Ωστόσο η αλαζονεία με την οποία αντιμετώπισε ο αρχηγός της μαφίας τους αντιπροσώπους της κυβέρνησης οφειλόταν στα όσα προηγήθηκαν:

Ο ρόλος που έπαιξαν οι προαναφερθείσες ειδικές μονάδες στην ανατροπή του Μιλόσεβιτς στις 5 Οκτωβρίου του 2000 είναι λίγο-πολύ γνωστός. Η συγκεκριμένη ομάδα αρνήθηκε να επιτεθεί εναντίον των πολιτών που διαδήλωναν, και μ' αυτό τον τρόπο η εκλεκτή

φρουρά του Μιλόσεβιτς ουσιαστικά τον οδήγησε στην πτώση του και ταυτόχρονα στήριξε την εξουσία της δημοκρατικής αντιπολίτευσης με επικεφαλής τον τώρα πια νεκρό πρωθυπουργό Τζίντζιτς. Είναι γνωστό ότι ο ίδιος ο Τζίντζιτς είχε τότε συνομιλήσει με τον Λέγκια. Η μαφία αυτή συνυπήρχε σχετικά αρμονικά με την καινούργια κυβέρνηση για ορισμένο χρονικό διάστημα, αλλά όταν μεγάλωσαν οι απαιτήσεις και της μίας και της άλλης πλευράς, της πρώτης για χρήμα και της δεύτερης για νομιμότητα, ήταν προφανές ότι η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη.

Σύντομα εμφανίσθηκαν και οι πρώτες αποδείξεις. Πέρα από το καθημερινό ξεκαθάρισμα λογαριασμών με δολοφονίες, πριν από περίπου δύο μήνες σ' ένα προάστιο του Βελιγραδίου μπροστά σε κόσμο ανατινάχτηκε η επιχείρηση ενός πρώην μέλους της μαφίας. Πριν από την επιχείρηση έγινε εκκένωση της κατοικημένης περιοχής με μίνιμπας, και στη συνέχεια ακολούθησαν απίστευτες καταστροφές χωρίς να παρυσιαστεί ούτε ένας αστυνομικός. Η πράξη αυτή πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια 15 ανθρώπων και με πλήρη μηχανισμό τον οποίο δεν διαθέτουν οι οργανώσεις της μαφίας, αλλά μόνο ο στρατός και οι ειδικές δυνάμεις. Η πράξη αυτή έδειξε τη δύναμη της εν λόγω ομάδας στη Σερβία και πέταξε το γάντι στα μούτρα της κυβέρνησης εξηγώντας με τον τρόπο αυτό ποιος είναι ο πραγματικός αφέντης στη Σερβία, ενώ την ίδια στιγμή ήταν και προειδοποίηση στον Τζίντζιτς για το τι μπορεί να του συμβεί σε περίπτωση που κινηθεί εναντίον εκείνων που τον βοήθησαν να κατακτήσει την εξουσία.

Αξιοσημείωτο είναι και το εξής γεγονός: Ο ίδιος ο Μίλοραντ Ούλεμεκ Λούκοβιτς με την επωνυμία Λέγκια ήταν ο επικεφαλής της ομάδας που βοήθησε τον Τζίντζιτς να συλλάβει τον Μιλόσεβιτς και να τον στείλει στη Χάγη. Επιπλέον, η ομάδα του έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην καταστολή της εξέγερσης των Αλβανών στην νότια Σερβία το 2001. Το πόσο φοβήθηκαν τα μέλη της κυβέρνησης αποδεικνύεται και από τη σιωπή που τήρησαν απέναντι στις δη-

μόσιες απειλές του Λέγκια, όπως και από την ανεκτική (για να μην πούμε δουλική) σχέση του υπουργού Δημόσιας Τάξης απέναντί του. Έχει μεγάλη σημασία και το γεγονός ότι τον Λέγκια τον είχαν σε μεγάλη εκτίμηση σε κάποια κυκλώματα της αστυνομίας, τα οποία του παραχωρούσαν κάθε φορά και τις πληροφορίες που χρειαζόταν.

ΜΙΛΟΣΕΒΙΤΣ ΚΑΙ ΜΑΦΙΑ

Αλλά ας επιστρέψουμε στο ερώτημα που θέσαμε στην αρχή: πώς δηλαδή ο Μιλόσεβιτς έζησε και επέζησε παρά τη δράση αυτής της ομάδας. Πρώτον, διότι τη δημιούργησε ο ίδιος για τις ανάγκες του. Δεύτερον, την χρησιμοποιούσε ως προσωπική φρουρά και ως εκτελεστική μονάδα για εκκαθαριστικές πράξεις εναντίον των πολιτικών του αντιπάλων, όπως και για ξεκαθάρισμα λογαριασμών μέσα στη ίδια του την παράταξη. Τρίτον, εξασφάλισε στην εν λόγω ομάδα τη δυνατότητα να μετατραπεί σε μαφία για να μπορέσει ταυτόχρονα να ελέγχει τη διακίνηση του χρήματος σε δημόσια και μαυραγορίτικα πλαίσια.

Αυτή η πράξη έδωσε στον ίδιο τη δυνατότητα να βγάλει στο εξωτερικό τεράστια χρηματικά ποσά, ενώ επέτρεψε στα μέλη της ομάδας αυτής να πλουτίσουν προσωπικά. Το τελευταίο αυτό στοιχείο επέτρεψε στη μαφία με τον καιρό να απαγκιστρωθεί και να θέσει δικούς της στόχους και συμφέροντα και συνεπώς ν' αρχίσει να λειτουργεί ως κράτος εν κράτει που βλέπει τους πρωθυπουργούς και τους προέδρους μόνο ως μέσα για τη συνέχιση της εξουσίας της.

Όταν συνειδητοποίησαν ότι ο Μιλόσεβιτς είναι ξεφλημένος και ότι δεν κρατάει πια τα ηνία, ενώ θα έπρεπε για χάρη του να αντιμετωπίσουν 100.000 ανθρώπους για να τον κρατήσουν στην εξουσία, αποφάσισαν να περάσουν στην αντίθετη πλευρά και να κερδίσουν από αυτή την αλλαγή. Φαίνεται όμως πως ο δολοφονημένος πρωθυπουργός δεν είχε σκοπό να χορέψει το χορό που υπαγόρευε η πιο επικίνδυνη οργάνωση μαφιόζων στα Βαλκάνια, και εφάρμοσε μια σειρά από μέτρα για να τελειώνει με τους Κόκκινους Μπερέδες.

Κατ' αρχάς καθαίρεσε τον επικεφαλής

ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Κεντρική διάθεση, τηλ.: 210-72.32.819

της ομάδας, τον γνωστό στρατηγό της **Φρένκν Σίμοβιτς**, μετά από μια σειρά δημόσιων ένοπλων επεισοδίων του ίδιου, για να επαναλάβει την ίδια διαδικασία μετά από ίδια συμπεριφορά και του διάδοχου του Σίμοβιτς σ' αυτή τη θέση, που δεν ήταν άλλος από τον Λέγκια. Στη συνέχεια προσπάθησε να διαλύσει τη μονάδα αυτή, να μειώσει τον προϋπολογισμό σχετικά με τη χρηματοδότησή της και να την καταστήσει περιττή.

Ο δεύτερος άξονας των ενεργειών του Τζίντζιτς ήταν η επίθεσή του ενάντια στο πραγματικό οχυρό της ισχύος του Μιλόσεβιτς που ήταν η Υπηρεσία της Κρατικής Ασφάλειας. Κι αυτό γιατί οι άνθρωποι κλειδιά αυτής της υπηρεσίας ίδρυσαν τους *Κόκκινους Μπερέδες* και προγραμματίζουν την ένοπλη δράση τους και τις εκκαθαριστικές πράξεις εντός της Σερβίας. Ένα από τα ιδρυτικά στελέχη αυτής της υπηρεσίας υπήρξε και ο δεύτερος άνθρωπος της ομάδας του *Ζέμου*, ο **Ντούσαν Σπάσογιεβιτς**. Το 2002 υποδιοικητής της Ασφάλειας ήταν κάποιος **Μπρατσάνοβιτς**, στενός φίλος και συνεργάτης του Λέγκια. Ο Τζίντζιτς διέλυσε και αυτή την υπηρεσία, μειώνοντας την δύναμη που είχε επί Μιλόσεβιτς.

Μ' αυτές τις ενέργειες άρχισε να καταρρέει και το δίκτυο των μαφιόζων που είχε διαβρώσει τον κρατικό μηχανισμό, μέσα από πουλημένους δικαστές, εισαγγελείς, δικηγόρους, εκδότες τύπου. Για τρία χρόνια η οργάνωση αυτή τρομοκρατούσε τη Σερβία με φόβους, απαγωγές και εξάπλωση της εξουσίας της, χωρίς να υπάρχει η παραμικρή αντίδραση από τη νέα δημοκρατική κυβέρνηση.

Το μεγαλύτερο και μοιραίο λάθος του Τζίντζιτς ήταν που άφησε στην εξουσία τον ουσιαστικά ανίκανο και διεφθαρμένο Υπουργό Εσωτερικών, **Ντούσαν Μιχάιλοβιτς** ο οποίος κράτησε τη θέση του λόγω της υποστήριξης που είχε από κάποιους βουλευτές του στο κοινοβούλιο. Κι όταν ο Τζίντζιτς πήρε την απόφαση να δράσει ήταν ήδη αργά. Αυτοί γνώριζαν το κάθε του βήμα, ενώ εκείνος δεν γνώριζε τα δικά τους, κι αυτό γιατί δεν κατάφερε να σχηματίσει δική του αστυνομική φρουρά. Παραμένει να δούμε

αν ο σημερινός συνασπισμός θα καταφέρει να κρατήσει την εξουσία υπό τις παρούσες συνθήκες, με τον στρατό αποδυναμωμένο και την αστυνομία ίσως διαχασμένη και ανεπαρκή ν' αντιμετωπίσει την ομάδα, αν αυτή αποφασίσει να προχωρήσει σε πραξικόπημα.

Λίγες είναι οι πιθανότητες να βρεθεί συμβιβασμός ανάμεσα στη μαφία και το κράτος τη στιγμή που η μαφία αυτή δεν μπορεί να υπάρξει εκτός Σερβίας, ενώ έχει την ψευδαίσθηση ότι είναι ο μόνος ικανός αντικαταστάτης των διεφθαρμένων πολιτικών παρατάξεων.

Ο ΦΟΒΟΣ ΚΥΡΙΑΡΧΕΙ

Το συμπέρασμα είναι ότι μετά από δέκα χρόνια πολέμου θα χρειαστούν τουλάχιστον άλλα τόσα για να διαλυθούν τα μαύρα κατακάθια του. Η ανακοίνωση μέτρων έκτακτης κατάστασης την ημέρα της δολοφονίας δηλώνει πόσο κρίσιμη είναι η στιγμή για το κράτος, το οποίο εύκολα μπορεί να γλιστρήσει σε δικτατορία από φόβο μην αναστηθεί το πρώην σοσιαλιστικό-δικτατορικό καθεστώς με βάση τη συμμαχία που υπάρχει μεταξύ μαφίας, ψευδο-πατριωτών, εκείνων που περιμένουν να παραδοθούν στο δικαστήριο της Χάγης και έχουν μαζί τους μεγάλες ένοπλες δυνάμεις, και κομμάτων που βρίσκονται στη σκιά. Επιπλέον το γεγονός ότι δεν υπάρχει άξιος διάδοχος του Τζίντζιτς μπορεί να οδηγήσει σε κρίση εξουσίας, καθώς ο κυβερνητικός συνασπισμός βασιζέται στην εύθραυστη συμμαχία που συσπειρώνεται γύρω από τον πρωθυπουργό, πράγμα που θα παρέτεινε την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, απειλώντας τη δημοκρατική εξέλιξη της σερβικής κοινωνίας.

Ο δολοφονημένος πρωθυπουργός ήταν στ' αλήθεια ένας μεταρρυθμιστής με τις καλύτερες προθέσεις, αλλά λίγο μακριά από τον μέσο Σέρβο και τον εθνοκεντρισμό του στην κακοήθη μορφή του της εποχής μετά τον Μιλόσεβιτς. Γι' αυτό και αγνοούσε το πόσο κινδύνευε από τους ψευδο-πατριώτες μαφιόζους, που πολέμησαν δέκα χρόνια και έχασαν τα πάντα, σπίλωσαν το πρόσωπο της Σερβίας και την ίδια στιγμή έγιναν απίστευτα πλούσιοι.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

RENÉ RISTELHUEBER
Ιστορικός - συγγραφέας

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ

Μετάφραση Αναστ. Μεθενίτη
Αθαν. Δ. Στεφανής

Σελ. 537 με χρονολογικούς πίνακες
και 13 χάρτες

Στο βιβλίο αυτό αναλύεται με συστηματικό τρόπο η πορεία των λαών της Βαλκανικής. Εξετάζεται η ιστορία του κάθε λαού ξεχωριστά και οι αγώνες για την κατάκτηση της ανεξαρτησίας του και την οργάνωση σε κράτος με τη σύγχρονη μορφή. Διερευνάται η εμπλοκή τους στους δύο βαλκανικούς πολέμους αλλά και στους δύο παγκοσμίους και γίνεται λόγος για την κατάσταση που διαμορφώνεται στα Βαλκάνια στο τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Αναφέρεται ο ρόλος της Γιουγκοσλαβίας υπό την ηγεσία του Τίτο και της Σοβιετικής Ένωσης στα Βαλκάνια και η αντίσταση της Ελλάδας εναντίον του άξονα μέχρι τον εμφύλιο πόλεμο. Με τη νηφαλιότητα και τη στάση του ουδέτερου παρατηρητή που υιοθετεί ο Γάλλος συγγραφέας αντιμετωπίζεται και το "Μακεδονικό ζήτημα".

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό
και την Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 210 36.27.318

www.papadimasbooks.gr
e-mail: papadimas@atp.gr

Η ιστορία επαναλαμβάνεται τουλάχιστον άλλη μια φορά

της Αγαθής Κριστίν

Δεν είναι η μοναδική περίπτωση. Όμως η επανάληψη της ίδιας ιστορίας και η εμπλοκή των ίδιων προσώπων μετά από 18 τόσα χρόνια παρουσιάζει οπωσδήποτε ιδιαίτερο ενδιαφέρον:

Άρματα μάχης τύπου Λέοπαρντ, Κράους Μαφάι, Υπουργείο Άμυνας με στρατηγούς, συνταγματάρχες και υπουργούς (τότε Ε. Αβέρωφ, σήμερα Άκης Τσοχατζόπουλος και Γιάννος Παπαντωνίου), Θωμάς Λιακουνάκος και ΑΧΧΟΝ.

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ 18 ΧΡΟΝΙΑ

Ας τα πάρουμε όμως με τη σειρά:

Στο τχ. 268 (17.8.1984) το *Αντί* απεκάλυπτε μια πρωτοφανή –για την εποχή εκείνη– ιστορία: Ένας πολύπλαγκτος έμπορος όπλων, ο **Βασίλης Τσάκος**, είχε κάνει αγωγή στην εταιρεία Krauss Maffei και ζητούσε την προμήθειά του μετά την αγορά αρμάτων μάχης τύπου Λέοπαρντ από το ελληνικό Υπουργείο Άμυνας, για την οποία υποτίθεται ότι είχε μεσολαβήσει. Ο Β. Τσάκος (συνήγορος του οποίου –ειρήσθω εν παρόδω– έχει διατελέσει στο παρελθόν και ο κ. Α. Λυκουρξός) είχε μια μακριά και περίεργη ιστορία πίσω του: τυπική μάλλον για έμπορο όπλων. Δεν θα την επαναλάβουμε εδώ – η μυθιστορηματική πορεία της ζωής του όμως παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον: αρχαιοκαπηλίες, ιστορίες με καράβια, σχέσεις με αμερικανούς γερουσιαστές τους οποίους λάδωνε κανονικότητα, εμπόριο όπλων στη Σαουδική Αραβία, το Μαρόκο, την Τυνησία, το Άμπου Ντάμπι, το Ιράν, το Ιράκ και αλλού, μεγαλόπνοα σχέδια για την κατασκευή διηπειρωτικού αγωγού πετρελαίου στην Αφρική που θα ξεκινούσε από την Ερυθρά Θάλασσα και θα έφτανε ως τον Ατλαντικό και, τέλος, μάγοι, μέντιουμ και άλλα πολλά. Ο φιλοπερίεργος μπορεί να παρακολουθήσει την ιστορία του μες από τις σελίδες του περιοδικού εκείνης της δεκαετίας...

Η αποκάλυψη των δραστηριοτήτων του Β. Τσάκου άρχισε μ' ένα άρθρο του αμερικανού δημοσιογράφου **Τζακ Άντερσον** στην *Ουάσιγκτον Ποστ* στις 23.7.1984, όπου γινόταν αναφορά στον τότε υπουργό Άμυνας **Ε. Αβέρωφ** και

στον Β' υπαρχηγό ΓΕΣ στρατηγό **Δ. Λαμπρίδη**, που είχαν αναμειχθεί στην υπόθεση των προμηθειών των αρμάτων Λέοπαρντ.

Το *Αντί* έκανε εκτεταμένη έρευνα: Ο τότε πρωθυπουργός **Α. Παπανδρέου** μάς δήλωνε ότι η επιλογή των αρμάτων Λέοπαρντ δεν έγινε με πρωτοβουλία του Υπουργείου Άμυνας αλλά της εταιρείας Krauss Maffei! Η Ν.Δ. είχε αντιδράσει και ο νυν Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. **Κ. Στεφανόπουλος** μας είχε δηλώσει τότε ότι «η ΝΔ δεν έχει πάρει χρήματα από ανθρώπους αμφιβόλου ηθικής υποστάσεως».

Και για να τελειώνουμε με τα παλιά και νά'ρθουμε στα σημερινά, θυμίζουμε μόνον ότι στο επόμενο τεύχος (αρ. 269) είχε για πρώτη φορά γίνει μνεία του ονόματος ενός άγνωστου τότε επιχειρηματία: του **Θωμά Λιακουνάκου**. Ήταν ο ελλείπων κρίκος της ιστορίας. Τη μίζα είχε εισπράξει η εταιρεία του, η ΑΧΧΟΝ.

Κακώς ο Β. Τσάκος διαμαρτυρόταν ότι του «έκλεψαν τη μίζα»: την είχε εισπράξει δικαιωματικά ο Θ. Λιακουνάκος, χαϊδεμένο παιδί και προστατευόμενος τότε του Ε. Αβέρωφ.

Ο κ. Λιακουνάκος μάς είχε δηλώσει τότε ότι «όλες οι συναλλαγές υπήρξαν άψογες, ότι ο ίδιος δεν πήρε καμιά προμήθεια, ότι δεν είχε υπαλλήλους απόστρατους στρατηγούς, ότι απλώς έκανε έρευνες αγοράς για την Krauss Maffei» κ.λπ.

Η υπόθεση συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια: έγιναν έρευνες και ΕΔΕ από το Υπουργείο Άμυνας, απαγορεύτηκε η είσοδος αποστράτων στο ΓΕΣ με διαταγή του κ. **Δροσογιάννη**, αποκλείστη-

κε η ΑΧΧΟΝ για ένα διάστημα από τις προμήθειες, εκδικάστηκαν μηνύσεις εναντίον του περιοδικού κ.λπ. κ.λπ.

EVANSTON ENANTION IBOS

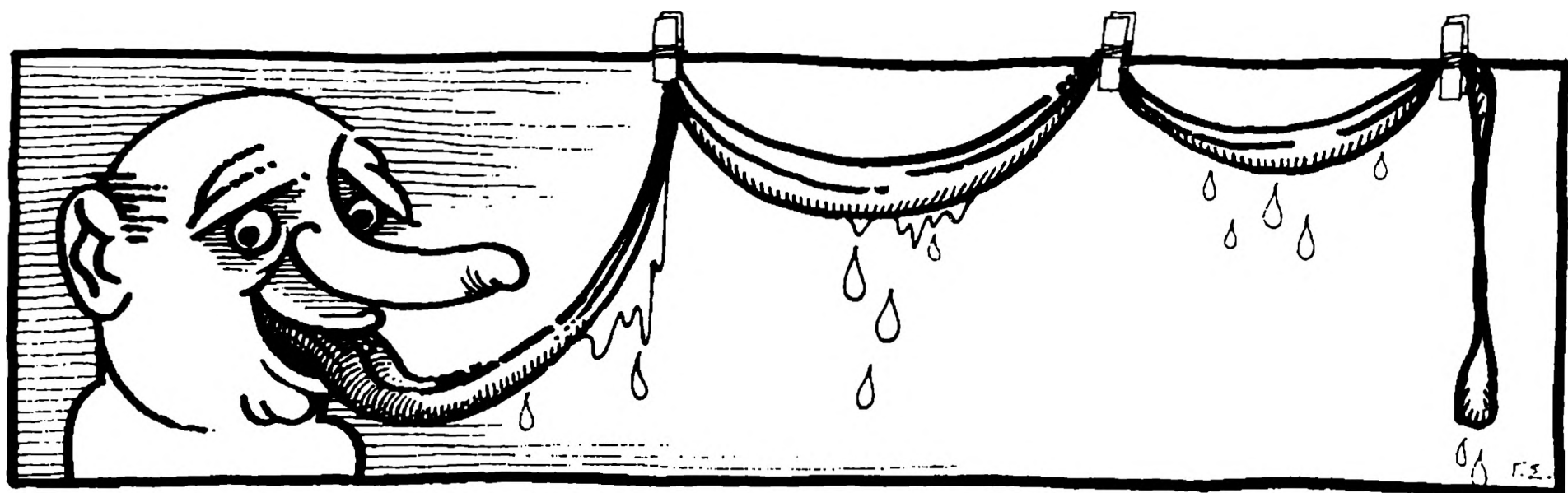
Και ερχόμαστε στο σήμερα:

Πριν είκοσι ημέρες, στις 28 Φεβρουαρίου, το γαλλικό περιοδικό *Le Point*, σ' ένα αναλυτικό ρεπορτάζ που αναπαρήγαγε η *Καθημερινή της Κυριακής* της 9ης Μαρτίου, αποκάλυπτε ότι πάλι δύο εταιρείες –off-shore τώρα–, η Evanston και η IBOS, έχουν εμπλακεί σε δικαστικές διαμάχες στη Γενεύη για το ποια από τις δύο δικαιούται να εισπράξει τη μίζα των 60 εκατομμυρίων ευρώ.

Η εταιρεία Evanston Group Limited εδρεύει στις Παρθένες Νήσους της Βρετανίας και η εταιρεία IBOS (International Barter and Offset Service Corporation) έχει έδρα της τον άλλο φορολογικό παράδεισο, το Μονακό.

Στο Διαιτητικό Δικαστήριο της Γενεύης κατέφυγε η εταιρεία Evanston Group Limited με δικηγόρο της τον **Ρολάν Ντιμά**, πρώην υπουργό Εξωτερικών της Γαλλίας, καταθέτοντας υπόμνημα 19(!) σελίδων, στρεφόμενη εναντίον της Krauss Maffei και απαιτώντας το ποσό των 60 εκατ. ευρώ. Αυτό το ποσό αντιπροσωπεύει το 3% του ποσού των 2 δισ. ευρώ της σύμβασης για την αγορά από το Υπουργείο Άμυνας των αρμάτων μάχης Λέοπαρντ από την Krauss Maffei.

Σύμφωνα με το υπόμνημα που κατέθεσε, η Evanston είχε υπογράψει με την IBOS τον Δεκέμβριο του 1999 συμβόλαιο που αφορούσε στην προμήθεια για την αγορά των Λέοπαρντ από την Ελλάδα. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι το ΓΕΣ είχε προκηρύξει πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος δυο μήνες πριν, τον Οκτώβριο του 1999. Οι μεσάζοντες δύο μήνες μετά είχαν ήδη συνδιαλαγεί με την Krauss Maffei! Ήταν βέβαιο γι' αυτούς που γνώριζαν τα πράγματα από τα μέσα ποιος θα έπαιρνε τη δουλειά: Η Krauss Maffei η οποία

εκπροσωπείται στην Ελλάδα «παλαιόθεν» από τον κ. Θωμά Λιακουνάκο που έχει διασυνδέσεις και γνωρίζει πολύ καλά πρόσωπα και πράγματα στο Υπουργείο Άμυνας.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, την 1η Μαρτίου 2003, το Υπουργείο Άμυνας ανακοίνωνε ότι ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε στην Krauss Maffei.

Την Τετάρτη 12 Μαρτίου η *Καθημερινή* έκανε γνωστό ότι η ΝΔ κατέθετε ερώτηση στη Βουλή για το νέο σκάνδαλο της αγοράς Λέοπαρντ. Ο κ. **Σ. Σπηλιωτόπουλος** δήλωνε στην εφημερίδα ότι «οι πραγματικές αποφάσεις για τα άρματα είχαν ληφθεί από αλλού πολύ νωρίτερα και το ΚΥΣΕΑ απλώς τις «επικύρωσε». Ήδη την Κυριακή ο κ. **Π. Παυλόπουλος** ερωτούσε στον ΣΚΑΪ σχετικά με την Evanston: «Πότε συστήθηκε, ποιοι την συνέστησαν, ποιες οι δραστηριότητές της μέχρι σήμερα και ποιο είναι το μετοχικό της κεφάλαιο;». Βέβαια τα ερωτήματα αυτά δεν αρκούν, διότι η Evanston δεν είναι ο μόνος εμπλεκόμενος. Τα ερωτήματα αυτά πρέπει να τεθούν και για την «αντίπαλό» της εταιρεία, την IBOS. Ερωτήματα τίθενται όμως και για το ρόλο που έπαιξαν σ' όλη αυτήν την υπόθεση και μερικοί άλλοι, τα ονόματα των οποίων αποκαλύπτει σήμερα κατ' αποκλειστικότητα το *Αντί*.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΡΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Η Γενική Διεύθυνση Εξοπλισμών (ΥΠΕΘΑ/ΓΔΕ) του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας τον Οκτώβριο του 1999 προκήρυξε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την προμήθεια οπλικών συστημάτων «προς κάλυψη των αναγκών του Ελληνικού Στρατού». Τα

οπλικά αυτά συστήματα που ζητούσε να προμηθευτεί η ΓΔΕ ήταν:

- 246 σύγχρονα άρματα μάχης
- 12 γεφυροφόρα άρματα
- 24 άρματα περισυλλογής
- 12 εκπαιδευτικά άρματα
- 12 εκπαιδευτικοί πύργοι
- Εκπαιδευτικά βοηθήματα.

Τα 246 άρματα μάχης χαρακτηρίζονταν στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος ως «Νέα Άρματα Σύγχρονης Τεχνολογίας» (ΝΑΣΤ). Η «πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος» περιελάμβανε και τους όρους της προμήθειας, τους όρους για αντισταθμιστικά οφέλη καθώς και τις τεχνικές περιγραφές με τις ελάχιστες προδιαγραφές που προσδιόριζαν τα οπλικά συστήματα σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΓΕΣ. Η πρόσκληση στάλθηκε σε διάφορες κατασκευάστριες εταιρείες, μερικές από τις οποίες υποψιαζόμαστε ότι έπαιξαν απλώς διακοσμητικό ρόλο. Οι εταιρείες αυτές ήταν:

- η γαλλική Giat Industries,
- η γερμανική Krauss Maffei Wegmann GmbH & Co. KG,
- η βρετανική Vickers Defense Systems,
- η αμερικανική General Dynamics Land Systems,
- η ρωσική Rosvoorouzhenie και
- η ουκρανική Malishev Plant.

Ένας «απαράβατος όρος» ήταν η ελληνική συμπαράγωγή/προστιθέμενη αξία, που έπρεπε να φτάνει τουλάχιστον το 25% του συνολικού κόστους. Η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος όριζε μάλιστα ότι η υπέρβαση αυτού του ελάχιστου ορίου των 25% θα αξιολογηθεί με «ιδιαίτερη βαρύτητα», ώστε να θεωρείται σημαντικό στοιχείο για

την ανάθεση τελικώς του εξοπλιστικού προγράμματος.

Η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος οριοθέτησε τις προδιαγραφές για τα άρματα μάχης, αλλά στη διαδικασία η επιτροπή του ΓΕΣ «ξέχασε» αυτές τις προδιαγραφές που αποτελούσαν την προϋπόθεση αποδοχής των προσφορών. Αυτό κατέληξε τελικά στο να ευνοηθεί η Krauss Maffei.

ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ

Οι προσκληθείσες εταιρείες υπέβαλαν τις προτάσεις τους στις ακόλουθες ημερομηνίες:

— Στις 9.11.1999 την κύρια προσφορά τους.

— Στις 15.9.2000 διάφορα εναλλακτικά οικονομικά στοιχεία, ύστερα από αίτημα της ΓΔΕ του ΥΠΕΘΑ.

— Στις 19.1.2001 τις βελτιωμένες και τελικές προσφορές σύμφωνα και πάλι με αίτημα της ΓΔΕ.

— Στις 23.12.2001 διάφορα συμπληρωματικά στοιχεία, που θεωρήθηκαν απαραίτητα για τη διαμόρφωση γνώμης από την Επιτροπή Αξιολόγησης (στοιχεία για τη νεότερη και πλέον εξελιγμένη μορφή του άρματος που έχει προσφερθεί σε άλλες χώρες).

Η Επιτροπή Αξιολόγησης που συστήθηκε είχε στόχο την επιχειρησιακή αξιολόγηση των προτάσεων, τις συμπεραγωγές και τα αντισταθμιστικά οφέλη και τις οικονομικές προτάσεις. Η Επιτροπή Αξιολόγησης παρουσίασε στην ηγεσία του ΥΠΕΘΑ την «εικόνα» της προμήθειας, προκειμένου αυτό με τη σειρά του να ενημερώσει το αρμόδιο όργανο, δηλαδή το ΚΥΣΕΑ (Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας). Κι αυτό γιατί το ΚΥΣΕΑ αποφασίζει για την

προμήθεια των μεγάλων εξοπλιστικών προγραμμάτων που το ύψος τους ξεπερνά τα 40 δισ. δρχ.

Την εποχή εκείνη –όχι και τόσο μακρινή– υπουργός Άμυνας ήταν ο Άκης Τσοχατζόπουλος τον οποίο διαδέχτηκε ο νυν υπουργός Γιάννος Παπαντωνίου. Αυτοί έχουν και την κύρια πολιτική ευθύνη για όσα προηγήθηκαν και όσα ακολούθησαν.

Την Επιτροπή Αξιολόγησης των προτάσεων για τα «Νέα Άρματα Σύγχρονης Τεχνολογίας» (ΝΑΣΤ) συνέστησε η Γενική Διεύθυνση Εξοπλισμών του ΥΠΕΘΑ και την αποτέλεσαν οι ακόλουθοι αξιωματικοί:

- Πρόεδρος της Επιτροπής τοποθετήθηκε ο συνταγματάρχης **Ε. Μαμαλάκης** (ΥΠΕΘΑ/ΓΔΕ) και ως μέλη οι:

- Συνταγματάρχης **Γ. Βλάχος**.

- Αντισυνταγματάρχης **Γ. Χατζηγιαννίδης** (και οι δύο ανήκουν στην ΓΔΕ). Ο κ. Χατζηγιαννίδης αποστρατεύτηκε τον Μάιο του 2000 και δεν συμμετείχε στη συνέχεια στην επιτροπή.

- Αντισυνταγματάρχης **Π. Γκαρτζονίκας** από τη Διεύθυνση Τεθωρακισμένων του ΓΕΣ. Ο κ. Γκαρτζονίκας μετατέθηκε τον Ιούνιο του 2000 και αντικαταστάθηκε από άλλο μέλος στην Επιτροπή.

- Αντισυνταγματάρχης **Δ. Θωμαΐδης** της Διεύθυνσης Τεθωρακισμένων.

- Αντισυνταγματάρχης **Γ. Βελέντζας** της ΓΔΕ.

- Αντισυνταγματάρχης **Ν. Δελατόλας** από τη Διεύθυνση Υλικού Πολέμου.

- Αντισυνταγματάρχης **Π. Κουνελάκης** της Διεύθυνσης Τεχνικού.

- Ταγματάρχης **Ι. Κλάρας** της ΓΔΕ.

- Ταγματάρχης **Π. Γκίκας** της ΓΔΕ.

- Επίλαρχος **Δ. Κυριάκος** της Διεύθυνσης Τεθωρακισμένων.

- Ο μόνιμος πολιτικός υπάλληλος της ΓΔΕ κ. **Φ. Αμπαζόγλου**.

ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΣΥΜΠΤΩΣΕΙΣ

Δύο μέλη της Επιτροπής, ο συνταγματάρχης **Ε. Μαμαλάκης** (που ήταν ο πρόεδρος της Επιτροπής Αξιολόγησης και πρόεδρος της Επιτροπής Αντισταθμιστικών Ωφελημάτων) και ο συνταγματάρχης **Γ. Βλάχος** (πρόεδρος της Επιτροπής Τεχνικο-Επιχειρησιακής Αξιολόγησης), ήταν αυτοί που κυρίως συνέταξαν τα τελικά πρακτικά αξιολό-

γησης των προσφορών των εταιρειών και κάλεσαν τα υπόλοιπα μέλη-συνάδελφους τους να τα προσυπογράψουν.

Οι κ. Ε. Μαμαλάκης και Γ. Βλάχος δεν έδωσαν τη δυνατότητα σε κάποια από τα μέλη της επιτροπής να συμμετάσχουν και να εκφέρουν γνώμη στην αξιολόγηση και κυρίως στην περαιτέρω οικονομική επεξεργασία των υποβληθέντων στοιχείων καθ' όλη τη διάρκεια της αξιολόγησης και να λάβουν υπόψη τους κρίσιμα στοιχεία που κατέθεσαν οι εταιρείες προκειμένου να γίνει αντικειμενική αξιολόγηση και σύγκριση μεταξύ των προσφερομένων αρμάτων, με αποτέλεσμα να παραπλανηθεί η ηγεσία της ΓΔΕ του ΥΠΕΘΑ και να οδηγηθεί στην απόφαση για το άρμα της συγκεκριμένης εταιρείας.

Ειδικά σχετικά με την πρόταση της Krauss Maffei για το άρμα τύπου Leopard 2, η Επιτροπή προέβη σε σωρεία παραλείψεων, κυρίως με υποδείξεις των μελών της Μαμαλάκη και Βλάχου, και αγνόησε κατάφωρα διάφορα οικονομικά και τεχνικο-επιχειρησιακά στοιχεία των προσφορών των άλλων εταιρειών. Με τον τρόπο αυτό αλλοιώθηκε το αποτέλεσμα της αξιολόγησης ώστε να φανεί ότι η προσφορά της Krauss Maffei ήταν η συμφερότερη.

ΟΛΑ ΓΝΩΣΤΑ ΣΤΟΥΣ ΜΥΗΜΕΝΟΥΣ

Κρατείστε τώρα τις κρίσιμες χρονολογίες με τη σειρά:

- **Οκτώβριος 1999:** Προκήρυξη του διαγωνισμού από το ΓΕΣ.

- **Δεκέμβριος 1999:** Υπογραφή συμφωνητικού μεταξύ των εταιρειών Evanston και IBOS για το ποιος θα πάρει τη μίζα.

- **28η Φεβρουαρίου 2003:** Το περιοδικό *Le Point* αποκαλύπτει τη δικαστική διαμάχη μεταξύ Evanston και IBOS. Προφητικό το περιοδικό! Γνώριζε αρκετές ημέρες προηγουμένως ότι η δουλειά κατακυρώθηκε στην Krauss Maffei, διότι την επομένη

- **1η Μαρτίου 2003,** το ελληνικό Υπουργείο Άμυνας ανακοίνωνε «ποιος πήρε τη δουλειά». Αλλά η Evanston το εγνώριζε, είχε διαλέξει δικηγόρο και είχε συντάξει το υπόμνημά της προς το Διαιτητικό Δικαστήριο της Γενεύης.

Ψιλά γράμματα θα πείτε. Εμείς όμως θα επανέλθουμε.

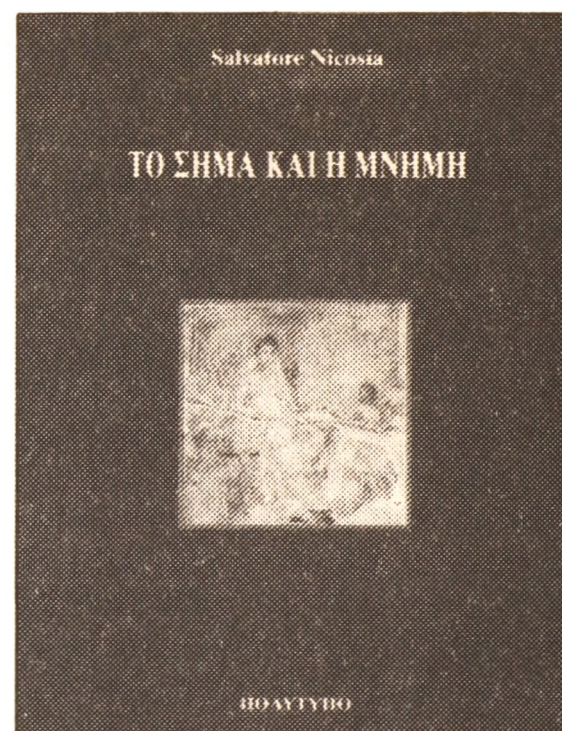
Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Ἀπό τῆς χιλιάδης ἐπιγραφῆς ποῦ
διασώθηκαν παρουσιάζεται μία
σημαντικὴ ἐπιλογή ποῦ περιέχει κείμενα
ἀπὸ τὸν 7ο π.Χ. αἰῶνα μέχρι τὸν 4ο μ.Χ.
Ἀρχαῖο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.
Ἐκτενὴς εἰσαγωγή τοῦ ἑλληνιστῆ
Σαλβατόρε Νικοζία.
Τετράχρωμες ἀπεικονίσεις ἀπὸ τῆς
ἐπιτύμβιας στήλης τῆς Δημητριάδος.

Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφή διακονεῖ τὸ
ὄνομα καὶ τὴν ταυτότητα ἑνὸς ἀτόμου,
μαρτυρεῖ τὸν τρόπο ποῦ ἔζησε καὶ
πέθανε, χαράζει τὴν παρουσία του στὴ
μνήμη τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου,
προτείνοντάς τον σαν ἥρωικό πολιτικό,
ἠθικό παράδειγμα καὶ τοῦ ξαναδίνει τὴ
μοναδική μορφή ὑπαρξῆς ποῦ μπορεῖ νὰ
συνεχίσει ἀκόμα καὶ μετὰ τὸ θάνατο.

Ἐκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ο καλύτερος φίλος του Κόκκαλη δεν είναι ο Πάγκαλος, είναι ο Μητσοτάκης

Του Βασίλη Ζήση

Είναι γνωστό ότι αυτό το περιοδικό, το κατά Κόκκαλη «χαμηλής κυκλοφορίας», αλλά αδιαμφισβήτητου κύρους για τους αναγνώστες του, σέβεται τις παραδόσεις: «Δεν σκοτώνουν τα άλογα όταν γεράσουν». Όμως ο Κ. Μητσοτάκης δεν διαθέτει την ευγένεια αυτού του τετράποδου, για να τον σεβασθούμε τώρα που φτάνει στο τέλος της πολιτικής του σταδιοδρομίας. Κυρίως επειδή συνεχίζει να προκαλεί. Όπως την περασμένη εβδομάδα που για πολλοστή φορά δήλωσε ότι ο Α. Σαμαράς δεν πρέπει να μπει στη Νέα Δημοκρατία, επειδή –όπως ισχυρίζεται ο επίτιμος διαπλεκόμενος– ανέτρεψε την κυβέρνησή του για χάρη του Κόκκαλη. Φωνάζει ο κλέφτης για να φοβηθεί ο νοικοκύρης, λέμε στο χωριό μου. Θ' ασχοληθούμε κι άλλη φορά με το μεγάλο αυτό θέμα, ιδίως τώρα που η ανάκριση για τα κακουργήματα Κόκκαλη παίρνει άλλη μορφή. Επειδή όμως ο Κ. Μητσοτάκης «ξύνεται συνεχώς στη γκλίτσα του τσομπάνη», τον προκαλούμε ν' απαντήσει στα εξής απλά ερωτήματα – κι αν δεν μπορεί, ας βάλει τον παρατρεχάμενό του τον Πευκιανάκη:

– Τι ρόλο έπαιξε στην ανατροπή της κυβέρνησής του ένας γνωστός στρατηγός ε.α., ο οποίος συναντούσε εκείνες τις ημέρες συνεχώς τον κ. Συμπilίδη στο γραφείο του;

– Τίνος κολλητού στον Κ. Μητσοτάκη στρατηγού η γραμματέας έγραψε την επιστολή παραίτησης του Συμπilίδη;

– Ποιες ήταν και είναι οι σχέσεις του στρατηγού με τον Κόκκαλη;

Αφιερώνω επίσης στον επίτιμο φίλο του Κόκκαλη το εξής απόσπασμα από το περίφημο βούλευμα 1310900 της γερμανικής Βουλής που ασχολείται με τις απάτες και δολοπλοκίες της Στάζι και του έλληνα «μεγαλοεπιχειρηματία».

«Η μεταχείριση αυτού θέματος στην Εξεταστική Επιτροπή δίνει αφορμή για

ν' αποδοθούν μομφές κατά της κοινοβουλευτικής ομάδας. Ενώ η Εξεταστική Επιτροπή προσπαθούσε με τις έρευνες στο «θέμα Κόκκαλης» να βρει μία λύση που θα δικαίωνε τόσο την ανάγκη πληροφόρησης της Εξεταστικής Επιτροπής όσο και το συμφέρον της επιστροφής της παρουσίας κρατικών υπηρεσιών, ο επιδιαιτητής της στην Εξεταστική Επιτροπή, ο βουλευτής Friedhelm Julius Beucher (Φρίντχελμ Γιούλιους Μπόιχερ), κατηγόρησε την κυβέρνηση, ότι παρεμποδίζει την εργασία διαλευκάνσεως της Επιτροπής.

Ο Beucher δήλωσε στην Berliner

des Ausschusses zu-behindern. Beucher erklärte der Berliner Zeitung:

„Wenn ich erlebe, wie unser Untersuchungsausschuß nun schon seit Monaten daran gehindert wird, den Fall aufzuklären, kann ich mir das nur mit massiver Einflußnahme durch das erklären.“ (Berliner Zeitung vom 4. Juni 1996).

Beucher behauptete, es habe Absprachen auf hoher politischer Ebene zwischen Athen und Bonn gegeben. Hierbei ginge es um den Austausch eines nach Griechenland geflohenen Stasi-Offiziers. Im Gegenzug habe der griechische Ministerpräsident Mitsotakis bei einem Gespräch im Herbst 1992 den deutschen Bundeskanzler gebeten, deutsche Behörden nicht gegen Ermitteln zu lassen. Für diese Darstellung hat der Untersuchungsausschuß keinerlei Anhaltspunkte gefunden; es handelte sich hierbei um aus der Luft gegriffene Spekulationen.

Der Untersuchungsausschuß konnte im Gegenteil feststellen, in welcher intensiver Form sowohl die als

Απόσπασμα από το Βούλευμα 1310900 της γερμανικής Βουλής.

Zeitung: “Όταν βλέπω, πως η Εξεταστική Επιτροπή μας παρεμποδίζεται εδώ και μήνες να διαλευκάνει την υπόθεση, μπορώ να το εξηγήσω μόνο με ισχυρή επιρροή”. * Ο Beucher ισχυριζόταν ότι υπήρξαν συμφωνίες σε υψηλό πολιτικό επίπεδο μεταξύ της Αθήνας και της Βόννης. Γι’ αυτό το θέμα επρόκειτο για την ανταλλαγή ενός αξιωματικού της Στάζι που δραπέτευσε στην Ελλάδα (του Χέλμουτ Βόιτ). Σε ανταπόδοση ζήτησε ο έλληνας Πρωθυπουργός Μητσοτάκης από τον γερμανό Καγκελάριο σε μία συζήτηση το φθινόπωρο του 1992 να μην ερευνήσουν οι γερ-

μανικές υπηρεσίες (κατά του Κόκκαλη)...

Για όσους δεν θυμούνται, σημειώνω ότι ο Χέλμουτ Βόιτ συνελήφθη στην Ελλάδα το 1992, ενώ προσπαθούσε να έλθει σε επαφή με τους ανθρώπους στα δίκτυα του Κάρλος, της 17N και του ΕΛΑ. Όταν η Γερμανία ζήτησε επισήμως την απέλασή του, ο Βόιτ υποσχέθηκε στους ανακριτές του να αποκαλύψει όλα όσα γνώριζε για την ελληνική τρομοκρατία, προκειμένου να μην τον απελάσουν. Ο Κ. Μητσοτάκης όμως ικανοποίησε το αίτημα των Γερμανών, προκειμένου να διευκολύνει τον φίλο του Σωκράτη Κόκκαλη και να παρεμποδιστούν οι έρευνες στη Γερμανία εναντίον του – όπως και έγινε, σύμφωνα με το έγγραφο της γερμανικής Βουλής που δημοσιεύουμε σήμερα.

Με άλλα λόγια, και για όσους δεν κατάλαβαν ακόμα, ο Κ. Μητσοτάκης προκάλεσε μια καθυστέρηση δέκα σχεδόν ετών στις έρευνες στα αρχεία της Στάζι για την τρομοκρατία –μεταξύ των άλλων και για τους δολοφόνους του γαμπρού του Μπακογιάννη– προκειμένου να διευκολύνει τον Κόκκαλη. Μήπως να θυμίσουμε ότι, σύμφωνα με ένα άλλο έγγραφο που αποκάλυψε το Αντί τον Φεβρουάριο του 2000, μεταξύ των πρώτων που συνάντησε ο Κόκκαλης όταν εστάλη για πρώτη φορά από την Στάζι το 1965 στην Ελλάδα ήταν ο Κ. Μητσοτάκης; Μπροστά στο έγγραφο που αποκαλύπτουμε σήμερα, η πληροφορία εκείνη μοιάζει πλέον «λεπτομέρεια»· όπως και η άλλη, σύμφωνα με την οποία μια ημέρα ακριβώς πριν τον ρίξει ο «εχθρός» του Κόκκαλης, ο Κ. Μητσοτάκης υπέγραψε την κατάπτυστη συμφωνία για το «Ξυστό». Χάρισε δηλαδή με χρήματα του ελληνικού λαού μια ολόκληρη τράπεζα στο χαφιέ της Στάζι. Τζάμπα μάγκας ο κύριος επίτιμος.

* Βλ. σχετικό δημοσίευμα στη Berliner Zeitung της 4ης Ιουνίου 1996.

«Στηρίζουμε το Σωκράτη Κόκκαλη»

Την Πέμπτη 13 Μαρτίου γίναμε μάρτυρες της χονδροειδούς εκστρατείας στήριξης που μηχανεύτηκε ο κ. Σωκράτης Κόκκαλης και διεκπεραίωσαν «συνδικαλιστικά» στελέχη της Ιντρακόμ με τη βοήθεια γνωστών πολιτικών. Είχε προηγηθεί η επιστολή των «εργαζομένων στην Ιντρακόμ» προς τον πρόεδρο της Ν.Δ. κ. Κ. Καραμανλή, η οποία μας είχε θυμίσει την ανάλογη ιστορία «στήριξης» του «προέδρου κ. Κοσκωτά» που είχε ξεκινήσει το 1988 ο σύλλογος των εργαζομένων στην Τράπεζα Κρήτης. Με θέμα «Εργαζόμενοι και επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας: Στήριξη ή υπονόμευση;» οργανώθηκε εκδήλωση –αυτόν τον όρο χρησιμοποίησαν οι οργανωτές– για τη στήριξη του Σ. Κόκκαλη. Το θέμα είχε περιορισμένη κάλυψη από μεγάλο μέρος του Τύπου και των καναλιών. Για να μείνει ως τεκμήριο συμπεριφοράς μέρους των συνδικάτων αλλά και μερίδας πολιτικών, αναδημοσιεύουμε χωρίς καμιά δική μας προσθήκη ή άλλο σχόλιο μέρος από όσα καταχώρισε ο flash.gr στην ιστοσελίδα του. Μπορείτε να απολαύσετε όσα είπαν κάποιοι επώνυμοι για τον γνωστό Ρόκο ή Κασκαντέρ ή Κρόκος και πώς συγχέουν τις έννοιες «επιχειρηματικότητα» και «ασυδοσία». Ακολουθεί η καταγραφή από τον flash.gr:

ΑΠΟ ΤΟ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΤΗΣ ΔΙΑΠΛΟΚΗΣ

Ηχηρή απάντηση σε όσους συκοφαντούν συστηματικά τον Όμιλο της Intracom, πλήττοντας και τους ίδιους τους εργαζομένους, έστειλαν οι χιλιάδες εργαζόμενοι στον Όμιλο, σε μια εντυπωσιακή σε όγκο και παλμό εκδήλωση, στο πλαίσιο ημερίδας που διοργάνωσε το σωματείο τους, με θέμα: «Εργαζόμενοι και επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας: Στήριξη ή υπονόμευση;». Στην εκδήλωση συμμετείχαν εκπρόσωποι του πολιτικού κόσμου και των συνδικάτων, και μεταξύ αυτών, ο υφυπουργός Εργασίας Ροβέρτος Σπυρόπουλος, ο πρώην υπουργός και βουλευτής του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Θεόδωρος Πάγκαλος, ο αντιπρόεδρος της Βουλής Κ. Βρεττός, ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ Χρήστος Πολυζωγόπουλος, ο πρόεδρος της ΟΜΕ-ΟΤΕ Π. Κοτρώνης, ο πρόεδρος της ΠΟΕΜ Ε. Κοντοπάνος, ο γραμματέας συνδικαλιστικού του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Γιάννης Κουτσούκος, το στέλεχος του Κ.Κ.Ε. Μάκης Παπαδόπουλος και του Συνασπισμού κ. Σιώκος, ο Δήμαρχος Παιανίας Π. Παπακωστόπουλος και άλλοι Δήμαρχοι και συνδι-

καλιστικοί παράγοντες. «Ο Όμιλος αποτελεί μοναδική και αναντικατάστατη εθνική βιομηχανία σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών συστημάτων και προϊόντων πληροφορικής, και θεωρούμε τίτλο τιμής τον χαρακτηρισμό της ως “εθνικού προμηθευτή”, τον οποίο ο κ. Καραμανλής και κάποιοι βουλευτές της Ν.Δ., που ουδέποτε έχουν εργασθεί, μας αποδίδουν υποτιμητικά» τόνισε χαρακτηριστικά στην ομιλία του ο πρόεδρος των εργαζομένων Δημήτρης Τσιόκας. Ο κ. Τσιόκας πρόσθεσε ότι οι εργαζόμενοι της Intracom έχουν απευθύνει πρόσκληση στον κ. Καραμανλή να επισκεφθεί τις εγκαταστάσεις της εταιρίας, χωρίς όμως ανταπόκριση, ενώ τον κάλεσε να πάρει θέση σχετικά με τα «τα καμώματα των ολιγάριθμων βουλευτών του, των κυρίων Καμμένου, Παπαληγούρα και Μανώλη Κεφαλογιάννη»! «Με την Ανοιχτή Επιστολή που απευθύναμε στον κ. Κωνσταντίνο Καραμανλή προ μηνός, τον προσκαλέσαμε να μας επισκεφθεί για να διαπιστώσει αυτοπροσώπως, πόσο εσφαλμένη εικόνα έχει για μας, για την Intracom και τον

Όμιλο στον οποίο εργαζόμαστε», τόνισε ο κ. Τσιόκας. «Δυστυχώς, όπως φαίνεται επέλεξε να υιοθετήσει τις αβάσιμες απόψεις των συγκεκριμένων βουλευτών του και κατέληξε στην απόφαση να απαγορεύσει σε κάθε βουλευτή της παράταξής του να παρευρεθεί στη σημερινή μας ημερίδα», ο κ. Τσιόκας υπογράμμισε, θέτοντας προ των ευθυνών του τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης Κώστα Καραμανλή, ο οποίος σε πρόσφατη ομιλία του στην βουλή επιχείρησε να μειώσει και να απαξιώσει την εταιρία και τον πρόεδρό της Σωκράτη Κόκκαλη.

«Η δημιουργία μίας ακμάζουσας και διεθνώς ανταγωνιστικής ελληνικής βιομηχανίας υψηλής τεχνολογίας, ενόχλησε και συνεχίζει να ενοχλεί τους αντιπροσώπους ξένων Οίκων, τους μεσίτες τεχνολογίας, τα πρόσωπα που παραιτούνται και πλουτίζουν σε βάρος των συμφερόντων της Εθνικής μας Οικονομίας και των ελλήνων εργαζομένων, με αποτέλεσμα να εντείνονται με λυσσώδη ρυθμό οι δυσφημιστικές εκστρατείες σε βάρος της εταιρίας μας» τόνισε ο πρόεδρος του Σωματείου των εργαζομένων του Ομίλου Intracom και κάλεσε τον κ. Καραμανλή να τοποθετηθεί επισήμως για «τα καμώματα των ολιγάριθμων βουλευτών του, των κυρίων Καμμένου, Παπαληγούρα και Μανώλη Κεφαλογιάννη. Ας μας πουν ευθέως σε ποιους θέλουν επιτέλους να αναθέσουν τα έργα και τις προμήθειες. Αν μπορούν να μας υποκαταστήσουν, ας το κάνουν. Όποιος φίλος τους επιχειρηματίας έχει τη δύναμη, ας στήσει μια άλλη Intracom με 8.000 εργαζόμενους».

Και συνέχισε ο πρόεδρος των εργαζομένων στην Intracom: «Οι κ.κ.. Παπαληγούρας και Κεφαλογιάννης με ερώτησή τους προς τον Πρωθυπουργό αναφέρουν ότι ο πρόεδρος μας τελεί υπό δίωξη για σωρεία αιόλων κακουργημάτων, αλλά δεν αναφέρουν ότι η εμπλοκή της Δικαιοσύνης προκλήθηκε από τον συνάδελφό τους βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας, “επιθεωρητή Σαΐνη”, κ. Καμμένο με τη συνδρομή των ρυπαρογράφων του κ. Αλαφούζου. Οι εν λόγω βουλευτές μας κατηγορούν, και το επαναλαμβάνει παρασυρόμενος ο Αρχηγός τους, ότι είμαστε διαπλεκόμενοι και διεφθαρμένοι.»

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΓΚΑΛΟΣ:

Στην ομιλία του ο πρώην υπουργός και βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Θ. Πάγκαλος διατύπωσε δημόσια μια σειρά από ερωτήματα λέγοντας χαρακτηριστικά: «Ποιοι είναι αυτοί που σήμερα διεξάγουν δημόσια δίκη εναντίον ενός από τους μεγαλύτερους επιχειρηματίες της χώρας για τα φρονήματά του; Ποιο είναι το παρελθόν τους; Τι είπαν, ποιον υπηρετούν, ποια καθεστώτα προετοίμαζαν τη δεκαετία του '60, όταν εγώ και ο Σωκράτης Κόκκαλης, αγωνιζόμασταν για την κοινωνική αλλαγή;» «Εδώ –επείσθησε ο πρώην υπουργός σε αυστηρό ύφος– «δεν βάλλεται μια ελληνική βιομηχανία για να υπηρετήσουν μια άλλη, αλλά για να υπηρετήσουν μεσίτες, κομπιναδόρους, μεταπράτες, ύποπτους οικονομικούς κύκλους, που δεν έχουν πατρίδα. Αυτή η πολιτική ασκείται από τον πρόεδρο της ΝΔ, Κώστα Καραμανλή, που θέλει να κυβερνήσει τη χώρα.»

Καυτηριάζοντας με σκληρή γλώσσα τη στάση της αξιωματικής αντιπολίτευσης απέναντι στην Intracom, είπε: «Υπάρχουν διεφθαρμένοι πολιτικοί σε όλο τον κόσμο, που γίνονται όργανα του ιδιωτικού συμφέροντος. Επειδή δεν μπορώ να πιστέψω ότι αυτοί είναι όργανα, μάλλον είναι άφρονες. Ασφαλώς δεν θα δεχτούμε παρανομίες, αλλά είναι γνωστό ότι υπάρχει έλεγχος των προμηθειών του Δημοσίου, σε όλα τα επίπεδα, εντός της χώρας μας, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία είναι σίγουρο ότι σε μια τέτοια διαπίστωση θα είχε κινητοποιηθεί. Είναι προφανές λοιπόν ότι δεν τους ενδιαφέρει η νομιμότης, τους εν-

διαφέρει να πλήξουν μια εταιρία με τεχνολογία αιχμής, για να προωθήσουν άλλα συμφέροντα. Τους ενδιαφέρει –είπε– να γυρίσουν τη χώρα στο παρελθόν της πελατειακής σχέσης.»

Απευθυνόμενος ο κ. Πάγκαλος στους εργαζόμενους, τόνισε: «είστε το αύριο της χώρας, η υπόσχεση για το μέλλον», και ρώτησε: «ποιοι είναι αυτοί που συστηματικά έχουν στήσει μια δημόσια δίκη, μια πολιτική δίκη για έναν επιχειρηματία; Ποιο είναι το παρελθόν τους; Ποιο καθεστώς προστάτευαν τη δεκαετία του '60; Που ήταν αυτοί οι κύριοι που σήμερα λειτουργούν χάρις στην επιείκεια της δημοκρατίας; Αυτή η εταιρία αντιπροσωπεύει τη χώρα μας στη νέα διαίρεση των χωρών του πλανήτη με βάση την τεχνολογία και συμβάλλει να εισαχθεί η Ελλάδα στην κατηγορία των τεχνολογικά προηγμένων χωρών. Αυτή τη βιομηχανία θέλουμε να την κλείσουμε;».

Ρ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Ο υφυπουργός Εργασίας Ρ. Σπυρόπουλος διαβεβαίωσε: «θα είμαστε μαζί σας», για να προσθέσει στη συνέχεια: «ο αγώνας που δίνετε θέλει να σηματοδοτήσει ότι στην Ελλάδα μπορούμε. Αυτό τον αγώνα ουδείς μπορεί να τον αποτρέψει.»

Ν. ΒΡΕΤΟΣ, Β' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ:

Ο Β' αντιπρόεδρος της Βουλής Ν. Βρετός στη δική του ομιλία τόνισε: «δεν μπορώ να διανοηθώ ότι υπάρχει σοβαρός άνθρωπος στη ΝΔ που να σκέπτεται ότι μπορεί να κυβερνήσει χωρίς τέτοιες εταιρίες υψηλής τεχνολογίας» και απευθυνόμενος προς τους εργαζόμενους εξέφρασε την υποστήριξή του, την ευγνωμοσύνη του και τα συγχαρητήρια του και τους ζήτησε να συνεχίσουν απερίσπαστοι τη δημιουργική προσπάθειά τους προς όφελος όχι μόνο των ιδίων αλλά και του ευρύτερου κοινωνικού μας συνόλου, λέγοντας: «έχετε δημιουργήσει τέτοιες υποδομές, που δεν πρέπει να φοβάστε κανέναν».

ΧΡ. ΠΟΛΥΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΓΣΕΕ:

Ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ Χρήστος Πολυζωγόπουλος εξέφρασε την πλήρη υποστήριξη της Συνομοσπονδίας προς τους εργαζόμενους της Intracom και τόνισε: «Εσείς, το νέο ανθρώπινο ερ-

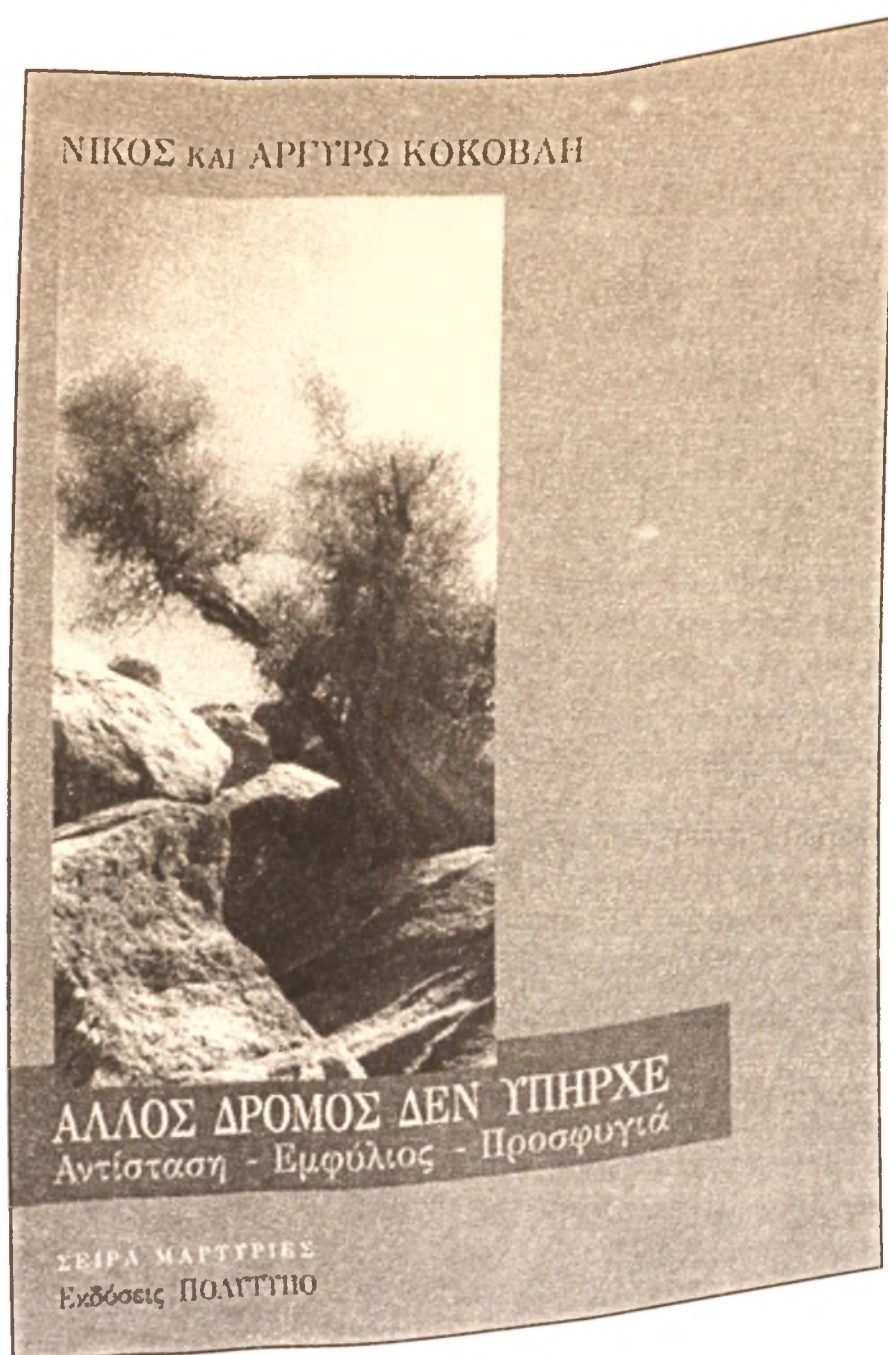
γατικό δυναμικό, τα νιάτα που συμβάλλετε στην αναβάθμιση της κοινωνίας, βρίσκεστε αντιμέτωποι με μια προσπάθεια να απαξιωθεί η εργασία σας, να συνδεθείτε με ύποπτες συναλλαγές και διαπλοκή. Επανειλημμένες προσπάθειες ποινικοποίησης της επιχειρηματικής προσπάθειας στη χώρα μας, έπασαν στο κενό. Τη μεγάλη προσπάθεια της Intracom με τους 8.000 εργαζόμενους κάποιοι θέλουν να την υπονομεύσουν. Η υπονόμευση και η δίωξη της επιχειρηματικής προσπάθειας, δεν έχουν σχέση με την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού που επιβάλλεται να υπάρχουν και να γίνονται σεβαστοί από όλους», είπε χαρακτηριστικά και συνέχισε απευθύνοντας αυστηρή προειδοποίηση ότι «οι επιχειρήσεις πρέπει να υποστηρίζονται γιατί τα παιδιά μας έχουν δικαίωμα στο μέλλον. Οι καταστροφικές συνέπειες της υπονόμευσης αφορούν και δεκάδες χιλιάδες άλλους εργαζόμενους που αιμοδοτούνται από τις δραστηριότητες της Intracom. Η προσπάθεια σπύλωσης θα πέσει στο κενό. Δεν θα επιτρέψουμε, όπως δεν θα επιτρέψει και η δικαιοσύνη, να ποινικοποιηθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα».

Π. ΚΟΤΡΩΝΗΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΟΜΕ-ΟΤΕ:

Ο Π. Κοτρώνης, πρόεδρος της ΟΜΕ-ΟΤΕ, αναφέρθηκε στις επανειλημμένες διώξεις τόσο κατά των διοικητικών συμβουλίων του ΟΤΕ, όσο και κατά της Intracom, για μια ολόκληρη δεκαετία. Παρότι τα απαλλακτικά βουλεύματα ήταν αποστομωτικά, οι επιτήδριοι συνεχίζουν την τακτική τους. «Πολύ θα ήθελα –είπε– να γνώριζα το ψυχογράφημα αυτού του δυνατού ανθρώπου –του προέδρου της εταιρίας, που κάθε φορά που βγαίνει ένα απαλλακτικό βούλευμα ακολουθεί μια νέα δίωξη. Η ζημιά που προκαλείται στην εταιρία από αυτές τις διώξεις, έχει επιπτώσεις όχι μόνο στην εντός Ελλάδος επιχειρηματική δραστηριότητα της εταιρίας, αλλά και στο εξωτερικό.» Τόνισε τέλος ότι αν δεν είχαν γίνει αυτές οι πρωτοφανείς για τη χώρα μας επενδύσεις, θα είμασταν σήμερα δεκαετίες πίσω και δεν θα είχε η Ελλάδα συμβαδίσει με τις προηγμένες χώρες και αποκτήσει σύγχρονη ψηφιακή τηλεφωνία.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία. Ένα μάθημα εγκάρτερησης και ανθρωπιάς.

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chparou@otenet.gr

Από τη μια η επαίσχυντη τρομοκρατία Από την άλλη, τι;

(μέρος β')

του Αλέκου Τζιόλα

Το σύστημα τίθεται σε λειτουργία από τις πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες έρχονται να καταστήσουν ενεργό αυτό που βρίσκεται μέσα στη φύση του συστήματος σε δυνητική κατάσταση. Θα είμαι συνεπώς εντελώς κοινότοπος, αν ισχυριστώ πως η εκκόλαψη της διαφθοράς στη χώρα μας, όπως και παντού, είναι πολιτική και πως η ευθύνη για τη γέννησή της βαρύνει όλες τις πολιτικές δυνάμεις αναλογικά βέβαια όχι μόνο με τη δύναμη επιρροής τους αλλά και με την ιδεολογική τους συγγένεια με το σύστημα που την παράγει. Προπάντων δε το κόμμα που κυβερνά και που κάνει νόμο τις αρχές αυτού του συστήματος, έχει την πιο βαριά ευθύνη, υποσκελίζοντας την αξιωματική αντιπολίτευση, παρ' όλο που η τελευταία είναι ο συνεπέστερος υπερασπιστής του συστήματος.

Παίρνουμε για παράδειγμα έναν κυρίαρχο οικονομικό θεσμό του συστήματος, το Χρηματιστήριο, που η πολιτική βούληση του κράτους το ενεργοποιεί μέσω της κυβέρνησης, για να δούμε απλώς και μόνο το συμβολισμό του. Χωρίς καμιά δυσκολία αντιλαμβανόμαστε ότι ο θεσμός αυτός δηλώνει είτε την απόθεση της συλλογικής βούλησης, που εκφράζεται από το κράτος, στα χέρια της ελεύθερης αγοράς και την αναγωγή των νόμων του σε καθολικούς νόμους της συλλογικής ζωής, είτε τη θεσμική στήριξη της διάθεσης των οικονομικά δυνατών ν' απομυζήσουν τις οικονομίες των αδυνάτων και την αποτελεσματική υποβοήθηση του κράτους στην υλοποίηση αυτής της απομύζησης, είτε τέλος την ανάδειξη του τζόγου σε καθοριστικό στοιχείο της ζωής μας.

Επιπρόσθετα το κυβερνών κόμμα ευθύνεται, γιατί, ενώ ήταν αντίθετο με αυτό το σύστημα και με σημαία την αντίθεσή του ανήλθε στην εξουσία, αφού αθέτησε τις υποσχέσεις του, τώρα το υπηρετεί πιστά, απολαμβάνοντας τα επίχειρα της αθέτησης. Αυτό βεβαίως σαφέστατα εμπεριέχει συναλλαγή. Γιατί πώς έγινε στροφή τόσων μοιρών; Είτε πούμε από διάθεση προσπόρισης οφελών είτε από υπόκρυψη σε εκβιασμούς, κοινός τους παρανομαστής είναι η πολιτική συναλλαγή, η οποία φυσικά ανοίγει κατόπιν διάπλατα την πόρτα στη διαφθορά. Ακόμα και τόσοι που μπήκαν στο κόμμα, αφού προηγουμένως είχαν βγει, ή τόσοι που μεταγράφηκαν είτε από δεξιά είτε από αριστερά, για το «αζημίωτο» βεβαίως επέστρεψαν οι πρώτοι ως άσωτοι και οι δεύτεροι μεταπήδησαν από τον άγονο συναλλακτικά ιδεολογικό χώρο στον «εύπορο». Η σκοπιμότητα του ατομοκεντρισμού, προσωπικού ή κομματικού, αναγνωρίζεται κι εδώ ως ύψιστη αρχή.

Ας πάρουμε κι ένα άλλο παράδειγμα, που δείχνει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπισε ο πόλος αυτός του μακρόκοσμου, δηλαδή το σύστημα, τον παράγωγο και αντίπαλό του, την τρομοκρατία. Μιλάμε για το νέο αντιτρομοκρατικό νόμο, που κατέλυσε, όπως γνωρίζουμε, βασικές αρχές του ποινικού μας δικαίου. Στο νόμο αυτό η αρχή του πρότερου έντιμου βίου έχει αντικατασταθεί από την αρχή του ύστερου «έντιμου βίου». Ισχύει, λέει, σύμφωνα με το νέο νόμο, η ένταξη μαρτύρων σε πρόγραμμα προστασίας και η άφεση των «αμαρτιών» τους, εφόσον καταδώσουν συνεργάτες τους. Εδώ επομένως έχουμε να κάνουμε με πρωτοφανή νομικό «ενωτισμό» της ίδιας της διαφθοράς και για κυνική διακήρυξη αγιασμού των μέσων δια του σκοπού. Είναι βέβαια χριστιανικότητα, θα μου πείτε, να μπορεί να

μεταμελείται ο αμαρτωλός ακόμα και την τελευταία στιγμή και να σώζεται. Γιατί όμως το περιεχόμενο αυτής της ανθρωπιστικότητας αρχής δε γενικεύεται, ώστε να μην τιμωρείται κανένας μεταμελημένος; Επειδή απλούστατα δε θα είχε τότε ισχύ κανένας νόμος, αφού όλοι οι εγκληματίες θα ήτανε μεταμελημένοι. Κι όμως για την αντιμετώπιση των τρομοκρατών και μόνο έχουμε ειδική νομοθέτηση, που θυσιάζει κάθε αρχή στο όνομα της σκοπιμότητας και θεσπίζεται η αντιμετώπιση μιας νοσηρότητας με μια άλλη νοσηρότητα πολύ μεγαλύτερης εμβέλειας.

Όταν όμως τα μέσα υποκαθιστούν τους σκοπούς, καμιά αξία και καμιά αρχή δε μένουν σε ισχύ. Τότε και κάθε ηθικός κώδικας μένει ανενεργός. Η σκοπιμότητα, που παύει πλέον να διαχωρίζεται από τη συναλλαγή, καθορίζει αυτή την κάθε συμπεριφορά. Κι όταν η ίδια η εξουσία δίνει το παράδειγμα αυτού του τρόπου δράσης, ο πολίτης δε θα μένει ποτέ απλός θεατής, αλλά πολύ πιο αποφασιστικά και ευέλικτα απ' ό,τι η εξουσία θα μετέρχεται τη συναλλαγή σε κάθε του ενέργεια, έως ότου πετύχει αυτό που από παντού του διαλαλείται, την προσωπική του ανέλιξη.

Να μιλήσουμε και για εκβιασμούς; Αυτοί λαμβάνουν χώρα σε πολιτικό επίπεδο πρώτα και μετά ακολουθεί η πραγματοποίησή τους από εκβιαστές ιδιώτες. Ο «αείμνηστος» Παπανδρέου εκβίαζε τον κ. Σημίτη, ο οποίος υπέκυπτε ευχαρίστως, και, αφότου αποδήμησεν ο προκάτοχος, κατ' επανάληψη ο διάδοχος έχει εκβιάσει είτε όργανα και στελέχη του κόμματος είτε το κόμμα ολόκληρο είτε ολόκληρη την Αριστερά, για να πάρει τις εκλογές, ενώ οι ενδόσεις του στους οικονομικά ισχυρούς της χώρας ή της γης είναι πρωταρχικά αποτέλεσμα εκβιασμών και κατόπιν ισοδύναμο συναλλακτικών πράξεων. Μήπως το εκλο-

Το κείμενο αυτό αποτελεί συνέχεια του άρθρου με τον ίδιο τίτλο που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος.

γικό σύστημα, που χρησιμοποίησε ως τώρα το ΠΑΣΟΚ, δεν έχει εκβιαστικότητα ή μήπως αυτό το κόμμα δεν αθέτησε το λόγο του για αλλαγή του εκλογικού νόμου από κομματικό όφελος;

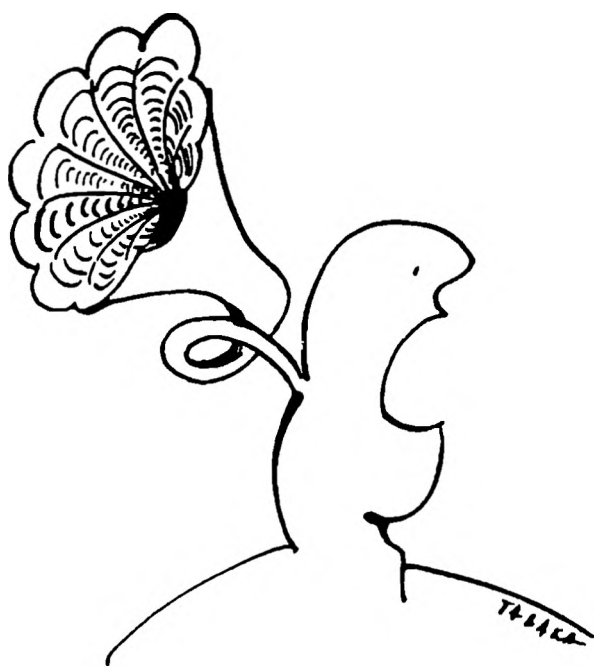
Όμως το ΠΑΣΟΚ δεν υπηρέτησε μόνο τις αρχές ενός συστήματος που ωθεί στη διαφθορά ή δεν έδωσε απλώς το παράδειγμα που άνοιξε διάπλατα το δρόμο της. Ευθύνεται προπάντων, γιατί κατόρθωσε, διαψεύδοντας την ελληνική κοινωνία, να κάμψει τις αντιστάσεις της, επιφέροντας πολιτική απονεύρωση και ανοσία. Και έπρεπε οπωσδήποτε να επιτευχθεί πρώτα η ανοσία, για να είναι ελεύθερο κατόπιν το πεδίο δράσης της διαφθοράς. Ωστόσο το κοινωνικό πρόβλημα ή η κοινωνική απελευθέρωση, που ήταν ιδρυτική του αρχή, παρέμεινε χωρίς επίλυση, για να παραμένει πάντα δραστική και η γενική διάψευση. Βέβαια, αν θέλουμε να είμαστε πιο ακριβολόγοι, οι μόνοι που δε διαψεύστηκαν ήταν οι τρομοκράτες. Εννοείται όμως ότι με τη σύλληψή τους το ΠΑΣΟΚ πήρε την εκδίκησή του για τη μη απόλυτη επιτυχία της διάψευσης.

Τώρα, όπως ήταν αναμενόμενο, δείχνει αποφασισμένο να θέλει ν' αντιδράσει, για να πατάξει τη διαφθορά, μάταια όμως. Γιατί οι υπαίτιοι της διαφθοράς δεν μπορούν να την πατάξουν, ακόμα κι αν θέλουν. Μόνο να την αναπαράγουν είναι σε θέση. Ούτε μπορούν να πείσουν γι' αυτή τους τη θέληση. Γιατί αυτή η προσπάθεια πάταξης της διαφθοράς αντιβαίνει στον τυχοδιωκτισμό τους, αφού οι ίδιοι την έχουν εκθρέψει και την καρπώνονται. Δεν είμαστε βέβαια σίγουροι αν το αίτιο πρόκλησης της διαφθοράς ήταν γι' αυτούς αναγκαστικό ή τελικό, αν δηλαδή επιδίωξαν την πρόκλησή της συνειδητά, για να την καρπωθούν, ή την καρπώνονται, συνειδητά βέβαια, αφού με συνεχείς ενδόσεις στην ιδιοτέλεια την προκάλεσαν. Πάντως χρειάζεται τυχοδιωκτισμός πασοκικού μεγέθους, για να κατορθώσει κάποιος να φτάσει μια υγιή ηθικά κοινωνία σε τέτοιο σημείο διαφθοράς.

Θα έρθει όμως η εξυγίανση από την αξιωματική αντιπολίτευση, θα πούνε πολλοί, που αντιδρά σθεναρά. Αυτή πράγματι αντιδρά, αλλά όχι γιατί δε θέλει τη διαφθορά, αλλά επειδή δεν είναι εκείνη το υποκείμενο που τη νέμεται.

Γιατί έχει περισσότερα δικαιώματα συμμετοχής στην κάρπωσή της η Νέα Δημοκρατία παρά το ΠΑΣΟΚ, καθώς η διαφθορά είναι εγγενές στοιχείο της ιδεολογίας της.

Αλλά και το διατηρητέο, που ονομάζεται ελληνική Αριστερά, ευθύνεται επίσης για την εξάπλωση της διαφθοράς. Θα μπορούσε η Αριστερά, αν ήταν συγκροτημένη σε ενιαία δύναμη, ν' αποτελέσει ανάχωμα και φραγμό όχι μόνο στους τυχοδιωκτισμούς του κυβερνώντος κόμματος, αλλά και στην ίδια τη διαφθορά. Αλλά και αυτή ως φορέας ιδεολογίας, υποκύπτοντας σε επιταγές των σκοπιμοτήτων, καταπάτη-

σε πολλές φορές τις αρχές της και εξοκείωσε τα μέλη της με την ισχύ των σκοπιμοτήτων. Έτσι προετοίμασε το έδαφος, θα μπορούσε να πει κανείς, για τη μετακένωση πολλών στελεχών της προς το σύστημα, παρότι η Αριστερά αποτελούσε στους πρόσφατους καιρούς μήτρα πολιτικών ηρώων. Αλλά κι έτσι που έχει διαμελισμένο σήμερα το «σώμα» της, είναι πολύ φυσικό να μην μπορεί να κουνήσει ούτε καν τα «μέλη» της και να έχει αυτή περισσότερο ανάγκη σωτηρίας παρά δυνατότητα προσφοράς.

Θα μας σώσει όμως η νεολαία, θα πούνε πάλι άλλοι, που νομίζουν πως αυτή μένει ανεπηρέαστη και δεν υπόκειται στις εξαχρεωτικές επιρροές που ασκούν πάνω της οι συνθήκες που επικρατούν. Δεν έχουν φαίνεται επαφή με νέους και δε βρέθηκαν στη θέση να τους μιλάνε για ισότητα και να βλέπουν πόσο αυτοί είναι γαντζωμένοι στην αρχή της αξιοκρατίας, που θα τους ανα-

δείξει, όπως πιστεύουν, ανάμεσα στους άριστους, ενώ η αρχή της ισότητας, σύμφωνα με την ίδια πίστη τους, θα αδικήσει κατάφωρα τον καθένα τους ξεχωριστά. Κι αν επιχειρήσει κάποιος να τους προβάλει συλλογικές αξίες, η απάντησή τους είναι καταπέλτης: Θέλουν να γίνουν πλούσιοι, για να μπορούν να κάνουν φιλανθρωπία, απαντάνε στις εκθέσεις τους. Και πώς να μη συμβαίνουν όλα αυτά; Έχουν κι οι νέοι την έγνοια των σπουδών τους, όπως την είχε και το ίνδαλμά τους, που εξαιτίας της ίδιας έγνοιας αδυνατούσε ν' αντιληφθεί αν είχαμε τότε δικτατορία ή δημοκρατία, γιατί καρπωνόταν με αφοσίωση την ύπαρξη της πρώτης. Το ίδιο κάνουν κι οι νέοι μας, που ζούνε το τέλος της παιδείας: σπουδάζουν και δεν μπορούν να δούνε τι συμβαίνει γύρω τους.

Γι' αυτό έχει μεριμνήσει αποφασιστικά ο πολιτικός τους ηγέτης, που τους «στουπώνει» με πληροφορίες, έστω κι αν τις βρίσκει κανείς άφθονες παντού σήμερα. Σχεδόν και το ρόλο της πολιτικής καθοδήγησης της νεολαίας ο υπουργός Παιδείας τον έχει εκχωρήσει στον Αρχιεπίσκοπο, στο οικονομικό και κοινωνικό στήριγμα του κ. Μιχαλόπουλου. Γι' αυτό και οδεύουν όλα σήμερα στην εκπαίδευσή μας απρόσκοπτα σε μονοπάτια επικίνδυνου συντηρητισμού, ενώ τα συμβούλια που εκπροσωπούν τους νέους είτε σε σχολεία είτε σε ΑΕΙ χρόνια τώρα αντιπροσωπεύουν την ιδεολογία της Δεξιάς.

Ο ΦΑΥΛΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΦΑΥΛΟΤΗΤΑΣ

Παρατηρώντας κανείς όλα αυτά που συμβαίνουν τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, καταλήγει στη θλιβερή διαπίστωση ότι η μόνη σύγκλιση που χαρακτηρίζει τη δική μας κοινωνία είναι η σύγκλιση της διαφθοράς, η οποία παρουσιάζει εδώ ένα βασικό χαρακτηριστικό: Λόγω της μεγάλης της ανάπτυξης, που οφείλεται ίσως και στη συνδρομή του δαιμόνιου της φυλής, αυτουπερβαίνεται συνεχώς, με αποτέλεσμα να μην ξέρει κανείς από πριν σε πόσο πλάτος και βάθος θα έχει εισχωρήσει σε μια επόμενη χρονική στιγμή. Αλλά η διαφθορά στη δική μας κοινωνία παρουσιάζει ακόμα και κάποιες άλλες ιδιομορφίες: Όσο καταγγέλλεται, καταδικάζεται και διώκεται από τους πο-

λιτικούς εκφραστές του συστήματος, που την παράγει βέβαια, τόσο αυτή φουντώνει και, ενώ η πολιτική δημοκρατία που πλαισιώνει αυτό το σύστημα βελτιώνεται συνεχώς, εκείνη απλώνεται και βαθαίνει ακόμα περισσότερο. Επίσης περίεργο φαινόμενο είναι και η πολιτική της εκμετάλλευση, που γίνεται από τους ίδιους της υπαιτίους της, κι ενώ αναμένει κανείς να πνιγούν οι υπεύθυνοι μέσα στο βούρκο της, εν τούτοις βγαίνουν και λάδι από πάνω. Πώς να εξηγηθούν όλες αυτές οι αντιφάσεις;

Όταν η κοινωνία νοσεί καθολικά, τέτοια μυστηριώδη φαινόμενα, ωσάν τα παραπάνω, μπορούν να συμβούν, γιατί τότε αντιστρέφονται και οι όροι και οι ρόλοι. Ο πρωθυπουργός της χώρας θ' αποκαλεί αυτή τη βαριά άρρωστη κοινωνία υγιή και δυνατή Ελλάδα, το κόμμα του θα συνεχίσει να θεωρεί φυσιολογική την παραδοσιακή πια σχιζοφρένιά του, άλλο να πράττει ως κυβέρνηση και άλλο ως πολιτικός σχηματισμός, ο κ. Τσοχατζόπουλος θ' αποτελεί ακόμα τη σοσιαλιστική ελπίδα αυτής της κοινωνίας και θ' αναμένεται, αφού ολοκληρώσει το έργο της ιδιωτικοποίησης της εθνικής περιουσίας, ν' αναλάβει κατόπιν την κρατικοποίηση και σ' ένα μεταγενέστερο στάδιο τη λαϊκοποίησή της, ο δε κ. Πάγκαλος θα εξακολουθεί να φτύνει τον εαυτό του και να πιστεύει ότι φτύνει τους άλλους και να έχει από πάνω την έξωθεν καλή μαρτυρία.

Υπ' αυτούς τους όρους είναι δυνατό η διαφθορά από αιτιατό του συστήματος να γίνεται και σωσίβιό του. Έτσι, αντί ο υπαίτιός της να οδηγείται σε πολιτική χρεοκοπία, αναδεικνύεται πολιτικός ήρωας, από Νονός της διαφθοράς εκλαμβάνεται άσπονδος πολέμιός της. Για να είμαστε πιο συγκεκριμένοι: Η τρομοκρατία, όπως και το σύμπτωμά της, οι εκβιασμοί του κ. Μιχαλόπουλου, είναι πρωταρχικότερα και τα δύο νοσηρότατα συμπτώματα του συστήματος. Η κυβέρνηση, που είναι ο εκφραστής του πολιτικού συστήματος, άρα και υπαίτια της νοσηρότητάς του, έρχεται, με υψωμένη τη ρομφαία κατά της νοσηρότητας, να τη θέσει υπό τον έλεγχο της δικαιοσύνης και κάνοντας εκμετάλλευση των ιδίων της των αποστημάτων αναγνωρίζεται μοναδικός «θεραπευτής» τους. Οι δημιουργοί λοιπόν της φαυλό-

τητας, «πατώντας» πάνω στους βίαιους πολέμιούς της (τρομοκρατία) ή στους εκμεταλλευτές τους (εκβιαστές), δικαιώνουν την πολιτική τους ύπαρξη με την επάλληλη εκμετάλλευση των νοσηρών αυτών καταστάσεων και επιτυγχάνουν έτσι την ηθική τους αυτοκάθαρση.

Από τη μια λοιπόν υπάρχει η επαίσχυντη αναντίρρηση τρομοκρατία. Αλλά και από την άλλη προβάλλει ο θαυμαστός κόσμος των εκτροφένων της, που υποδύονται συνάμα και το ρόλο των διωκτών της, ώστε να συνεχίζεται απρόσκοπτα το έργο της εκτροφής, να ισχυροποιείται στο μέγιστο βαθμό το άλλοθι της δίωξης και να βαθαίνει ολοένα και πιο πολύ ο φαύλος κύκλος της φαυλότητας, που συνιστά την από δω μεριά. Χάρη στη δίωξη λοιπόν των εκθρεμμάτων τους οι άνθρωποι αυτοί θα συνεχίζουν να παίζουν το διπλό τους ρόλο, οι υπαίτιοι πολιτικοί θα θριαμβεύουν πολιτικά, οι δύο αντίπαλες νοσηρότητες, τρομοκρατία και σύστημα, θα κρατάνε σε σταθερή τροχιά τη δράση του τελευταίου, ενώ η κοινωνία μας (ή ευρύτερα η ανθρώπινη συμβίωση) θα βρίσκεται αδιάλειπτα στα χέρια αυτών των δύο νοσηρών πόλων.

Δεν ξέρω αν ως προς άλλα θέματα το σύστημα κάνει ακριβέστατους σχεδιασμούς που στέφονται κατόπιν από επιτυχία. Ξέρω όμως ότι ο σχεδιασμός που έχει κάνει στο θέμα της διαφθοράς είναι εστεμμένος από πλήρη επιτυχία. Αυτή η τακτική του να εμφανίζει τη διαφθορά επαγωγικά, δηλαδή λίγο-λίγο, επιτυγχάνει κατ' αρχήν να μας εξοικειώνει μαζί της ψυχολογικά, να εξασκεί παράλληλα το στομάχι μας, ώστε να είμαστε σε θέση αργότερα να χωνεύει και μεγαλύτερες ποσότητες, και κυρίως να έχουν εξαντληθεί ήδη οι δυνάμεις της αντίστασής μας, πριν εμφανιστεί ο μεγάλος της όγκος, για να αφηνόμαστε στο τέλος άνευ όρων στην εξουσία της.

Δε με στενοχωρεί τόσο που η διαφθορά είναι συνυφασμένη με το σύστημά μας ούτε που με τις δαγκάνες της έχει συνθλίψει ηθικά την κοινωνία μας. Με στενοχωρεί που οι άνθρωποι που την έχουν εκκολάψει υπήρξαν ή αυτοαποκαλούνταν κάποτε αριστεροί. Αισθητικά το βλέπω και μόνο. Ας έρθει επιτέλους η Δεξιά, για να δέσουν αρμονικά ιδεολογία και δρώμενα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

PETER W. EDBURY

Καθηγητής Πανεπιστημίου

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ 1191 - 1374

Μετάφραση Αγγελ. Κονναρή

Στο βιβλίο αυτό ο P. Edbury, βασιζόμενος σε νέα ιστορικά στοιχεία, ανιχνεύει τις τύχες της Κύπρου υπό τη βασιλική δυναστεία των Λουζινιανών και τον ρόλο που έπαιξε στις σταυροφορίες και στη σύγκρουση μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων μέχρι και τη δεκαετία του 1370, όταν το νησί αποδυναμώθηκε μετά από έναν πόλεμο με τη Γένουα. Η εργασία αυτή αποτελεί μέγιστη συμβολή στην ιστορία των σταυροφοριών στην Ανατολή και τη μόνη διαθέσιμη επίτομη επιστημονική μελέτη για τη μεσαιωνική Κύπρο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό
και την Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 210 36.27.318

www.papadimasbooks.gr
e-mail: papadimas@atp.gr

Έδαφος και υγεία

του Δημήτρη Παπανικολάου

Ο άγγλος ποδοσφαιριστής Beckham σε μια πρόσφατη συνέντευξή του ανέφερε πως τα παπούτσια που φοράει είναι από δέρμα καγκουρό. Τι 'θελε και το 'πε; Μόλις ξημέρωσε οι οπαδοί του ξεχύθηκαν στα μαγαζιά για ν' αγοράσουν ίδια πατούμενα.

Για να καλυφθεί η ζήτηση, παραγέλθηκε από την Αυστραλία μια τεράστια ποσότητα δέρματος που θα επέτρεπε την κατασκευή 2,5 εκατομμυρίων ζευγαριών. Παρά λίγο να εξαφανιστούν τα καγκουρό από τον πλανήτη. Την τελευταία στιγμή τα συμπαθή ζώα γλύτωσαν με την παρέμβαση των οικολόγων.

Έτσι, όπως δηλαδή οι οπαδοί του Beckham, συμπεριφέρονται συνήθως οι πίθηκοι, εξ ου και το ρήμα *πιθηκίζω*, που σημαίνει πως άκριτα μιμούμαι τη συμπεριφορά κάποιου. Ο άνθρωπος, που κατάγεται από τον πίθηκο, ενώ από καιρό έχει κατέβει από τα δέντρα με τις καρύδες και τις μπανάνες όπου πηδώντας από κλαρί σε κλαρί αναζητούσε την τροφή του, έχει ωστόσο διατηρήσει πλήθος από τις συνήθειές του που παραμένουν σαν απολιθώματα πάνω του μέχρι και σήμερα.

Πρόσφατα, σε μια επίσκεψη στο Μουσείο Προκολομβιανής Τέχνης στο Σαντιάγο της Χιλής μένω για αρκετή ώρα μπροστά σ' ένα ειδώλιο του Χιπέ-Τότεκ, ενός θεού των Αζντέκων, προσπαθώντας να καταλάβω τι συμβολίζει. Ο θεός έχει φορέσει το δέρμα ενός πιθήκου και από την προβιά του προεξέχουν τα πόδια και τα χέρια του. Οι ιερείς της θρησκείας αυτής, κάθε χρόνο, σε μια επειοδιακή τελετή προσπαθούν με κραυγές και ξόρκια να απαλλαγούν από τον πίθηκο και να τον βγάλουν από πάνω τους, όπως το φίδι το πουκάμισό του, στις αρχές τις Άνοιξης.

Φαίνεται πως οι Αζντέκοι, χίλια χρόνια πριν από τον Δαρβίνο, γνώριζαν την καταγωγή του ανθρώπου, όπως επίσης διαισθάνονταν τις επιπτώσεις που θα είχαν οι συνήθειες των συμπαθών ζώων στην καινούργια μεταλλαγμένη ζωή τους.

Οι Αζντέκοι δεν καλλιεργούσαν τη γη σκάβοντάς την, όπως οι δικοί μας αγρότες, γιατί πίστευαν πως το έδαφος είναι το δέρμα ενός ζωντανού ζώου και πως το σκάψιμό του θα το σκότωνε μαζί με τους ίδιους. Αποτραβήχτηκαν στην λίμνη Τιτι-

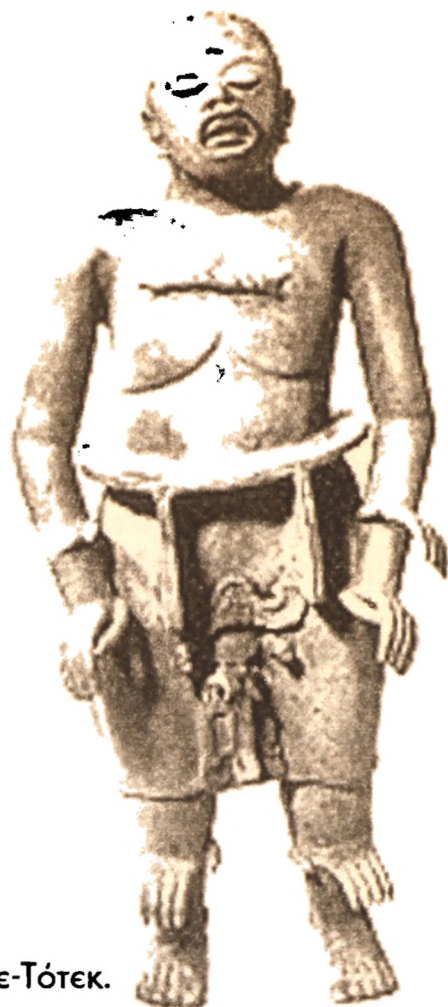
κάκα στις οροσειρές των Άνδεων στο Περού. Εκεί κατασκεύασαν πλωτές νησίδες από καλάμια και πάνω σ' αυτές φύτευαν τα φυτά της διατροφής τους. Οι καλλιεργητές μετέφεραν τις νησίδες στις αγορές που ήταν στις όχθες της λίμνης, για να πουλήσουν τους καρπούς. Οι αγοραστές επέλεγαν τα προϊόντα της αρεσκείας τους, που έκοβαν με τα χέρια.

Οι ισπανοί κατακτητές, φανατικοί χριστιανοί, ουδέποτε διανοήθηκαν ότι ο άνθρωπος μπορεί να κατάγεται από τον πίθηκο, κι ακόμη και σήμερα η πλειοψηφία των χριστιανών ανά τον κόσμο πιστεύει ότι οι μακρινοί πρόγονοι του ανθρώπου είναι ο Αδάμ και η Εύα. Πρόσφατα μια δημοσκόπηση στις ΗΠΑ έδειξε πως οι περισσότεροι Αμερικανοί πιστεύουν ακόμη και σήμερα πως ο άνθρωπος κατάγεται από τους πρωτόπλαστους. Στους Ισπανούς ο πολιτισμός των Αζντέκων φάνταζε πρωτόγονος. Ποτέ δεν μπόρεσαν να τον κατανοήσουν και τίποτε δεν τους εμπόδιζε να τον εξαφανίσουν. Έκαψαν τις νησίδες στη λίμνη Τιτικάκα, για να διασκεδάσουν στη θέα μιας φωτιάς που βγαίνει από την επιφάνεια του νερού.

Πρόσφατες όμως έρευνες απέδειξαν πως οι Αζντέκοι είχαν δίκιο. Το σκάψιμο της γης καταστρέφει την βιοποικιλότητα του εδάφους. Για να επανέλθει η βιοποικιλότητα στην πριν απο το σκάψιμο ισορροπία της απαιτούνται 3.000 χρόνια. Εξάλλου σήμερα είμαστε σίγουροι πως πλήθος ασθενειών, όπως οι δερματίτιδες, το άσθμα, οι ρευματοπάθειες, προκύπτουν από τη διαταραχή της βιοποικιλότητας του εδάφους.

Οι δυτικοί ουδέποτε μπορούσαν να φανταστούν πως θα έφτανε μια στιγμή, όπου η αξία των πάσης φύσεως φαρμάκων, για τη γεωργία και τις ασθένειες, θα υπερέβαινε σε κόστος την αξία των προϊόντων της διατροφής τους.

Όσο προχωράει η ιατρική έρευνα, τόσο περισσότερο αντιλαμβανόμαστε τη διασύνδεση εδάφους και υγείας. Στην Ευ-

Ο Χιπέ-Τότεκ.

ρώπη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα δεν υπάρχει έδαφος που να έχει παραμείνει ανέπαφο και υγιές. Η καταστροφή προήλθε από την κακώς εννοούμενη ανάπτυξη προς χάριν του τεχνικού πολιτισμού. Πολιτισμοί όπως για παράδειγμα αυτοί των Αζντέκων ή των Πολυνησίων, στην κυριολεξία καταστράφηκαν από τους αποίκους εισβολείς.

Στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης πριν από λίγο καιρό ανακηρύχθηκε νέος έταίρος του Ιδρύματος ο Μητροπολίτης Περγάμου. Εντύπωση μου προκάλεσε ο τολμηρός του λόγος, που εκφώνησε μετά την ανακήρυξή του σε νέο εταίρο της Ακαδημίας. Παραθέτω μικρό απόσπασμα από την ομιλία του:

«Κάνομε εμείς οι θεολόγοι μεγάλη πολεμική κατά του Δαρβίνου, διότι είχε κάποιες μορφές, με τις οποίες παρουσίασε τη θεωρία του, που θα μπορούσαν να μας προβληματίσουν. Αλλά το να τονίσει κανείς την αλήθεια, ότι ο άνθρωπος βιολογικά συνδέεται με τα υπόλοιπα ζώα, είναι μια αλήθεια που χρειαζόμαστε πάρα πολύ σήμερα, και η οικολογική κρίση δεν θα αντιμετωπιστεί χωρίς αυτήν την σύνδεση του ανθρώπου: την αντίληψη ότι ο άνθρωπος είναι σώμα, είναι μέρος του υπόλοιπου κόσμου και όταν καταστρέψει τα άλλα ζώα, καταστρέφει τον εαυτό του.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι απουσιάζει εντελώς από την Εκκλησία η έννοια της αμαρτίας κατά της φύσεως, της αμαρτίας κατά του φυσικού περιβάλλοντος. Ποιος πνευματικός επέβαλε επιτίμιο σε κάποιον που εμόλυνε το περιβάλλον; Και ποιος πιστός πίστεψε ποτέ ότι αμάρτησε, επειδή κατέστρεψε το περιβάλλον;

Χρειαζόμαστε μια αναθεώρηση βασική ορισμένων πραγμάτων στην Εκκλησία.»

Δίκαιη δίκη...

Γράφει ο Νίκος Πρωινός

☞ Ο θρίαμβος της αθλητικής δικαιοσύνης! Μετά την αθώωση του Καρεμπέ για τα κεφαλοκλειδώματα και τα ντιρέκτους Παοκτζήδες, έριξε στα μαλακά τις φάπες που εισέπραξε στην εξέδρα των επισήμων ο Γρανίτσας κι ο Γιδόπουλος. Δύο μόλις αγωνιστικές κι όχι με κλειστές θύρες, αλλά σε άλλο γήπεδο.

☞ Ποιος μπορεί να τα βάλει με το μεγάλο αφεντικό; Ουδείς. Το μήνυμα εδόθη. Βαράτε κι εμείς καθαρίζουμε. Ήταν και τα ήξεις αφίξεις του Mr. Granicha που μάλλον ήθελε (γιατί άραγε;) να τη σκαπουλάρει ο Ολυμπιακός. Οπότε, τέλος καλό, όλα καλά.

☞ Η ΑΕΚ έδωσε τον τελευταίο αγώνα στο στάδιο Ν. Γκούμας με το εντυπωσιακό 6-2 επί του Ακράτητου. Οι ανεγκέφαλοι της σκεπαστής και πάλι ξεδίπλωσαν το πανό με τα συνθήματα κόντρα στον «προδότη Ντούσαν», με μια μαριονέτα διοίκηση που κάνει την πάπια για να μη δυσανεστήσει τους σκληροπυρηνικούς της Original. Ο πελάτης έχει πάντα δικιο...

☞ Ο Παναθηναϊκός την προηγούμενη βδομάδα και πάλι με ενδυμασία ευρωπαίου νίκησε την Πόρτο –μια από τις πιο φορμαρισμένες ομάδες της Ευρώπης– στην Πορτογαλία, ενώ τέσσερις μέρες πριν σκόνταψε στη Νέα Σμύρνη με τον Πανιώνιο κάνοντας τρισευτυχισμένο τον πολύ κύριο Μπέο. Πόσο μας θυμίζει το «έξω πάμε καλά» του μακαρίτη Καραμανλή...

☞ Η ακριτική Ξάνθη, μια ομάδα πρότυπο, έχει αρχίσει έναν επικίνδυνο κατήφορο που μοιάζει μ' αυτόν του ΠΑΣΟΚ. Το αυτό ισχύει και για την Προοδευτική. Ενώ αντίθετα στα πάνω τους Ηρακλής και ΟΦΗ. Τη μάχη της να κρατηθεί στην κατηγορία δίνει η Καλλιθέα. Κάτι σαν τον Συνασπισμό. Ευτυχώς σ' αυτήν δεν υπάρχουν βαρίδια τύπου Κουναλάκη, Δαμανάκη (και λοιπών συγγενών δυνάμεων).

☞ Το είδαμε κι αυτό. Ποσά αστρονομικά για τις «δημόσιες σχέσεις» της Ολυμπιάδας 2004, πολλά από τα οποία μόνο χαρτορίχτρες μπορούν να βρουν πού πήγαν. Κάποιοι «συνάδελφοι» βέβαια πήραν το κάτι τί τους. Αν τώρα προσεγγιστεί αυτό ως αναδιανομή του εισοδήματος, εμείς αυτό που μπορούμε να πούμε είναι «καλοφάγωτα»!!

☞ Ο Τάκης απών επί δυο βδομάδες από την εκπομπή της Θύρας 7 του Magic. Σκέτο ξενέρωμα οι δυο κλώνοι του...

☞ Σενάριο με πολλές πιθανότητες. Πρωταθλητής ο Παναθηναϊκός και το κύπελλο να το δώσουν οι Κανελλοπουλογαγκάτσηδες παρουσία των Λιανο-βενιζέλων. Ερε γέλια...

☞ Οι μακελάρηδες των λαών Αμερικάνοι με τις τσατσάδες τύπου Μπλερ ετοιμάζονται να ματοκυλήσουν το Ιράκ. Τα

συντρόφια της Θύρας 13 και οι Original της ΑΕΚ μήπως θα πρέπει να ξαναδώσουν το σύνθημα κατά του πολέμου, όπως και με τη Γιουγκοσλαβία κι ας δυσανεστήσουν τους προέδρους τους; Αυτοί έτσι κι αλλιώς είναι αλλού...

☞ Ο ρεπόρτερ (και υφυπουργός) Γ. Λιάνης, συνεπής στο «όραμα» του σοσιαλισμού παραχώρησε –με την στήριξη ΠΑΣΟΚ και ΝΔ– το Καραϊσκάκη στον κυρ-Σωκράτη, έδωσε το Ο.Κ. για το γήπεδο της ΑΕΚ, που θα τραυματίσει ακόμα περισσότερο το άλσος της Ν. Φιλαδέλφειας, και όπως λέει θα δώσει το πράσινο φως για τη δημιουργία νέου γηπέδου στον Παναθηναϊκό στην Λ. Αλεξάνδρας. Τιμέντο να γίνουν όλα. Πάνω απ' όλα η συνέπεια και κυρίως η μπέσα.

☞ ΚΚΕ και ΣΥΝ κατήγγειλαν το απόστημα, αλλά στου κουφού (διάβαζε διαπλεκόμενα) την πόρτα όσο θέλεις βρόντα.

☞ Α, και για να μην ξεχνιόμαστε. Οι φωτοβολίδες που εκτοξεύσατε, κύριε Μυτιληναίε μας, τι έγιναν; Τζούφιες ήταν;

☞ Και είπε η Ντόρα: «Μέχρι το 2004 υπάρχει χρόνος μόνο για στοιχειώδη ευπρεπισμό της πόλης. Όχι για μεγάλα έργα ανάπτυξης». Η λαίδη Ιωάννα και ο πολιτειολόγος κ. Λαλιώτης έχουν την ίδια άποψη;

☞ Ζωντανή αναμετάδοση του αγώνα Παναθηναϊκού-Αιγάλεω στο δεύτερο ημίχρονο. Ξαφνικά η εικόνα χάνεται και εμφανίζονται τρεις βρικόλακες: Μπους-Μπλερ-Αθνάρ σε αιμοσταγείς δηλώσεις. Το τι μούτζες έπεσαν σε καφετέρια της Καλλιθέας δε λέγεται. Ιδιαίτερα όταν σε βουβό παράθυρο μπήκε το τρίτο γκολ του Λυμπερόπουλου. Τότε οι μούτζες εμπλουτίστηκαν με πάμπολλα γαμοσταυρίδια. Οι ξεφτίλες εκτός από ζωές μάς στερούν και το θέαμα. Φτου σας!

☞ Κλείνοντας, μια υπενθύμιση: Παρακολουθείστε τον μεταμεσονύχτιο Γεωργίου στο «Καφενείο των φιλάθλων». Όλα τα τάλαρα των αθλητικών εκπομπών. Μακράν των άλλων.

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Icomos και Μουσεία

Αυτές τις μέρες διεξήχθη στο Ζάππειο και στους Δελφούς μια πανευρωπαϊκή συνάντηση με θέμα τα μουσεία και την πολιτιστική κληρονομία και διαχείριση. Την οργάνωση της όλης εκδήλωσης ανέλαβαν αρχαιολόγοι-υπάλληλοι του ΥΠΠΟ κι ένας διευθυντής οικονομικού του ΥΠΠΟ, προσωπικός φίλος του υπουργού.

Όμως υπεύθυνοι για τα μουσεία εκτός των αρχαιολόγων είναι και οι ιστορικοί τέχνης, οι συντηρητές, οι αρχιτέκτονες, οι επιμελητές εκθέσεων αλλά και μη κυβερνητικοί φορείς όπως είναι το υπερδραστήριο Icomos, δηλαδή το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών.

Θεωρούμε ότι η μονομερής εκπροσώπηση ειδικών και η μη εκπροσώπηση όλων των εμπλεκομένων στην υπόθεση της μουσειολογικής πολιτικής, της διαχείρισης και προβολής των μνημείων που μας κληροδότησε το παρελθόν κατ' ουσίαν ναρκοθετεί την όντως πολύ αξιόπαινη αυτή πρωτοβουλία.

Ανάλογη μονομέρεια παρατηρείται, φευ, και στην στελέχωση λοιπών επιτροπών, φορέων και συμβουλίων που σχετίζονται με τον πολιτισμό. Η λογική των «δικών» μας, των νεροκουβαλητών της υπουργικής βούλησης και των αχθοφόρων της κομματικής ταυτότητας είναι περισσότερο από προφανής.

Και είναι κρίμα γιατί αφενός δεν αξιοποιείται ένα επιστημονικό δυναμικό με γνώσεις και ευαισθησία που σχολάζει ως μη έδει και υποχρεώνεται στην περιθωριοποίηση και την αργομισθία (η άτυπη όσο και παράνομη «αργομισθία» του Μάνου Στεφανίδη από τη Διεύθυνση της Εθνικής Πινακοθήκης είναι εύγλωττο παράδειγμα) και αφετέρου γιατί και η ίδια η πολιτιστική πολιτική του ΥΠΠΟ δεν προωθείται καθώς παρουσιάζεται απογυμνωμένη από την αναγκαία τεχνογνωσία.

Στην κρίσιμη αυτή φάση που βρισκόμαστε –τελμάτωση της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, τεράστια προβλήματα σ' όλα συλλήβδην τα υπό ανέγερση μουσεία της χώρας από το Μουσείο Ακρόπολης ως το ΦΙΞ, μετέωρα τα μεγάλα έργα πολιτιστικής υποδομής– η συστράτευση όλων των ειδικών και των ασχολουμένων με το μουσειακό αντικείμενο δεν είναι megáθυμη παραχώρηση του υπουργού Πολιτισμού αλλά ουσιαστική του υποχρέωση.

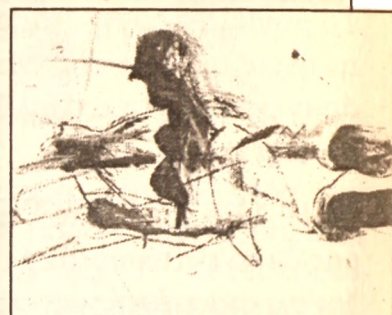
ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- «Έλληνες χαρακτες του 20ού αι.» τιτλοφορείται η έκθεση με 141 χαρακτηριστικά 116 ελλήνων καλλιτεχνών από τις συλλογές της Εθνικής Τράπεζας και της Alpha Bank. Εγκαθίσταται στις 26/3 (8 μ.μ.) στο Μέγαρο Εϋνάρδου (Αγ. Κωνσταντίνου & Μενάνδρου, Ομόνοια) και θα διαρκέσει μέχρι τις 18/5.

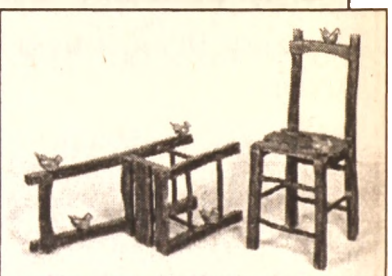
- Τη βιντεοεγκατάστασή του με τίτλο «Μήδεια» παρουσιάζει την Τετάρτη 26/3 (7.30 μ.μ.) στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (πρώην εργοστάσιο Φιξ) ο **Κώστας Τσόκλης**. Θα επακολουθήσει συζήτηση με το κοινό.

- **Σήμερα και αύριο**, 21-22/3, μπορείτε να απολαύσετε τους **Χαϊνήδες**, το γνωστό μουσικό συγκρότημα από την Κρήτη, λάιβ στο AN Club (Σολωμού 13-15, Εξάρχεια, τηλ.: 210 3305056): Ώρα έναρξης: 10 μ.μ.

- **Προλαβαίνετε** ακόμη να δείτε την ωραία έκθεση του ζωγράφου **Γιάννη Αδαμάκου**, που παρουσιάζεται μέχρι τις 29/3 στη γκαλερί «Νέες Μορφές» (Βαλαωρίτου 9, κέντρο Αθήνας).

- **Στο Κολωνάκι** γίνονται τις μέρες αυτές αρκετές ενδιαφέρουσες εκθέσεις: Στον «Αστρολάβο» της Δεξαμενής (Ξανθίππου 11) εκθέτει δουλειά του ο γνωστός ζωγράφος **Φαίδων Πατρικαλάκης** (έως 12/3). Στη «Γκαλερί 3» (Φωκυλίδου 3) παρουσιάζεται η σύνθετη βιντεοεγκατάσταση της **Πελαγίας Κυριαζή** (μέχρι τις 31/3). Στη γκαλερί Ζουμπουλάκη (Πλατεία Κολωνακίου) γίνεται η έκθεση ζωγραφικής της **Ειρήνης Ηλιοπούλου** (μέχρι τις 5/4). Τέλος, έκθεση γλυπτικής της **Κατερίνας Δελλαπόρτα** γίνεται στη Γκαλερί Αδάμ (Νεοφύτου Βάμβα 5): διαρκεί έως 5/4.

- **Στου Ψυρρή:** Στη γκαλερί «νήσος-art» (Σαρρή 14) εκθέτει δουλειά της (σχέδια με παστέλ) η γερμανίδα ζωγράφος **Heidi Riehl** (διάρκεια έως 19/4). Στη γκαλερί Stigma (Αγ. Αναργύρων 20-22) γίνεται η έκθεση ζωγραφικής του **Βαγγέλη Γκόκα** (έως τις 5/4).

- **Στη Βαρβάκειο** επίσης, στην γκαλερί Diana (Αρμοδίου 10, Βαρβάκειος πλατεία), εγκαινιάστηκε προχθές Τετάρτη 19/3 –και θα συνεχιστεί έως 19/4– η έκθεση της εικαστικού **Slobodanka Stupar** που τιτλοφορείται «Μάρτυρας».

- **Συνεχίζεται** μέχρι τις 5/4 η έκθεση ζωγραφικής της **Έλλης Γρίβα**, που γίνεται στη γκαλερί Statement στα Εξάρχεια (Μπουμπουλίνας 15): Έντονα, διασκεδαστικά χρώματα και ατμόσφαιρα παραμυθίου.

Αντί

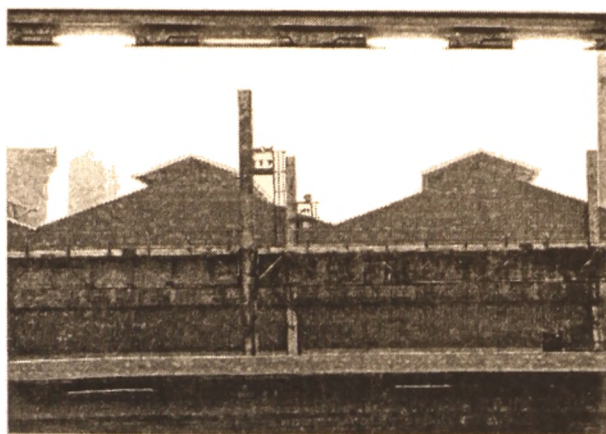
Έκθεση του Νάκη Παναγιωτίδη στη Γένοβα

Μια σημαντική έκθεση του Νάκη Παναγιωτίδη γίνεται στο Παλάτι των Δούκων της Γένοβας. Ο Νάκης Παναγιωτίδης γεννήθηκε το 1947 στην Αθήνα, σπούδασε στο Τορίνο και στη Ρώμη και ζει από το 1973 στη Βέρνη της Ελβετίας.

Η πορεία του, καλλιτεχνική και προσωπική, χαρακτηρίστηκε εξ αρχής από τις επιλογές ζωής που έκανε και κάνει σε καθημερινή βάση ο καλλιτέχνης. Μπορεί να μην ήταν διπλωματική η άρνησή του στην πρόταση συνεργασίας από πλευράς Αλέξανδρου Ιόλα, παρ' όλ' αυτά ο Παναγιωτίδης κατόρθωσε να επιβληθεί στο χώρο της τέχνης, να «μετρήσει» χωρίς να χρειασθεί να προδώσει τα πιστεύω του. Ίσως σ' αυτό να οφείλεται και η θέρμη που εκπέμπει σαν άνθρωπος, το αφοπλιστικό του χαμόγελο και ο ενθουσιασμός που τον συντροφεύει σε κάθε φάση της ζωής του, ακόμα και σε δύσκολες, πολύ δύσκολες φάσεις.

Η δουλειά του Παναγιωτίδη φέρει έντονα τα σημάδια της προσέγγισής του στην Άρτε Πόβερα, στα χρόνια του Τορίνου και της Ρώμης. Εικόνες από εγκαταλελειμμένα και εν αχρηστία εργοστα-

σιακά συγκροτήματα, εφιαλτικές οικοδομικές μονάδες «στοίβαξης» άτυχων ενοίκων φωτίζονται από την εγκατάσταση λαμπών φθορίου στο επάνω μέρος της φωτογραφίας. Και πάλι φως ξεπηδά μέσα από τις ίδιες τις εγκαταστάσεις ή χρησιμοποιείται για επιγραφές -

αναφορά σε επίκαιρα θέματα, όπως στο έργο «Καμπούλ» ή στις ποιητικές επιγραφές, στα ελληνικά όπως στο έργο: «γίναμε ό,τι δεν θέλαμε».

Το νερό, η θάλασσα της Ελλάδας, ή το ποτάμι της Βέρνης πρωταγωνιστούν στις επεξεργασμένες φωτογραφίες του Παναγιωτίδη.

Η ματιέρα, υλικά όπως η ασφαλτος, το μάρμαρο, το μολύβι, το κερί, ξεπερνούν το γεγονός της επιβλητικής και

γοητευτικής παρουσίας τους προς χάρη της έννοιας του έργου, ή καλύτερα μιας έννοιας, μιας προσωπικής ερμηνείας στην οποία ενθαρρύνεται ο θεατής. Τα κείμενα του καταλόγου της έκθεσης ανήκουν στον Μπρούνο Κόρα, τη Βιάνα Κόντι και στον Χανς Κρίστοφ φον Τάβελ.

Χορηγός η εταιρεία Φεστιβάλ του Γιώργου Πουλίδη που μαζί με το Δήμο της Γένοβας οργάνωσαν το πρώτο καλλιτεχνικό γεγονός στα πλαίσια της Γένοβας Καλλιτεχνικής Πρωτεύουσας για το 2004.

Η έκθεση του Παλάτσο Ντουκαλε ήρθε σαν συνέχεια της άλλης, προσωπικής έκθεσης του καλλιτέχνη τον περασμένο μήνα στην γκαλερί της Βέρνης Henze und Ketterer. Εξάλλου στο ιταλικό περιοδικό *Segno* (Ιαν. 2003) δημοσιεύθηκε εκτενές ρεπορτάζ και συνέντευξη με τον έλληνα καλλιτέχνη.

Ελπίζουμε να έχουμε την ευκαιρία να δούμε και στην Ελλάδα μια μεγάλη αναδρομική έκθεση του Νάκη Παναγιωτίδη, σε έναν χώρο όπως το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης για παράδειγμα...

Νατάσα Ρουχωτά

B O M B I Δ I A πολιτιστικής A Φ Α Σ I A Σ

• Έτσι είναι, κύριε Σημίτη μου. Άλλο ΟΗΕ άλλο ΟΤΕ.

• Πάντως είστε μια ισχυρή προεδρία που λέει τα πράγματα με το όνομά τους.

• (Για τη ΔΕΗ.)

• Άσχετο: Είμαστε μια χαρούμενη ατμόσφαιρα, είμαστε.

• Ευτυχώς πάντως που πάει καλά το Χρηματιστήριο, όπως είχατε προφητικά αναγγείλει ήδη από το 2000, και ελέγχεται και ο πληθωρισμός όπως διακηρύσσει ο -ουδείς μετά Χριστόν προφήτης-

Χριστον-δουλάκης σας.

• Όσο πάλι για τον Χριστόν-δουλον, δεν έχει τον Χριστόν του.

• Βαδίζει ακάθεκτος προς την πλήρη «αξιοποίησιν» της εκκλησιαστικής ιδιοκτησίας και την ξενοδοχοποίησιν ωσαύτως. Αμήν.

• Κι ας καταγγέλλει ως «δαιμονικό» τον Χριστόδουλο ο γηραιός μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας Θεόκλητος.

• Βλέπετε ο αρχιεπίσκοπος έστειλε επιτροπή στον Θεόκλητο για να τον

καθαιρέσει ως υπέργυρο!

• Εμένα πάντως μου τη δίνει εκείνος ο μπουλής επικοινωνιολόγος-θεολόγος-παντελονάς που τον εκτιμά και η θεολογέσα Παναγιωταρέα της επιτροπής «Λάλας-Εκκλησία Τ.Υ.».

• (Πώς γίναμε έτσι, ρε παιδιά;)

• Ευτυχώς που την Κυριακή της Ορθοδοξίας πήγε ο Βενιζέλος ο Βου στο Φανάρι και ανάγνωσε το «Πιστεύω» σαν τον Παύλο τον Αα και πήραμε λίγη πρέζα μεγαλείου.

• Άσε που το θαύμα έγινε: Ήταν η πρώτη φορά που άκουσα τον Μπενίτο να μιλάει και τον κατάλαβα!

• Α propos ο Μακαριώτατος τέλεσε τον αγιασμό των εγκαινίων το

περασμένο Σάββατο για την Art City Mihalarias στη Μαλακάσα μαζί με Κούρκουλο-Λάτση.

• Ευλογημένη η τέχνη, ευλογημένη η αγορά της, ευλογημένοι οι κοσμικοί που προσήλθαν συγκινημένοι, ευλογημένη και η κοσμικοποίηση της εκκλησίας ημών.

• Όταν γράφει ο Στεφανίδης πως το κύκλωμα της τέχνης απέκτησε πάλι έντονα ταξικό χαρακτήρα, έχει μάλλον δίκιο.

• Τεχνοκριτικές και γκαλερίστριες των βορείων προαστίων ή απλώς του Βορρά μέσα σ' όλα (ιδιαίτερα όταν έχουν μπάρμπα στην Τούμπα).

• Οι υπερ-Βόρειαι Παρθένοι των

Για δέκατη συνεχή χρονιά διοργανώνεται η Συνάντηση Σύγχρονης Τέχνης Art-Athina: Και φέτος θα φιλοξενηθεί στο εκθεσιακό κέντρο Helexpro στο Μαρούσι (Λ. Κηφισίας 39) – από Παρασκευή 28 έως Δευτέρα 31 Μαρτίου. Στην έκθεση θα συμμετάσχουν 63 αίθουσες τέχνης, 34 από την Ελλάδα και 29 από το εξωτερικό, παρουσιάζοντας ένα πανόραμα 300 καλλιτεχνών.

Μια βραδιά τιμής για τον ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη ήταν αυτή της προηγούμενης Δευτέρας, στο Θέατρο Τζένη Καρέζη.

Προβλήθηκαν αποσπάσματα της ταινίας «Μανόλης Αναγνωστάκης», που δημιούργησε ο Λάκης Παπαστάθης –ο οποίος ήταν και ένας από τους ομιλητές– για την εκπομπή «Παρασκήνιο». Η ταινία διασώζει τη μορφή και το λόγο του ποιητή κατά τη δεκαετία του '80.

Ομιλητές στην εκδήλωση, την οποία συ-

ντόνισε ο Διονύσης Καψάλης, ήταν επίσης οι Σοφιανός Χρυσοστομίδης και Κώστας Γεωργουσόπουλος.

Ποιήματα του Μανόλη Αναγνωστάκη διάβασαν οι Λυκούργος Καλλέργης και Τζένη Κολλάρου, ενώ μελοποιημένη ποίησή του ερμήνευσαν ο Νίκος Πλάτανος στο πιάνο και η Έφη Θεοδώρου στο τραγούδι.

Τη βραδιά οργάνωσε το Τμήμα Πολιτισμού του ΣΥΝ.

Φ.Ο.

ινδοευρωπαϊκών μύθων (ή απλώς κωλοτούμπαι).

- Ευτυχώς πάντως που απομακρύνθηκε ο προηγούμενος διευθυντής από το φριζουρομουσείο και εδέησε να παραστεί, να εγκαινιάσει και να «ευλογήσει» με οικονομικές προσφορές ο υπουργός Πολιτισμού, ο Μπένι ο ανεξίκακος.

- Δηλαδή τι να παραστεί, μέρα παρά μέρα εκεί είναι τέτοια ανωτερότης και έλλειψις μνησικακίας!

- Απ' το υπουργείο όμως περνάει σπανίως. Βλέπετε έχει τις δύο υφυπουργάρες που καθαρίζουν: τον Νάσο τον Αλευρά και τον Γιώργο τον «Λιανοτράγουδα της πικρής Ιντρακόμ».

- Τι κι αν όλος ο Πειραιάς βοά για το σκάνδαλο Καραϊσκάκη; ο Λιανοτράγουδος σου λέει: ο Καραϊσκάκης είναι επίκαιρος μόνο την 25η Μαρτίου, ενώ ο Κόκκαλης είναι διαχρονική αξία και μονάδα που ισχύει από Βαλκάνια ως Ουράλια.

- Άμα δεν πιστεύετε, ρωτήστε και τον Θόδωρο, τον άτεγκτο υποστηρικτή των Ελευσινίων εργαζομένων. Σου λέει το Πάγκαλο: «7.000 ψηφαλάκια είναι αυτά. Μάζευε κι ας είν' και ρώγες».

- (Και μετά διερωτώμεθα τι ήταν τα «Ελευσίνια

Μυστήρια»).

- Είπα πάντως «ρώγες» και θυμήθηκα πώς φωνάζανε οι Πασοκτζήδες τον Καρεμπέ...

- Σαβουρογάμη!

- Έχουνε χιούμορ οι υπερβόρειοι θαυμαστές της Αντριάνας.

- Ε βέβαια: αν δεν είχανε χιούμορ, θα ψήφιζαν Άκη μονοκούκι;

- Άκης, υπουργός Ανάπτυξης, Γιάννα προεξάρχουσα του 2004, Λοβέρδος υφυπουργός Εξωτερικών, Κούρκουλα Παιδείας, Πέτρος του Χρήστου, Πέτρος του Μαρίνας και Σημίτης διευθυντής ορχήστρας.

- Τέτοιο θίασο είχαμε να δούμε από την εποχή του Λογοθετίδη.

- Και του Μαυρέα μπορώ να σου πω και του Ροδόπουλου του επονομαζόμενου «Στύλου».

- Αν νομίζετε ότι ξέχασα το γιωργάκη, κάνετε λάθος...

- Απλώς σκέφτομαι πως μετά τα ζειμπέκικα ήρθε και η πικρή στιγμή να μάθει και χορό της κοιλιάς.

- Και γαμώ τις ευρωπαϊκές προεδρίες. (Πάντως άμα έχεις αμερικανική κουλτούρα προσαρμόζεσαι εύκολα.)

- Κάτι τέτοια βλέπουν οι Κοντολίζα και Ράμσφελντ και σκοπεύουν να πιέσουν τον Μπλερ ώστε να

παραταθεί η ελληνική προεδρία για ένα ακόμη εξάμηνο λόγω «επιτυχίας».

- Και γαμώ τα πετρέλαιά τους!

- Έγραφε ο Παπαγιώργης στον «Κόσμο του Επενδυτή» (9 Μαρτίου):

«Πότε εμφανίστηκαν στους κόλπους του νεοελληνικού κοινωνικού βίου εγκληματίες που να εκτελούν Αμερικανούς αξιωματούχους, ντόπιους βασανιστές, μεγαλοσχήμονες του επιχειρησιακού και εκδοτικού κόσμου;»

- «Τουλάχιστον θα μπορούσαν οι θεσμοί ν' αναγνωρίσουν το καινοφανές της υπόθεσης».

- «Η γενική απογοήτευση (άρα υπήρχε κάποια γοητεία...) για το φύραμα των λαϊκών τιμωρών έλυσε τα χέρια όλου του πολιτικού κόσμου και των παραθυρόβιων διερμηνευτών τους που έπαιξαν σοβαρό ρόλο στην επιχείρηση απαξίωσης των κεντρικών προσώπων».

- «Όταν εξ υπαρχής χαρακτηρίζει κανείς το ποιόν της πράξης αυθωρεί αποφασίζει για το ποιόν της δίκης».

- Πέστα χρυσόστομε.

- Το άλλο σας το 'πα; Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων έκλεισε όπως-όπως με φαιδρές ανορθογραφίες και

δραματικές μειώσεις των προϋπολογισμών.

- Τώρα πώς είναι δυνατόν να υπερβαίνεις και να μειώνεις – αυτό μόνον οι μαθηματικοί του ΠΑΣΟΚ το γνωρίζουν.

- Όπως π.χ. ο Λαλιώτης που κατάφερε να τετραγωνίσει τον κύκλο στην –τριτοκοσμική– πλατεία Ομονοίας φυτεύοντας και μερικά γλυπτά μήπως και εξιλεωθεί απέναντι στο κατεστραμμένο έργο του Γιώργου Ζογγολόπουλου.

- Καλημέρα σας, κύριε Καλαντίδη μου, Καλατράβα του ΠΑΣΟΚ!

- Θα με ρωτήσετε και το ΚΑΣ τι κάνει;

- Σ(ΚΑΣ)Ε και υπόγραφε!
- Ευτυχώς που υπάρχει και η σιδηρά Γενική Γραμματεύς, γνωστότατη αρχαιολόγος ως προς το επιτήδευμα.

- Αναρωτιέμαι πάντως αν κάποτε κάποιος απ' όλους αυτούς λογοδοτήσει στη δικαιοσύνη ή έστω απολογηθεί για τις κακοτεχνίες και τις αναισθητες «λύσεις» με τις οποίες φόρτωσε τον τόπο.

- Δεν βαριέστε το ΠΑΣΟΚ επέβαλε τη δική του «αισθητική» παντού.

- Και μάλιστα αυτή η «αισθητική» είναι και το άλλοθι της «ηθικής» του.

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Ένας αποχαιρετισμός Γιάννης Δουβίτσας (1943-2003)

Ένας αποχαιρετισμός στον φίλο εκδότη Γιάννη Δουβίτσα, που έφυγε βιαστικά στα 60 του χρόνια και αιφνίδια, μέσα σε μια στιγμή, τα ξεμερώματα της Κυριακής, 16 Μαρτίου, είναι ένας δύσκολος αποχαιρετισμός. Γιατί η πορεία του στη ζωή, στενά συνυφασμένη με το βιβλίο, με την εκδοτική δραστηριότητα των εκδόσεων «Νεφέλη», θα απαιτούσε μια συστηματική ιχνηλασία μέσα από τις επιλογές των τίτλων, που προσδιορίζουν το ιδεολογικό του στίγμα αλλά και μέσα από την αισθητική, δηλαδή την ηθική στάση αυτών των επιλογών.

Ο Γιάννης Δουβίτσας ξεκίνησε τη ζωή του από το χωριό Καρυνά της Λευκάδας και βρέθηκε στην Αθήνα ως φοιτητής της Γεωπονικής Σχολής στα κρίσιμα χρόνια της δεκαετίας του '60. Από τη νεολαία Λαμπράκη περνά στον Αντιδικτατορικό Αγώνα και καταδικάζεται από στρατοδικείο για διανομή προκηρύξεων την περίοδο της στρατιωτικής του θητείας (1969).

Στο χώρο του βιβλίου ξεκινά ως υπάλληλος των εκδόσεων «Πλειάς», ενώ η προσωπική του συμβολή στην εκδοτική πραγματικότητα της χώρας μας σχετίζεται με την ίδρυση των εκδόσεων «Νεφέλη» το 1979.

Η επί εικοσιτέσσερα χρόνια προσφορά του στα ελληνικά γράμματα μέσα από πληθώρα εκδόσεων προσεγγίζει τους 1.000 τίτλους, με δεσπόζουσα τη νεοελληνική λογοτεχνία. Η συνεισφορά της σειράς «Η πεζογραφική μας παράδοση» υπό τη διεύθυνση του Μανόλη Αναγνωστάκη και τώρα υπό τον Νάσο Βαγενά, οι αξιόλογες και επιλεγμένες εκδόσεις ποίησης και τα ποικίλα ειδικά περιοδικά με τη σημαντική συμβολή τους είναι η συνοπτική περιγραφή ενός εκδοτικού άθλου.

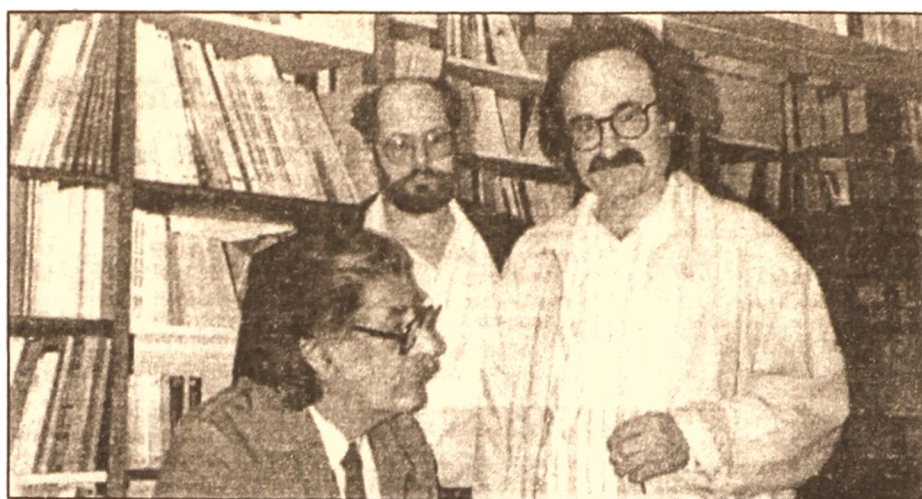
Μια ιδιαίτερη στιγμή στις επιλογές του ήταν η απόφαση να εκδόσει το περιοδικό «Ποίηση», που εδώ και δέκα χρόνια, υπό τη διεύθυνση του Χάρη Βλαβιανού, κατόρθωσε να αποκαταστήσει την αξιοπιστία της ποίησης με τη σοβαρότητα και την κριτική εποπτεία με την οποία προσεγγίζει την ελληνική και τη διεθνή λογοτεχνική ποιητική παραγωγή.

Ο Χάρης Βλαβιανός έγραφε πριν λίγα χρόνια για τον Γιάννη Δουβίτσα τα όσα ακολουθούν, που διατηρούν τη ζωντανή εικόνα του ανθρώπου που σήμερα αποχαιρετούμε. Το κείμενό του αυτό δημοσιεύτηκε στον τόμο «Είκοσι χρόνια “Νεφέλη”: 1979-1999», που κυκλοφόρησε το καλοκαίρι του 1999.

* * *

«Τύχη αγαθή το έφερε να συνδεθώ στενά με τη “Νεφέλη”, τόσο που η δική της ωριμότητα να συμπίπτει με τη δική μου. Κοντά δεκαπέντε χρόνια συνεργασίας δεν είναι λίγα: προσπάθειες, λοξοδρομίσματα, αστοχίες, επιτυχίες, απογοητεύσεις και χαρές ήταν, σε πολύ μεγάλο βαθμό, κοινές. Δύσκολα θα μπορούσα λοιπόν ν' αποτιμήσω την προσφορά της – αφού, μιλώντας γι' αυτήν θα 'ταν σαν να μιλάω, εν πολλοίς, και για τον εαυτό μου.

Μπορώ, ωστόσο, να μιλήσω για τον Γιάννη Δουβίτσα, όχι μονάχα στενό συνεργάτη, αλλά και πολύτιμο φίλο. Είναι εκείνος που όχι μονάχα με εξέπληξε πολλές φορές με το μεράκι του και την αγάπη του για το καλό βιβλίο, όχι μονάχα εμπιστεύτηκε και συμμερίστηκε τις επιλογές μου, όχι μονάχα με δίδαξε πολλά για την εκδοτική διαδικασία, αλλά, σε μια εποχή που ο πειρασμός να “ρίξεις στην αγορά” αβανταδόρικούς τίτλους είναι μεγάλος, σε μια εποχή που γυρίζει την πλάτη στην ποίηση, θεωρώντας την, αν όχι άχρηστη δραστηριότητα, πάντως περιττή, κατανόησε την αναγκαιότητα για ένα περιοδικό ποιητικής τέχνης και βοήθησε με πολλούς τρόπους την έκδοση της *Ποίη-*

Με το Μ. Αναγνωστάκη και τον Κ. Καπέλλα στην Πάτρα το 1989. Φωτό: αρχείο Γ. Ζεβελάκη.

σης· εκείνος που δεν δίστασε να συμπεριλάβει στον κύκλο των εκδοτικών του ενδιαφερόντων και την ποίηση και να δημοσιεύσει το έργο μεγαλύτερων και νεότερων Ελλήνων ποιητών, αδιαφορώντας για το “Zeitgeist” και ίσως γι' αυτό κατορθώνοντας να το μεταστρέψει – αφού το αποτέλεσμα της κοινής μας πρωτοβουλίας δικαιώνει τις καταφάσεις του. Το χιούμορ, η καλή του προαίρεση, η ανεξάντλητη υπομονή του και το κέφι του είναι, πιστεύω, το μεγαλύτερο κεφάλαιο της “Νεφέλης”. Και η φιλία του –φιλία που οικοδομήθηκε αργά και σήμερα ανθίζει, δίνοντας ακόμη μεγαλύτερο νόημα στις επιτυχίες και βαραίνοντας από προοπτικές– είναι για μένα δώρο.

Αυτά τα χαρακτηριστικά του Γιάννη είναι, εξάλλου, ό,τι δίνει στην καθημερινή δουλειά έναν ανάλαφρο τόνο, μια αισιόδοξη διάσταση. Δυσκολίες, απρόοπτα, αναποδιές αντιμετωπίζονται με χαμόγελο· συνεργάτες και φίλοι είναι καλόδεχτοι, πάντα επιθυμητοί. Ακόμη και όταν ένα γνωστό κεφάλι τρυπώνει από την πόρτα ερωτηματικά την πιο δύσκολη και φορτωμένη στιγμή, ο Γιάννης θα βρει πάντα χρόνο για ένα σχόλιο, ένα αστείο, δυο κουβέντες. Δίνοντας έτσι στον χρόνο μια ξεχασμένη πυκνότητα, υπογραμμίζοντας με τη φιλόξενη παρουσία του ότι πάντα υπάρχει καιρός αρκεί να υπάρχει διάθεση, μας επιστρέφει σε μια εποχή όπου η έκδοση ενός βιβλίου ήταν γιορτή πνευματική και όχι συφή, αμιγώς επαγγελματική δραστηριότητα· όπου η συζήτηση ενσωματωνόταν επίσης στην παραγωγική διαδικασία και αποτελούσε το στοιχείο εκείνο που καθιστούσε τις εκδόσεις άκρως ρομαντική ενασχόληση. Μια δουλειά που βασίζεται στους φίλους, τις σχέσεις, τις αγάπες και όχι αποκλειστικά στους αριθμούς.»

* * *

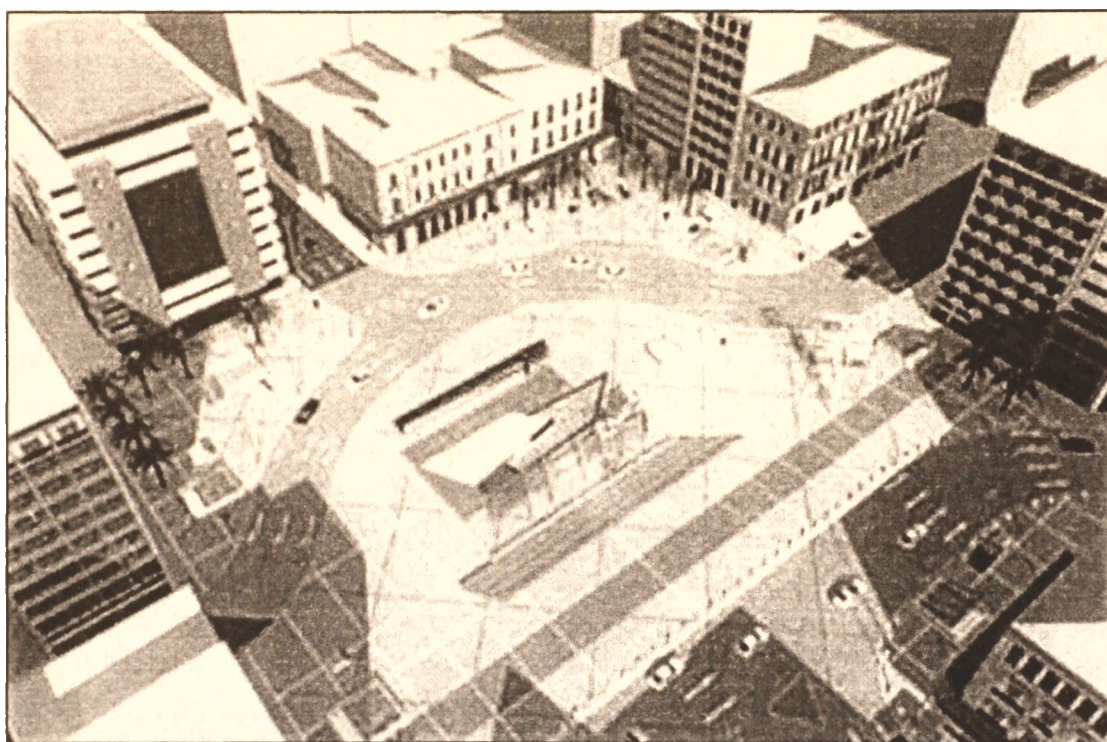
Ένα υστερόγραφο:

Ο Γιάννης δεν ήταν μόνο ένας στενός συνεργάτης, ο χορηγός της *Ποίησης*, ο εκδότης που στήριξε τις δικές μου ποιητικές προσπάθειες και επιλογές· ήταν ο φίλος μου, ο δικός μου άνθρωπος, αυτός που επί δεκαπέντε χρόνια στάθηκε πάντα στο πλευρό μου. Δεν είναι τώρα η στιγμή να μιλήσω για αυτή την ανεκτίμητη φιλία και για όλα όσα της οφείλω. Θα το κάνω όταν συμφιλιωθώ με την ιδέα του αδόκητου, οριστικού χαμού του. Προσώρας είναι εδώ, πλάι μου, και μαζί με τον Περικλή, τον γιο του, και τους άλλους φίλους και συνεργάτες της “Νεφέλης”, συνεχίζουμε να σχεδιάζουμε και να φτιάχνουμε ωραία βιβλία.

Χ.Β.

Πρόσφατο (9.3.) άρθρο στην *Καθημερινή* του Δ. Ρηγόπουλου περιέγραφε σε πολύ ζοφερούς τόνους την κακή τύχη τριών κεντρικών πλατειών στην Αθήνα –Σύνταγμα, Μοναστηράκι, Ομόνοια– που ξαναφτιάχνονται ύστερα από αντίστοιχους διεθνείς διαγωνισμούς. Ούτε λίγο ούτε πολύ, όταν με το καλό τελειώσουν αυτά τα έργα, δεν πρόκειται να θυμίζουν σχεδόν σε τίποτα εκείνες τις αρχικές προτάσεις που είχαν βραβευτεί. Από δικαιολογίες, άλλο τίποτα...

Για μια χούφτα πλατείες

Στην τόσο προσβλητική για την αρχιτεκτονική (και ταπεινωτική για τη νοοτροπία μας) κατάσταση μου επιτραπεί να προσθέσω και μια ακόμα πλατεία, σε μια άλλη τώρα πόλη, τη λεγόμενη «μικρή Αθήνα» – δηλαδή το Ηράκλειο Κρήτης. Εκεί, ένας καινούργιος και ορεξάτος δήμαρχος θέλει να εκπληρώσει μια επιθυμία του λαού του, να ξαναφτιάξει την κεντρική πλατεία Ελευθερίας στην πόλη, έργο που τέλειωσε 3 μόλις χρόνια πριν – και αυτό αποτέλεσμά (πανελλήνιου αυτή τη φορά) διαγωνισμού. Τα κίνητρά του είναι αγαθά: ποιος θα αμφισβητούσε ότι κύριο μέλημα ενός εκπροσώπου της τοπικής κοινωνίας είναι να ικανοποιεί τα μαζικά λαϊκά αιτήματα; Σε μια πόλη που διακρίνεται για τη μεθοδική καταστροφή της ιστορίας της, την ασχήμια της και την παντελή έλλειψη οποιουδήποτε αξιόλογου δημόσιου έργου (εξ ου και το παρατσούκλι της) η «κοινή γνώμη» είχε από καιρό εκφραστεί ενάντια

στην πλατεία. Οι τοπικές εφημερίδες εδώ και δύο χρόνια πρόθυμα φιλοξενούσαν τα αρνητικά σχόλια των πολιτών. Δεν τους ταίριαζε, δεν τη θέλανε, τη μισούσαν.

Όπως λοιπόν συνέβη και στην Αθήνα, άρχισαν όλοι να ζητούν αλλαγές. Αλλαγές που δεν θα άφηναν τίποτα όρθιο. Ή καλύτερα, θα την εξομοίωναν με το κυρίαρχο μοντέλο που σήμερα φοριέται παντού, εκείνο που ορθά διέγνωσε πρώτος ο κ. Αβραμόπουλος και έσπευσε να εφαρμόσει παντού όπου έφτανε το χέρι του.

Έλα όμως που υπήρχαν κάποια τυπικά κωλύματα, όπως η υποχρέωση να μην αλλοιωθεί το έργο πριν περάσει πενταετία από την περάτωσή του. Ο κ. δήμαρχος όμως φαίνεται πως επειγόταν. Στο ξεκίνημα της θητείας του έπρεπε να επιδείξει τον κατάλληλο ζήλο εδώ και τώρα. Η επόμενη κίνηση ήταν ευφυέστατη: κάτω από το πρόσχημα ολοκλήρωσης του έργου (με όσες επιμέρους εργασίες της μελέτης δεν είχαν

ως τώρα εκτελεστεί), κλήθηκαν οι αρχιτέκτονες του έργου να σχεδιάσουν τις ζητούμενες αλλαγές ως «προέκταση» της αρχικής μελέτης. Το αν θα πληρώνονταν γι' αυτό νομίζω είναι επουσιώδες. Σημασία έχει ότι οι αρχιτέκτονες εδώ (όπως άλλωστε συμβαίνει και στην Αθήνα) θα συνέχιζαν να δουλεύουν για ένα έργο που πια δεν έλεγχαν, γιατί άλλοι αποφάσιζαν τι, πού, και πώς θα γίνει. Και τα ονόματά τους; Ελάτε τώρα, ποιος ενδιαφέρεται γι' αυτά. Άλλωστε πρόκειται για άλλη μια φορά για άπειρους νεαρούς αρχιτέκτονες. Όπως είπε και ο φίλος κ. Γ. Καλαντίδης –αρχιτέκτονας κι αυτός(!)– πρόεδρος της ΕΑΧΑ (Εταιρείας Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας), είναι λάθος να ανατίθενται τέτοια έργα σε νέους, είναι λάθος να γίνονται διαγωνισμοί.

Αυτή η πτυχή της υπόθεσης είναι σίγουρα και η πιο ενδιαφέρουσα. Όλοι καταρχήν διαπιστώνουν ότι ο διαγωνισμός ήταν ένα σχεδόν ατυχές γεγονός, απόδειξη ότι βραβεύονται προτάσεις εντελώς ακατάλληλες και ενάντια στο κοινό αίσθημα. Κάτι λοιπόν πρέπει να γίνει για να μπαλωθούν τα πράγματα, οπότε ο κ. δήμαρχος με το συμβούλιό του (ή ο κ. Πρόεδρος με την δημόσια εταιρεία του) παραγγέλλουν στους αρχιτέκτονες τι θέλουν να γίνει και εκείνοι υπάκουα περνούν στο χαρτί τις επιθυμίες της εξουσίας.

Το ξεδόντιασμα της αρχιτεκτονικής αναδεικνύεται έτσι σε δημοφιλέστατο σπορ των αρχόντων. Πώς θα την κάνουμε ανώδυνη, εύπεπτη, ικανοποιώντας το λαϊκό αίσθημα που μπορεί να μην ξέρει τι θέλει αλλά ξέρει πολύ καλά τι δεν θέλει. Που μισεί την καλή αρχιτεκτονική γιατί απλούστατα δεν αποτελεί κομμάτι της ζωής του. Γιατί άραγε να εκτιμήσουν κάτι που δεν τους αφορά; Το φτύνουν λοιπόν περιφρονητικά όπως θα φτύσουν ελεύθερα στο δημόσιο χώρο, όπως θα μαγαρίσουν με σκουπίδια και γκράφιτι οτιδήποτε δεν τους ανήκει.

Μπροστά σε τέτοιες καταστάσεις μου είναι αδιανόητο γιατί υπάρχουν τόσοι που σπουδάζουν για να πάρουν δίπλωμα αρχιτεκτονικής σ' αυτόν τον τόπο. Περιστός κόπος, αφού δεν τους χρειαζόμαστε. Έχουμε τόσους δημάρχους και προέδρους!

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΔΑΝΙΗΛ ΙΑΚΩΒ

- Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

- «ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

- «Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου

- «Ο Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη

- Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

- Ερωτικές μεταμορφώσεις. Αντί-δωρο στην Μάτση Χατζηλαζάρου

- Ούτως ή άλλως

ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ

- Επισημάνσεις

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΛΗΣ

- Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου

ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ

- Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

- Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ

- Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ

- Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία του δυτικού συστήματος εξουσίας

ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ

- Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

- Φύλλα-Φτερά

- Ο Βασιλιάς που πέθανε

ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ

- Η εργασία στην ποίηση

ΑΝΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ

- Η άλλη μου πατρίδα

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ

- 101 Ποιήματα

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

- Κάτι το «ΩΡΑΙΟΝ»

Μια περιήγηση στην ελληνική κακογουστιά

- Kitsch (Made in Greece) (αγγλική έκδοση)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

- Ο τρίτος δρόμος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

- Τσιγγάνικη ορχήστρα

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

- Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

- Η αδιαχώρητη κοινωνία

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ

- Πολιτικό σύστημα και πολιτική

ΠΑΥΛΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ (επιμέλεια)

- Αλέξανδρος Παπαναστασίου. Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στον Μεσοπόλεμο (συλλογικός τόμος)

ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ

- Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας

ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ

- Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

- Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ

- Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

- Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

- Συνηγορία της παραλογοτεχνίας

ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ

- Η αρχαιολογία στην Ελλάδα

ΑΛΚΗΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ (επιμέλεια)

- Υγεία - Κοινωνία - Πολιτική: Μελέτες για το σύστημα υγείας (συλλογικός τόμος)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ

- Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα

SALVATORE NICOSIA

- Το σήμα και η μνήμη
Επιτύμβιοι στίχοι

*Βιβλία που καλύπτουν
τα ενδιαφέροντα και
τους προβληματισμούς
του σύγχρονου πολίτη*

ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, 11521 Αθήνα • Τηλ.: 010-72 32 819 Fax: 010-72 26 107

E-mail: chrapou@otenet.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ Μαυρομιχάλη 9, 106 79 Αθήνα

Τηλ.: 010-36 04 793 - 010-36 01 271 Fax: 010-36 09 697

Πιλοτικού χαρακτήρα αναβάθμιση

Κατά κανόνα μια προσπάθεια αναβάθμισης στοχεύει σε θετικό χαρακτήρα και περιεχόμενο, αλλά σε σημαντικό βαθμό έχει αβέβαιο αποτέλεσμα. Φέτος, το Υπουργείο Πολιτισμού και το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης προχώρησαν σε μια λιγότερο θεσμικού χαρακτήρα αλλά περισσότερο εμπλουτισμού του περιεχομένου του αναβάθμιση του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ «Εικόνες του 21ου αιώνα», «τέκνου» πάντοτε της κύριας διοργάνωσης του Νοέμβρη. Το κυρίως θετικό, το «ψητό» δηλαδή αυτής της προσπάθειας, το εισέπραξε το ελληνικό ντοκιμαντέρ, το οποίο όχι μόνο απέκτησε διαγωνιστικό τμήμα (με δική του προκριματική και κριτική επιτροπή), αλλά και του επιτρέπεται –επιτέλους!– η συμμετοχή όλων των μέσων δημιουργίας κινούμενης εικόνας: φιλμ, βίντεο, DVD και ό,τι άλλο τεχνολογικό μέσον ήθελε προκύψει στο μέλλον. Έτσι η μεγάλη διοργάνωση του φθινοπώρου θα εξακολουθήσει να προβάλλει ταινίες μόνο από φιλμ (έστω και από transfer...), αλλά μέχρι τότε; Οι διάρκειες των ντοκιμαντέρ που γίνονται δεκτά είναι από 24' και άνω. Από κει και πέρα αρχίζουν τα κάπως περίπλοκα. Αν π.χ. θέσεις υποψηφιότητα στο διαγωνιστικό του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, χάνεις το δικαίωμα συμμετοχής στα κρατικά βραβεία, συμμετοχή την

οποία δικαιούνται τα ντοκιμαντέρ που θα δηλωθούν για το Πανόραμα της κύριας διοργάνωσης του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και τα οποία πρέπει να είναι μόνο φιλμ και διάρκειας άνω των 60'. Παρά ταύτα αυτά τα ντοκιμαντέρ μπορούν και προβάλλονται στις «Εικόνες του 21ου αιώνα» αλλά εκτός συναγωνισμού. Προσέτι, δεν μπορεί να διαγωνισθεί στο αναβαθμισμένο φεστιβάλ της συμπρωτεύουσας ντοκιμαντέρ του οποίου έχει προηγηθεί με οποιοδήποτε τρόπο δημόσια προβολή ή που έχει συμμετάσχει σε άλλο –από τα πέντε εγχώρια– φεστιβάλ ντοκιμαντέρ. Πολύ σωστά εξαιρείται η περίπτωση προηγούμενης συμμετοχής σε διεθνή διοργάνωση. Είναι δυστυχώς φανερό ότι έτσι «αφυδατώνεται» η δυνατότητα ανάπτυξης των περιφερειακών φεστιβάλ ντοκιμαντέρ. Το ίδιο θα συμβεί με τις αθηναϊκές διοργανώσεις «Νύχτες Πρεμιέρας» και «Πανόραμα Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου», αν και αυτές στηρίζονται περισσότερο στο σινεμά μυθοπλασίας. Ο θεσσαλονικο-φεστιβαλο-κινηματογραφικός συγκεντρωτισμός ολοκληρώνεται. Αν βέβαια αυτό αποδειχτεί ότι τελικά έχει θετικό αποτέλεσμα, χαλάλι του. Και να μην ξεχνάμε ότι φέτος ήταν πιλοτική η διοργάνωση – να μην υποθηκεύσουμε και το μέλλον.

* * *

Γεγονός είναι ότι η φετινή 5η διοργάνωση «Εικόνες του 21ου Αιώνα» (28 Φεβρ.-9 Μαρτ.) ήταν αισθητά πιο ζωντανή από τις προηγούμενες όπως και πολυπληθέστερες, με το συγκρατημένο νόημα που έχει η λέξη προκειμένου για θεατές ντοκιμαντέρ. Για το διεθνές τμήμα και τις θεματικές του ενότητες οι επιλογές του Δημήτρη Εϊπίδη δεν αφήνουν σοβαρά περιθώρια παρά μόνο για μεμψιμοιρίες. Τα spotlights τόσο του Μάικλ Μουρ όσο και της Μάρ-

γκαρετ Σμάιλοου ήταν αληθινά δώρα. Αυτή τη φορά συμβιβαστήκαμε (όχι από ψευτοσεμνοτυφία) ακόμα και με το μεταμεσονύχτιο πρόγραμμα «Σκιές στη νύχτα» και μάλιστα με το ντοκιμαντέρ που αφορούσε τον σπουδαίο Αντρές Σεράνο «Μια ιστορία του σεξ» του Μάικλ Κούλτεκ. Σύμφωνα με την πανάρχαια αρχή: «Μηδεμίαν δίκην δικάσεις πριν...», θα βλέπαμε με περισσότερο (και πιο αντικειμενικό) ενδιαφέρον δίπλα στα εννιά όντως σπουδαία παλαιστινιακά ντοκιμαντέρ μια αντιπαράθεση ενός ανάλογου αριθμού ισραηλιτικών, ανεξάρτητα από ήδη διαμορφωμένες τοποθετήσεις. Σε άλλο περιφερειακό φεστιβάλ ντοκιμαντέρ είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε τέτοιες ισραηλιτικές και παράλληλα παλαιστινιακές παραγωγές. Η περίσκεψη και η συναισθηματική φόρτιση γι' αυτό το τραγικό αδιέξοδο ήταν ασύγκριτα μεγαλύτερο. Αντικειμενικά η τέχνη το χρωστάει αυτό. Προλάβουμε ακόμα, μέσα στην πίεση του χρόνου, να ξεχωρίσουμε τους ιρανικούς «Καιρούς μας» της Ραχσάν Μπάνι-Ετεμάντ, το πακιστανικό «Καλάς», τις ποιητικές «Διακοπές το Νοέμβριο» του Πάβελ Μεντβέντεβ, τις αμερικανικές παραγωγές «Εννιά γερά δόντια» του Άλεξ Χάλπερν, «Οι δίκες του Χένρι Κίσινγκερ» του Γιουτζίν Τζαρέτσκι και ιδιαίτερα τη συνταρακτική στην εκδοχή της «Οικογένεια Σμιθ» της Τάσα Όλνταμ. Κατά τη γνώμη μας η καλύτερη ταινία του διεθνούς προγράμματος ήταν το ποιητικότατο «Σοστ!» του Βίκτορα Κοσακόβσκι, ισάξιου του Σοκούροφ.

Τα ελληνικά ντοκιμαντέρ κάνανε μια εντυπωσιακή (αριθμητική) παρουσία. Δεκαεπτά ταινίες στο διαγωνιστικό, πέντε εκτός συναγωνισμού (επέλεξαν να πάνε για τα κρατικά βραβεία), δεκαεπτά αποτέλεσαν το Πανόραμα, ενώ τελικά δημιουργήθηκε και Πληροφο-

«Σσσι!», Βίκτορ Κοσακόβσκι, Ρωσία.

Κατερίνα Πατρώνη, «Με τα μάτια στραμμένα στη στεριά», Ελλάδα.

ριακό Τμήμα με δεκαοκτώ απορριφθείσες από την πρόκριση ταινίες. Αυτές οι 57 συνολικά ταινίες που υποβλήθηκαν για συμμετοχή είναι μια πρώτη θετική ένδειξη της ανταπόκρισης που είχε η προσπάθεια αναβάθμισης του φεστιβάλ και προφανώς ότι η Πολιτεία αποφάσισε να φέρει, από τη σκιά των ημίμετρων, στο προσκήνιο του ενδιαφέροντός της το ντοκιμαντέρ. Εύλογη είναι η αναμονή της εκδήλωσης αναλόγου ενδιαφέροντος και προς την παραγωγή.

Η θεματογραφία που είναι το πρώτο ζητούμενο σε ένα ντοκιμαντέρ είχε, ευτυχώς, έστω και ολιγάριθμα, δείγματα ανανέωσης. Όχι ότι έλειψαν τα (τουριστικής ματιάς) περιγραφικά ή τα (ανεξάντλητα) εθνογραφικά, ενώ οι οικονομικοί μετανάστες αποτέλεσαν το θέμα τεσσάρων(!) ντοκιμαντέρ και το λαϊκό-ρεμπέτικο τραγούδι τριών(!). Σίγουρα τυχαίο, αλλά δείχνει και τη θεματική δυστοκία.

Το καλύτερο ντοκιμαντέρ της φετινής διοργάνωσης, και ένα από τα καλύτερα των τελευταίων χρόνων, ήταν αυτό της Κατερίνας Πατρώνη «Με τα μάτια στραμμένα στη στεριά». Το φορηγό πλοίο είναι δρομολογημένο, πήγαινε, Ευρώπη-Άπω Ανατολή. Η ζωή του πληρώματος, η μοναξιά, τα όνειρα, η νοσταλγία τους ατέλειωτους μήνες του εγκλεισμού. Ιδιοφυής χειρισμός, καλλιτεχνική κινηματογράφηση, ουσιαστική δραματουργία και ποιητική πύκνωση.

Ο Τάσος Ψαυράς πρόσφερε το καλύ-

τερο μέχρι σήμερα ντοκιμαντέρ-πορτρέτο με την ταινία του: «Εποχές και συγγραφείς: Ανδρέας Εμπειρικός». Εντυπωσιακή πληρότητα και πλούτος υλικού και κυρίως περιγραφή της εποχής, ιστορικά και κοινωνικά, μέσα στην οποία έζησε και δημιούργησε ο σπουδαίος ποιητής. Έργο υποδειγματικό για όποιους χειρίζονται τέτοια θέματα. Ο (Αλβανός) «Freddy» του Θεόδωρου Καλέση ήταν η ευχάριστη έκπληξη της διοργάνωσης. Χιούμορ, αμεσότητα και κυρίως αποδραματοποίηση του (κουρασμένου στο μονόπλευρο μέχρι σήμερα χειρισμό του) θέματος των οικονομικών μεταναστών. Ο «Σεισμός» του Γιούρι Αβέρωφ διέθετε επίσης αριότητα, λαμβανομένης υπόψη της δυσκολίας ανασύστασης των τραγικών γεγονότων του σεισμού στα Ιόνια το 1953. Ο Γιάννης Λάμπρου και με τα «Καρνάγια της Ιερισσού» συνεχίζει να εμπλουτίζει τη φιλμογραφία του με άψογες δημιουργίες. Το ίδιο πρέπει να πούμε και για το «HIV-Positive – Ζώντας με το AIDS» του Δημήτρη Βερνίκου. Μεγάλου ενδιαφέροντος θέμα, ισάξιο με το ντοκιμαντέρ καταγγελίας του διεθνούς τμήματος. «Υπάρχουν λιοντάρια στην Ελλάδα;» αναρωτιέται η Ιρίνα Μπόικο. Μια ακόμα ταινία για τις γυναίκες οικονομικούς μετανάστες από τις ανατολικές χώρες. Σε κερδίζει η τρυφερότητα και η συγκίνηση που βγάζει (έτσι ξεχνάς και το ερώτημα αν επρόκειτο για ελληνικό ντοκιμαντέρ). Ο Γιάννης Καρυπίδης με μια σειρά εύ-

στοχων ερωτήσεων προσπάθησε να τραβήξει την κουρτίνα των αναστενάρικων παρασκηνίων με την ταινία του «Ο παππούς». Αν ο Γιώργος Ζέρβας έκοβε τουλάχιστον μισή ώρα από το «Μου λένε να μη σ' αγαπώ – Σμυρνέικο, πολιτικό τραγούδι», θα κέρδιζε αφάνταστα η δουλειά του. «Ονειρεύονται τα ζώα την παιδική τους ηλικία;» αναρωτιέται ο Γιώργος Αγγελούδης. Εμείς αναρωτιώμαστε για το κουράγιο του να γυρίσει τις σπλάτερ σκηνές στα σφαγεία. Θέμα σίγουρα πρωτότυπο και βλέμμα ντοκιμαντερίστα. Ευθύγραμμη η αφήγηση στην «Προσφυγική Ελλάδα» του Βαγγέλη Σερντάρη, θέμα και υλικό επίσης κουρασμένα.

Από τις πέντε «εκτός συναγωνισμού» ταινίες την παράσταση την κλέβει το αληθινά πολύ καλό «Ο δρόμος προς τη δύση» του Κυριάκου Κατζουράκη. Βέβαια υπάρχει και το λυρικότατο «Et in Arcadia ego» του Αλέξανδρου Παπαηλιού, όπως και «Η πνοή της γης» του Πάνου Καρκανεβάτου. Από το Πανόραμα κρατήσαμε στη μνήμη μας τη «Δική μου Μυτιλήνη» του Άγγελου Κοβότσου, τον «Καπετάν Νικόλας ο μοναχός» του Γιώργου Κολόζη, το «Παιχνίδι της αρχιτεκτονικής» του Απόστολου Καρακάση και την «Πλατεία Συντάγματος» του Λάκη Παπαστάθη. Υπήρχε ακόμα ένας «Μανώλης Χιώτης» του Αντώνη Κασίτα διάρκειας δύο(!) ωρών. Αν είναι δυνατόν! Σε 40'-50' θα είχαν ειπωθεί όλα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Το δάσος του Μάμετ μας δίνει την ευκαιρία να δούμε μια άλλη –εξίσου ενδιαφέρουσα– πλευρά του αμερικανού δραματουργού. Το θέατρό μας έχει αναγνωρίσει μέχρι τώρα στον Μάμετ το γόνο της αμερικανικής σχολής του ρεαλιστικού θεάτρου, εκείνου του θεάτρου που συνδιαλέγεται άμεσα με τις εκφραστικές, νατουραλιστικές φόρμες του κινηματογράφου.

Μέσα στον κόσμο – έξω από αυτόν

Στο *Δάσος* του, που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στη χώρα μας πριν από πέντε χρόνια σε μια αξιόλογη παράσταση στο «Φούρνο» σε σκηνοθεσία Ελένης Σκότη και στην ίδια μετάφραση του Δημήτρη Τάρλου, ο Μάμετ αρχικά ξαφνιάζει. Δεν πρόκειται ασφαλώς για ένα «μεγάλο» έργο. Ωστόσο είναι ένα ενδιαφέρον έργο, ακριβώς εξαιτίας της πρόθεσης του συγγραφέα του να ανοιχτεί σε πλατύτερες αισθητικές συντεταγμένες και να φωτίσει με τον λύχνο μιας πλουσιότερης εκφραστικής γλώσσας τα σκοτεινά σημεία του ανθρώπινου σπηλαίου.

Ένα ζευγάρι απομονώνεται στο καταφύγιο ενός δάσους, από το λυκόφως ως το λυκαυγές, με αφορμή ένα τυπικά αμερικανικό week-end στην εξοχή. Αυτή η στενή, σχεδόν αναγκαστική, συνεχής επαφή των δύο σωμάτων θ' αποκαλύψει σταδιακά την απόσταση ανάμεσα στις ψυχές. Ουσιαστικά τα σύνορα επαφής έχουν τεθεί εκ των προτέρων. Κανένας δεν επιτρέπει στον άλλον να πλησιάσει κοντύτερά του απ' όσο τουλάχιστον επιτρέπει ο ίδιος να πλησιάσει τον εαυτό του. Η παραμονή στο δάσος θα μετατραπεί από ερωτική εκδρομή σε τελετή μύησης και αυτογνωσίας. Φοβίες και ενοχές θα αποκαλυφθούν, προσωπεία και άμυνες θα καταρρεύσουν. Το πρωινό στο δάσος θα βρει τους δυο νεαρούς περισσότερο ευάλωτους από πριν, ωστόσο περισσότερο καθαρούς.

Δεν υπάρχει κανένας λόγος να επιμείνουμε στον καμβά των συμβόλων που χρησιμοποιεί το έργο. Έτσι κι αλλιώς δεν είναι αυτό το δυνατό του σημείο. Το δάσος ή η αρκούδα, η λίμνη ή η βροχή αποτελούν βέβαια νήματα επικοινωνίας με μια περισσότερο ανοικτή πραγματικότητα, αλλά η αλήθεια είναι πως κανέ-

νας σοβαρός συμβολιστής δυο αιώνες πίσω (πολύ περισσότερο το 1977 που γράφτηκε το έργο) δεν θα καταδεχόταν να χρησιμοποιήσει τόσο κοινότοπα, τόσο «φορεμένα» σύμβολα. Οπωσδήποτε οι αμερικανοί συγγραφείς, ξεκινώντας από τον Ο' Νηλ, δεν αντιστάθηκαν στον πειρασμό να γράψουν πιο «σκοτεινά» έργα, ακόμη και ως προσωπική αντίδραση στην αμερικανική επιταγή του κοινωνικού ρεαλισμού. Ο πλεονασμός των συμβολιστικών αναφορών από τον Μάμετ έχει λοιπόν άραγε εδώ να κάνει με μια παρόμοια δραματουργική απόδραση; Προσωπικά προτιμώ να βλέπω το *Δάσος* του Μάμετ σαν το τεχνητό εργαστήριο της απομόνωσης και της μελέτης των προσώπων του, παρά μες από τα γνωστά λεξικά συμβόλων. Αντί ν' αλλάξω εντελώς τη γωνία του πρίσματος που έχω συνηθίσει να βλέπω τον Μάμετ, καλύτερα να εμπλουτίσω την προσωπογραφία του με τα χρώματα της ίριδας που χαρίζει αυτή η νέα οπτική. Έτσι το έργο του Μάμετ διατηρεί απόφια τη σχέση του με όσα προηγούνται και όσα έπονται, δηλώνει την υπογραφή του (εμφανής έτσι κι αλλιώς στους διαλόγους του) και αποδίδει στο συγγραφέα τα εύσημα μιας ζωογόνου ανησυχίας. Ο Μάμετ εντέχνως απομονώνει τα πρόσωπα απ' όλες τις εξωτερικές αναφορές τους (ουσιαστικά αφαιρεί από τον κοινωνικό ρεαλισμό του τον κοινωνισμό), προκειμένου ν' ανακαλύψει τις τρύπες των προσωπείων τους και να στρέψει σ' αυτές το μικροσκόπιό του. Στο δάσος υπάρχει τελικά μόνο η «κοινωνία των δύο», είτε εννοούμε σχέσεις μεταξύ των δύο προσώπων είτε εννοούμε εσωτερικές ψυχαναλυτικές σχέσεις ανάμεσα στο Υπερεγώ και το Εγώ.

Και προς τι όλη αυτή η φασαρία; – θα ρωτούσε ενδεχομένως κάποιος. Η απά-

νηση έρχεται αυτόματα αν σκεφθούμε τι σήμαινε για τη δεκαετία του '70 ένα νέο, ερωτευμένο ζευγάρι κοντά στη φύση. Το 1977, όταν γράφεται το έργο, φαίνεται πως τα ιδεολογήματα της προηγούμενης δεκαετίας έχουν πλέον καταρρεύσει. Η αμερικανική κοινωνία ξυπνά βίαια από τα συλλογικά επαναστατικά της όνειρα, για να ξαναβυθιστεί στον ατομικιστικό εφιάλτη της.

Βρήκα τη σκηνοθεσία του Γρηγόρη Καραντινάκη κάπως ασαφή. Υπήρχαν σημεία στο έργο που μοιάζουν να μην έγιναν κατανοητά στους συντελεστές του και γι' αυτό φυσικά δεν έγιναν κατανοητά ούτε και σε εμάς. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των δύο καλών ηθοποιών Δημήτρη Τάρλου και Ταμίλλας Κουλίεβα, και παρά την εμφανή αφοσίωσή τους στο έργο, δεν κατάφεραν να μετατρέψουν το θολό εσωτερικό τοπίο των προσώπων σε τέχνης φως (για να γίνω περισσότερο κατανοητός, λέω πως και ο Άμλετ είναι ένα θολό εσωτερικά πρόσωπο, αλλά στις μεγάλες παραστάσεις καταυγάζει).

Αν μπορούμε σε κάποιους να σφίξουμε ανεπιφύλακτα το χέρι, είναι στο σκηνογράφο Αντώνη Δαγκλίδη και στο φωτιστή της παράστασης Λευτέρη Παυλόπουλο. Αν όχι για τίποτε άλλο, έστω και μόνο για το περιβάλλον που συνέλαβε και απέδωσε ο πρώτος, αξίζει να δει κανείς την παράσταση. Ο δεύτερος ύψωσε με τους φωτισμούς του τη σκηνή δυο εκατοστά ψηλότερα από το μάταιο τούτο κόσμο.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Η παρούσα κριτική έρχεται ως ένα βαθμό εκ των υστέρων από την άποψη ότι η παράσταση δεν παρουσιάζεται πλέον.

Το γεγονός αυτό δεν αλλάζει ωστόσο την ουσία της κριτικής. Η παράσταση του *Βυσσινόκηπου* από το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Πάτρας, που μετακόμισε για αρκετά μεγάλο διάστημα στο Σύγχρονο Θέατρο Αθήνας, συγκέντρωνε όλα τα στοιχεία που θα μπορούσαν να εγγυηθούν την καλλιτεχνική της απογείωση. Ένα εξαιρετικό έργο, μια εντυπωσιακή διανομή, πολύ καλές ερμηνείες, εικαστικό περιβάλλον που βοηθούσε την παράσταση, κοστούμια που αντανακλούσαν και συμπλήρωναν τα δραματικά πρόσωπα. Το αποτέλεσμα ωστόσο δεν υπήρξε το αναμενόμενο. Η ευδύνη βαραίνει τον σκηνοθέτη.

Ηθοποιών Βυσσινόκηπος

Ο *Βυσσινόκηπος* του Τσέχωφ δεν χρειάζεται φυσικά συστάσεις. Από την πρώτη του παρουσίαση το 1904 μέχρι σήμερα, το κύκνειο άσμα του ρώσου συγγραφέα, αυτή η «κωμωδία σε τέσσερις πράξεις» κατά τον ίδιο, γνωρίζει πάντοτε επιτυχία. Αυτή η *παραβολή της κρίσης*, όπως πολύ εύστοχα έχει χαρακτηριστεί από τον γάλλο πανεπιστημιακό Georges Banu, μπορεί να προβληθεί σε οποιοδήποτε επίπεδο. Οι οριακές στιγμές, οι στιγμές-μεταίχμιο ανάμεσα στην πραγματικότητα του χθες και του αύριο, ανάμεσα σ' αυτά που φεύγουν και σε αυτά που έρχονται· η θλίψη, ο πόνος, η χαρά, η ελπίδα, η αγωνία· ολόκληρη η ανθρώπινη ύπαρξη έχει τόσο εύγλωττα και λιτά συμπυκνωθεί στο έργο αυτό. Ο *βυσσινόκηπος* είναι το σύμβολο του παρελθόντος, της ομορφιάς που χάνεται, αλλά και των δεσμών που δεν σ' αφήνουν να προχωρήσεις ελεύθερα στο μέλλον. Ανάγεται σε σύμβολο πανανθρώπινο πέρα από το χρόνο. Ο καθένας από μας έχει στην ψυχή και στη ζωή του το δικό του *βυσσινόκηπο*.

Η διανομή της παράστασης ήταν εξαιρετική. Ο Μηνάς Χατζησάββας ήταν ο αποφασιστικός Λοπάχιν, ο μουζίκος που εκμεταλλεύτηκε την αλ-

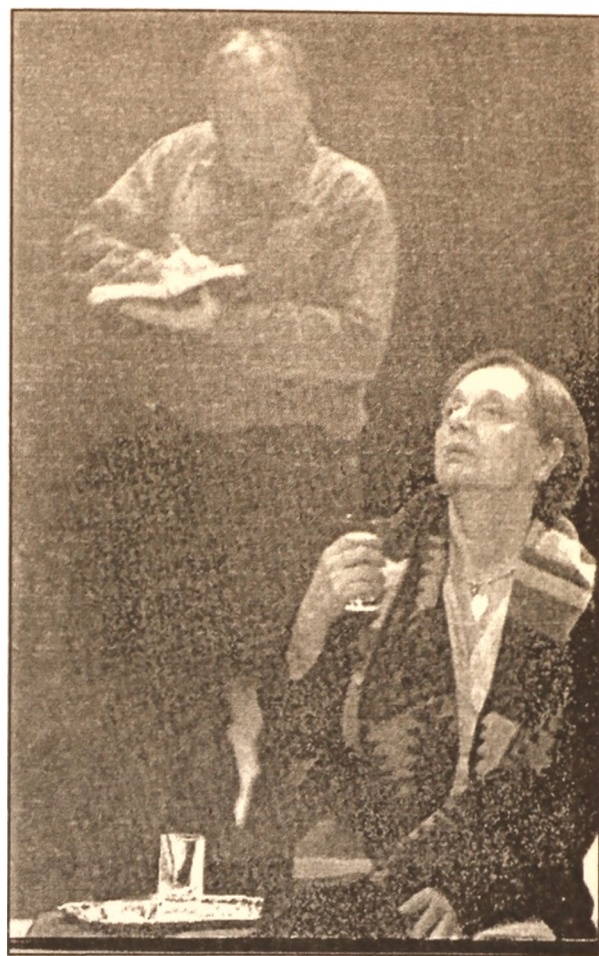
λαγή των καιρών, που ανήλθε οικονομικά και βλέπει στο μέλλον – και στο κέρδος. Η Μάγια Λυμπεροπούλου – η γενναιόδωρη, ευάλωτη από τη ζωή και την αγάπη Λιούμπα Αντρέγεβνα, που αρνείται ν' αντιμετωπίσει την πραγματικότητα. Ο Αλέξανδρος Μυλωνάς – ο αδελφός της, ο Λιόνα Αντρέγεβιτς, ο άνθρωπος που δεν έμαθε ποτέ να εργάζεται, που μεγάλωσε στις ανέσεις και έμαθε να σπαταλάει το χρόνο του βγάζοντας βαρετές ομιλίες. Ο Μανώλης Γιούργος – ο ξεπεσμένος γαιοκτήμονας που μονίμως ζητά δανεικά. Ο Άρτο Απαρτιάν – ο Επιχόντοφ, ο υπάλληλος του κτήματος που περιμένει την επικείμενη αλλαγή. Η Βίκυ Βολιώτη – η αυστηρή Βάρια, η θετή κόρη που προσπαθεί να διαχειριστεί το κτήμα όσο καλύτερα γίνεται ελπίζοντας πως θα το σώσει. Η Βίβιαν Κοντομάρη – η αθώα, η ευγενική, η παιδική Άνια. Ο Κώστα Φαλελάκης – ο Γιάσα, ο νεαρός υπηρέτης που ακολουθώντας μονίμως την κυρία του στο εξωτερικό έχει απαρνηθεί την Ρωσία και κάθετι δικό της, ακόμα και την ίδια του τη μητέρα, και ζει σαν να ήταν ο ίδιος κάποιος κύριος του καλού κόσμου. Ο Τάσος Γιαννόπουλος – ο νεαρός αιώνιος φοιτητής, ο ιδεολόγος. Η Γιάννα Παπαγεωργίου – η νεαρή υπηρέτρια της οικογενείας που περνάει

τον εαυτό της για μικρή κυρία. Ο Δημήτρης Αστεριάδης στο ρόλο του γέροντα και αφοσιωμένου υπηρέτη Φιρς, που έμαθε να συνδέει τη ζωή του μονάχα με τ' αφεντικά του και με το καλό τους. Ο Περικλής Βασιλόπουλος στο συμβολικό ρόλο του διαβάτη και του σταθμάρχη, η Γιάννα Νικολοπούλου στο ρόλο της γκουβερνάντας.

Όλοι οι ηθοποιοί καταβάλλοντας αξιέπαινες και φιλόπונες προσπάθειες έδωσαν κομμάτι του εαυτού τους στα δραματικά πρόσωπα του Τσέχωφ. Κι είναι κρίμα που δεν ήταν ανάλογης δυναμικής και η σκηνοθεσία του Θέμη Μουμουλίδη. Η εμπειρία των ηθοποιών, το ταλέντο τους, η δουλειά τους είναι αυτά που πρέπει να λάβουν τον έπαινο. Η πραγματική τους αφοσίωση και η πίστη τους σ' αυτό που έκαναν διέσωσε την παράσταση που και εικαστικά είχε ενδιαφέρον με τα κοστούμια του Δαμιανού Ζαρίφη, τη μουσική του Θύμιου Παπαδόπουλου και τους φωτισμούς του Φίλιππου Κουτσαφτή.

Οφείλω ν' αναφερθώ τέλος και στο πολύτιμο πρόγραμμα που επιμελήθηκε η Μάγια Λυμπεροπούλου και η Αθανασία Γκανά.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Αγαπώ εκείνη την τέχνη που υπερασπίζεται
 μια κουλτούρα για το σώμα.

This world will be destroyed not with a bang but a whimper,
 λέει ο ποιητής δίδοντας στον ψίδυρο τη δυνατότητα να
 γράψει το τέλος του κόσμου. Προφανώς ένας ψίδυρος που
 δεν ακούστηκε, ένας αναστεναγμός που δεν δικαιώθηκε, σαν
 εκείνη την κραυγή του κοριτσιού πάνω στη γέφυρα που υψώνει,
 από τον προηγούμενο ακόμη αιώνα, τη διάτορη απελπισία της
 σε ώτα μη ακουόντων.

Γ. Ξένος, για μια ζωγραφική των ορίων

*Το γελοίο είναι η φοβερότερη ιδιότητα
 του τρομαχτικού.*
 Γ. Χειμωνάς

Η τέχνη του Γιώργου Ξένου, μυστική, συμπαντική, ανθρωπομορφική, γλωσσοκεντρική, είτε ζωγραφίζει βουνά είτε πρόσωπα, συμβολίζει αυτήν ακριβώς την –μεταφυσική– αγωνία της έκφρασης να διαπεράσει τα φράγματα και να υπάρξει.

—Ποια άραγε τέχνη δικαιούμαστε σήμερα και ποια μας οφείλεται; Ο ζωγράφος ψηλαφεί τα όρια της δημιουργίας του για να καταδείξει το διάτρητο των ορίων του κόσμου μας, των ορίων της γραφής. Είναι σπάνιες οι περιπτώσεις σύγχρονων ζωγράφων που να δίνουν τόσο έντονα στα έργα τους την αίσθηση των κειμένων, όσο συμβαίνει με τις συνθέσεις του Ξένου. Η λειτουργία της γραφής, αυτοσχεδιαστική, ασθμαίνουσα, ενεργειακή, σημαίνουσα και αυτοσημαινόμενη, είναι σταθερά παρούσα. Τα μέσα που ο ίδιος ο δημιουργός επιλέγει για να διατυπώσει την τελευταία ενότητα των έργων του είναι ελάχιστα, είναι συνειδητά τα πλέον αναγκαία. Με απόλυτη εγκράτεια χρώματος ο Ξένος περιγράφει τους «φωνασκούντες» του με χειρονομίες και γραφές των ορίων, με μονοκοντυλιές μελάνης πάνω σε λευκό χαρτί, με επιμένουσες επαναλήψεις που ερευνώντας τον εσωτερικό τους ρυθμό, ακουμπάνε

στον ρυθμό του κόσμου.

Δεν πρόκειται για εύκολα έργα, ούτε για μια πρόταση που καταναλώνεται χωρίς προσωπική κατάθεση και εμπλοκή. Ο Γιώργος Ξένος έχει το σθένος να αποκαθλώσει κεκτημένες ασφάλειες της ζωγραφικής παράδοσης και να βαδίζει επί ξυρού ακμής, ανάμεσα δηλαδή στο ένστικτο και την εσωτερική του παρόρμηση, μήπως και βρει τίποτε ψιχουλα αλήθειας. Τίποτε περισσότερο.

Στην εποχή της ακράτειας της εικόνας ο ζωγράφος οφείλει να συγκρατήσει τα μέσα του για να κρατηθεί ο ίδιος ακέραιος μέσα στο παιχνίδι της έκφρασης. Αλλιώς οι διακοσμητικότητες και οι κατ'επάγγελμα ευαισθησίες караδοκούν.

Εκεί και έτσι οφείλει να υπάρξει σαν παιδί και σαν απελπισμένος, σαν σοφός και σαν άγριος, σαν καρικατούρα και σαν χειροποίητος συλλογισμός. Οι «φωνασκούντες» τώρα, λειτουργούν κατά μόνας αλλά και συγκροτούν ομάδες επιμένοντας ν' ακουστούν, ενώ ξέρουν ότι γύρω τους υψώνονται τοίχοι. Καμιά ωραιοποίηση και κανένας αισθητισμός εκ του ασφαλούς δεν χωρούν εδώ. Τα πράγματα πρέπει να είναι γυμνά για να είναι ο εαυτός τους, και ο ζωγράφος πρέπει να εκτεθεί πρώτος για να εκθέσει με πειστικότητα την ανάγκη του αλλά και την οργή του. Έγγραφα κάπου αλλού: «Μεταφυσικά μελετώντας θα μπορούσαμε να ορίσουμε την τέχνη ως την έκφραση της υπαρ-

ξιακής μας αγωνίας... Όλα τ' άλλα υπάγονται στην αστική προσπάθεια αποϊδεολογικοποίησης του έργου τέχνης και στον υποβιβασμό του σε πολύτιμο –έστω– αντικείμενο και σε πολυσήμαντο “προϊόν”... Ο Γ.Ξ. ζωγραφίζει συμβολικές αυτοπροσωπογραφίες. Αποδίδει τον εσωτερικό εαυτό του σε σχέση με τον κόσμο. Για να το επιτύχει αυτό, έχει εφεύρει ένα προσωπικό ιδιόλεκτο, ένα σύστημα εικαστικών μορφημάτων (μικρών μορφών, χειρονομιακών σημείων), η επανάληψη, η παράταξη ή η ανατροπή των οποίων γεννά τις αυθεντικές και μοναδικές εικόνες της ζωγραφικής του...»*

Ο Ξένος σε μιαν εποχή μεταμοντέρνας Disneyland, δηλώνει πεισματικά μοντέρνος, δηλαδή «φωνασκών» και αντιστεκόμενος, έστω κι αν έλκεται απ' την άβυσσο –για να θυμηθούμε την πασίγνωστη φράση του πονεμένου Τ. Μανν–, έστω κι αν ταξιδεύει στην άκρη της γλώσσας, στο όριο της εικόνας, στο αδύνατο της επικοινωνίας τελικά (au bout de la parole). Η ζωγραφική του αποτελεί μιαν ασκητική για την εικόνα per se.

Μια μικρή ιστορική αναδρομή τώρα:

Ο Μοντερνισμός, η ωστική δύναμη του προηγούμενου αιώνα, άρχισε να ξεθυμαίνει, όταν αποδύθηκε τον «συνωμοτικό» και αριστοκρατικό του χαρακτήρα που τον περιόριζε σε μια μικρή ομάδα εκλεκτών και διεκδίκησε παγκόσμια επιβολή. Ήδη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο –και με κορύφωση τη δεκαετία του '70– οι κατά τόπους ιδιαιτερότητες αμφισβήτησαν τη μονολιθικότητα των νεοτεριστικών στερεοτύπων. Το νέο «δόγμα» έλεγε περίπου τα εξής: Σε διαφορετικά χρονικά ή τοπικά σημεία δεν μπορεί να παραχθούν ίδιες και απαράλλαχτες μορφές τέχνης. Κι αν παράγονται, τότε το φαινόμενο δέον να μελετηθεί με εξωκαλλιτεχνικά κριτήρια και ν' αναχθεί σε διαδικασίες μητροπολιτικής ηγεμονίας. Η μεταπολεμική ευρωπαϊκή σκηνή βιώνει αφενός την εξάρτησή της από την υπερατλαντική μητρόπολη και αφετέρου επιδιώκει με τοπικές «σχολές» να διεκδικήσει το ύψος μιας παράδοσης που ανανεώνεται και αντιστέκεται. Ο γερμανικός νεοεξπρεσιονισμός εκφράζει μια τέτοια ρομαντική στροφή στην ιθαγένεια, στην Heimat, ενώ ο απομονωμένος και αρχαϊκός Stanley

Spencer μπορεί να ιδωθεί ως ο πρόδρομος των αγγλικών τάσεων προς «ανεξαρτησία» απέναντι σε οποιοδήποτε μοντερνιστικό πρότυπο. Το 1976 ο R.B. Kitaj οργάνωσε την έκθεση «Human Clay» στην Hayward Gallery πρωτοδιατυπώνοντας την έννοια της «Σχολής του Λονδίνου» ως αντίδραση προς την «αφηρημένη» «Σχολή του Παρισιού». Οι Bacon, Auerbach, Freud, Hockney και Kitaj διεκδικούν έναν ρεαλισμό πλήρως αντίθετο προς την λυρική αφαίρεση του Soullages, του Mathieu ή του Hartung. Η ανθρωπομορφική «συντήρηση» της Σχολής του Λονδίνου θα δικαιωθεί πλήρως εκπορθώντας το 1987 το αμερικάνικο Hirshhorn Museum στην Ουάσιγκτον το οποίο φιλοξένησε με τεράστια επιτυχία αναδρομική του Lucien Freud (1922). Το 1981 στην Royal Academy φιλοξενείται η ομαδική «Ένα Νέο Πνεύμα στη Ζωγραφική» (New Spirit in Painting) με έργα των John Kirby, Steven Campell, Peter Howson, Bruce Mc Lean, Alison Watt κ.ά. σαφώς δήλωση της ζωγραφικής αφήγησης που επιστρέφει στο νησί και μάλιστα εις πείσμα των εννοιολογικών εμμονών της υπόλοιπης Ηπείρου (Continent).

Αξίζει εδώ να υπογραμμίσουμε το πώς αντιμετωπίζει ο Νίτσε τη μεταφυσική της επιθυμίας και το σώμα αλλά και πώς αντιμετωπίζει τον κόσμο συνολικά και αδιαίρετα σαν κείμενο και σαν έργο τέχνης. Ο Σόπενχαουερ πάλι μιλά για έναν κόσμο που προκύπτει από τη βούληση, εφόσον αυτός ακριβώς ο κόσμος δεν είναι τίποτε άλλο παρά η ορατότητα της βούλησης. Σ' αυτόν λοιπόν τον κόσμο το έργο τέχνης αποτελεί το μέσο που καθιστά την ορατότητα πιο ορατή: είναι ένα έργο μέσα στο έργο σαν το δρώμενο που παίζουν οι θεατρίνοι κατά την εξέλιξη του Άμλετ. Ένα θέατρο μέσα στο θέατρο. Το σώμα είναι για τον Νίτσε ένας ιστός-αγωγός

όλων των ερμηνειών όπως σημειώνει ο Michel Haar (*Το έργο τέχνης*, εκδ. Scripta, σελ. 63, Αθήναι 1998).

Αυτή η «επιστροφή» της ζωγραφισμένης, στατικής εικόνας μέσα στον ορυμαγδό της ηλεκτρονικής οθόνης που αναβοσβήνει επιθετικά, ενέχει τον χαρακτήρα χρησμού. Συμβολίζει μια νέα ανθρωπολογική έρευνα, που διεξάγεται όχι με τα όπλα μιας διαβουκολημένης επιστήμης αλλά μιας τέχνης που θέλει να ξαναγίνει ιερή. «Ο «ανθρωπισμός» της Αναγέννησης, ο «ορθολογισμός» των κλασικών – σημειώνει ο Φουκώ – μπόρεσαν να δώσουν μια προνομιά θέση στους ανθρώπους μέσα στην τάξη του κόσμου, δεν μπόρεσαν όμως να σκεφτούν τον άνθρωπο... Ο άνθρωπος συγκροτήθηκε στις αρχές του 19ου αιώνα σε συστοιχία με αυτές (τις καταγωγικές) ιστορικότητες, με όλα αυτά τα πράγματα που είναι κλεισμένα στον εαυτό τους και δείχνουν... την απρόσιτη ταυτότητα της καταγωγής τους...» (*Οι Λέξεις και τα Πράγματα*, μεταφρ. Κωστή Παπαγιώργη, εκδ. Γνώση). Εν προκειμένω οι «φωνασκούντες» βρίσκονται στα όρια της απελπισίας και της έκφρασης: ή καλύτερα της έκφρασης της απελπισίας.

Τα έργα του Ξένου γενικότερα είναι ζωγραφικές διαδικασίες που νομιμοποιούν την ύπαρξή τους μέσα στο σώμα της ευρωπαϊκής παράδοσης, που φέρνουν στη σάρκα τους την κρίση του ζωγραφίζουν – αλλιώς θα ήταν υποκριτικές – αλλά και εμπλέκονται στο σήμερα, στην ανθρώπινη μοίρα η οποία καθρεφτίζει τον εαυτό της στα νέα προβλήματα. Η ζωγραφική του Γιώργου Ξένου είναι ρεαλιστική και αναπαραστατική όχι όμως πραγμάτων αλλά ερωτημάτων και ζητημάτων. Η εικονοποιητική του δραστηριότητα κατατείνει στην αποκάλυψη του αρχέτυπου, της πρωταρχικής μορφής η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το Είναι. Για τον

Ξένο ζωγραφίζω σημαίνει είμαι εδώ (Dasein) εν εικόνη.

Αυτό που ουσιαστικά κάνει ο ζωγράφος είναι ν' αμφισβητεί την παντοδυναμία και τον ιδεολογικό κομπασμό της εικόνας και συγχρόνως να νοηματοδοτεί με υπομονή και εσωτερικές διαδικασίες τη ζωγραφισμένη εικόνα. Υπό την έννοια αυτή το «ζωγραφίζω άρα υπάρχω ως εικόνα» μπορεί να εξελιχθεί στη θέση «ζωγραφίζω άρα είμαι» – με όσα ρίσκα ή αγωνίες αυτό περικλείει. Ο Ξένος ενστικτωδώς – αλλά και με μια μοναδική σιγουριά – υπερβαίνει τις κρίσεις της εικόνας για να καταδείξει τις ζώσες αξίες της. Για να προβάλει τι μπορεί να είναι η ζωγραφική σήμερα και ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος του ζωγράφου: ρόλος αναχωρητή, ρόλος χειρώνακτα - φιλοσόφου. Ο Γιώργος Ξένος, σαν τους μυστικούς ή τον Greco, ζωγραφίζει τον κόσμο κλείνοντας τα μάτια εμπρός στον κόσμο.

Μεταφυσικός ή όχι, αγνωστικιστής ή λυρικός της αφαίρεσης, σιωπηλός μάρτυς ή φωνασκών των εξπρεσιονιστικών μορφών που φωνασκούν, ο Γιώργος Ξένος είναι ένας άκρως προσωπικός, πρωτότυπος ζωγράφος στην εποχή της κρίσης της ζωγραφικής.

Τι κομίζουν, λοιπόν, τα παρόντα έργα του Γιώργου Ξένου; Μα τι άλλο παρά το δράμα τους. Και όχι μόνο. Η ζωγραφική, λόγω θεολογικής παράδοσης, έχει την ικανότητα να καθαγιάζει ό,τι εικονίζει. Οι «φωνασκούντες» δεν προσδοκούν αιωνιότητα, δεν στερώνουν στον καθαγιασμό τους, αλλά υπερασπίζονται τη θνητότητα και το δικαίωμα στη ρήξη... Πώς το 'λεγε ο Καρούζος; «Μην με διαβάσετε αν δεν έχετε έρθει σε ρήξη με το σώμα».

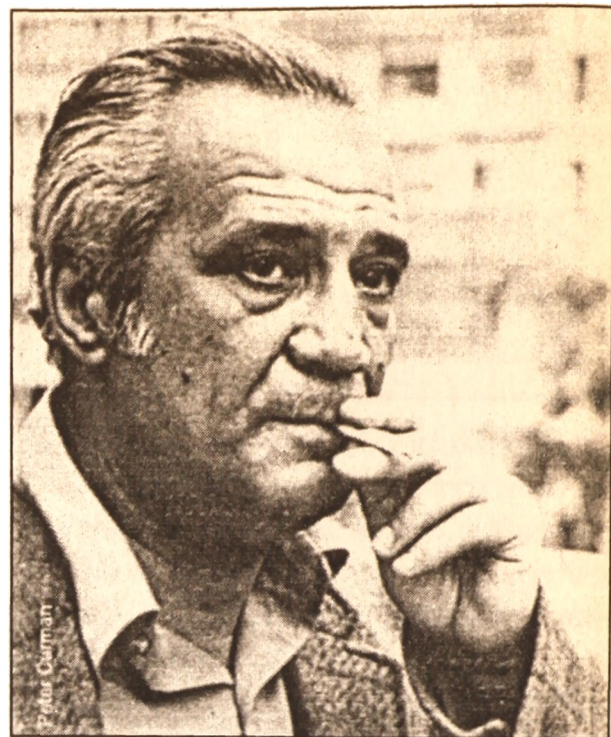
– Μπορείτε να τους αφουγκραστείτε;

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

* Γιώργος Ξένος, *Τοπία 1990-2000*, Αθήνα, εκδ. Futura, σελ. 22-24.

Μια αφίσα με τη φωτογραφία του Νίκου Καρούζου σ' ένα διάδρομο του υπουργείου Πολιτισμού. Η σύνταξη ποιητή δεύτερης κατηγορίας που αρνήθηκε, όταν το ίδιο υπουργείο τού την έδωσε, τα χρήματα που στερήθηκε, η ζωή του, η ζωή ενός καλλιτέχνη και τι σχέση μπορεί να έχει με το κράτος· όλ' αυτά περνάγανε από τη σκέψη μου τούτες τις μέρες, όταν για τριακοστή ίσως φορά μπήκα στο ασανσέρ του κτηρίου της οδού Αριστείδου (πριν το υπουργείο μεταφερθεί στη Μπουμπουλίνας), για μια υπόθεσή μου που με ταλαιπωρούσε χρόνια.

Με αφορμή...

Ο ποιητής Νίκος Καρούζος

Ο Καρούζος έβλεπε αυτό το Υπουργείο και όσους το διοικούσαν ως εχθρούς της τέχνης. Σε μια κουβέντα μας είπε λόγια βαριά για το ήθος των πολιτικών. Ποιος απ' αυτούς μπορούσε να εκτιμήσει τον Καρούζο ή την ποίηση; Κι όμως η δύναμη της αδράνειας έσπρωξε κάποιο χέρι να κρεμάσει την αφίσα με τον ποιητή σ' ένα διάδρομο του υπουργείου Πολιτισμού. Μια χειρονομία βγαλμένη κατευθείαν απ' τη *Δίκη* του Κάφκα. Μου φαίνεται όμως ότι όσο και να συνειδητοποιήσουμε το λόγο του Κάφκα, δεν θα μπορέσουμε ποτέ ν' αποδεχτούμε το παράλογο. Όπως δεν το αποδέχτηκε ο Καρούζος, γι' αυτό άλλωστε και το καθημερινό του βούλιαγμα στο αλκοόλ.

Νομίζω πως ο καλλιτέχνης είναι σωστό να περιμένει την ανταπόδοση, έστω κι από μια κοινωνία χαλασμένη, από μια Πολιτεία παρακμασμένη. Αυτή η προσμονή είναι μέρος των ενστίκτων του, υπάρχει πέρα απ' το λογικό του. Όμως το μεγάλο βάσανο γι' αυτόν αρχίζει όταν η συνείδηση και η σκέψη του, που έχουν απορρίψει Πολιτεία και θεσμούς, συγκρούεται με την προσμονή του. Πώς θα μπορούσε ο Καρούζος, που έβριζε, όπως έβριζε, την ηγεσία του υπουργείου και το θεσμό τον ίδιο, να αποδεχτεί ακόμα και μια σύνταξη πρώτης κατηγορίας;

Έχουν περάσει τριαντατρία χρόνια, αλλά θυμάμαι καλά τούτο το περιστατικό. Είμαστε στη Χαλκίδα με τον Τάκη

Παυλοστάθη, στο σπίτι του Γιάννη Σκαρίμπα. Μας είχε δώσει ένα ποίημά του και μια συνέντευξη για το φοιτητικό μας περιοδικό *Φωκικά Χρονικά*. Το μυαλό του όμως λες κι είχε κολλήσει στην Ακαδημία Αθηνών. Αυτός ο αναρχικός, ο αποτραβηγμένος για δεκαετίες από κάθε είδους καριερίστικα πάρε-δώσε, περίμενε κατά βάθος, με την ανυπομονησία παιδιού, να τον τιμήσει η Ακαδημία, την οποία στη συνέντευξή μας έλουζε με τους χειρότερους χαρακτηρισμούς. Αυτά μα κι άλλα παρόμοια που έχω διαβάσει και ζήσει με κάνουν να θλίβομαι για την ατελή μας ύπαρξη.

Η γραφειοκρατία είναι μία· είτε διαχειρίζεται τη διοίκηση, είτε την οικονομία, είτε τον πολιτισμό. Βασάνισε τον Πούσκιν, κυνήγησε την Αχμάτοβα, πίκρανε τον Καρούζο, απαγόρευσε τον Μπουλγκάκοφ, τον Τζόνς, τον Λώρενς και απογοήτευσε τον Τόμας Χάρντυ. Είναι μια απρόσωπη μηχανή που δημιουργεί το αίσθημα της ενοχής. Έτσι όπως την περιγράψανε ο Ντοστογιέφσκι και ο Κάφκα. Στις περιόδους της αστικής δημοκρατίας είναι αδιάφορη, κατά βάθος, απέναντι στο πρόσωπο του καλλιτέχνη και στις περιόδους της τυραννίας γίνεται εχθρική. Ο Φράνσις Μπέικον έλεγε πως προτιμά στην κυβέρνηση της χώρας του τους δεξιούς από τους αριστερούς, γιατί οι πρώτοι τουλάχιστον δεν είχανε καμιά ιδιαίτερη άποψη για την τέχνη.

Οι μόνοι καλλιτέχνες που δεν προβληματίζονται μ' αυτήν είναι όσοι βρί-

σκονται ενσωματωμένοι στους κομματικούς μηχανισμούς που την τροφοδοτούν. Αν τους ρωτήσει κάποιος γιατί δέχτηκαν την άλφα ή τη βήτα κυβερνητική θέση, θ' απαντήσουν πως είναι καιρός πια να σταματήσει η στείρα κριτική και να προσπαθήσουμε, από τα μέσα, να βελτιώσουμε τα πράγματα. Νομίζω όμως πως η ματαιοδοξία και η δημιουργική στειρότητα, πρόσκαιρη ή μη, είναι αυτά που τους σπρώχνουν σε τέτοιες σκέψεις και αποφάσεις.

Όσοι αναλάβανε κυβερνητικές θέσεις, ή σταμάτησαν να δημιουργούν ή διοχέτευσαν αλλού τη δημιουργικότητά τους: Γκαίτε, Μαλρώ, Σεμπρούν, Χάβελ είναι μερικά παραδείγματα. Αλλά και να μην έχω δίκιο, θα χρειαζόμασταν χίλιους Μαλρώ και χίλιους Χάβελ, κι όχι μόνο στα πολιτιστικά παρά σε όλο το φάσμα της διαχείρισης, για να δούμε να βελτιώνονται λίγο, πολύ λίγο, τα πράγματα. Ο πολιτισμός δεν είναι θέμα μερικών προσώπων, είναι επίτευγμα κοινωνιών. Ακόμα κι αν είχαμε ένα υπουργείο Πολιτισμού που απ' την αρχή θα 'δινε στον Καρούζο μια σύνταξη πρώτης κατηγορίας, το επίπεδο του πολιτισμού μας δε θα ήταν διαφορετικό απ' το σημερινό.

Για πολλά χρόνια, η συμμετοχή των καλλιτεχνών στην πολιτική και στη διαχείριση των κοινωνικών προβλημάτων ήταν ένα από τα αιτήματα των αριστερών κινημάτων σ' όλο τον κόσμο. Φοβάμαι όμως πως αυτή η τοποθέτηση στάθηκε ένα μεγάλο λάθος. Η καλλιτε-

χνική πράξη, οι νόμοι της, η εσωτερική και ιδιωτική ζωή του ποιητή ή του ζωγράφου, με λίγα λόγια η κάθε μέρα του, δεν έχουν καμία σχέση με τις σταθερές που προσδιορίζουν την αποδοτικότητα ενός, φωτισμένου έστω, διοικητικού υπαλλήλου. Όταν ο Καρούζος μου έλεγε «Τι αξίζουν όλοι αυτοί οι υπουργοί και οι πολιτικοί αρχηγοί μπροστά στους δημιουργούς, μπροστά σ' εμένα, μπροστά στην ποίηση;», έβγαζε προς τα έξω τον καημό του, αλλά στην ουσία ήξερε πως το ν' αντικαταστήσεις τους τρακόσιους βουλευτές με τρακόσιους καλλιτέχνες θα 'ταν σα να καταδίκਾζες αυτή τη ρημαγμένη χώρα να μην ορθοποδήσει ποτέ. Δεν θέλω εδώ να μειώσω τον πόνο και τη συντριβή που νιώθει ένας καλλιτέχνης όταν η Πολιτεία αδυνατεί να τον καταλάβει και να τον τιμήσει. Θέλω να πω μόνο πως αυτό έχει γίνει μέρος μιας πραγματικότητας που πρέπει κανείς ν' αποδεχτεί, όπως αποδέχεται και τους φυσικούς νόμους. Ίσως στο μέλλον, όπως μερικές φορές στο παρελθόν, υπάρξουν πολιτισμοί που θα τοποθετήσουν την τέχνη στη θέση που της αξίζει, αλλά σήμερα κάτι τέτοιο μοιάζει να είναι πολύ μακρινό. Εμείς βιώνουμε, όσοι βιώνουμε, το δράμα μιας συνείδησης που εκ γενετής είναι προορισμένη να διχαστεί. Ο Γκολιάντκιν του Ντοστογιέφσκι και ο Γιόζεφ Κ. του Κάφκα έζησαν όσα ζούμε εμείς τώρα. Η γραφειοκρατία μέσα σ' αυτά τα μυθιστορήματα, στον *Σωσία* και στη *Δίκη*, καταλαμβάνει εκείνο το χώρο που αφήνει, ολοένα συρρικνούμενη, η διάθεση του ανθρώπου για ανάταξη. Αυτό συμβαίνει στον αιώνα μας και δεν ξέρω αν κάποιος μπορεί να θεωρήσει πως έχουμε κατανοήσει τους λόγους της αντιστροφής.

Ο Καρούζος, ως γνήσιος ποιητής, αντιδρά σ' αυτήν την πτώση που τον καταβάλλει ως άνθρωπο αλλά τον εξυψώνει ως δημιουργό. Η αδιαφορία για τη σωματική του υγεία, για την οικονομική εξασφάλιση τουλάχιστο των γηρατειών του, για τις μικρές χαρές της ζωής, τον οδηγεί ολοένα και πιο πολύ στις εμμονές μιας ποιητικής ζωής όπου το έργο γίνεται ο μοναδικός της σκοπός και το αλκοόλ ναρκοθετεί πυκνά όλη τη γύρω περιοχή, απαγορεύοντας στον ίδιο να εξέλθει και στους άλλους να εισχωρήσουν. Γιατί, όταν είσαι αλκοολικός, και

μπορείς να συμπεριφέρεσαι στους άλλους όπως θέλεις, και μπορείς να αδιαφορείς για την εξασφάλιση των ελάχιστων όρων επιβίωσης που σου επιβάλλει η κοινωνία. Έτσι κρίνοντας, μπορώ να πω με σιγουριά πως ο Καρούζος δεν είχε ανάγκη τη συνδρομή της Πολιτείας, όπως δεν είχε και την ανάγκη της φιλίας.

Αναμφισβήτητα η αδυναμία ενός οργανισμού να είναι αυτό που δηλώνει ο τίτλος του, ένα υπουργείο Πολιτισμού δηλαδή, δεν κάνει τίποτ' άλλο παρά να φανερώνει πόσο πιο μεγάλο είναι εδώ σ' εμάς το χάσμα ανάμεσα στους δημιουργούς και το κράτος ή την Πολιτεία γενικά. Και πολύ φοβάμαι πως όσο πιο μεγάλη είναι αυτή η αδυναμία αυτοπροσδιορισμού, τόσο η χώρα μας θα χάνει, το ένα μετά το άλλο, τα χαρακτηριστικά της ταυτότητάς της, αν δεν τα 'χει χάσει ήδη όλα. Το μένος του Καρούζου εναντίον της ηγεσίας αυτού του τόπου, είναι το μένος ενός καθαρόαιμου ποιητή, ακραίου ίσως χαρκτηριος, έναντι μιας ηγεσίας που υποκρίνεται πως έχει θεσμοθετήσει, ανάμεσα στ' άλλα, και ένα υπουργείο Πολιτισμού. Ο Καρούζος, όταν ρωτάει «Ποιοι είναι αυτοί; Ποια είναι αυτή η πουτάνα και ποιος είναι αυτός ο πούστης;», δεν είναι τόσο ή κυρίως πληγωμένος καλλιτεχνικά, όσο ηθικά! Έτσι μόνο μπορούμε να εξηγήσουμε γιατί δεν χώνεψε ποτέ κάποιους ποιητές που φρόντισαν, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, το όνομά τους. Κατά την κρίση μου βέβαια, έναν-δυό τούς αδίκησε ως καλλιτέχνες, αλλά αυτό δεν έχει μεγάλη σημασία. Ούτε θα 'πρεπε να ζητήσουμε από μια ιδιοσυγκρασία σαν του Καρούζου να συμπεριφέρεται σε τέτοια ζητήματα με νηφαλιότητα. Εκείνο που έχει σημασία είναι να καταλάβουμε τα κίνητρα και τις πηγές της ποίησής του. Άλλοι αρμοδιότεροι από μένα θ' ασχοληθούν με το έργο του και νομίζω πως θα βρεθεί στη θέση που του αξίζει. Εκείνο που έχω να πω, εκείνο που πιστεύω, είναι πως στο κέντρο αυτής της ποίησης υπάρχει μια ηθική μαγιά, από την οποία προέρχεται και ο αγώνας του Καρούζου να αναχθεί στο ανώτερο ήθος, όχι ως άνθρωπος, γιατί νομίζω δεν το θεωρούσε εφικτό, αλλά ως καλλιτέχνης.

ΧΑΡΗΣ ΒΡΟΝΤΟΣ

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

- Απόστολος Λυκεσάς, *Στυμφαλίδες όρνιθες*
- Φούλα Λαμπελέ, *Διακοπή Ταξιδιού*
- Κρίστοφερ Λας, *Η κουλτούρα του ναρκισσισμού*
- Αργύρης Παυλιώτης, *Ο φόνος θέλει τέχνη*
- Άλντους Χάξλεϋ, *Θαυμαστός καινούργιος κόσμος*

Τα έργα του Φρ. Νίτσε σε καινούργιες μεταφράσεις του Ζήση Σαρίκα:

- Γενεαλογία της ηθικής
- Η θέληση για δύναμη
- Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
- Πέρα από το καλό και το κακό
- Το λυκόφως των ειδώλων - Ίδε ο άνθρωπος - Αντίχριστος
- Γέννηση της τραγωδίας
- Κείμενα για την Ελλάδα
- Πωλ Βιριλιό, *Η διαδικασία της αιωπής*
Η πληροφορική βόμβα
- Ζαν Μπωντριγιάρ, *Συνθήματα*
Η καταναλωτική κοινωνία
- Τσβετάν Τόντοροφ, *Απέναντι στο ακραίο*
- Άσγκερ Γιορν, *Περί μορφής*
- Νταϊνβιντ Ρήσμαν, *Το μοναχικό πλήθος*
- Καρλ Πολάνυι, *Ο μεγάλος μετασχηματισμός*
- Λιούις Μάφορντ, *Η ιστορία των ουτοπιών*
- Χρίστος Τσολάκης, *Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική* (δύο τόμοι)
- Ν. Μουτσόπουλος, *Συναισθηματική τοπογραφία*
Διαδρομή αυτογνωσίας (δύο τόμοι)
- Γιώργος Χουρμουζιάδης, *Λόγια από χώμα*

- Θωμάς Κοροβίνης, *Ο Μάρκος στο χαρέμι*
- Φούλα Λαμπελέ, *Ίο* (διηγήματα)
- Μαρία Κέντρου-Αγαθοπούλου, *Επιλογές και σύνολα* (ποιήματα 1965-95)

- Αργύρης Παυλιώτης, *Ολέθριος δεσμός*
- Στέφανος Μπαλής, *Μαθηματικά και ποίηση*
- Χριστίνα Φλόκα, *Η φαρμακογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη*
- Εντουάρ Ντυζαρντέν, *Εδρεψε δάφνες*
- Ετέλ Αντνάν, *Περί πόλεων και γυναικών*
- Άνα Νόβακ, *Οι ατυχίες της ψυχής*
- Λώρενς Στερν, *Αισθηματικό ταξίδι*
- Τόμας Μπέρνχαρντ, *Οι φτηνοφαγάδες*
- Γιαν Νέρουντα, *Ιστορίες από την παλιά Πράγα*
- Πιέρ-Πάολο Παζολίνι, *Μυθοπλασία*
- Φ. Ντοστογιέφσκι, *Ο σωσίας*

- Μ. Μπουρλάς, *Ελληνας, Εβραίος και αριστερός*

- Ιβάν Ίλλιτς, *Για τις ανάγκες του ανθρώπου*
- Τζέρι Μπράουν, *Η άλλη Αμερική*
- Ν. Κον, *Αγώνες για την έλευση της χιλιετούς βασιλείας του Θεού*
- Π. Μπράντλιτσερ, *Άρτος και θεάματα*
- Μαρία Λουίζα Μπερνέρι, *Περιήγηση στην Ουτοπία*

Τα βιβλία του Κώστα Τομανά για τη Θεσσαλονίκη

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

37003 Σκόπελος Τηλ. 04240-23277, 23283
www.nissides.gr 0310-263363

Αμερικανικές ψευδαισθήσεις

του Θάνου Βερέμη

Παυλίνα Νάσιουτζικ,
Αμερικανικά οράματα στη Σμύρνη
του 19ου αιώνα. Η συνάντηση
της αγγλοσαξονικής σκέψης
με την ελληνική,
εκδ. Εστία, Αθήνα 2002.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί μία αρχή για τη μελέτη ενός φαινομένου που μας αφορά όλους, γιατί όπως είναι γνωστό οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι η μόνη υπερδύναμη, η σύγχρονη Ρώμη, όπως είπαν πολλοί. Ο Πολύβιος της σημερινής εποχής, θα μπορούσε να ήταν κάποιος ευρωπαίος ιστορικός, που θα αναλάμβανε να εξηγήσει τα φαινόμενα τα οποία βλέπουμε στην Αμερική. Οι Αμερικανοί δεν είναι πάντοτε σε θέση να τα εξηγήσουν· ίσως γιατί είναι πάρα πολύ κοντά στους ίδιους, και τα πράγματα που είναι περισσότερα κοντά σε μας έχουμε μάθει να τα βλέπουμε χωρίς να τ' αναγνωρίζουμε.

Οι Αμερικανοί θεωρούν πάρα πολλά πράγματα δεδομένα, και ένα από αυτά που θίγονται στο βιβλίο της κυρίας Νάσιουτζικ, είναι η αφετηρία της ιδεολογίας τους. Μιας ιδεολογίας που βασίζεται κατ' αρχήν στον προτεσταντισμό. Πρόκειται για ένα μαχητικό προτεσταντισμό που έφεραν οι φυγάδες από την Ευρώπη όταν έφτασαν στην Αμερική για να λατρεύουν το Θεό τους με απόλυτη ελευθερία από κρατικούς καταναγκασμούς. Αυτό ήταν το κίνητρο για τη φυγή τους. Οι συνθήκες ήταν πολύ δύ-

σκολες για τους πρώτους εποίκους.

Το ενδιαφέρον της θρησκευτικής ιδεολογίας των Αμερικανών είναι, όπως λέει η κυρία Νάσιουτζικ, η σύζευξη ιδεολογίας και ιεροποίησης της ιδεολογίας. Όταν έγινε η αμερικανική επανάσταση, υπήρξε προϊόν μιας μικρής ομάδας ανθρώπων. Οι θεμελιωτές του αμερικανικού Συντάγματος ήταν ίσως η ομοιογενέστερη ομάδα ανθρώπων που γνώρισε ποτέ η πολιτική ιστορία της Δύσεως. Ήταν όλοι Άγγλοι, άνδρες, προτεστάντες, ως επί το πλείστον θαυμαστές του Διαφωτισμού, αναγνώστες της αρχαίας ελληνικής και κυρίως της ρωμαϊκής γραμματείας. Μια πολύ μικρή ομάδα, και οικονομικά πάρα πολλή εύρωστη. Αυτή η μικρή ομάδα δημιούργησε ένα Σύνταγμα στο οποίο εξακολουθεί να βασίζεται η αμερικανική ιδεολογία. Κατάφερε να εμποδωθεί στην Αμερική μαζί με τον προτεσταντισμό και η ιδεολογία του Τζον Λοκ, του μεγάλου φιλελεύθερου βρετανού φιλοσόφου του 17ου αιώνα. Η ιδεολογία αυτή σε συνάρτηση με τον προτεσταντισμό έγινε η βάση της αμερικανικής ιδεολογίας η οποία εξακολουθεί και σήμερα να κυριαρχεί.

Γιατί δεν συνέβη στην Αμερική αυτό που έγινε στην Ευρώπη; Γιατί η θρησκεία δεν ήρθε σε αντίθεση με την κρατική, με την κοσμική εξουσία, όπως στη Γαλλική Επανάσταση; Γιατί στην περίπτωση της Γαλλικής Επανάστασης η Καθολική Εκκλησία ταυτίστηκε με το παλιό καθεστώς και έγινε ο εχθρός των επαναστατών. Οι επαναστάτες αποδόμησαν το παλιό καθεστώς και μαζί με αυτό και την Εκκλησία. Η Εκκλησία επέζησε, αλλά χωριστά από το κράτος, και επέζησε σε μία πολιτική πλέον μερίδα της γαλλικής κοινωνίας και στη συνέχεια και άλλων ευρωπαϊκών κρατών. Η Χριστιανοδημοκρατία στην Ευρώπη είναι ακόμα ένας θεματοφύλακας του συντηρητισμού. Ο συντηρητισμός είναι πολιτική ευρωπαϊκή ιδε-

ολογία η οποία εξακολουθεί να υπάρχει. Όπως υπάρχουν και οι άλλες ιδεολογίες, η φιλελεύθερη, η σοσιαλιστική, η κομμουνιστική και άλλες εκφάνσεις, της δεξιάς ιδεολογίας.

Στην Αμερική δεν υπήρξε αυτή η εξέλιξη των πολιτικών κομμάτων και της πολιτικής ιδεολογίας γιατί η επείσακτη ιδεολογία ήταν μία και μοναδική, ήταν η φιλελεύθερη ιδεολογία του Τζον Λοκ, «Η δεύτερη πραγματεία της χώρας», και μία θρησκευτική παντοδυναμία ενός προτεσταντισμού που ποτέ δεν ήρθε αντιμέτωπος με τις θέσεις της επαναστάσεως. Όχι μόνο δεν ήρθε σε αντίθεση αλλά ταυτίστηκε με τους επαναστάτες, συμμάχησε μαζί τους, συμπολέμησε και βγήκε κι αυτή θριαμβευτής στον πόλεμο εναντίον του παλαιού καθεστώτος όπως το γνώρισαν οι Αμερικανοί, δηλαδή του Αγγλικού Στέμματος.

Το ενδιαφέρον με τον προτεσταντισμό είναι ότι το μήνυμά του είναι πολύ απλό και απευθύνεται στις λαϊκές μάζες.

Ο σημερινός μαχητικός, Ευαγγελιστικός Προτεσταντισμός της Αμερικής περιλαμβάνει τους Βαπτιστές, με πολλές λαϊκές εκφάνσεις του προτεσταντισμού, και έχει μεγάλη απήχηση στις μάζες. Πρόκειται για μια άποψη ζωής που ξεχωρίζει τον κόσμο σε μαύρο και άσπρο, σε καλό και κακό, χωρίς ενδιάμεσες διαβαθμίσεις και μαθαίνει στο μέσο Αμερικανό ότι τα πράγματα είναι απλά στη ζωή, υπάρχουν καλοί και κακοί, μαύροι και άσπροι (εννοώ μαύροι και άσπροι στη συμπεριφορά). Συνεπώς όλα είναι ευδιάκριτα και αναγνωρίσιμα.

Αυτή η λαϊκή αντίληψη επηρεάζει και την πολιτική. Η Αμερική ίσως είναι πλέον η μόνη δυτικογενής χώρα που διατηρεί μία μόνο πολιτική ιδεολογία. Δεν υπάρχει ούτε συντηρητισμός με την έννοια του παλαιού καθεστώτος της Χριστιανοδημοκρατίας, ούτε σοσιαλισμός που βέβαια αποτελεί μία απάντη-

Το κείμενο αυτό είναι το κείμενο της ομιλίας του Θάνου Βερέμη στην παρουσίαση του βιβλίου της Π. Νάσιουτζικ στη Στοά του Βιβλίου, στις 18 Ιουνίου 2002. Ο Θάνος Βερέμης είναι καθηγητής στο Fletcher School of Law & Diplomacy (ΗΠΑ) και μέλος του Δ.Σ. του ΕΛΙΑΜΕΠ.

ση στη Χριστιανοδημοκρατία, ούτε κομμουνισμός, παρά μόνον σε πολύ περιθωριακές μορφές. Υπάρχει μόνο ο φιλελευθερισμός ο οποίος βρίσκεται σε αγαστή συνεργασία με την καινούργια ευαγγελική μορφή του προτεσταντισμού.

Ο νυν πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών βρίσκεται σε πολύ στενή σχέση με την Εκκλησία και ο πολιτικός λόγος του είναι διανθισμένος με ρήσεις που θυμίζουν κήρυγμα.

Το παράδοξο της Αμερικής –και το παράδοξο φαίνεται ήδη από την εποχή της ιεραποστολής που πήγε στη Σμύρνη– είναι ότι διατηρείται η πεποίθηση ότι αυτή η μοναδική πολιτική φιλοσοφία είναι εξαγωγίμο αγαθό, ενώ δεν είναι. Και αυτό αρχίζουν να το αντιλαμβάνονται οι Αμερικανοί όταν προχωρούν στην προσπάθεια της εξαγωγής της μοναδικής ιδεολογίας. Δεν είναι εξαγωγίμο αγαθό γιατί απευθύνεται σε μια πολυπολιτισμική πολιτικά Ευρώπη, έχοντας την ψευδαίσθηση ότι η πολυεθνική σύνθεση της Αμερικής την καθιστά και πολυπολιτισμική. Η Αμερική είναι πολυεθνική και πολυπολιτισμική σε ένα επίπεδο γλωσσών και λαϊκών παραδόσεων. Κάθε εθνική ομάδα που συναποτελεί την Αμερική διατηρεί το προνόμιο να χορεύει τους χορούς της, να έχει τα δικά του εστιατόρια και να θυμάται την πατρίδα, είτε αυτή είναι η Κίνα είτε η Ελλάδα είτε η Πολωνία, αλλά όταν φτάνουν στην σύγκλιση όλων αυτών στην πολιτική, ανακαλύπτουν ότι υπάρχει μόνον μία άποψη και η άποψη αυτή είναι οι διάφορες εκφάνσεις του φιλελεύθερου Λοκιανισμού, σε αγαστή σχέση με την προτεσταντική αντίληψη ζωής. Μια λαϊκή προτεσταντική αντίληψη ζωής. Ο Τζον Λοκ δεν απευθύνεται στις μάζες αλλά ο αμερικανικός προτεσταντισμός είναι μια μαζική ιδεολογία η οποία έχει μεγάλη απήχηση, ακόμα και σήμερα, και δεν αποτελεί εξαγωγίμο προϊόν παρά την ψευδαίσθηση που έχουν οι Αμερικανοί.

Η δικιά μου εντύπωση είναι ότι υπάρχει μία παρεξήγηση των Αμερικανών ως προς τη δυνατότητα εξαγωγής της πολιτικής τους φιλοσοφίας και της ηθικής θρησκευτικής αντίληψης του κόσμου. Είναι απολύτως βέβαιοι ότι είναι οι θε-

ματοφύλακες της αρετής. Όπως σωστά επισημαίνει η κυρία Νάσιουτζικ στο βιβλίο της, πιστεύουν ότι η κάθε επίθεση εναντίον της Αμερικής αποτελεί επίθεση εναντίον της αρετής, και γι' αυτό κάθε πολεμική ενέργεια εναντίον τους, τους εντυπωσιάζει πάντα. Ο κύριος Πρόεδρος είπε πρόσφατα σε κάποια από τις ομιλίες του «δεν καταλαβαίνουν

«Δεν καταλαβαίνουν αυτοί οι άνθρωποι ότι εμείς είμαστε οι αγαθότεροι, καλύτεροι, αγνότεροι άνθρωποι στον κόσμο; Μα πώς είναι δυνατόν να μην το καταλαβαίνουν τέλος πάντων!»

ΤΖΩΡΤΖ ΜΠΟΥΣ

αυτοί οι άνθρωποι» –εννοούσε τους μουσουλμάνους, φαντάζομαι, της Μέσης Ανατολής ή της οργανώσεως αυτής που έκανε την επίθεση εναντίον των διδύμων πύργων της Νέας Υόρκης και του Πενταγώνου– «δεν καταλαβαίνουν αυτοί οι άνθρωποι ότι εμείς είμαστε οι αγαθότεροι, καλύτεροι, αγνότεροι άνθρωποι στον κόσμο; Μα πώς είναι δυνατόν να μην το καταλαβαίνουν τέλος πάντων!» Είχε μια γνήσια απορία γι' αυτό.

Διάβαζα τον Πολύβιο και θυμήθηκα λίγο τη σημερινή Αμερική. Αυτή η Ρώμη της Δημοκρατίας της εποχής του Πολυβίου, εκτός από το ότι είχε μια συνεκτική ιδεολογία και ένα σύνολο αξιών που έπρεπε να εξαχθεί στον έξω κόσμο, πίστευε ότι πολέμουσε για την ελευθερία των λαών που υπέφεραν, κατά τους Ρωμαίους, από κακούς ηγεμόνες. Είχαν κι αυτοί πεποίθηση τότε ότι έκαναν εξαγωγή ενός προϊόντος που

ήταν απολύτως επιθυμητό απ' όλο τον κόσμο. Και ίσως αυτή ήταν η δύναμή τους και δεν αποκλείεται αυτή να είναι και η δύναμη της Αμερικής – η αυτοπεποίθηση στην αξία και την εξαγωγιμότητα της ιδεολογίας της.

Οι ιεραπόστολοι της Σμύρνης προσπαθούσαν να εκχριστιανίσουν τους μουσουλμάνους αρχικά. Κατάλαβαν έγκαιρα ότι αυτό δεν γινόταν χωρίς συνέπειες, διότι η ισλαμική θρησκεία δεν ανεχόταν προσηλυτισμούς. Συνεπώς κατέληξαν να προσηλυτίζουν χριστιανούς. Βέβαια τους μετέφεραν και ένα αμερικανικό τρόπο οργάνωσης και παιδείας, και όχι χωρίς κέρδος. Η κυρία Νάσιουτζικ μας θυμίζει τη Ροβέρτειο Σχολή κι άλλες σχολές που ίδρυσαν οι μισιονάριοι στην Ανατολή, δημιουργώντας μια ιθύνουσα τάξη στα Βαλκάνια. Με έκπληξη διάβασα ότι οι περισσότεροι απόφοιτοι ήταν Βούλγαροι. Είμαι βέβαιος ότι στη Βουλγαρία θα δημιουργήθηκε μια ιθύνουσα τάξη από τα σχολεία αυτά που θα είχε επιρροή στην κοινωνία. Αντίστοιχα σχολεία έγιναν κι αλλού. Το «Ανατόλια» της Θεσσαλονίκης είναι μια τέτοια σχολή που μεταφέρθηκε από την Μικρά Ασία και υπήρξε και παραγωγός πολλών σημαντικών στελεχών της κοινωνίας μας.

Στην ιστορία ωστόσο συμβαίνει συχνά αυτό που ο Αριστοτέλης αποκαλεί «ετερογονία των σκοπών». Η πορεία μιας σκέψης και μιας ενέργειας δεν καταλήγει αναγκαστικά στο ζητούμενο αποτέλεσμα, αλλά οδηγεί σε απροσδόκητες ατραπούς. Είναι διαφορετικές οι προθέσεις στην εκκίνηση από την κατάληξη. Έτσι και τα αποτελέσματα της εξαγωγής της αμερικανικής ιδεολογίας μπορεί να αποδειχθούν απροσδόκητα.

Αυτή είναι η γοητεία του βιβλίου της κυρίας Νάσιουτζικ και θα προσέθετα ότι χρειαζόμαστε μια βαθύτερη μελέτη του αμερικανικού φαινομένου για να αντιμετωπίσουμε τη νέα Ρώμη. Θα ζητήσουμε με αυτήν για πολύ-πολύ καιρό ακόμα και πρέπει να ξέρει κανείς με ποια δύναμη έχει να κάνει. Τι βούλεται, από πού ξεκινάει, τι θέλει να πετύχει. Δεν αποκλείεται μάλιστα κάποτε να τους συμβουλευούμε κιόλας, όπως οι αρχαίοι φιλόσοφοι συμβούλευαν τους ρωμαίους αυτοκράτορες.

Εμπρός στο δρόμο που χάραξε ο Πότερ!

(Για τη λογοτεχνία στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση)

της Αγγέλας Καστρινάκη

Πρόκειται βέβαια για τον Χάρυ Πότερ. Ο Χάρυ Πότερ έδειξε πως η υπόθεση της ανάγνωσης, η υπόθεση της λογοτεχνίας, δεν είναι χαμένη για τις νέες γενιές. Χιλιάδες παιδιά στην Ελλάδα και εκατομμύρια στον κόσμο ξαναέπιασαν βιβλίο στα χέρια τους και το ευχαριστήθηκαν. Εγκατέλειψαν για λίγο τις οθόνες και ρούφηξαν μονοκοπανιάς δύο χιλιάδες σελίδες, μην μπορώντας να ξεκολλήσουν. Η κόρη μου –από τα τυπικά δείγματα νέων με αποκλειστική σχεδόν προσήλωση στην οθόνη– μου έλεγε πως τελειώνοντας τον τέταρτο τόμο δεν τολμούσε να κοιτάξει γύρω της, γιατί τα πλάσματα του βιβλίου είχαν ζωντανέψει και την περιτριγύριζαν. Επέμενε δε η κόρη αυτή, σχεδόν φορτικά, πως πρέπει κι εγώ να ενσκήψω στο εν λόγω αριστούργημα.

Ενέσκηψα. Διάβασα ολόκληρο τον πρώτο τόμο. Κι αν δεν το βρήκα αριστούργημα, κι αν με ενόχλησαν κάποιες υπερβολικά ακραίες αντιθέσεις ανάμεσα σε καλούς και κακούς, κι αν με κούρασαν κάποια εφετζίδικα παραγεμίσματα, οπωσδήποτε αναγνωρίζω τη μυθοπλαστική ικανότητα, τη φαντασία, την εκπληκτική μαεστρία στην κατασκευή ενός πρωτότυπου κόσμου. Του κόσμου που έχει σαγηνεύσει τα παιδιά αλλά και τους εφήβους.

Έχουμε λοιπόν στα χέρια μας ένα καταπληκτικό τεκμήριο ότι το τυπωμένο χαρτί μπορεί να γίνει ελκυστικό στον αιώνα του ηλεκτρονικού πολιτισμού. Πώς μπορεί να αξιοποιήσει το σχολείο, η μέση εκπαίδευση, αυτό το δεδομένο; Ποιες στρατηγικές μπορεί να αναπτύξει ώστε η ροπή που παρατηρείται προς κάποια εξωσχολικά αναγνώσματα να διοχετευθεί και προς αυτά που το ίδιο

το σχολείο μπορεί και επιθυμεί να παράσχει;

Κοιτώντας τα σχολικά βιβλία, ιδίως αυτά με τα οποία εισάγεται το παιδί στη λογοτεχνία, τα κατά θεματικές ενότητες οργανωμένα βιβλία της α' και β' γυμνασίου, εύκολα, πιστεύω, διαπιστώνει κανείς πως είναι συνταγμένα ερήμην του κοινού τους. Σαν να υπάρχει μια απόλυτη άγνοια για το τι διαβάζουν τα παιδιά, όταν τυχόν διαβάζουν, στον εξωσχολικό τους χρόνο, για το τι μπορεί να ελκύσει τις ηλικίες στις οποίες απευθύνονται. Το πρώτο και βασικό που επιθυμούν να διαβάσουν οι νέοι είναι για περιπέτειες συνομηλίκων τους, με χώρο δράσης κατά προτίμηση το σχολείο. Επιθυμούν να διαβάσουν για τη φιλία, για την αλληλεγγύη, για την αντιπαλότητα και την έχθρα που αναπτύσσονται μέσα σε μια ομάδα παιδιών και νέων. Επιθυμούν ένα μυστήριο, επιθυμούν και σασπένς. Σε αυτά στηρίχτηκε άλλωστε σε μεγάλο βαθμό και η επιτυχία του οδηγού μας, του Χάρυ Πότερ.

Στα αναγνωστικά μας όμως θα βρούμε ελάχιστα έως καθόλου τέτοια δείγματα λόγου. Με τι ξεκινάει, άραγε, το αναγνωστικό της α' γυμνασίου; Η πρώτη ενότητά του είναι «ο άνθρωπος και η φύση». Αν εξαιρέσουμε ένα χαριτωμένο πλην ελαφρώς εθνικιστικό ποίημα του Ελύτη («Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ / μόνο ετούτον αγαπώ!», φέρεται να λέει ο ήλιος) με το οποίο εντέλλεται το πρωτάκι να εισαχθεί στην τέχνη, τα άλλα κείμενα αποπνέουν την αύρα μιας ζωής παλιάς, παμπάλαιας, αρχαϊκής: «Οι χωριανοί έχουν κάνει πεζούλες από ξερολιθιά κοντά σε κάθε ανάβρα που ανταμώνεις στ' ανέβασμα. “Καθίστρες” τις λένε, και κει σταματούν οι στρατοκόποι να πάρουν την ανάσα τους. Οι αγωγιάτες κι οι νοικοκυραίοι, που ανεβάζουν πράμα με τα ζα τους, χαλαρώνουν το καπίστρι του μουλαριού και σφυρίζουν, να πιει το φορτωμένο ζωντανό να ξαποστάσει».

Μυριβήλης. Η «χαρακτηριστική φυσιολατρία» του Μυριβήλη, όπως μας πληροφορεί και το εισαγωγικό σημείωμα. Μα η φυσιολατρία, στην οποία επενδύει και το επόμενο πεζό κείμενο, «Το περιβόλι μας» του Ξενόπουλου, και το μεθεπόμενο, ένα εξαιρετικά στατικό, περιγραφικό κομμάτι από το *Τέρμα* του Κοσμά Πολίτη, είναι ίδιον των ενηλίκων όχι των παιδιών.

Ας φανταστούμε τα πρωτάκια με τις προσλαμβάνουσες παραστάσεις τους στην αυγή του 21ου αιώνα. Τι ιδέα αποκτούν για τη λογοτεχνία μέσα από τέτοια κείμενα; Το λιγότερο, πως είναι κάτι πολύ αργόσυρτο, πολύ σχολαστικό, μια ενασχόληση περιέργων όντων. Η νεοελληνική λογοτεχνία, η νεοελληνική τέχνη –θα συμπεράνουν με το που θα ξεκινήσουν– δεν έχει καμία σχέση με τον κόσμο γύρω τους, με το αστικό περιβάλλον, με την ταχύτητα της ζωής τους. Σχεδόν όλα τα κείμενα του βιβλίου αυτού διαδραματίζονται σε εποχές περασμένες κατά έναν αιώνα τουλάχιστον. Το αστείο είναι πως αυτό το βιβλίο διαθέτει μια ειδική ενότητα που επιγράφεται «παλιότερες μορφές ζωής». Μακάρι όμως, στην ουσία, να διέθετε έστω και μία ενότητα που θα επιγραφόταν «σύγχρονη ζωή».

Ας κάνουμε όμως υπομονή! Νά που το βιβλίο της β' γυμνασίου περιλαμβάνει ακριβώς μια τέτοια ενότητα: «Προβλήματα της σύγχρονης ζωής». Ξεκινά μάλιστα με μια πολλά υποσχόμενη γελοιογραφία του Μητρόπουλου για το πρόβλημα της τηλεοπτικοποίησης της ζωής μας. Πώς προχωρά όμως είναι το ζήτημα και τι περιλαμβάνει. Ακούστε και θυμηθείτε: Πρώτον, έναν γεροχωρικό που δουλεύει στο πέραμα ενός ποταμού κι έρχεται τώρα (τώρα!) ο ηλεκτρισμός να του πάρει τη δουλειά. Δεύτερον, βοσκούς στη Νάξο που απορούν τι να χρειάζεται άραγε ο εναέριος σιδηρόδρομος για τη μεταφορά των μεταλλευμάτων του νησιού τους (ο εναέριος δε σιδηρό-

Ανακοίνωση στην Ημερίδα «Η λογοτεχνία στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση» που οργάνωσε ο Σύνδεσμος Φιλολόγων Νομού Χανίων, στις 31 Ιανουαρίου 2003, στα Χανιά.

δρομος αποτελεί ήδη μακρινό παρελθόν για τη Νάξο). Τρίτον, γριά χωρική στη Μάνη που είναι περήφανη για τα χαλάσματα της και δεν θέλει να τα πουλήσει στους ξένους. Να πούμε κι ένα τέταρτο παράδειγμα; «Είχε βραδιάσει κι ανάψανε τα φανάρια με το πετρώλαδο. Τα μαγαζιά στο τσαρσί φεγγοβολούσανε». Τα παιδιά γυρνάνε με τα φανάρια στα σπίτια και λένε τα κάλαντα παίρνοντας φιλέματα απ' τις νοικοκυρές. «Αβραμιά πράγματα!» –αποφαινεται ο συγγραφέας, ο Κόντογλου– «Τώρα στεγνώσανε οι άνθρωποι και γινήκανε σαν ξερίχια [=ξερά κλίματα] από τον πολιτισμό! Πάνε τα καλά χρόνια!»

Πάνε όντως! Όμως με τόση νοσταλγία για τον παλιό κόσμο, που φαίνεται να διακατέχει τους συντάκτες του εγχειριδίου, πάει μαζί, πάει για τα καλά και η ευκαιρία να δουν τα παιδιά τις πραγματικά σύγχρονες καταστάσεις μέσα από το κριτικό βλέμμα της λογοτεχνίας. Πάει ταυτόχρονα και η ευκαιρία να προσελκυστούν οι νεαροί αναγνώστες στη λογοτεχνία μέσα από κάτι που το βλέπουν γύρω τους και που τους αφορά.

Τα βιβλία αυτά αναθεωρήθηκαν πρόσφατα, το 2000, αλλά εκτός από την προσθήκη της ενδιαφέρουσας ενότητας «Οι πρόσφυγες» (όπου αποφεύγονται όμως οι αλβανοί οικονομικοί πρόσφυγες), ουσιαστικά τα βιβλία δεν άλλαξαν παρά μόνο ως προς την εικονογράφηση. Πολύ σημαντικό, πράγματι, ότι επιτέλους έφυγε η γιαγιά με το τσεμπέρι και το βελονάκι που κοσμούσε την ενότητα «Οικογενειακές σχέσεις», αλλά αυτό δεν φτάνει, όταν αμέσως παρακάτω ακολουθεί η εξής παρατήρηση, ως σχόλιο στο διήγημα της Αλεξάνδρας Παπαδοπούλου «Η γιαγιά»: «Στην ελληνική οικογένεια δεν είναι σπάνιο να μεγαλώνει [η γιαγιά] τα ορφανά εγγόνια της». Έλεος, μπορούμε να ανακράξουμε μαζί με τους μαθητές! Ποια αδράνεια, αλήθεια, άλλαξε μονάχα τη μορφή, σχεδόν χωρίς να αγγίξει το περιεχόμενο των βιβλίων;

Αυτό το βιβλίο της β' γυμνασίου διαθέτει ωστόσο και μια άλλη ενότητα, εκείνη την κατεξοχήν ελκυστική, όπως είπαμε, για τα παιδιά της ηλικίας των δεκατριών με δεκαπέντε χρόνων, την ενότητα «Το σχολείο και η ζωή». Για να

δούμε λοιπόν τι προσφέρει το βιβλίο μας. Προσφέρει ποίημα με «δεκατέσσερα λυπημένα παιδιά» που δεν έχουν να φάνε, δεν έχουν να ντυθούνε, κρυώνουν, κι η δασκάλα τους κλαίει: Βρετάκος. Προσφέρει άλλο ποίημα του 1910, Παλαμά, με την προτροπή να χτιστούνε απλόχωρα, μεγάλα σχολεία μακριά από τις ακάθαρτες, αρρωστιάρικες πόλεις. Προσφέρει ακόμα ένα κείμενο του Δελμούζου, του 1921, που ανακαλεί τα μαθητικά του χρόνια, όταν «η βέργα έπεφτε βροχή μαζί με τις βροσιές» κι όταν το σχολείο ήταν μόνο νεκρές γνώσεις χωρίς αναφορικότητα.

Αλλά για να μην αδικήσουμε την ενότητα, υπάρχει κι ένα ωραίο, σκανδαλιάρικο ποίημα του Πρεβέρ (που υποθέτω όμως ότι ποτέ δεν διδάσκεται), καθώς και ένα συμπαθητικό διήγημα της Κατίνας Παπά, που αν και πάλι παρουσιάζει έναν κόσμο βουτηγμένο στη φτώχεια, διακρίνεται εντούτοις και από μια χάρη, ένα χιούμορ. Αυτό το έρημο το χιούμορ, ως χαρακτηριστικό εν ανεπαρκεία, ας το κρατήσουμε για την παραπέρα κριτική μας.

Ωστόσο σχολεία έχουν κτιστεί –δόξα τω θεώ– αρκετά, κι αν δεν είναι τέλεια, είναι πάντως θερμαινόμενα, ενώ η καντίνα τους διαθέτει όχι μόνο όσα καλό είναι να τρώνε τα παιδιά αλλά και όσα καλό είναι να μην τρώνε καθόλου, η βέργα έχει εκλείψει εδώ και πολλές δεκαετίες και η προσπάθεια σύνδεσης του σχολείου με τη ζωή, που επικαλείται ο Δελμούζος, σκοντάφτει –φευ– ακριβώς σε αυτή την άμετρη αγάπη της παρελθοντολογίας.

Γιατί τίποτα δεν διαθέτει το αναγνωστικό μας για το σύγχρονο σχολείο, για τις σχέσεις διδασκόντων και διδασκόμενων, για τις σχέσεις των μαθητών μεταξύ τους, για τον ανταγωνισμό, για τη φιλία – για ό,τι τέλος πάντων οι ίδιοι οι νέοι ακατάπαυστα συζητούν μεταξύ τους. (Ένα κείμενο που προστέθηκε το 2000, η «Πρόποση» του Α. Μήτσου, δεν κατάλαβα τι σχέση έχει με το σχολείο, εκτός του ότι ο ήρωας του κομματιού, καθώς και ο συγγραφέας του, είναι καθηγητής στη μέση εκπαίδευση).

Όσο για τη φτώχεια, που διατρέχει ένα μεγάλο μέρος από τα κείμενα των αναγνωστικών, είναι μεν ένα στοιχείο που χρησιμοποιούνταν και χρησιμοπο-

είται ακόμα σήμερα ευρέως στη λογοτεχνία για να προκληθεί συγκίνηση, αλλά δεν είναι ό,τι ακριβώς χαρακτηρίζει το σύγχρονο σχολείο ούτε τον κόσμο της Ελλάδας σήμερα. Αν δεν βλάπτει να το θυμόμαστε πότε-πότε, δεν πρέπει από την άλλη η πλειονότητα των κειμένων μας –για την παλιά, για τη σύγχρονη ή για τη σχολική ζωή– αυτό να ανακαλούν και σε αυτό να στηρίζονται.

Η συγκίνηση: νά ένα άλλο χαρακτηριστικό που τα βιβλία το αντιμετωπίζουν με εξέχουσα μονομέρεια. Η δασκάλα κλαίει, ο γέρος κλαίει, η κοπελιά δακρύζει. «Έχω βαρεθεί να ακούω για την ξενιτειά», εξανίσταται η κόρη μου. «Φεύγει ο νέος και η μάνα κλαίει, οι αδελφές κλαίνε... βαρέθηκα τα δάκρυα!»

Στο πολύ μέτριο διήγημα του Βενέζη «Οι γλάροι», όπου οι κακοί άνθρωποι σκοτώσαν το ζευγάρι των γλάρων που έκαναν συντροφιά στον έρημο γέρο φαροφύλακα, η κόρη μου μου είπε –γελώντας– πως έβαλε τα κλάματα μέσα στην τάξη. Και μετά παρατήρησε, σε μένα, η δεκαπενταέτις νέα: «Όλα αυτά είναι παλιά, είναι συναισθηματικά, είναι μελό. Πώς να σ' το πω; Συγκινούν με άμεσο τρόπο».

Με άμεσο τρόπο! Ομολογώ πως εάν το σχολείο καταφέρει να εκμαιεύσει από τον μαθητή του μια τέτοια κρίση, δεν έχει αποτύχει όλως διόλου στην εκπαιδευτική διαδικασία, έστω αποτελώντας το ίδιο ένα αντιπαράδειγμα! Καλύτερα όμως να μη διδάσκει με αρνητικό τρόπο το σχολείο –χρόνια και χρόνια λειτουργούσε ως αντιπαράδειγμα– αλλά με θετικό τρόπο: δείχνοντας τι είναι η καλή λογοτεχνία, τι είναι η αισθητική συγκίνηση πέρα από ερεθισμός των δακρυδόχων.

Γιατί, αλήθεια, υπάρχουν τόσα κείμενα για να κάνουν τα παιδιά να λιώνουν στα δάκρυα και κανένα για να τα κάνει να ξεκαρδίζονται στα γέλια; Η κουλτούρα μας είναι σοβαροφανής, η επίσημη κουλτούρα είναι δραματική και καθηφής, όσο και αν στους ιδιωτικούς χώρους επιδιδόμαστε συχνά πυκνά σε εξαντλητική χρήση των ανεκδότων.

Των ανεκδότων; Κάτι ξέρει ο πολύς αρχιεπίσκοπος, που εμφανίζεται ενώπιον των μαθητών με μαργιόλικο χαμόγελο κι ένα μπουκέτο ανέκδοτα. Θα

αφήσουμε όμως στη δική του δικαιοδοσία τη χρήση του χιούμορ; Δεν είναι ικανοί οι διανοούμενοι, οι συντάκτες των εγχειριδίων, να παρακολουθήσουν, να εννοήσουν αυτό που εννόησε ο πιο συντηρητικός, ο πιο οπισθοδρομικός θεσμός της χώρας;

Πότε, λοιπόν, το γέλιο ή το χαμόγελο θα υποσκελίσει το κλάμα, πότε το χιούμορ θα υποσκελίσει τη γλυκερότητα και θα αναγνωριστεί ως αξία και για την επίσημη τέχνη, πότε θα αποτελέσει ένα κριτήριο επιλογής;

Βεβαίως και η φαντασία: άλλο είδος εν ανεπαρκεία στα αναγνώσματά μας. Οι μεγάλοι έχουν φαίνεται ξεχάσει το όργιο της ίδιας της δικής τους φαντασίας στα δώδεκα και στα δεκατρία τους χρόνια, όταν αναρωτιόντουσαν τι θα ήταν άραγε προτιμότερο, να ήταν αόρατοι ή μήπως να πετούν. Αυτό ακριβώς που συνέλαβε ή θυμήθηκε η δαιμονία συγγραφέας του Χάρυ Πότερ, η Τζόαν Ρόουλινγκ, και έκανε τα παιδιά να ορκίζονται στο όνομα του μικρού ήρωά της.

Χιούμορ και φαντασία: δυο κλειδιά. Χωρίς αυτά, οι μαθητές δεν πρόκειται να μας ανοίξουν την πόρτα τους.

Μα και κάτι άλλο λείπει ολότελα από τα αναγνωστικά μας, και είναι μια παράλειψη άκρως ενδιαφέρουσα. Τι; Οι σχέσεις των δύο φύλων, η αγάπη, ο έρωτας. Και είναι ένα πραγματικό κατόρθωμα αυτό, καθώς χρειάζεται κόπος για να αποκλειστεί το θέμα για το οποίο μιλά το μεγαλύτερο μέρος της λογοτεχνίας. Στο βιβλίο της β' γυμνασίου –για να δούμε!– υπάρχει μια ενότητα που επιγράφεται «Η αγάπη». Αρχίζει με ένα τραγουδάκι του Μαλακάση: «Παίζει απόψε το φεγγάρι / μέσα στην κληματαριά / που 'ναι να το πιεις αλήθεια / στο ποτήρι! // Κι όχι τόσο γιατί παίζει / στην κληματαριά, / όσο γιατί φέγγει δίπλα / σ' ένα παραθύρι...» Ερωτικό ποίημα, αν και όχι από τα καλύτερα του είδους. Όμως αυτό είναι το μάξιμουμ που επέτρεψε η περί τα ερωτικά αντίληψη των συντακτών. Κατά τα άλλα υπάρχουν στην ενότητα αυτή ένα ακόμα δακρυόεν ποίημα του Βρεττάκου και δύο πεζά κείμενα που αφορούν μάλλον μια πολύ γενική και σε σχέση με ζώα έννοια της αγάπης.

Πουριτανισμός, φοβία, πανικός μπρο-

στά στα κρυφοχαμόγελα ή και τα χαχανητά των μαθητών μέσα στην τάξη. Δεν ξέρω τι είναι αυτό που πρυτάνευσε σε αυτόν τον κραυγαλέο αποκλεισμό, ξέρω όμως πως δεν μπορεί το σχολείο να σφυρίζει αλλού, όταν οι μαθητές του καταστρώνουν τα ραντεβουδάκια τους, γράφουν στα θρανία τους «I love you», και κλίνουν νυχθημερόν σε όλους τους χρόνους το ρήμα «τα φτιάχνω».

«Σου έχει εντυπωθεί κανένα κείμενο από όλα όσα έχεις κάνει;» ρωτώ την πηγή των πληροφοριών μου, την κόρη μου. «Πώς;» απαντά, «η “Καλλιπάτειρα”!». Συγκινούμαι και εντυπωσιάζομαι, γιατί κι εμένα αυτό το ποίημα μου είχε ασκήσει μια ιδιαίτερη γοητεία στην αντίστοιχη ηλικία: «Αρχόντισσα Ροδίτισσα, πώς μπήκες; / Γυναίκες διώχνει μια συνήθεια αρχαία εδώθε. // Έχω ένα ανίψι, τον Ευκλέα / τρία αδέρφια, γιο, πατέρα ολυμπιονίκες...» Το ποίημα αυτό αποπνέει μια περηφάνια, έχει έναν αέρα διεκδίκησης – δυστυχώς αριστοκρατικής, αλλά πάντως διεκδίκησης. Όσο κι αν σας φανεί παράξενο, είναι από μian άποψη ό,τι πιο συγγενικό διαθέτουν τα αναγνωστικά μας προς τον μικρό μας ήρωα, τον Χάρυ Πότερ, που είναι ένα παιδί ξεχωριστό και με ιδιαίτερη περηφάνια, που δεν σκύβει το κεφάλι, αλλά ξέρει να θυμώνει και να αντιστέκεται. Ιδού τι ακόμα χρειάζονται, φαίνεται, ψυχολογικά τα παιδιά σε αυτή την ηλικία. Νά λοιπόν ένα κείμενο –ένα από τα λίγα– που δεν πρέπει να φύγει απ' τα βιβλία μας.

Ας προσέξουμε επίσης, με αφορμή την “Καλλιπάτειρα”, τους συσχετισμούς των δύο φύλων. «Γιατί να χτίσουν τη γυναίκα του πρωτομάστορα στο γεφύρι;» ρώτησε η κόρη αρκετά ενοχλημένη, εκπροσωπώντας, ελπίζω, μια ευαισθησία που αρχίζει να αναπτύσσεται. Προφανώς το «Γεφύρι της Άρτας» θα παραμείνει στα αναγνωστικά μας, όμως το όλο πνεύμα της γυναικείας θυσίας ή της μητέρας στο σπίτι δεν επιτρέπεται άλλο πια να παραμένει.

Αλλά για να επανέλθουμε στον Χάρυ Πότερ, δεν θα ήταν λογικό άραγε να υπάρχουν στα ανθολόγια οι προπάτορές του, ο Όλιβερ Τουίστ, ο Πιπ απ' τις Μεγάλες προσδοκίες, ο Τομ Σόγιερ, όλα αυτά τα διάσημα παιδιά της ευρω-

παϊκής λογοτεχνίας; Ακόμα: ο Φύλακας στη σίκαλη του Σάλιντζερ. Είναι δυνατόν να απουσιάζει αυτό το κατεξοχήν κατάλληλο θεματικά, και τόσο ιδρυτικό για τη νεότερη λογοτεχνία κείμενο;

Και κάτι ακόμα, τελευταίο. Ο Χάρυ Πότερ έδειξε ότι τα παιδιά είναι πρόθυμα να διαβάσουν εκτενέστατα κείμενα. Θα ήταν λογικό λοιπόν στις μικρές τάξεις του γυμνασίου να δοκιμάσει το σχολείο να βάλει πολυσέλιδα κείμενα, ακόμα και μυθιστορήματα στη διδακτέα ύλη (κάτι που προβλέπεται άλλωστε από το πρόγραμμα σπουδών του 1998, αλλά δεν νομίζω πως εφαρμόζεται). Το αντίθετο που έχει επιχειρηθεί, η διδασκαλία εκτενών κειμένων ή πολλών κειμένων ενός μόνου συγγραφέα στο βιβλίο θεωρητικής κατεύθυνσης της γ' λυκείου, έχει μάλλον αρνητικά αποτελέσματα: οι νεαροί εισαχθέντες στα Πανεπιστήμια έχουν ολική άγνοια της ελληνικής λογοτεχνίας, από την οποία αναθρόσκουν δύο-τρία ονόματα-φάροι: Κική Δημουλά, Ρίτσος. Όμως στις μικρές ηλικίες, όταν στόχος είναι η χαρά της ανάγνωσης, καλό είναι η χαρά αυτή να υποβοηθείται από την ανέλιξη μιας ιστορίας, την επιθυμία να πάει κανείς παρακάτω, το σασπένς. Αυτά προϋποθέτουν πολυσέλιδα κείμενα.

Συμπέρασμα. Ο τρόπος με τον οποίο εισάγεται το παιδί στη λογοτεχνία πρέπει να αλλάξει εκ βάθρων. Σχεδόν τίποτα δεν πρέπει να μένει στη θέση του. Στην Ελλάδα του 21ου αιώνα, οι ποτίστρες, τα ζα, οι μιζέριες, οι κλάψες, τα ήθη, τα έθιμα ας λάβουν τη θέση που τους ανήκει: στο παρελθόν και στο περιθώριο, όχι στο παρόν και στο επίκεντρο. Μου έρχεται τώρα στο νου και τείνω να επαναλάβω το σύνθημα του Θεοτοκά, όταν το 1929, εδώ και πάνω από εβδομήντα χρόνια, δημοσίευε το *Ελεύθερο πνεύμα*: ας διασχίσει επιτέλους τους δρόμους της λογοτεχνίας μας ένα αστραφτερό αυτοκίνητο, ας πετάξει στους ουρανούς της ένα αεροπλάνο! Το αίτημα αυτό μοιάζει δραματικά επίκαιρο, προφανώς όχι για την ίδια τη λογοτεχνική παραγωγή μας, αλλά για τις επιλογές του σχολείου. Αυτό, σε μερικούς τομείς, φαίνεται πως έχει μείνει όντως καμιά εβδομηνταριά χρόνια πίσω.

ΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΙΛΑΝ
ΚΟΥΝΤΕΡΑ
Ο Ιάκωβος
κι ο αφέντης του

Φόρος τιμής στον Ντενί Ντιντερό
σε τρεις πράξεις

Μετάφραση ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΑΚΝΙΑ

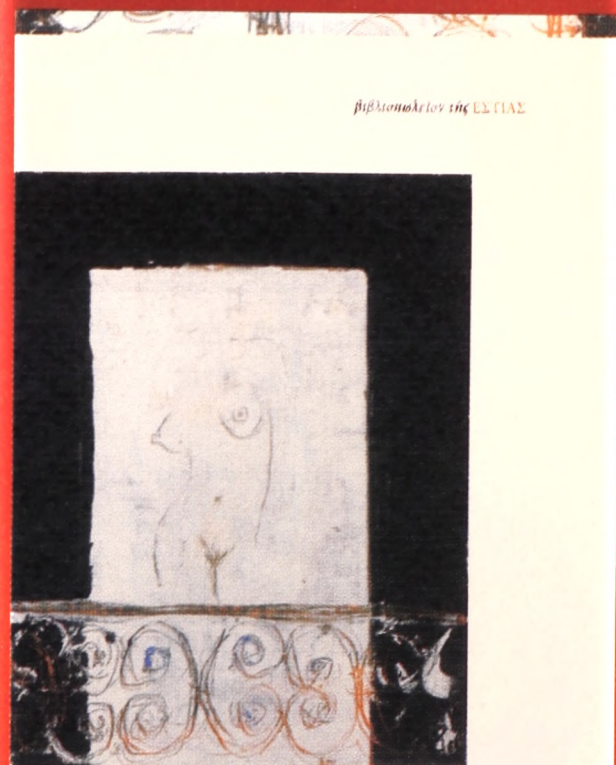
βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

ΝΑΝΤΙΝ ΜΠΙΣΜΟΥΤ
ΟΙ ΠΙΣΤΟΙ ΣΥΖΥΓΟΙ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΕΙΔΗΣΗ

Μετάφραση ΤΑΝΙΑ ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗ

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΑΛ ΣΑΛΕΧ
ΤΟ ΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΙΜΝΗΣ

ΑΦΗΓΗΜΑ

ΙΣΑΑΚ ΜΠΑΣΕΒΙΣ ΣΙΝΓΚΕΡ
ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ

Μετάφραση ΑΝΘΩΝ ΛΕΟΤΣΗ

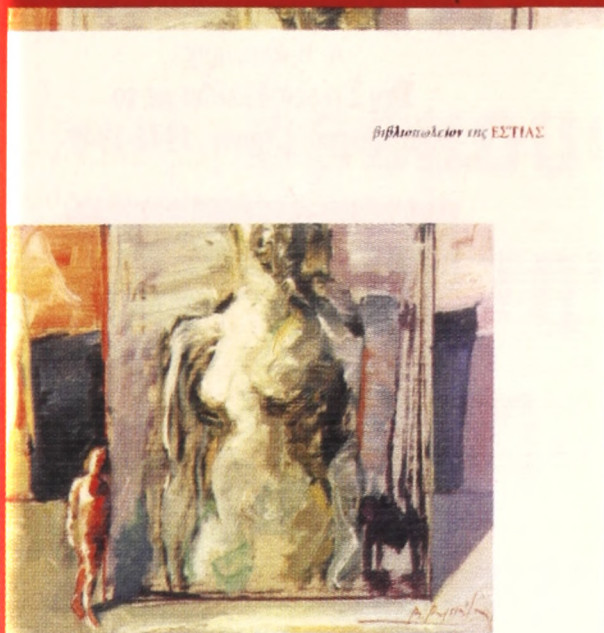
βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤ ΣΙΜΟΝ
Η ΑΚΑΚΙΑ

Μετάφραση ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΣΗΣ

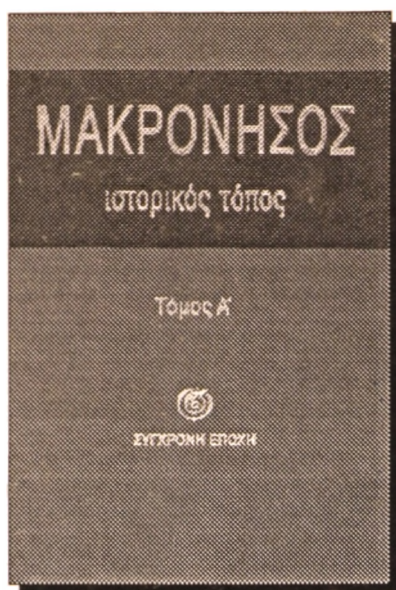
βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

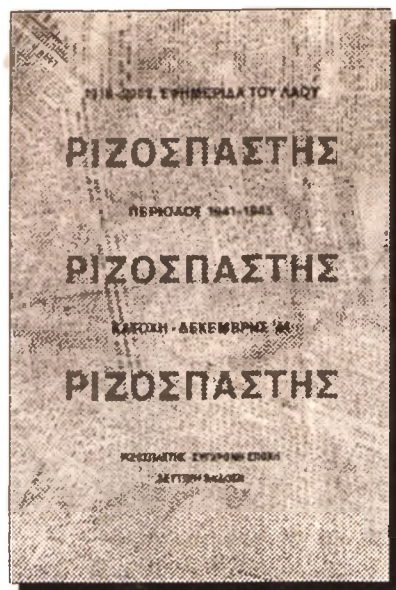
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΤΕΡΗΣ
ΕΡΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΚΜΗ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

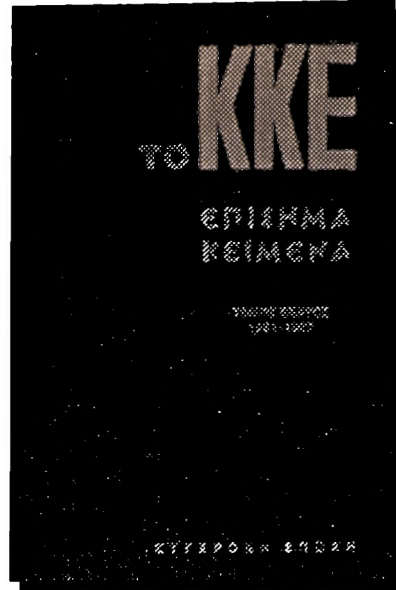
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

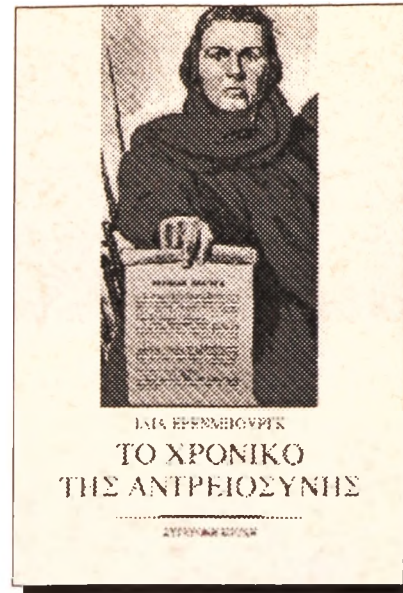
ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ
ιστορικός τόπος
Τόμος Α'

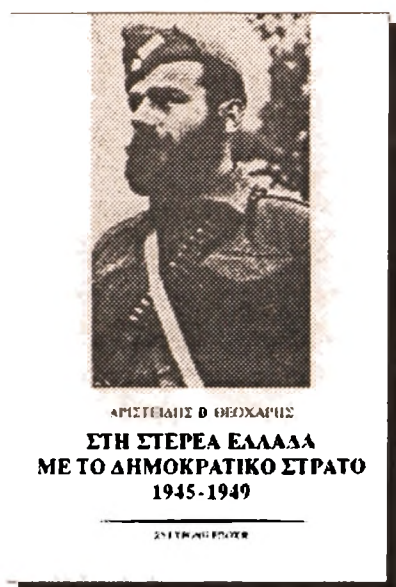
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
Περίοδος 1941-1945. Κατοχή-Δεκέμβρης '44
2η έκδοση

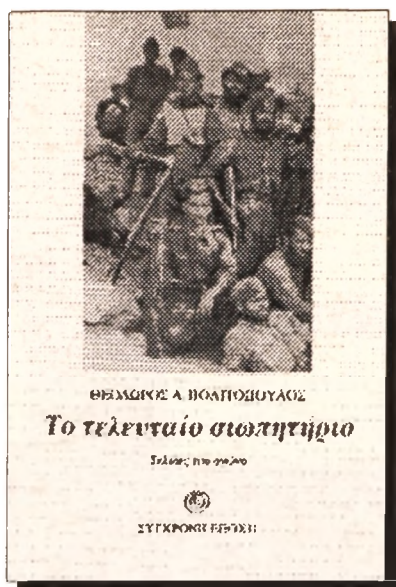
Το ΚΚΕ.
ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
Τόμος 9ος (1961-1967)

Ιλία Έρενιμπονγκ
Το χρονικό
της αντρείουσύνης

Α. Β. Θεοχάρης
Στη Στερεά Ελλάδα με το
Δημοκρατικό Στρατό, 1945-1949

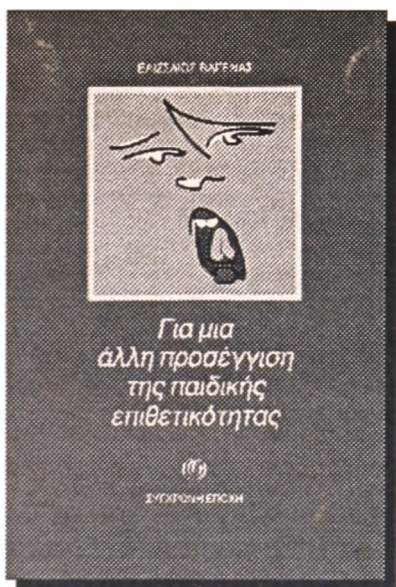
Θ. Δ. Πολιτόπουλος
Το τελευταίο σιωπητήριο
Σελίδες του αγώνα

Δ. Παπαβασιλείου
Στα εργαστήρια
κατασκευής πολέμων

Στ. Παπαγεωργιάδης
Η Ικαρία στη θύελλα

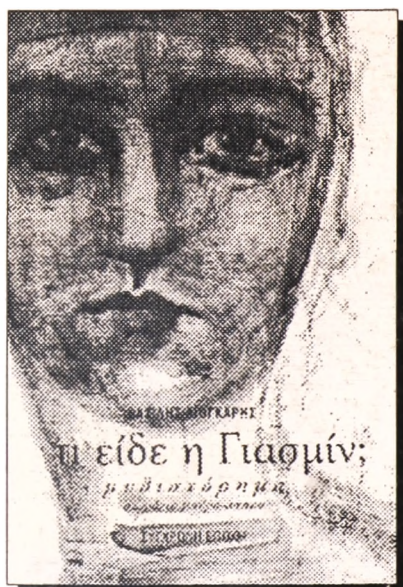
Ε. Βαγενάς
Για μια άλλη προσέγγιση
της παιδικής επιθετικότητας

Κ. Καρχαζιοπούλης
Πινελιές από την Κατοχή
και την Αντίσταση

Κ. Θεοχάρους
Αυγούστα Θεοδώρα
Ιστορικό μυθιστόρημα

Β. Λιόγκαρης
Τι είδε η Γιασμίν;

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μανροζορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μανροζορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπακατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090